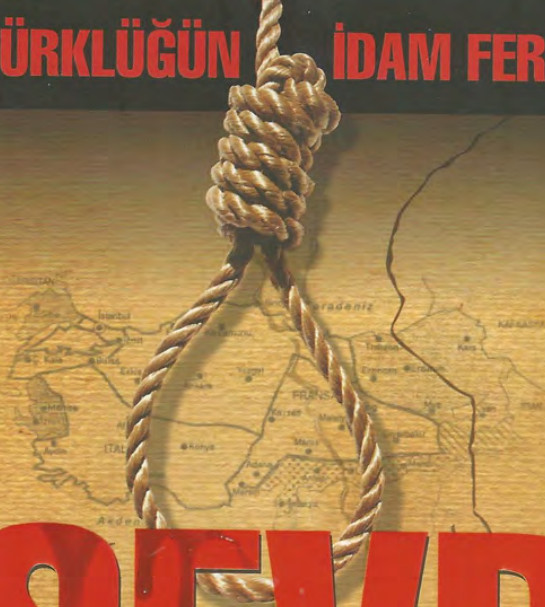
TÜRKLÜĞÜN İDAM FERMANI

Günümüz TÜRKÇESİ ile

SEVR ANTLAŞMASI

TAM METİN

433 MADDE
MONDROS VE LOZAN EKLERİYLE

Yazan ve Hazırlayan
İBRAHİM SADİ ÖZTÜRK
(E.Vali ve Ankara Eski Senatörü)

Fark yayınları

SEVR ANTLAŞMASI

İBRAHİM SADİ ÖZTÜRK

Fark yayınları

SEVR ANTLAŞMASI

TAM METİN - 433 MADDE

(Günümüz Türkçesi)
Mondros ve Lozan Ekleriyle

Yazan ve Hazırlayan
İbrahim Sadi ÖZTÜRK
(E. Vali ve Ankara Eski Senatörü)

Ankara, 2007

SEVR ANTLAŞMASI

FARK Yayınları ©

Araştırma-İnceleme Dizisi: 8

Yayın No: 14

Yayın Yönetmeni	: Ümit Çıkrıkçı
Sayfa Mizanpajı	: Fikirci Reklam Ajansı
Düzelti	: Yener Lütfü Mert
Kapak	: Düş Mühendisleri
Baskı	: BRC Matbaacılık

1. Basım

Nisan - 2007 / Ankara

FARK YAYINLARI

Yüksel Caddesi No: 34/A Kızılay/ANKARA

Tel: 0312.435 39 40 • Faks: 0312.435 43 96

e-posta: fark@farkyayinlari.com • web: www.farkyayinlari.com

GENEL DAĞITIM

SANDAL

Tel: 0312.435 58 62 • Faks: 0312.435 43 96

TÜRKİYE GENELİ TEMSİLCİLİKLERİMİZ

ADANA	: Fatih Alpay • Favori Kitap-Müzik • Tel: 0543.341 68 28
BOLU	: Taşkın Yamen • Masmavi Kitabevi • Tel: 0374.217 50 75
BURSA	: Orhan Yalçınkılıç • Alp Dağıtım Kitabevi • Tel: 0224.223 01 19
DENİZLİ	: Kağaç Collection Kitap Yayın • Tel: 0258.213 62 51
ESKİŞEHİR	: Ufuk Başkaya • Favori Kitap-Müzik • Tel: 0543.341 26 56
MERSİN	: Barış Ulusman • Ada Müzik Kitabevi • Tel: 0324.327 93 56

Kitabın tüm yayın haklan FARK Yayınları'na aittir.

Türkiye'de basılmıştır.

FARK Yayınları, SANDAL Ltd. Şti.'nin bir markasıdır.

Copyright © 2007, FARK Yayınları Publishing House

ISBN: 978-975-6424-19-3

YAYINEVİNİN AÇIKLAMASI

Değerli Türk Halkı,

Değerli Okur,

Elinizdeki kitap, Türk yayıncılık tarihinde bir ilk olma özelliği taşımaktadır.

Bundan yaklaşık bir yıl önce "Sevr Antlaşması" ile ilgili bir araştırma yaparken, bu antlaşmanın çoğumuzun bildiğinin aksine 7–8 maddelik bir antlaşma olmadığını, tam **433** maddeden oluşan ve çok dikkatlice hazırlanmış, çerçeveleri çok sinsice çizilmiş, ince ayrıntılarla bezenmiş, her yönden Türkiye'yi ve Türk Milleti'nin elini kolunu bağlayan **"Hukuki Bir İdam Fermanı"** olduğunu gördük.

Daha önceleri, Sevr Antlaşması ile ilgili birçok yayınevi ve birçok değerli yazarımız kamuoyuna çok önemli eserler sunmuşlardı. Ancak genelde bu kitaplar antlaşmanın belli maddelerinin güncel ve tarihi olaylarla ilişkilerini yorumlayan veya bu antlaşmanın Lozan ile kıyaslanmasının sonuçlarını anlatmaktaydı. Bizim yaptığımız araştırma sonucunda bugüne kadar hiçbir yayınevinin Sevr Antlaşması'nın tam metnini günümüz Türkçesi ile kamuoyuna sunmadığını gördük. Bu durum bizleri çok şaşırtmıştı. Çünkü,

bugün ülkemizin içinde bulunduğu birçok sorunun ana nedeninin nasıl oluştuğunu anlamamızı kolaylaştıracak Sevr Antlaşması'nın maddeleri ve bunun devam zihniyetinin halkımıza yeteri kadar aktarılmadığını ve halkımızın istenilen düzeyde uyandırılmadığını gördük. Eğer daha önce bu antlaşmanın maddelerini okumadıysanız ne demek istediğimizi anlamanız çok zor olabilir..!

Daha sonraki araştırmalarımızda antlaşmanın tam metin ve Türkçe olarak çok önceleri Ankara merkezli bir üniversitemizin yayın kolu tarafından ve 2004 yılında da ATO Yayınları tarafından *"Mondros, Sevr, Lozan Antlaşmaları – İbrahim Sadi Öztürk"*, ismiyle de yayınlandığını tespit ettik.

Yayınevimizin aldığı karar neticesinde;

Bu değerli eser, ATO Yayınları'nın 2004 yılında değerli İbrahim Sadi Öztürk tarafından hazırlanan "Mondros, Sevr, Lozan Antlaşmaları" isimli kitabın, yeniden günümüz Türkçesine uyarlanmış ve değerli Prof.Dr. Anıl Çeçen, Prof.Dr. Nadim Macit ve araştırmacı yazar Turgut Özbay'ın yorumlarıyla zenginleştirilmiş 2. baskıdır. Kitap ilk kez özel bir yayınevi tarafından Türk halkına sunulmaktadır.

Kitabın kamuoyuna mal olmasında emeği geçen, başta ATO Başkanı Sayın Sinan Aygün'e , Sayın İbrahim Sadi Öztürk'e, Değerli Prof.Dr. Anıl Çeçen'e, Prof.Dr. Nadim Macit'e ve Turgut Özbay'a sonsuz teşekkürlemizi sunarız.

Umarız düne, bugüne ve yarına ışık tutan, ülkemize fayda sağlayacak bir eser olur.

Saygılarımızla,

Fark Yayınları

İbrahim Sadi ÖZTÜRK

1920 yılında Nallıhan'da doğan İbrahim Sadi Öztürk; Bursa Erkek Lisesi'ni ve SBF'ni bitirdikten sonra Elvanlı Bucak Müdürlüğü, Afşin, Sivrihisar Kaymakam Vekiliği, Gediz, Çıldır, Keskin ve Çankaya Kaymakamlığı, K.Maraş, Van ve Niğde Valiliği görevlerinde bulunmuştur.

Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yüksek İdare Semineri'nden ve AHF'den sertifika alan yazar, 1968'de Maraş Belediye Başkanı, 1969'da Maraş Milletvekili ve 1975'te Ankara Senatörü seçilmiş, 12 Eylül 1980'den sonra Ankara'da avukatlık yapmıştır.

Yayımlanan Kitapları :

1. Merhaba Köyüm, Merhaba Türkiyem, (T. İdareciler Derneği Yayınları)
2. Patika ve Politika, (Boyut Dergisi Yayınları)
3. Süzgeç, (Nallıhan Vakfı Yayını)
4. 1. nci TBMM gizli oturumlarında Atatürk'ün yaptığı konuşmalar (Bugünkü Türkçe ile), (ATO Yayınları)
5. Bir İdarecinin Kaleminden Fıkra Gibi Anılar
6. Mondros, Sevr, Lozan andlaşmaları (Bugünkü Türkçe ile), ATO Yayınları
7. Ulusal Kurtuluş Mücadelesine Karşı Ayaklananlar, Başkaldıranlar, (ATO Yayınları)

Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde İç İsyanlar (Fark Yayınları, 2007)

Kitapların gelirleri ilgili kuruluşlara bağışlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

*Sunuş - **Sinan AYGÜN*** *11*
Önsöz *13*
Mondros Ateşkes Sözleşmesi **17-22**
Sevr Antlaşması - Tam Metin **23-264**
Bölüm I - Milletler Cemiyeti Antlaşması 29
Bölüm II - Türkiye'nin Sınırları 47
Bölüm III- Siyasal Hükümler 57
Kesim I - İstanbul 59
Kesim II - Boğazlar 60
Kesim III - Kürdistan 68
Kesim IV - İzmir 69
Kesim V - Yunanistan 75
Kesim VI - Ermenistan 77
Kesim VII - Suriye, Irak, Filistin 79
Kesim VIII - Hicaz 80
Kesim IX - Mısır, Sudan, Kıbrıs 81
Kesim X - Fas, Tunus 85
Kesim XI - Libya ve Ege Denizi Adaları 85
Kesim XII - Uyrukluk 86
Kesim XIII - Genel Hükümler 88

Bölüm IV - Azınlıkların Korunması 91
Bölüm V - Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerine İlişkin Hükümler 101
Kesim I - Kara Kuvvetlerine İlişkin Hükümler 103
Kesim II - Deniz Kuvvetlerine İlişkin Hükümler 117
Kesim III - Kara ve Deniz Havacılığına Yönelik Hükümler 121
Kesim IV - Müttefikler Arası Denetleme ve Teşkilat Komisyonları 123
Kesim V - Genel Hükümler 128
Bölüm VI - Savaş Tutsakları ve Mezarlıklar 129
Kesim I - Savaş Tutsakları 131
Kesim II - Mezarlar 134
Bölüm VII - Yaptırımlar 139
Bölüm VIII - Mali Hükümler 145
Bölüm IX - Ekonomiye İlişkin Hükümler 161
Kesim I - Ticaret İlişkileri 163
Kesim II - Antlaşmalar 166
Kesim III - Endüstri Mülkiyeti 172
Kesim IV - Mallar, Haklar ve Çıkarlar 178
Kesim V - Sözleşmeler, Süre Aşımları ve Mahkeme Kararları 187
Kesim VI - Ortaklıklar ve Ayrıcalıklar 197
Kesim VII - Genel Hüküm 202
Bölüm X - Hava Ulaşımı 203
Bölüm XI - 209
Kesim I - Limanlar, Su Yolları ve Demiryolları 211
Kesim II - Deniz Ulaşımı 214

Kesim III - Demiryolları 222
Kesim IV - Çeşitli Konular 227
Kesim V - Anlaşmazlıkların Çözümü ve Sürekli Hükümlerin Yeniden Gözden Geçirilmesi 230
Kesim VI - Özel Hükümler 230
Bölüm XII - Çalışma 233
Kesim I - Çalışmanın Örgütlenmesi 235
Kesim II - Genel İlkeler 251
Bölüm XIII - Çeşitli Hükümler 253

Sevr Hakkında Değerli Yorumlar 265-294
Sevr Kıskacında Türkiye, ***Prof. Dr. Anıl Çeçen*** *267*
Sevr Entrikası, ***Prof. Dr. Nadim Macit*** *275*
Unutturulmak İstenilen Tarihi Belge, Sevr Antlaşması, ***Turgut Özbay*** *287*

Lozan Barış Sözleşmesi- Tam Metin 295-374
Bölüm I - Siyasal Hükümler 299
Kesim I - Araziye İlişkin Hükümler 300
Kesim II - Uyrukluk 308
Kesim III - Azınlıkların Korunması 310
Bölüm II - Mali Hükümler 315
Kesim I - Osmanlı Devleti Borçları 317
Kesim II - Çeşitli Hükümler 327
Bölüm III - Ekonomik Hükümler 331
Kesim I - Mallar, Haklar ve Çıkarlar 334
Kesim II - Sözleşmeler ve Zamanaşımı 338

Kesim III - Borçlar 343
Kesim IV - Sınai, Edebi ve Güzel Sanatlar Mülkiyeti.... 344
Kesim V - Karma Hakem Mahkemesi..... 346
Kesim VI - Antlaşmalar..... 349

Bölüm IV - Ulaşım Yolları ve Sağlık Konuları..... 353
Kesim I - Ulaşım Yolları..... 355
Kesim II - Sağlık İşleri 360
Bölüm V - Çeşitli Hükümler..... 363
I - Savaş Esirleri 365
II - Mezarlıklar..... 366

SUNUŞ

Osmanlı İmparatorluğu'nu çöküş noktasına kadar getiren olaylar ve sebepler zincirini çok iyi incelemek ve bugün ülkemize yönelik türlü oyunları Sevr'in zihniyeti ve hükümleri içinde irdelemek gerekir.

Çünkü Sevr; yüce bir ulusun tarih sayfalarından silinmek istenmesinin adıdır. Ulusal tarihimizin en acı ve ibret veren bir belgesidir ve de hiç kapanmamış bir "dosya" dır.

Lozan Konferansı'nın bitiminde, Lord Curson'un İsmet Paşaya hitaben söylediği şu sözler Sevr dosyasının hâlâ açık olduğunun bir kanıtıdır: "Bütün bu reddettiklerinizi bugün cebime koyuyorum. Yarın, birer birer çıkarıp sizlere ödeteceğim."

Birinci Dünya Savaşı sonunda, 10 Ağustos 1920 tarihinde Fransa'nın Sevr kasabasında imzalanan Sevr belgesiyle Osmanlı Devleti ortadan kaldırılmış ve ondan önce 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros ateşkes sözleşmesine dayanarak, Devletin başkenti ve öteki yerleri Avrupa devletleri tarafından işgal ve taksim edilmiş, orduları dağıtılmış, liman, tersane ve demiryollarına el konulmuş, bütün kaynakları ve telgraf-telefon hatları denetim altına alınmış ve 15 Mayıs 1919'da Yunan ordusu İzmir'e çıkarılmıştır.

Mondros; bir ateşkes antlaşması olduğu halde, İtilaf Devletleri, batan geminin mallarını kaçırırcasına, Osmanlı Devleti'ni bir an önce ortadan kaldırmak ve onun asli unsuru olan Türk ırkını Asya steplerine sürmek kararını uygulamaya koyulmuşlardı. Bu; Viyana kapılarına kadar dayanan Türk varlığına karşı duyulan derin bir kin, nefret ve öç alma hareketi idi.

Mondros'u, Sevr takip etti. Ancak bu idam fermanını Avrupa uygulayamadı. Çünkü, M. Kemal Atatürk gibi büyük bir kahramanın 19 Mayıs 1919'da başlattığı ulusal kurtuluş ve diriliş mücadelesinin zaferle noktalanması sonucunda, Lozan'da bu belge yırtılıp Avrupa'nın yüzüne fırlatıldı.

Tarihin en şanlı ve anlamlı bu kurtuluş savaşı başarısızlıkla sonuçlansaydı, Sevr'in hükümleri uygulanacak ve bir ulus ölüme mahkûm edilecekti!

Onun için Mondros, Sevr ve Lozan antlaşmaları iyi öğrenilmeli ve gelecek kuşakların bilincine yerleştirilmelidir. Hele, Avrupa Birliği kapısını aralarken, Sevr'den çıkarılacak çok ciddi ve yaşamsal dersler asla gözardı edilmemelidir. Bir coğrafi bölgemize Kürdistan diyen, tarihin derinliğinde kalmış zorunlu bir göç olayını soykırım olarak tanımamızı isteyen, azınlık hakları, patrikhane, ruhban okulu, Ege, Kıbrıs gibi konuları gündeme taşıyarak ulusal birlik, bütünlük ve güvenliğimize yönelik sakıncalı plan ve projeler sergileyen bir zihniyet daima mercek altında tutulmalıdır. Böyle düşünenleri; statükocu, şüpheci ve ulusalcı gibi deyimlerle tanımlamak yerine, tarih şuuru içinde gelişmelere yaklaşmak ve gerçekçi bir milli politika izlemek gerektiğine inanıyoruz.

Kanaatımca, emekli vali ve senatör Sayın İbrahim Sadi Öztürk önemli bir boşluğu doldurmuş ve bu kitapla Mondros, Sevr ve Lozan antlaşmalarının metinlerini bugünkü Türkçe ile yan yana koyarak, okuma, inceleme ve karşılaştırma kolaylığı sağlamıştır.

Bizim düşüncemiz de odur ki, "Türk'üm" diyen herkes ve özellikle aydın geçinenler, Sevr'e methiye, Lozan'a eleştiri getirenler, Türkiye'nin geleceğinin güvencesi olan genç kuşaklar Lozan'dan çok Sevr'i madde madde okumalı ve bundan dersler çıkarmalıdır.

15/12/2004

Sinan Aygün

Ankara Ticaret Odası Başkanı

ÖNSÖZ

Bu kitapta biz; yüce bir ulusun tarih sahnesinden nasıl silinmek istendiğini, Mondros ve Sevr antlaşmalarını bugünün Türkçesi ile yan yana koyarak, yeni kuşaklara ve aymaz okumuşların bilgisine sunmak istedik.

Çünkü, hâlâ bu ülkede Mondoros ve Sevr'i okumayanlar ya da okuyup da anlamak istemeyenler çoktur. Aydın geçinenlere ve (Sevr'i seven, Lozan'ı yerenlere) kolaylık olsun ve uyansınlar diye bu yönteme başvurduk.

Hemen arkasından Lozan antlaşmasının hükümlerini bugünkü dile çevirerek ulusumuzun nasıl silkinip dirildiğini ve yeniden özgürlük ve bağımsızlığa kavuştuğunu anlatmak, yok oluş ve var oluş belgeleri arasındaki karşılaştırmayı herkesin rahatça yapmasını amaçladık.

Avrupa Birliği'ne girme pahasına verilen ve de verilecek olan ödünlerin ülke bütünlüğüne, ulusal birliğe ve lâik cumhuriyete yapacağı zararları ortaya koymak ve halkımızın Avrupalı olmak hayalini gerçekleştirirken ulusal değerlerimizi ve onurumuzu koruma koşuluna değinme gereğini duyduk.

Mondros uygulanmış ve devletin başkenti ve çeşitli yöreleri İtilâf Devletlerince işgal edilmiş, orduları dağıtılmış, boğazları açılmış, liman, tersane ve gemilerine el konulmuş, stratejik yerlerin iş-

gali öngörülmüş, tüm posta ve telgraf örgütü denetim altına alınmış, kömür, demir, akaryakıt kaynakları, demiryolları itilâfçıların kontrolüne geçmiş, Ermenilerin tümünün İstanbul'da toplanması ve doğudaki (altı Ermeni vilâyetinin!) gerektiğinde işgali kararlaştırılmış ve buna benzer diğer hükümlerle devletin eli kolu bağlanmış ve ülke bir sömürge yönetimine tabi tutulmuştur.

Öte yandan, bu antlaşmaya dayanarak Yunan ordusu İzmir'e çıkarılmış ve vatan topraklarının tümünün işgaline izin verilmiştir.

Asıl ölüm fermanı 10 Ağustos 1920 tarihinde saat 16:00'da Paris yakınındaki Sevr kasabasındaki porselen fabrikası salonunda bağıtlı devletler ve Osmanlı delegeleri tarafından imzalanmış ve tarihe SEVR antlaşması olarak geçen bu belge ile 623 yıllık Osmanlı İmparatorluğu tarihe karışmıştır.

Bu antlaşma ne Osmanlı Meclisi Meb'usanı, ne de I.inci T.B.M.M tarafından onaylanmış, imza aşamasından ileri geçememiştir. Sadece, bir ibret belgesi olarak tarih sayfalarında yerini almıştır.

Eğer M.Kemal Atatürk'ün öncülüğünde yürütülen Kurtuluş Savaşı başarı ile sonuçlanıp 24 Temmuz 1923 tarihinde Lozan'da imzalanan antlaşma gerçekleşmeseydi, Sevr'in acımasız hükümleri aynen uygulanacak, Türkler Anadolu'nun ortasında birkaç ilin topraklarında ve Avrupa devletlerinin ya da Amerika'nın himayesinde küçük bir kukla devlet olarak yaşamaya mahkûm edilecek, camiler kiliseye çevrilip ezan yerine çan sesleri duyulacaktı !

Avrupanın amacı buydu. Viyana kapılarına kadar dayanan ve tüm Avrupa'yı siyasal egemenliği altına alan Türk soyunu geri çevirmek ve tekrar Asya'ya sürmek! Haçlı seferleri, Balkan ve Çanakkale savaşları ve en son İstanbul ve diğer bölgelerin işgali, Yunan ordusunun İzmir'e çıkarılışı hep bu amaca yöneliktir. Bu, bir anlamda dinler, ırklar ve medeniyetler savaşı ve bir öç almaydı!

Şunu her Türk'ün iyi bilmesi gerekir ki, Sevr kapanmış bir dosya değildir. Bu dosyayı Türk aydınları ve siyasetçileri okumalı ve Lozan'dan çok bunu öğrenmelidir. Zira, bu dosyada batı değerleri saklıdır. Batı bunlardan asla vazgeçmez. Oysa, bizim de ulusal ve kutsal değerlerimiz vardır. Bu değerler savaşı açık-gizli sürüp gidecektir.

İşte, Avrupa'nın kafasındaki ince hesaplar ve gizli amaçlar!. Güneydoğu, Kuzey Irak, Musul, Kerkük, PKK, Ermeni soykırımı, Patrikhane ve ruhban okulu, Annan plânı ve Kıbrıs referandumu sonrasında Avrupa'nın iki yüzlü tutumu, yabancılara sınırsız mülk satışı, Hristiyanlık propogandası ve yüzlerce kilisenin açılması, Irak'ta ve Türkmenler üzerinde oynanan oyunlar... Hepsinde SEVR'in izleri ve gölgesi vardır.

Onun için 433 maddeden oluşan Sevr belgesi aydınlarımız ve gençlerimiz tarafından çok iyi okunup irdelenmeli, Türkiye üzerinde oynanan oyunlara sağlıklı teşhisler konulmalıdır. Bunun particilikle ilgisi yoktur. Bu, ulusal ve partiler üstü bir «Büyük Dâva» dır!

Sevr'i seven ve Lozan'ı yeren gericilere, padişah ve hilâfet özlemcilerine, Atatürk ve Lozan karşıtlarına, uyuşmuş bir kısım aydınlara, parlak yaşam düşkünlerine, "gaflet, dalâlet ve hıyanet" sahiplerine Mondoros ve Sevr'i iyi okuyup değerlendirmelerini ve Lozan ile elde edilen kazanımların kıymetini bilmelerini öneriyoruz. Zira bugünkü konum, özgürlük ve servetlerini Sevr'e değil, Lozan'a ve Cumhuriyete borçludurlar.

1 Eylül 2004

İbrahim Sadi ÖZTÜRK

E. Vali ve Ankara Eski Senatörü

(ÖĞÜT)

Bağrımıza saplanan bir hançerdir MONDROS,
SEVR, onun devamıdır ve de ölüm fermanı!..
TÜRK'üm diyen bireyler bunları okumalı
Yeni bir (**KURTULUŞ**'a) ortam hazırlanmamalı.

Bilelim ki, her zaman bir **ATATÜRK** çıkmaz ki,
"BATI"nın tuzakları hiçbir dönem bitmez ki,
"LOZAN"a giden yolu iyi tanımlayınız,
MONDROS'u ve **SEVR**'i asla unutmayınız!..

İ.S.Ö

MONDROS ATEŞKES SÖZLEŞMESİ

30 Ekim 1918

(Günümüz Türkçesi ile)

MONDROS ATEŞKES SÖZLEŞMESİ
30 EKİM 1918

İngiltere'nin Akdeniz donanması komutanı CALTROPHE ile Türkiye denizcilik bakanı Rauf, dışişleri müsteşarı Reşat Hikmet ve Genelkurmay'dan Yb. Sadullah arasında yapılan ateşkes (silah bırakma) sözleşmesinin hükümleri:

1. Çanakkale ve Karadeniz boğazlarının açılarak Karadenize geçişin sağlanması ve buralardaki kalelerin bağıtlı devletlerce ele geçirilmesi (işgali)

2. Türk sularındaki bütün mayın alanlarının, torpido kovanlarının ve diğer engellerin yerlerinin gösterilmesi, taranması veya kaldırılması için Türkiye tarafından yardım edilmesi

3. Karadenizde bulunan mayınlarla ilgili bilgilerin verilmesi

4. Bağıtlı devletlerin savaş tutsakları ile gözaltında veya tutsak olan Ermenilerin tamamının İstanbul'da toplanması ve koşulsuz bağıtlı devletlere teslim edilmesi

5. İç güvenlik ve sınırların denetlenmesinde görevli askeri kuvvetler dışında, Türk ordusunun hemen terhis edilmesi

6. Türk savaş gemilerinin tümü ile teslimi, Türk karasularında kolluk ve güvenlik işlerinde görevli belirli küçük gemiler dışındaki savaş gemilerinin saptanacak Türk limanlarında gözaltına alınması

7. Kendi güvenliklerini sarsacak herhangi bir durumda stratejik yerleri işgal etme hakkının bağıtlı devletlere tanınması

8. Şu anda Türkiye'nin elindeki tüm liman ve barınakların bağıtlı devletler gemilerinin serbestçe kullanması ve düşman tarafından kullanılmasının önlenmesi, özdeş koşulların Türk ticaret gemilerine de uygulanması

9. Türk liman ve tersanelerinde her tür onarım kolaylığından yararlanılması

10. Toros tünellerinin bağıtlı devletler tarafından işgal edilmesi

11. Kuzey batı İran'daki Türk birliklerinin gecikmeden savaş öncesi sınırların arkasına çekilmesi için daha evvel verilen talimatın yerine getirilmesi

Kafkasların bir bölgesinin Türk kuvvetlerince boşaltılması daha önce emredilmişti. Geri kalan öteki bölgenin de boşaltılması müttefiklerin incelemesinden sonra gerek görülürse yerine getirilecektir.

12. Bütün telsiz, telgraf ve iletişim istasyonlarının Bağıtlı Devletler tarafından denetim altına alınması

13. Denizcilik, askerlik ve ticaretle ilgili her türlü gereçlerin korunması, tahribinin önlenmesi

14. Türkiye'nin ihtiyacının karşılanmasından sonra, Bağıtlı Devletlere ülke kaynaklarından demir, kömür ve akaryakıt satın alma kolaylığının gösterilmesi

Bu maddelerin Türkiye tarafından dışarıya satılmaması.

15. Kafkasya demiryollarının, Türkiye kontrolü altındaki kısımlarını da kapsamak üzere, halkın ihtiyaçlarını gözönünde tutmak koşulu ile, Bağıtlı Devletlerin bu demiryollarını tümü ile istedikleri gibi kullanabilmeleri için bağıtlı denetleme görevlilerinin yerleştirilmesi

Bu hüküm, Batum'un Bağıtlı Devletlerce ele geçirilmesini de (işgal) kapsar. Türkiye Bakü'nün bağıtlılarca işgaline hiçbir şekilde karşı çıkmayacaktır.

16. Hicaz, Asir, Yemen, Suriye ve Irak'taki bütün garnizonların en yakın Bağıtlı Devlet komutanına teslim olmaları ve 5.inci maddede belirtilen düzenin korunması için tüm askeri güçlerin Kilikya'dan çekilmesi

17. Trablus ve Bingazi'deki tüm Türk subaylarının en yakın İtalyan garnizonuna teslim olmaları. Bu emre uymazlarsa Türkiye bu subaylarla ikmal ve haberleşmeyi kesmeyi yükümlenir.

18. Mısrata'yı da içine almak üzere, Trablus ve Bingazi'de ele geçirilen bütün limanların en yakın Bağıtlı Devlet garnizonuna teslimi

19. Asker, denizci ve sivil tüm Alman ve Avusturya vatandaşlarının Türkiye'den bir ay içinde çıkartılması, uzak yerlerdekilerin de olabildiğince en kısa bir tarihte çıkarılmaları

20. Beşinci madde gereğince terhis edilecek Türk ordusunun taşıtları ile beraber araç, gereç, silah ve cephanelerinin kullanma biçimi konusunda verilecek emirleri yerine getirmesi

21. Bağıtlı Devletlerin çıkarlarının korunması için Türk iaşe (donatım) bakanlığına bir müttefik temsilcisinin atanması, bu temsilciye gereken tüm bilgilerin verilmesi

22. Türk tutsaklarının Bağıtlı Devletler emri altında tutulması. Askerlik yaşı dışındaki sivil tutsakların bırakılması gözönüne alınacaktır.

23. Merkez devletleri (Almanya, Avusturya) ile Türkiye'nin tüm ilişkilerinin kesilmesi zorunluğu

24. Altı Ermeni ilinde (Vilayatı Sitte) kargaşa çıkarsa, bağıtlı devletler bu illerin herhangi bir yerini işgal etme hakkına sahiptirler.

25. Türkiye ile bağıtlı devletler arasında düşmanca hareketler 31 Ekim 1918 Perşembe günü, yasal saatle öğleden sonra duracaktır.

Limni'de, Mondros limanında; İngiltere krallığının Agamemnon savaş gemisinde 30 Ekim 1918 de iki örnek olarak imzalanmıştır.

Arthur Caltrophe

Hüseyin Rauf

Reşat Hikmet

Sadullah

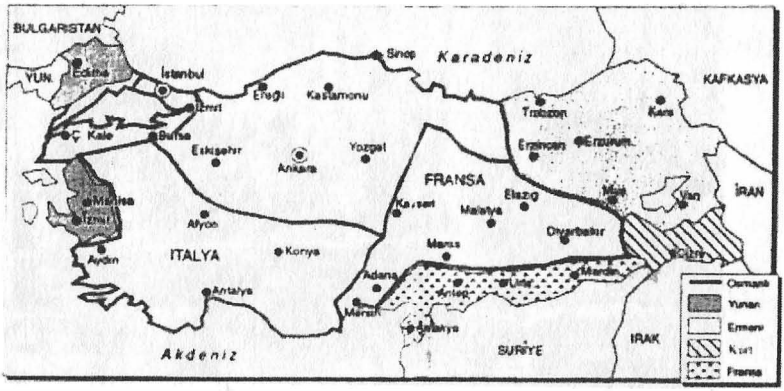
SEVR ANTLAŞMASI

10 Ağustos 1920

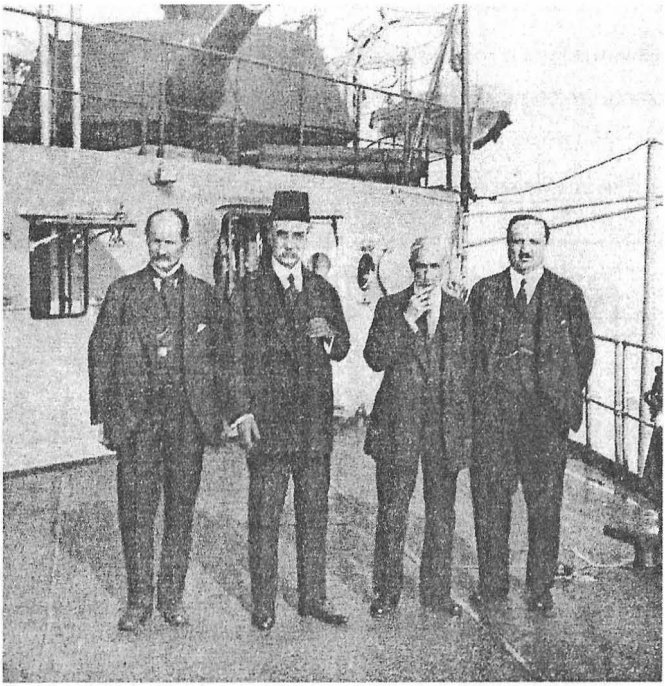
TAM METİN - 433 MADDE

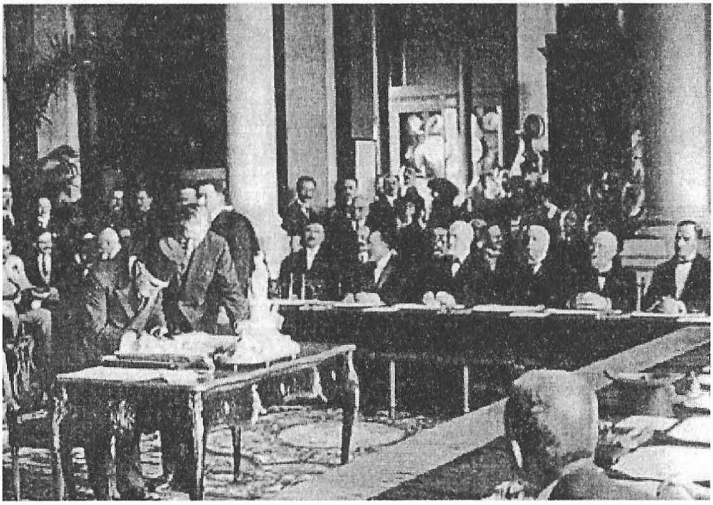
(Günümüz Türkçesi ile)

SEVR ANTLAŞMASINA GÖRE TÜRKİYE'NİN TAKSİMİ

10 Ağustos 1920'de imzalanan Sevr Antlaşması ile paylaşılan bölgeler

MÜTTEFİK VE ORTAK DEVLETLERLE TÜRKİYE ARASINDA 10 AĞUSTOS 1920 TARİHİNDE İMZALANAN SEVR ANTLAŞMASI

Bir taraftan,

İşbu Antlaşmada başlıca Müttefik Devletler olarak belirtilen,

BRİTANYA İMPARATORLUĞU, FRANSA, İTALYA ve **JAPONYA;** yukarıda adı geçen Başlıca Devletlerle, Müttefik Devletleri oluşturan, **ERMENİSTAN, BELÇİKA, YUNANİSTAN, HİCAZ, POLONYA, ROMANYA, SIRP-HIRVAT-SLOVEN DEVLETİ** ve **ÇEKOSLOVAKYA;**

Ve öte taraftan,

TÜRKİYE;

Osmanlı İmparatorluğu Hükümetinin istemi üzerine, bir Barış Antlaşması yapılabilmesi için, Müttefik Devletlerce, 30 Ekim 1919'da, Türkiye'ye bir ateşkes [Mütareke] sağlanmış olduğunu göz önünde tutarak,

Müttefik Devletlerin, aralarından, kimilerinin, Türkiye'ye karşı doğrudan ya da dolaylı olarak peş peşe sürüklenmiş olduk-

ları ve kökü eski Avusturya-Macaristan İmparatorluk ve Krallık Hükümetinin 28 Temmuz 1914'te Sırbistan'a karşı savaş ilânında ve Türkiye'nin 29 Ekim 1914'te Müttefik Devletlere karşı açtığı ve müttefiki, Almanya'nın yürüttüğü düşmanca davranışlarda bulunan savaşın yerini, güçlü, adaletli ve sürekli bir barışa bırakmasını istediklerini göz önünde tutarak,

Bu amaçla, **BAĞITLI YÜKSEK TARAFLAR,** tam yetkili temsilcilerini aşağıda belirtildiği üzere atamışlardır:

MAJESTE BÜYÜK BRİTANYA VE İRLANDA BİRLEŞİK KRALLIĞI VE DENİZLER ÖTESİ BRİTANYA ÜLKELERİ KRALI, HİNDİSTAN İMPARATORU:

Sir George Dixon GRAHAME, K.C.V.O., Majestelerinin Tam Yetkili Paris Ortaelçisi:

Ve:

KANADA DOMİNYONU için:

Sayın Sir George Halsey PERLEY, K.C.M.G., Birleşik-Krallık'da Kanada Yüksek Komiseri;

AVUSTRALYA COMMONWEALTH'i için:

Sayın Andrew FİSHER, Birleşik-Krallık'ta Avustralya Yüksek Komiseri;

YENİ ZELANDA DOMİNYONU için:

Sir George Dixon GRAHAME, K.C.V.O., Majestelerinin Tam Yetkili Paris Ortaelçisi;

GÜNEY AFRİKA BİRLİĞİ için:

B. Reginald Andrew BLANKENBERG, O.B.E., Birleşik-Krallık'da Güney Afrika Birliği Yüksek Komiser Vekili;

HİNDİSTAN için:

Sir Arthur HİRTZEL, K.C.B., Hindistan İşleri Müsteşarı;

FRANSA CUMHURİYETİ BAŞKANI:

B. Aiexandre MİLLERAND, Başbakan, Dışişleri Bakanı;

B. Frederic FRANÇOİS-MÂRSAL, Maliye Bakanı:

B. Auguste Paul-Louis ISAAC, Ticaret ve Endüstri Bakanı;

B. Jules CAMBON, Fransa Büyükelçisi;

B. Georges Maurice PALEÖLOGUE, Fransa Büyükelçisi, Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri;

MAJESTE İTALYA KRALI:

Kont LELÎO BONÎN LONGARE, Krallık Senatörü, Majeste İtalya Kralının Paris'te Olağanüstü ve Tam Yetkili Büyükelçisi;

General Giovanni MARIETTİ, Yüksek Savaş Konseyinde İtalyan Askerî Temsilcisi;

MAJESTE JAPONYA İMPARATORU:

Vikont CHİNDA, Majeste Japon İmparatorunun Londra'da Olağanüstü ve Tam Yetkili Büyükelçisi;

B. K. MATSUİ, Majeste Japon İmparatorunun Paris'te Olağanüstü ve Tam Yetkili Büyükelçisi;

ERMENİSTAN:

B.Avetis AHARONÎAN, Ermenistan Cumhuriyeti Heyetinin Başkanı;

MAJESTE BELÇİKALILAR KRALI:

B. Jules VAN DEN HEUVEL, Olağanüstü Temsilci ve Tam Yetkili Ortaelçi, Devlet Bakanı;

B. ROLİN JACQUEMYNS, Uluslararası Özel Hukuk Enstitüsü üyesi, Belçika Temsilci Heyeti Genel Sekreteri;

MAJESTE ELENLER KRALI:

B. Eleftherios K. VENİSELOS, Başbakan;

B. Athos ROMANOS, Majeste Yunanlılar Kralının Paris'te Olağanüstü Temsilcisi ve Tam Yetkili Ortaelçisi;

MAJESTE HİCAZ KRALI: POLONYA CUMHURİYETİ BAŞKANI:

Kont Maurice ZAMOYSKİ, Polonya Cumhuriyeti'nin Paris'te Olağanüstü Temsilcisi ve Tam Yetkili Ortaelçisi; B. Erasme PİLTZ;

PORTEKİZ CUMHURİYETİ BAŞKANI:

Dr. Affonso Augusto da COSTA, eski Başbakan;

MAJESTE ROMANYA KRALI:

B. Nicolae TİTULESCO, Maliye Bakanı;

Prens DİMİTRİE GHİKA, Majeste Romanya Kralının Paris'te Olağanüstü Temsilcisi ve Tam Yetkili Ortaelçisi;

MAJESTE SIRPLAR, HIRVATLAR VE SLOVENLER KRALI:

B. Nicolas P. PACHİTCH, eski Başbakan; B-Ante RUMBİC, Dışişleri Bakanı; **ÇEKOSLOVAKYA CUMHURİYETİ BAŞKANI:**

B. Edouard BENES, Dışişleri Bakanı;

B. Stephen OSUSKY, Çekoslovakya Cumhuriyeti'nin Londra'da Olağanüstü Temsilcisi ve Tam Yetkili Ortaelçisi;

TÜRKİYE:

General **HADİ PAŞA,** Senatör;

Rıza **TEVFİK BEY,** Senatör;

REŞAD HALİS BEY, Türkiye'nin Bern'de Olağanüstü Temsilcisi ve Tam Yetkili Ortaelçisi.

BU TEMSİLCİLER, usulüne uygun ve geçerli kabul edilen yetki belgelerini verdikten sonra, **AŞAĞIDAKİ HÜKÜMLER ÜZERİNDE ANLAŞMAYA VARMIŞLARDIR:**

İşbu Antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinden başlamak üzere, savaş durumu sona erecektir.

Bu tarihten itibaren ve işbu Antlaşmanın hükümlerine bağlı olarak, Müttefik Devletlerle Türkiye arasında resmî ilişkiler kurulacaktır.

SEVR ANTLAŞMASI

BÖLÜM I

MİLLETLER CEMİYETİ ANTLAŞMASI

BAĞITLI YÜKSEK TARAFLAR

1-26. MADDELER

BÖLÜM I
MİLLETLER CEMİYETİ ANTLAŞMASI
BAĞITLI YÜKSEK TARAFLAR

Uluslar arasındaki işbirliğini geliştirmek ve uluslararası barışı ve güvenliği sağlamak için, savaşa başvurmamak konusunda bazı yükümlülükler kabul etmek, gizlilikten uzak, adaletli ve onurlu uluslararası ilişkiler sürdürmek,

Hükümetlerce, bundan sonra fiili davranış kuralı olarak kabul edilen uluslararası hukuk kurallarına kesinlikle uymak,

Örgütlenmiş halkların karşılıklı ilişkilerinde adaleti kollamak ve antlaşmalardan doğan tüm yükümlülüklere titizlikle saygı göstermek gerçeğini göz önünde tutarak,

Milletler Cemiyeti'ni oluşturan işbu Antlaşmayı kabul etmişlerdir.

Madde 1- İşbu antlaşmaya bağlı Ek'te adları yazılı devletlerle, yine Ek'te adlan belirtilen devletlerden, antlaşmanın yürürlüğe

girmesi tarihinden itibaren iki ay içinde Sekreterliğe sunacakları ve Cemiyet'in diğer üyelerine yapacakları bir bildiri ile hiçbir çekince öne sürmeksizin bu Misak'a katılanlar, Milletler Cemiyeti'nin asıl üyeleridir.

Kendini özgürce yöneten ve Ek'te adı gösterilmemiş bulunan herhangi bir Devlet, Dominyon ya da Sömürge, uluslararası yükümlülüklerini yerine getirme konusunda etkin güvenceler vermesi ve hava, kara ve deniz kuvvetleriyle silâhları konusunda Cemiyet'in koyduğu düzenlemeleri kabul etmesi kaydıyla, üyeliğe kabulü Genel Kurulun üçte iki çoğunluğuyla kararlaştırılırsa, Cemiyet Üyesi olabilir.

Cemiyet'in her üyesi, iki yıl önceden bildirmek ve ayrıldığı anda, bu antlaşmanın yüklediklerini de içermek üzere, uluslararası tüm yükümlülüklerini yerine getirmiş bulunmak şartıyla, Cemiyet'ten çekilebilir.

Madde 2- Cemiyet, bu antlaşmada öngörülen işlemini, bir Genel Kurul, bir Konsey ve bunlara yardım eden bir devamlı Sekreterlik aracılığıyla yerine getirir.

Madde 3- Genel Kurul, Cemiyet üyelerinin temsilcilerinden oluşur.

Genel Kurul, belirli zamanlarda ve gerekirse başka bir tarihte, Cemiyet'in Merkezinde ya da kararlaştırılacak bir başka yerde toplanır.

Genel Kurul, Cemiyet'in görev alanına giren veya dünya barışını ilgilendiren her konuya bakmaya yetkilidir.

Cemiyet'in her üyesi Genel Kurulda en çok üç temsilci bulundurabilir; her Üyenin sadece bir oyu vardır.

Madde 4- Konsey, müttefik ve ortak başlıca devletlerin tem-

silcileri ile cemiyetin başka dört üyesinden oluşur. Cemiyet'in bu dört üyesini Genel Kurul dilediği gibi ve dilediği zamanlarda seçer. Genel Kurulca bu dört üyenin ilk seçimine kadar, Belçika, Brezilya, İspanya ve Yunanistan Temsilcileri Konsey Üyesi olacaklardır.

Konsey, Genel Kurulun uygun bulmasıyla, bundan sonra Konseyde sürekli olarak temsil edilmek üzere başka üyeler de seçebilir. Konsey, yine Genel Kurul çoğunluğunun uygun bulmasıyla, Konseyde temsil edilmek üzere Genel Kurulca seçilecek cemiyet üyelerinin adedini arttırabilir.

Konsey, koşullar gerekli kıldığı zamanlarda ve yılda en az bir kez, cemiyet merkezinde ya da kararlaştırılacak bir başka yerde toplanır.

Konsey, toplantılarında, Cemiyet'in görev alanına giren ya da dünya barışına ilişkin her sorunu ele almaya yetkilidir.

Konseyde temsil edilmeyen bir cemiyet üyesi, kendisini özellikle ilgilendiren bir konu Konseyde görüşüldüğü zaman, Konseye bir temsilci göndererek, Konsey üyesi sıfatıyla katılmaya çağrılır.

Konseyde temsil edilen her cemiyet üyesinin yalnız bir oyu ve bir temsilcisi vardır.

Madde 5- İşbu antlaşmada ya da işbu antlaşma hükümlerinde başka türlü durumlar dışında, Genel Kurulun ya da Konseyin kararları, toplantıda temsil edilen cemiyet üyelerinin oybirliğiyle alınır.

Belirli sorunlara ilişkin olarak soruşturma yapmakla görevlendirilmiş komisyonların atanmasını da kapsamak üzere, Genel Kurul ya da Konsey toplantılarında ortaya çıkan bütün yöntem sorunları, Genel Kurulca ya da Konseyce düzenlenir ve toplantıda temsil edilen Cemiyet üyelerinin çoğunluğuyla karara bağlanır.

Genel Kurulun ilk toplantısı ile Konseyin ilk toplantısı, Amerika Birleşik Devletleri Başkanının daveti üzerine yapılacaktır.

Madde 6- Sürekli Sekreterlik, Cemiyet'in merkezinde kurulmuştur. Sürekli Sekreterlik, bir Genel Sekreter ile gerekli görülecek sekreterlerden ve personelden oluşur.

İlk Genel Sekreter Ek'te gösterilmiştir. Bundan sonraki için, genel kurulun çoğunluk kararıyla uygun burması üzerine, Konseyce atanacaktır.

Sekreterler ve Sekreterlik personeli, Konseyin uygun bulması ile, Genel Sekreterce atanırlar.

Cemiyet'in Genel Sekreteri, bu niteliği ile, Genel Kurulun ve Konseyin de Genel Sekreterliğini yapacaktır.

Sekreterliğin giderleri, Evrensel Posta Birliği'nin Uluslararası Bürosu için saptanmış oranlar içinde, cemiyet üyelerince paylaşılacaktır.

Madde 7- Cemiyet'in Merkezi, Cenevre'de kurulmuştur.

Konsey, bu Merkezi bir başka yerde kurmaya her an karar verebilir.

Cemiyet'in bütün işlerinde ya da, Sekreterliği de içine almak üzere, bunlara bağlı bütün dairelerde, kadınlarla erkekler eşit olarak görev alabileceklerdir.

Cemiyet üyelerinin temsilcileri ve cemiyet görevlileri, görevlerini yaptıkları sırada, diplomasi ayrıcalıklarından yararlanırlar.

Cemiyet'in, cemiyet bürolarının yerleşmiş bulunduğu ya da Cemiyet'in toplantılarının yapıldığı binaların ve alanların dokunulmazlığı vardır.

Madde 8- Cemiyet üyeleri, barışın sürdürülmesi için, ulusal silâhların, ulusal güvenlikle ortak bir işin gerekli kıldığı uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesiyle bağdaşabilecek en düşük bir düzeye indirilmesi zorunluluğunu kabul ederler.

Konsey, her devletin coğrafi durumunu ve içinde bulunduğu özel koşullan göz önüne alarak, çeşitli hükümetlerin incelemesine ve kararına sunulmak üzere bu indirimin projelerini hazırlar.

Bu plânlar, en az on yılda bir yeniden incelenecek ve gerekirse değiştirilecektir.

Çeşitli Hükümetlerin bu plânları kabulünden sonra, saptanan silâhların sınırı, Konseyin onayı olmadıkça aşılamayacaktır.

Cemiyet üyeleri, silâhların ve savaş gereçlerinin özel girişimce yapımının büyük sakıncalara yol açtığı görüşüyle, Konseyi, Cemiyet üyelerinin güvenliklerine yetecek silâhlarla savaş gereçlerini kendileri yapamayan Cemiyet üyelerinin gereksinmelerini de göz önünde tutarak, bunun olumsuz sonuçlarını kaldıracak önlemleri önermekle görevlendirirler.

Cemiyet üyeleri, silâhlarının erişmiş olduğu düzeye, kara, deniz ve hava kuvvetlerinin programlarına ve savaşta kullanılmaya elverişli olan sanayilerin durumuna ilişkin bütün bilgileri içtenlikle ve eksiksiz olarak birbirlerine vermeyi yükümlenirler.

Madde 9- Antlaşmanın 1. ve 8. maddeleri hükümlerinin yürütülmesi ve genel olarak, kara, deniz ve hava kuvvetlerine ilişkin sorunlar üzerinde Konseye görüşünü bildirmek üzere sürekli bir Komisyon kuracaklardır.

Madde 10- Cemiyet üyeleri, bütün cemiyet üyelerinin ülke bütünlüklerine ve şimdiki siyasal bağımsızlıklarına saygı göstermeyi ve bunları dışarıdan gelecek herhangi bir saldırıya karşı korumakla yükümlüdürler. Saldırı, saldırı tehdidi ya da korkusu durumunda, Konsey, bu yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlayacak yolları saptar.

Madde 11- Cemiyet üyelerinden birine doğrudan doğruya do-

kunsun ya da dokunmasın, her savaşın ya da savaş tehdidinin tüm Cemiyet'i ilgilendirdiği ve Cemiyet'in ulusların barışını etkin bir biçimde korumaya özgü önlemleri almakla yükümlü olduğu kesin olarak açıklanır. Böyle bir durumda, Cemiyet'in herhangi bir üyesinin istemesi üzerine Genel Sekreter, Konseyi hemen toplantıya çağırır.

Bundan başka, Cemiyet'in herhangi bir üyesinin, uluslararası ilişkileri etkileyecek nitelikte olan ve sonuç olarak uluslar arasındaki barışı ve barışın dayandığı geçinmeyi bozacak bir durum üzerine Genel Kurulun ya da Konseyin dikkatini dostça çekmek hakkı olduğu da açıklanır.

Madde 12- Cemiyet'in bütün üyeleri, aralarında bağlantıların kesilmesine kadar varabilecek nitelikte bir anlaşmazlık çıkarsa, bu anlaşmazlığı ya hakemliğe ya da Konseyin incelemesine sunmayı kabul etmektedirler. Cemiyet üyeleri, hakemlerin kararından ya da Konseyin raporundan sonra üç aylık bir süre geçinceye kadar, hiçbir durumda savaşa girişmemeyi de kabul ederler.

Bu maddede öngörülen bütün durumlarda, hakemlerin kararının normal bir süre içinde verilmesi ve Konsey raporunun, anlaşmazlık Konseye sunulduğu günden başlayarak, altı ay içinde hazırlanmış bulunması gerekir.

Madde 13- Cemiyet üyeleri, aralarında hakemlikle çözüme uygun saydıkları bir anlaşmazlık çıkarsa ve bu anlaşmazlık diplomasi yoluyla amacı karşılar bir biçimde çözülemezse, bu sorunun tümüyle hakemliğe götürüleceğini kabul ederler.

Genel olarak hakemlikle çözüme elverişli anlaşmazlıklar arasında, bir antlaşmanın yorumlanmasına, herhangi bir uluslararası hukuk sorununa, doğruluğu saptanırsa uluslararası bir yükümlülüğe aykırılık oluşturabilecek bir olgunun gerçekliğine ya da böyle bir aykırılığın getirdiği tazminatın niteliğine ya da kapsamına ilişkin

anlaşmazlıklar gösterilebilir.

Anlaşmazlığın sunulduğu Hakemlik Mahkemesi, tarafların gösterdikleri ya da daha önce yapılmış sözleşmelerde belirtilen mahkemedir.

Cemiyet üyeleri, verilen kararları iyi niyetle yerine getirmeyi, bu kararlara uyacak hiçbir cemiyet üyesine karşı savaşa başvurmamayı yükümlenirler. Kararın yerine getirilmemesi durumunda, Konsey, bunu sağlayacak önlemleri önerir.

Madde 14- Konsey, bir Uluslararası Sürekli Adalet Divanı tasarısı hazırlamakla ve bu tasarıyı cemiyet üyelerine sunmakla görevlendirilmiştir. Bu divan, tarafların kendisine sunacakları uluslararası nitelikte her çeşit anlaşmazlıklara bakacaktır. Divan, konseyin ya da Genel Kurulun kendisine göndereceği her türlü anlaşmazlık ya da konu üzerinde görüşler de verecektir.

Madde 15- Cemiyet üyeleri, aralarında ilişkilerin kesilmesini doğurabilecek nitelikte bir anlaşmazlık çıkarsa ve bu anlaşmazlık 13. Maddede belirlenen hakemliğe sunulmazsa, anlaşmazlığı Konseye götürmeyi benimserler. Bu bakımdan, üyelerden birinin, tam bir soruşturma ve inceleme için her türlü önlemleri alacak olan Genel Sekretere bu anlaşmazlığı bildirmesi yeterlidir.

Taraflar, dâvalarının açıklanmasını, kanıtlayıcı bütün oluşlar ve belgelerle birlikte, en kısa süre içinde Genel Sekretere vermelidirler. Konsey, bunların hemen yayınlanmasını emredebilir.

Konsey, anlaşmazlığın çözülmesini sağlamaya çalışır; Konsey bunu başarırsa, yararlı saydığı ölçüde, olguları, bunların açıklanışlarını ve önerdiği çözümü gösteren bir açıklama yayınlar.

Anlaşmazlık çözülenememişse, Konsey, anlaşmazlıkla ilgili olguları, haksayarlığa ve bu anlaşmazlığa en uygun sayarak salık verdiği çözümleri bildirmek üzere, oybirliğiyle ya da çoğunlukla kabul

edilen bir rapor yazar ve yayınlar.

Konseyde temsil edilen Cemiyet üyelerinden herbiri de, anlaşmazlığın oluşuna ve kendisinin varmış olduğu sonuçlara ilişkin bir açıklama yayınlayabilir.

Konseyin raporu, anlaşmazlığa taraf bulunan Devletlerin temsilcilerinin oyları hesaba katılmaksızın, oybirliği ile kabul edilmişse, Cemiyet üyeleri, hukuku ve adaleti korumak için gerekli görecekleri biçimde davranmak hakkını ellerinde tutarlar.

Taraflardan biri, anlaşmazlığın uluslararası hukukun yalnız bu tarafın ulusal yetkisine bıraktığı bir soruna ilişkin olduğunu öne sürerse ve Konsey de bunu kabul ederse, Konsey bunu raporunda belirtecek, ancak hiçbir çözüm önermeyecektir.

İşbu maddede öngörülen bütün durumlarda, Konsey anlaşmazlığı Genel Kurula götürebilir. Taraflardan birinin istemesi üzerine de, Genel Kurul bu isteği, anlaşmazlığın konseye sunulmasından itibaren ondört gün içinde yapılmış olmak koşuluyla anlaşmazlığa bakacaktır.

Genel Kurula sunulan her sorunda, Konseyin eylemine ve yetkilerine ilişkin işbu maddenin ve 12. maddenin hükümleri, Genel Kurulun eylemine ve yetkilerine de uygulanır. Genel Kurulda her soruna ilişkin olarak, tarafların temsilcileri dışında Konseyde temsil edilen bütün cemiyet üyelerinin ve Cemiyet'in diğer üyelerinden bir çoğunluğun uygun bulmasıyla düzenlenen bir rapor, Konseyde tarafların temsilcileri dışında, üyelerin oybirliğiyle düzenlenen olan bir raporla eşdeğerde olacaktır.

Madde 16- Cemiyet üyelerinden biri, 12., 13. ya da 15. maddelerdeki yükümlülüklerine aykırı olarak savaşa başvurursa, cemiyetin bütün öteki üyelerine karşı, bu davranışıyla [ipso facto] bir

savaş eyleminde bulunmuş sayılır. Bu üyeler onunla, ticaret ya da parasal ilişkilerini kesmeyi, kendi uyruklarıyla Misak'a aykırı davranan Devletin uyrukları arasında her türlü ilişkileri yasaklamayı ve Misak'a aykırı davranan bu Devletin uyrukları ile Cemiyet üyesi olsun ya da olmasın, başka herhangi bir Devletin uyrukları arasında ticaret, maliye ilişkileriyle kişisel ilişkileri kesmeyi yükümlenirler.

Bu durumda, Konsey, ilgili çeşitli Hükümetlere, Cemiyet yükümlülüklerine saygı göstermeyi sağlayacak silâhlı kuvvetlere cemiyet üyelerinden herbirinin katacağı kara, deniz ve hava birlikleri konusunda tavsiyelerde bulunmakla görevlidir.

Cemiyet üyeleri, bundan başka, işbu madde gereğince alınacak ekonomik ve malî önlemlerin uygulanmasında, bunlardan doğabilecek zararları ve sakıncaları en az düzeye indirmek için, birbirlerine karşılıklı yardımda bulunmayı kabul etmektedirler. Bunun gibi, üye Devletler, Misak'a aykırı davranan Devletçe içlerinden birine yöneltilen herhangi bir özel önleme karşı direnmek için de, birbirlerine karşılıklı yardımda bulunacaklardır. Üye Devletler, Cemiyet'in yükümlülüklerine saygı gösterilmesini sağlamak için ortak eyleme katılan her cemiyet üyesinin kuvvetlerinin kendi ülkesinden geçmesini kolaylaştırmak üzere gerekli önlemleri alacaklardır.

Misak'tan doğan yükümlülüklerden herhangi birine aykırı davranmaktan suçlu olan her üye, cemiyetten çıkartılabilir. Bu çıkartmaya, Konseyde temsil edilen bütün öteki üyelerin oybirliğiyle karar verilir.

Madde 17- Yalnız biri cemiyet üyesi olan ya da hiçbiri cemiyet üyesi olmayan iki devlet arasında bir anlaşmazlık çıkması halinde, cemiyet üyesi olmayan devlet ya da devletler, anlaşmazlığı çözmek için, Konseyin uygun göreceği koşullar altında, cemiyet üyeleri için uyulması zorunlu olan yükümlülüklere bağlı olmaya çağrılırlar. Bu

çağrı kabul edilirse, 12. maddeden 16. maddeye kadar olan maddeler, Konseyin gerekli göreceği değişikliklerle uygulanır.

Bu çağrıda bulunur bulunmaz, Konsey, hemen anlaşmazlığın çeşitli yönleri üzerinde bir soruşturma açar ve bu özel duruma, kendisine en uygun ve en etkili görünen önlemi önerir.

Çağrılan devlet, anlaşmazlığın çözümü için cemiyet üyelerine düşen yükümlülükleri kabul etmeyerek, cemiyete üye devletlerden birine karşı savaşa girişirse, bu devlete, 16. madde hükümleri uygulanır.

Çağırılan iki taraf da, anlaşmazlığın çözümü için Cemiyet üyelerine düşen yükümlülükleri kabul etmezlerse, Konsey, çatışmaları önleyecek ve anlaşmazlığın çözüme bağlanmasını sağlayacak her türlü önlemleri alabilir ve her türlü önerilerde bulunabilir.

Madde 18- Cemiyet üyelerinden birinin ileride yapacağı her antlaşma ya da uluslararası bağıtlanma, Sekreterlikçe tescil edilecek ve mümkün olabilen en kısa süre içinde yayınlanacaktır. Bu antlaşmalardan ya da uluslararası bağıtlanmalardan hiçbiri, kütüğe yazılmadan önce bağlayıcı güçte olmayacaktır.

Madde 19- Genel Kurul, zaman zaman, Cemiyet üyelerini, uygulanmaz duruma gelmiş antlaşmaların ve sürüp gitmesi dünya barışını tehlikeye sokabilecek uluslararası durumların yeniden gözden geçirilmesine çağırabilir.

Madde 20- Cemiyet üyeleri, işbu antlaşmanın, antlaşma maddeleriyle bağdaşmayan, aralarındaki bütün yükümlülükleri ya da antlaşmaları sona erdirdiğini, herbiri kendi bakımından kabul ederler ve gelecekte bu çeşit hiçbir taahhüde girmemeyi resmen yükümlenirler.

Üye Devletlerden biri, cemiyete üye oluşundan önce, Misak

hükümleriyle bağdaşmaz yükümlülükler altına girmişse, bu yükümlülüklerden kurtulmak için hemen gerekli önlemleri almak zorundadır.

Madde 21- Barışın sürüp gitmesini sağlayan hakemlik antlaşmaları gibi uluslararası yükümler ve Monroe Doktrini gibi bölgesel anlaşmalar, işbu Misak'ın hiçbir hükmüyle bağdaşmaz sayılmayacaktır.

Madde 22- Savaştan sonra, daha önce kendilerini yöneten Devletlerin egemenliğine bağlı olmaktan çıkmış ve çağdaş dünyanın özellikle güç koşulları altında kendi kendilerini yönetme yeteneğinden henüz yoksun halkların oturduğu sömürgelere ve ülkelere şu ilkeler uygulanır: Bu halkların gönençleri ve gelişmeleri kutsal bir uygarlık görevidir ve bu görevin yerine getirilmesi için işbu Misak'a güvenceler konulması gerekir.

Bu ilkenin uygulamada gerçekleştirilmesi için en iyi yöntem, bu halkların vesayetini, kaynakları, görgüleri ya da coğrafya durumları bakımından, bu sorumluluğu yüklenmeye en elverişli bulunan ve bunu kabule razı olan ulusların eline vermektir. Bunlar, bu mandat'yı, mandataire sıfatıyla ve Cemiyet adına yapacaklardır.

Mandataire'liğin niteliği, halkın gelişme derecesine, ülkenin coğrafya durumuna; ekonomik koşullarına ve buna benzer bütün öteki durumlara göre değişik olmasını gerektirmektedir.

Daha önce Osmanlı İmparatorluğuna bağlı bulunan bazı topluluklar, kendi kendilerini yönetmeye yetenekli olacakları zamana kadar, yönetimlerine bir mandataire devletin öğütleri ve yardımı olmak koşuluyla, bağımsız uluslar olarak varlıkları geçici nitelikte tanınabilecek bir gelişme düzeyine ulaşmışlardır. Mandataire'in saptanmasında, herşeyden önce, bu toplulukların istekleri göz önün-

de tutulmalıdır.

Öteki halkların, özellikle Orta Afrika halklarının, içinde bulundukları gelişme derecesi, mandataire'in, buralarda ülkenin yönetimini, köle ticareti, silâh ve alkol alım-satımı gibi kötüye kullanmaları yasaklamayı; kamu düzeniyle ahlâk kurallarının süregötürülmesinin gerektirdiklerinden başka kısıtlamalara bağlı olmaksızın, inanç ve din özgürlüğünü sağlamayı koruyan yerler ya da kara ve deniz üsleri kurmayı ve yerli halka ülkenin kolluk [zabıta] düzenini ve savunmasını sağlamak amacı dışında, askerlik eğitimini yasaklamayı güvence altına alacak ve aynı zamanda, Cemiyet'in öteki üyelerine de ticaret konularında eşit olanaklar sağlayacak koşullar içinde, yüklenmeyi gerektirmektedir.

Son olarak, Afrika'nın Güney Batısı ve kimi Güney Pasifik Adaları gibi ülkeler vardır ki, bunlar, nüfus yoğunluğunun azlığı, yüzölçümünün küçüklüğü, uygarlık merkezlerinden uzaklığı, mandataire'in ülkesine bitişikliği ya da birtakım başka durumlar yüzünden, yerli halkın yararına, yukarıda sözü edilen güvenceler saklı kalarak en iyi biçimde ancak mandataire'in yasaları ile ve sanki kendi ülkesinin bir parçasıymış gibi yönetilebilirler.

Her bir durumda, mandataire, yönetimini üzerine aldığı ülkeye ilişkin olarak, Konseye yıllık bir rapor gönderecektir.

Mandataire'in kullanacağı otoritenin, denetimin ya da yönetimin derecesi, Cemiyet üyeleri arasında önceden yapılmış bir sözleşmede yer almamışsa bunlar, Konseyce kesin olarak saptanacaktır.

Mandataire'lerin yıllık raporlarını almak, incelemek ve mandat'ların yürütülmesine ilişkin bütün sorunlar üzerinde Konseye görüş bildirmekle görevli bir sürekli Komisyon kurulacaktır.

Madde 23- Milletler Cemiyeti üyeleri, şimdiki ya da sonradan

yapılabilecek uluslararası sözleşmelerin hükümlerine uygun olmak ve bunlar saklı tutulmak koşuluyla:

a) kendi ülkelerinde olduğu gibi, ticaret ve endüstri ilişkilerinin kapsamına giren bütün öteki ülkelerde, erkeklere, kadınlara ve çocuklara hakgözetir ve insanca çalışma koşulları sağlamaya ve bu koşulları sürdürmeye ve bu amaca erişmek üzere, gerekli uluslararası örgütleri kurmaya ve yaşatmaya çaba göstereceklerdir;

b) yönetimleri altındaki ülkelerde yerli halka adaletli davranmayı yükümlenirler;

c) kadın ve çocuk ticaretine, afyon ve buna benzer zararlı maddelerin alım-satımına ilişkin anlaşmaların genel denetimi ile Cemiyet'i görevlendirirler;

d) silâh ve cephane ticaretinin denetiminin kamu yararı için zorunlu bulunduğu ülkelerde, bu ticaretin genel denetimi ile Cemiyet'i görevlendirirler;

e) ulaşım ve transit özgürlüğünün güvence altına alınması ve sürdürülmesi ve Cemiyet'in bütün üyelerine ticaret konusunda adaletli bir işlem yapılmasını sağlamak için gerekli önlemleri alacaklardır. Bu konuyla ilgili olarak, 1914-1918 savaşı sırasında yakılıp yıkılmış olan bölgelerin özel gereksinmeleri göz önünde tutulacaktır;

f) hastalıkları önlemek ve bunlarla savaşmak için uluslararası önlemler almaya çalışacaklardır.

Madde 24- Çok taraflı antlaşmalarla daha önce kurulmuş bütün uluslararası bürolar, tarafların kabul etmeleri koşuluyla, Cemiyet'in yetkisi altına konulacaktır, ileride kurulacak bütün başka uluslararası bürolar ve uluslararası nitelikte sorunların çözülmesiyle ilgili Komisyonlar Cemiyet'in yetkisi altına konulacaktır.

Genel sözleşmelerle düzenlenen, ancak uluslararası büroların ya

da komisyonların denetimine girmeyen uluslararası nitelikteki bütün sorunlar için, Cemiyet Sekreterliği, taraflar isterlerse ve Konsey kabul ederse, yararlı tüm bilgileri toplamak, yaymak ve gereken ya da istenen yardımlarda bulunmak zorundadır.

Konsey, Cemiyet'in yetkisi altında bulunan herhangi bir büronun ya da komisyonun giderlerini sekreterlik giderleri içine alabilir.

Madde 25- Cemiyet üyeleri, sağlığın geliştirilmesi, hastalıklara karşı önlemler alınması ve bütün dünyada çekilen acıların azaltılması amaçlarını güden, gereği gibi yetkili kılınmış ulusal Kızıl Haç gönüllü örgütlerinin kurulmasını ve bunların aralarında işbirliği yapmalarını desteklemeyi ve kolaylaştırmayı yükümlenirler.

Madde 26- İşbu antlaşmada yapılacak değişiklikler, temsilciler Konseyini oluşturan Cemiyet üyelerince ve Temsilciler Genel Kurulu oluşturan üyelerin çoğunluğunca onaylanır onaylanmaz yürürlüğe girecektir.

Cemiyet'in her üyesi, antlaşmada yapılan değişiklikleri kabul etmemekte serbesttir; bu durumda, Cemiyet'in üyesi olmaktan çıkmış olur.

EK

I. MİLLETLER CEMİYETİNİN ASIL ÜYELERİ

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ
BELÇİKA
BOLİVYA
BREZİLYA
BRİTANYA İMPARATORLUĞU
KANADA
AVUSTRALYA
GÜNEY AFRİKA
YENİ-ZELANDA
HİNDİSTAN
ÇİN
KÜBA
EKUVADOR
FRANSA
YUNANİSTAN
GUATEMALA
HAİTİ
HİCAZ
HONDURAS
İTALYA
JAPONYA
LİBERYA
NİKARAGUA
PANAMA
PERU

POLONYA
PORTEKİZ
ROMANYA
SIRP-HIRVAT-SLOVEN DEVLETİ
SİAM
ÇEKO-SLOVAKYA
URUGUAY

MİSAK'A KATILMAYA ÇAĞIRILAN DEVLETLER

ARJANTİN
HOLLANDA
ŞİLİ
İRAN
KOLOMBİYA
SALVADOR
DANİMARKA
İSVEÇ
İSPANYA
İSVİÇRE
NORVEÇ
VENEZUELA
PARAGUAY

II. MİLLETLER CEMİYETİ'NİN İLK GENEL SEKRETERİ

Sayın Sir James Eric DRUMMOND, K.C.M.G., C.B.

Birinci Bölümün (Milletler Cemiyeti Misakı) 4. maddesinde belirtilen başlıca müttefik ve ortak devletler, Almanya ile yapılan 28 Haziran 1919 tarihli Barış Antlaşmasında, belirtilen başlıca müttefik ve ortak devletlerdir.

SEVR ANTLAŞMASI
BÖLÜM II

TÜRKİYE'NİN SINIRLARI

27-35. MADDELER

BÖLÜM II
TÜRKİYE'NİN SINIRLARI

Madde 27- I. Avrupa'da, Türkiye'nin sınırları aşağıdaki gibi saptanacaktır (ekli I sayılı harita):

1.Karadeniz:

Karadeniz Boğazı'nın girişinden aşağıda belirtilen noktaya kadar.

2.Yunanistan ile:

Podima'nın yaklaşık 7 kilometre kuzey batısında bulunan Büyük Dere'nin ağzında Karadeniz üzerinde seçilecek bir noktadan başlayarak, güneybatıya doğru ve İstranca Dere havzası sınırlarının en kuzeybatı noktasına kadar (İstranca'nın yaklaşık 8 kilometre kuzey batısında bulunan nokta):

Kaplıca Dağ ile Uçpınar Tepesi noktalarından geçmek üzere, arazi üzerinde saptanacak bir çizgi;

oradan, güney-güneydoğu doğrultusunda ve Sinekli demiryolu

istasyonunun yaklaşık 1 kilometre batısında, Çorlu-Çatalca demiryolu üzerinde seçilecek bir noktaya kadar:

İstranca Dere havzasının batı sınırını olabildiğince izleyen bir çizgi;

oradan, güneydoğuya doğru ve kuzeydoğuda, Büyük Çekmece Gölü'ne akan ırmaklar havzalarıyla, güneybatıda doğrudan doğruya Marmara Denizi'ne dökülen ırmakların havzası arasındaki su bölümü çizgisi üzerinde Fener ve Kurfah arasında seçilecek bir noktaya kadar:

Sinekli'nin güneyinden geçmek üzere arazi üzerinde saptanacak bir çizgi;

oradan, güneydoğuya doğru ve Kalikratia'nın aşağı yukarı 1 kilometre güney batısında Marmara Denizi üzerinde seçilecek bir noktaya kadar:

yukarıda tanımlanan su bölümü çizgisini olabildiğince izleyen bir çizgi.

3.Marmara Denizi:

Yukarıda belirlenen noktadan Karadeniz Boğazı'nın girişine kadar.

II. Asya'da, Türkiye'nin sınırları aşağıdaki gibi saptanacaktır

1. Batıda ve Güneyde:

Marmara Denizi üzerinde, Karadeniz Boğazı'nın girişinden başlayarak Doğu Akdeniz'de İskenderun Körfezi dolaylarında Karataş-Burnu yakınında aşağıdaki belirlenen bir noktaya kadar:

Marmara Denizi, Çanakkale Boğazı ve Doğu Akdeniz; III. Bölümün (Siyasal Hükümler) IV. Kesimi ile 84. ve 122. maddeleri

hükümleri saklı kalmak üzere, Marmara Denizi adaları ve Osmanlıda kalan kıyılardan 3 mil kadar ıraklık içinde bulunan adalar.

2. Suriye ile:

Kuzeydoğuya doğru, Hasan Dede geçidinin doğu kıyısı üzerinde ve Karataş Burnu'ndan yaklaşık 3 kilometre kuzeybatıda seçilecek bir noktanın Ceyhan ırmağı üzerinde Babeli'nin yaklaşık 1 kilometre kuzeyinde seçilecek bir noktaya kadar:

Karataş'ın kuzeyinden geçmek üzere, arazi üzerinde saptanacak bir çizgi;

oradan, Kesik Kale'ye kadar:

Ceyhan ırmağının kaynağına doğru akım yolu;

oradan, kuzey doğuya doğru ve Ceyhan ırmağı üzerinde Karapazar'ın aşağı yukarı 15 kilometre doğu-güneydoğusunda seçilecek bir noktaya kadar:

Karatepe'nin kuzeyinden geçmek üzere, arazi üzerinde saptanacak bir çizgi;

oradan ve Düldül Dağı'nın batısında bulunan, Ceyhan ırmağının çıkıntısına kadar:

Ceyhan ırmağının kaynağına doğru akım yolu;

oradan, güney-doğu genel doğrultusunda ve Gâvur Gölün aşağı yukarı 15 kilometre güney-güneybatısında Emir Musa Dağı üzerinde seçilecek bir noktaya kadar:

demiryolundan aşağı yukarı 18 kilometre uzaklıktan geçmek ve Düldül Dağı'nı Suriye'de bırakmak üzere izlenecek bir çizgi;

oradan, doğuya doğru ve Urfa'nın aşağı yukarı 5 kilometre kuzeyine kadar: Bahçe, Ayıntap, Birecik ve Urfa kentlerini birbirine bağlayan yolların kuzeyinden geçmek ve bu kentlerden son üçünü

Suriye'de bırakmak üzere, batıdan doğuya genel bir doğrultuda ve oldukça düz biçimde arazi üzerinde saptanacak bir çizgi;

oradan, doğuya doğru ve (Cezire-i İbn-i Ömer'in 27 kilometre) batısında Azeh'in aşağı yukarı 6 kilometre kuzeyinde Dicle'nin oluşturduğu dirseğin en güneybatı noktasına kadar:

Batıdan doğuya genel doğrultuda ve Mardin kentini Suriye'de bırakmak üzere oldukça düz biçimde arazi üzerinde saptanacak bir çizgi;

oradan ve Habur Su ile Dicle'nin kesiştikleri yerle, bu yerin aşağı yukarı 10 kilometre kuzeyinde Dicle dirseği arasında ve Dicle üzerinde seçilecek bir noktaya kadar:

Cezire-i İbn-i Ömer kentinin bulunduğu adayı Suriye'de bırakmak üzere Diclenin ağzına doğru akım yolu.

3. Irak ile:

Oradan, batıdan doğuya doğru genel bir doğrultuda Musul İlinin doğu sınırı üzerinde seçilecek bir noktaya kadar: arazi üzerinde saptanacak bir çizgi;

oradan, bu çizginin doğuya doğru Türkiye ile İran arasındaki sınıra vardığı noktaya kadar:

İmadiye'nin güneyinden geçecek şekilde değiştirilmiş, Musul İlinin kuzey sınırı.

4. Doğuda ve Kuzeydoğuda:

Yukarıda tanımlanan noktadan ve Karadeniz'e kadar, 89. madde hükümleri saklı kalmak koşuluyla, Türkiye ile İran arasındaki şimdiki sınırla, Türkiye ile Rusya arasındaki eski sınırlar.

5. Karadeniz:

Madde 28- İşbu antlaşmada tanımlanan sınırlar, işbu antlaşma-

ya ekli 1/1.000.000 ölçekli haritalara çizilmiştir. Metinle harita arasında uyumsuzluk durumunda, metin geçerli olacaktır.

Madde 29- Kuruluş biçimi işbu Antlaşma ile saptanan ya da tamamlayıcı antlaşmalar ve sözleşmelerle saptanacak olan Sınırlandırma Komisyonları, bu sınırları arazi üzerinde çizeceklerdir.

Bu Komisyonlar, yalnız "arazi üzerinde saptanacak çizgi" diye tanımlanan kesimleri değil, gerekli görürlerse, idari sınırlarla ya da başka biçimde tanımlanan kesimlere de, ayrıntılar bakımından, düzeltmeler yapmakta tam yetkili olacaklardır. Komisyonlar, bütün durumlarda, antlaşmalarda verilen tanımlamaları, yönetimsel sınırlarla yerel ekonomik çıkarları olabildiğince göz önünde tutarak, en yakından izlemeye çalışacaklardır.

Komisyonların kararları oy çokluğuyla alınacak ve ilgili taraflar için uyulması zorunlu olacaktır.

Sınırlandırma Komisyonlarının giderleri ilgili taraflarca eşit olarak karşılanacaktır.

Madde 30- Bir akım yolu ile tanımlanan sınırlar bakımından, işbu antlaşmadaki tanımlamalarda kullanılan "akım yolu" ya da "gidiş-geliş yolu" terimleri şu anlama gelmektedir: Bir yandan, gemilerin gidiş-gelişine elverişli olmayan nehirlerde, akar suyun ya da bunun ana kolunun ortay çizgisi ve öte yandan, gemilerin gidiş-gelişine (ulaşıma) elverişli nehirlerde, ana gidiş-geliş yolunun ortay çizgisi. Bununla birlikte, akım ya da gidiş-geliş yolunda değişiklikler olması durumunda, sınır çizgisinin, bu biçimde tanımlanmış olan akım yoluyla gidiş-geliş yolunu mu izleyeceğini, yoksa bu yolun, işbu antlaşmanın yürürlüğe giriş anındaki durumunda olduğu gibi kesin olarak saptanmış mı kalacağını kararlaştırmaya işbu Antlaşmada ön-

görülen Sınırlandırma Komisyonları yetkili olacaklardır.

İşbu antlaşmada aykırı bir hüküm bulunmadıkça, deniz sınırları, kıyıya üç milden daha yakın bulunan adaları ve adacıkları da içine alacaktır.

Madde 31- İlgili çeşitli Devletler, Sınırlandırma Komisyonuna, çalışmaları için gerekli bütün belgeleri, özellikle şimdiki ya da eski sınırların saptanmasına ilişkin tutanakların doğruluğu onaylanmış örneklerini, elde bulunan büyük ölçekli bütün haritaları, jeodezik verileri, yapılmış ancak yayınlanmamış [mesaha] haritalarını, sınırdaki akar suların yatak değiştirmelerine ilişkin bilgileri vermeyi yükümlenirler. Osmanlı makamlarının elinde bulunan haritalar, jeodezik veriler, yayınlanmamış olsa bile mesaha haritaları, işbu antlaşmanın yürürlüğe konulmasından sonra otuz gün içinde, İstanbul'da, Müttefik Devletlerin göstereceği ilgili Komisyonların temsilcisine verilecektir.

İlgili devletler, bundan başka, bütün belgeleri, özellikle plânları, kadastrolarla tapu kütüklerini ve Komisyonlar isterse, mülkiyet durumuna ve ekonomik hareketlere ilişkin bilgilerle gerekli her çeşit bilgileri Komisyonlara ulaştırmaları için yerel makamlara yönergeler talimat vermeyi de yükümlenirler.

Madde 32- İlgili Devletler, Sınırlandırma Komisyonlarına, görevlerini yerine getirmeleri için gerekli olan ulaşım, işgücü ve araç ve gereçlere (direkler ve sınır taşları) ilişkin her türlü yardımı gerek doğrudan gerekse yerel makamların aracılığıyla yapmayı yükümlenirler.

Özellikle, Osmanlı Hükümeti, Sınırlandırma Komisyonlarının görevlerinin yerine getirilmesinde, Başlıca Müttefik Devletlere, gerekli görecekleri teknik personel yardımında bulunmayı yükümle-

nir.

Madde 33- İlgili çeşitli Devletler, Komisyonlarca konulmuş nirengi noktalarını, sınır taşlarını ya da direklerini korumayı yükümlenirler.

Madde 34- Sınır taşları, birbirinden gözle görülecek uzaklıklara konulacaktır; bunlara rakam verilecek ve yerleriyle sayılan bir haritaya işlenecektir,

Madde 35- Sınırlandırmaya ilişkin kesin tutanaklar, bunlara ekli haritalar ve belgeler, herbiri de asıl örnek sayılmak üzere, üç örnek olarak düzenlenecektir; bunlardan ikisi sınırdaş devletlere, üçüncüsü de, doğruluğu onaylanmış birer örneğini işbu antlaşmayı imzalamış olan devletlere gönderecek olan, Fransız Cumhuriyeti Hükümetine verilecektir.

SEVR ANTLAŞMASI
BÖLÜM III

SİYASAL HÜKÜMLER

36-139. MADDELER

KESİM I - İSTANBUL
KESİM II - BOĞAZLAR
KESİM III - KÜRDİSTAN
KESİM IV - İZMİR
KESİM V - YUNANİSTAN
KESİM VI - ERMENİSTAN
KESİM VII - SURİYE, IRAK, FİLİSTİN
KESİM VIII - HİCAZ
KESİM IX - MISIR, SUDAN, KIBRIS
KESİM X - FAS, TUNUS
KESİM XI - LİBYA VE EGE DENİZİ ADALARI
KESİM XII - UYRUKLUK
KESİM XIII - GENEL HÜKÜMLER

BÖLÜM III
SİYASAL HÜKÜMLER

KESİM I
İSTANBUL

Madde 36- İşbu antlaşmanın hükümleri saklı kalmak koşuluyla, Bağıtlı Taraflar, Osmanlı Hükümetinin İstanbul üzerindeki haklarına ve rütbelerine dokunulmaması ve bu Hükümetle Majeste Padişah'ın bu kentte oturmak ve bu kenti Osmanlı Devletinin başkenti tutmak bakımından özgür olduklarında görüş birliği içindedirler.

Bununla birlikte, Türkiye, işbu antlaşma ile bunu tamamlayan antlaşmaların ve sözleşmelerin hükümlerine, özellikle soy, din ve dil azınlıklarının haklarına dürüst bir biçimde saygı göstermekte kusur ederse, Müttefik Devletler, yukarıda belirtilen maddeyi değiştirmek hakkını kesinlikle saklı tutarlar ve Türkiye, bu bakımdan alınacak bütün kararları kabul etmeyi şimdiden yükümlenir.

KESİM II
BOĞAZLAR

Madde 37- Çanakkale Boğazı, Marmara Denizi ve Karadeniz Boğazı'nı kapsayan Boğazlar'da gemilerin gidiş-gelişi, gelecekte, gerek barış zamanında gerek savaş zamanında, bayrak ayrımı gözetmeksizin, tüm ticaret ve savaş gemileriyle askerlik ve ticaret uçaklarına açık olacaktır.

Milletler Cemiyeti Konseyinin bir kararının uygulanması dışında, bu sular abluka edilemez, buralarda hiçbir savaş hakkı kullanılamaz ve hiçbir düşmanca eylemde bulunulamaz.

Madde 38- Osmanlı Hükümeti, 37. maddede öngörülen (ulaşım) serbestliğini sağlamak için yeni önlemler alınması gerektiğini kabul eder ve bunun sonucu olarak kendisini ilgilendirdiği ölçüde, "Boğazlar Komisyonu" adını alacak olan ve aşağıda "Komisyon" sözcüğü ile anılacak bir Komisyonu, 39. maddede belirtilen suların denetimine yetkili kılar.

Yunan Hükümeti, kendisini ilgilendirdiği oranda, aynı yetkileri Komisyona bırakır ve bu Komisyona her bakımdan aynı kolaylıkları göstermeyi yükümlenir.

Denetim, Osmanlı ve Yunan Hükümetlerinden herbiri adına ve işbu kesimde belirlenen biçimde yürütülecektir.

Madde 39- Komisyonun yetki alanı, Akdeniz yönünde Çanakkale Boğazı'nın girişi ile, Karadeniz yönünde Karadeniz Boğazı'nın girişi arasındaki suları, bu girişlerin herbirinden üç mil açıklara kadar kapsayacaktır.

Bu yetki, işbu bölüm hükümlerinin yerine getirilmesi gerektikçe, kıyı üzerinde de kullanılabilecektir.

Madde 40- Komisyon, bir gün Komisyona katılmak isterse ve katıldığı günden başlayarak Amerika Birleşik Devletleri'nin, Britanya İmparatorluğu'nun, Fransa'nın, İtalya'nın, Japonya'nın, bir gün Milletler Cemiyeti'ne üye olursa ve olduğu günden itibaren Rusya'nın, Yunanistan'ın, Romanya'nın ve bir gün Milletler Cemiyeti'ne üye olurlarsa ve oldukları günden itibaren Bulgaristan'la Türkiye'nin gösterecekleri temsilcilerden oluşacaktır. Amerika Birleşik Devletleri, Britanya İmparatorluğu, Fransa, İtalya, Japonya ve Rusya Temsilcilerinden herbirinin ikişer oyu olacaktır. Yunanistan, Romanya, Bulgaristan ve Türkiye temsilcilerinden herbirinin birer oyu olacaktır. Komisyon üyelerinden hiçbiri, kendisini atayan Hükümetten başkasınca görevinden alınamaz.

Madde 41- Komisyon üyeleri, 39. Maddede belirtilen sınırlar içinde, diplomasi ayrıcalıklarından ve dokunulmazlıklarından yararlanacaklardır.

Madde 42- Komisyon, işbu antlaşma ile kendisine tanınan yetkileri, yerel hükümetten bağımsız olarak kullanacaktır. Komisyonun özel bir bayrağı, özel bir bütçesi ve kendisine özgü bir örgütü olacaktır.

Madde 43- Komisyon, 39. Maddede saptanan yetkisi sınırları içinde, aşağıdaki görevleri yapmakla yükümlü olacaktır:

a) Geçitlerin ya da limanlara girişlerin iyileştirilmesi için gerekli görülecek bütün çalışmaların yapılması;

b) Geçitlerin aydınlatılması, sığ ve tehlikeli yerlerin işaretlenmesi;

c) Kılavuzluk ve yedek çektirme işlerinin denetimi;

d) Gemilerin demirledikleri yerlerin denetimi;

e) İşbu antlaşmanın XI. Bölümünün (Limanlar, Su Yolları ve

Demiryolları) 335. Maddesinden 344. Maddesine kadar olan maddelerinde öngörülen rejimin, İstanbul ve Haydarpaşa limanlarına uygulanmasını sağlamak için gerekli denetim;

f) Kazaya uğramış gemilerin kalıntılarına ve gemilerle yüklerin kurtarılmasına ilişkin her türlü denetim işleri;

g) Mavnalara ilişkin denetim.

Madde 44- Komisyon, Boğazlar'dan özgürce geçişin engellendiği kanısına varacak olursa, 178. Maddede öngörülen işgal kuvvetlerini bulunduran Müttefik Devletlerin İstanbul'daki temsilcilerine durumu duyuracaktır. O zaman, bu Temsilciler, Boğazlar'da geçiş özgürlüğünü korumak için alınması gerekli önlemler konusunda, bu kuvvetlerin deniz ve kara kuvvetleri komutanlarıyla anlaşacaklardır. Dışarıdan gelecek bir eylemin Boğazlar'da geçiş özgürlüğünü tehdit etmesi durumunda da bu Temsilciler aynı biçimde davranacaklardır.

Madde 45- Komisyonun, ihtiyaç duyulabilecek malların alınması ve sürekli işlerin yapılması için gerekli göreceği borçlanmalara girişme hakkı olacaktır. Bu borçlanmalara, olabildiği ölçüde, 53. maddede belirtildiği üzere, Boğazlar'dan geçecek gemilerden alınacak paralar güvence olarak gösterilecektir.

Madde 46- İstanbul Sağlık Yüksek Meclisi ve bu meclisin yönettiği Osmanlı Sağlık Yönetimince eskiden yapılan görevlerle, Karadeniz Boğazı'ndaki Kurtarma Gemileri Ulusal Yönetimince yapılan görevler, 39. Maddede saptanan sınırlar içinde, Komisyonun denetimi altında ve Komisyonca saptanacak biçimde yapılacaktır.

Komisyon, hastalıkları önlemek ve hastalıklarla uğraşmak üzere Milletler Cemiyeti Konseyinin kabul ettiği ortaklaşa her politikanın gerçekleştirilmesinde işbirliği yapacaktır.

Madde 47- Şimdiki durumda fenerlere, havuzlara, rıhtımlara ve bunlara benzer işletmelere ilişkin ayrıcalıkları ellerinde bulunduran kişilerin ve ortaklıkların hakları, Komisyona tanınan denetime ilişkin genel yetkiler saklı kalmak koşuluyla korunacaktır. Bununla birlikte, Komisyon, genel yararlar bakımından gerekli sayarsa, işbu antlaşmanın IX. Bölümünün 311. maddesinde belirtilen koşullara uygun davranılarak, sözü edilen hakları satın almaya ya da değiştirmeye ya da yeni bir ayrıcalık üstlenmeye yetkili olacaktır.

Madde 48- Komisyon, işbu kesimin kendisine yüklediği görevlerin yerine getirilmesini kolaylaştırmak amacıyla, gerekli göreceği özel polis kuvvetini kurmaya yetkili olacaktır. Bu polis gücü, Limni [Lemnos, Lemno], Gökçeada [İmroz, İmbros. İmbro], Semadirek [Semendirek, Samothrace, Samotradaj, Bozcaada [Tenedos, Tenedo] ve Midilli [Mitylene, Mitylene, Mitilene] adaları dışında, V. Bölümün (Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerine İlişkin Hükümler) 178. maddesinde öngörülen, Boğazlar ve Adalar bölgesinin yerli halkından seçilecek ve Komisyonca atanmış yabancı polis üstlerinin komutası altına verilecektir.

Madde 49- Marmara Denizi adalarını da kapsamak üzere, Boğazlar bölgesinin Osmanlıda kalan kesiminde ve 136. Maddede öngörülen Osmanlı yargı örgütü reformunun yürürlüğe konulmasını beklerken kapitülasyonlardan yararlanan Devletlerin uyruklarından, Komisyonun koyduğu kurallara ve hükümlere aykırı davrananlar, sözü edilen Devletlerin Konsoloslukları Mahkemelerine verileceklerdir. Müttefik Devletler, kendi Konsolosluk Mahkemelerini ve görevlilerini bu bakımdan yetkili kılmak konusunda anlaşmış bulunmaktadırlar. Osmanlı uyrukları ile kapitülasyonlardan yararlanmayan Devletlerin uyruklarınca işlenecek suçlara, yetkili Osmanlı mahkemeleri bakacaklardır.

Sözü edilen bölgenin Yunan egemenliği altına konulmuş kesiminde, söz konusu suçlara, Yunan yargı makamları bakacaklardır.

Madde 50- Komisyonun yetki alanı içinde, karada ya da denizde işlenmiş her çeşit suçlar yüzünden, sözü edilen yetki alanı içinde bulunan herhangi bir ticaret gemisinin subayları ve gemi adamları karada tutuklanacak olurlarsa, Komisyon polisince, yetkili yargı makamlarına teslim edileceklerdir. Sanık, Komisyon polisinden başka birince tutuklanmışsa, gecikmeden Komisyon polisine teslim olunacaktır.

Madde 51- Komisyon, üstlendiği görevleri yerine getirmek için kendisine yardımcı olmalarını gerekli saydığı bütün üst ve ast görevlileri atayacaktır.

Madde 52- Komisyonun yetki alanı sınırları içinde gemilerin gidiş-gelişine ilişkin bütün konularda, 37. Maddede belirtilen her türlü gemiler tam bir eşitlik düzeyinde işlem göreceklerdir.

Madde 53- 47. Madde hükümleri saklı kalmak üzere, Komisyonun yetki sınırları içinde, gemilerden ya da gemilerdeki yüklerden gerek Osmanlı Hükümetince doğrudan doğruya, gerek uluslararası kuruluşlarca ya da özel ortaklıklarca alınmakta bulunan harçlara ya da öteki vergilere dayanak oluşturan ve şimdiki haklar, Komisyona aktarılacaktır.

Komisyon, bu harçları ve vergileri Komisyonun genel yönetim giderleriyle, işbu Kesime bağlı Ek'in 3. paragrafında öngörülen aylık ve ücretleri de kapsamak üzere yerine getirilmiş hizmetleri ve yapılmış işleri karşılamak amacıyla yapılmış harcamalar için aşırı olmayacak bir tarifeye göre saptayacaktır.

Komisyon, yalnız bu amaçlarla ve Milletler Cemiyeti Konseyinin ön izniyle, şimdi var olanlardan başka harçlar ve vergiler de koyabilecek ve bunların miktarını saptayabilecektir.

Madde 54- Komisyonca konulacak bütün vergiler ve harçlar, gemiler arasında, bağlama, varış ya da çıkış limanları, bayrakları ya da sahipleri ya da yüklerinin uyrukluğu ya da sahipleri bakımından hiçbir ayrım gözetilmeksizin ve tam bir eşitlik düzeyinde alınacaktır.

İşbu hüküm, Komisyonun, işbu bölümde öngörülen harçları tonaja göre saptama hakkını hiçbir bakımdan bozmaz.

Madde 55- Osmanlı Hükümeti ile Yunan Hükümeti, herbiri kendi bakımlarından, Komisyonun, kendisine verilmiş görevlerin yararlı bir biçimde yerine getirilmesi için gerekli göreceği bütün toprakları ve yapıları edinmesini kolaylaştırmayı yükümlenirler.

Madde 56- 39. Maddede belirlenen sulardan transit geçecek savaş gemileri, her bakımdan, gemilerin olağan geliş-gidişi (ulaşım) kurallarıyla sağlık gereklerine uymayı sağlamak üzere Komisyonca çıkartılmış olan yönetim kurallarına uygun davranacaklardır.

Madde 57- I. Savaşan devletlerin savaş gemileri, ancak Boğazlar'dan geçişlerini tamamlamalarını ve yanaşabilecekleri en yakın limana ulaşabilmelerini sağlamak için zorunlu olan ölçüler içinde yeniden kumanya alabilirler ve depolayabilirler; bu gemiler, Komisyonun denetimi altındaki sularda kumanyalarını ya da savaş gereçlerini tamamlayamazlar ve arttıramazlar ya da gemi adamlarının sayısını tamamlayamazlar. Bu gemiler, yalnız yolculuğa elverişli olmaları için zorunlu onarımları yapabilirler; onarımların, gemilerin savaş gücünü hiçbir biçimde arttırmaması gerekir. Zorunlu onarımların neler olduğunu Komisyon kararlaştıracaktır; bu onarımların olabildiğince en kısa süre içinde yapılması gerekir.

II. Savaşan Devletlerin savaş gemilerinin, Komisyonun denetimindeki sularda transit geçişi olabildiğince en kısa süre içinde

ve hizmet gereklerinden doğabilecekler dışında hiçbir duruşta bulunmaksızın yapılmalıdır.

III. Sözü edilen savaş gemilerinin Komisyonun denetimine bağlı limanlarda kalışları, kaza durumu dışında, 24 saati geçmeyecektir. Böyle bir durumda, bu gemiler kısa süre içinde ayrılmak zorunda olacaklardır. Savaşan bir Devletin savaş gemisinin Komisyonun denetimine bağlı sulardan çıkışı ile, düşman tarafın bir savaş gemisinin kalkışı arasında, her zaman, en az yirmi dört saatlik bir sürenin geçmesi gerekecektir.

IV. Savaş zamanında Komisyonun denetimine bağlı sulara ilişkin ve özellikle Türkiye'nin düşmanlarına gönderilen savaş gereçleri ile savaş kaçağı şeylerin geçişine ya da bu sularda yeniden yiyecek almalara, ihtiyaçlarının karşılanmasına ya da onarımlara ilişkin başka bütün kurallar Milletler Cemiyeti tarafından saptanacaktır.

Madde 58- Savaşan Devletlerin ganimetleri, her bakımdan, savaşan Devletlerin savaş gemilerine uygulanan koşullara bağlı olacaktır.

Madde 59- Hiçbir savaşan devlet, Komisyonun denetimindeki sularda, askeri birlik, cephane ya da savaş gereçleri yükleyemez ya da boşaltamaz, ancak, geçişi engelleyen bir kaza durumu bunun dışında kalmaktadır; bu durumda, transitin olabildiğince hızla tamamlanması gerekecektir.

Madde 60- 57., 58. ve 59. maddeler hükümlerinden hiçbiri, Milletler Cemiyeti'nce alınmış bir karar uyarınca davranan bir ya da birkaç savaşan Devletin yetkilerini sınırlayacak biçimde anlaşılmayacaktır.

Madde 61- İşbu Kesimin hükümleriyle, İstanbul ve Haydarpaşa limanlarına ilişkin olarak XI. Bölümün (Limanlar, Su Yolları ve

Demiryolları) 335. maddesinden 344. maddesine kadar olan maddeleri hükümlerinin yorumlanmasında ya da uygulanmasında devletler arasında çıkabilecek bütün anlaşmazlıklar Komisyona sunulacaktır. Komisyon kararının bir Devletçe kabul edilmemesi durumunda, sorun, ilgili Devletlerden herhangi birinin istemesi üzerine Milletler Cemiyeti'nce anlaşılan biçimde çözüme bağlanacak ve o zamana kadar da Komisyonun kararı uygulanacaktır.

EK

1. Boğazlar Komisyonunun Başkanlığı, iki yıl süreyle ve sırayla, iki oyu olan Komisyon üyelerince yapılacaktır.

Komisyon, kararlarını oy çokluğuyla alacak ve oyların eşit bölünmesinde Başkanın oyuna üstünlük tanınacaktır. Çekimser her oy, tartışılan öneriye karşıt bir oy sayılacaktır.

Komisyon üyelerinden herbirinin, toplantıda bulunamayacağı zaman, kendisini bir vekille temsil ettirme hakkı olacaktır.

2. Komisyon üyelerinin ücretleri kendilerini atayan Hükümetlerce karşılanacaktır; bu ücretler, Komisyonda temsil edilen Hükümetlerce görüş birliği içinde kabul edilen ve zaman zaman yeniden gözden geçirilecek rakamlar göz önünde tutularak, adil bir biçimde saptanacaktır.

3. 48. Maddede belirtilen polis üst görevlilerinin ücretleri ile, 51. madde uyarınca atanacak öteki üst görevlilerin ya da görevlilerin ve yine sözü geçen 48. Maddede belirtilen yerel polis personelinin ücretleri, gemilerin gidiş-gelişinden alınan vergiler ve harçlar gelirinden karşılanacaktır.

Komisyon, atayacağı üst görevlilerin ve görevlilerin işe alınma koşullarına ilişkin yönetmelikleri hazırlayacaktır.

4. Komisyon, işbu kesim ile işbu ek uyarınca, görevlerini yapabilmesi için gereksinme duyacağı gemileri buyruğu altında bulunduracaktır.

Komisyon, işbu kesim ile işbu ek hükümlerinin kendisine yüklediği bütün görevleri, saptanan sınırlar içinde, yerine getirebilmesi için gerekli yönetmelikleri hazırlamaya, yayımlamaya ve uygulamaya yetkili olacaktır. Bu yetki, şimdi yürürlükte olan yönetmelikleri, gerekirse, değiştirme ya da sona erdirme hakkını da kapsayacaktır.

Komisyon, denetimi altına konulan bütün gelir ve gider hesaplarının nasıl tutulacağına, bu hesapların incelenmesine ve bu hesaplar konusunda her yıl düzgün bir rapor yayınlanmasına ilişkin yönetmelikler hazırlayacaktır.

KESİM III
KÜRDİSTAN

Madde 62- Fırat'ın doğusunda, ileride saptanacak Ermenistan'ın güney sınırının güneyinde ve 27. Maddenin II/2. ve 3. fıkralarındaki tanıma uygun olarak saptanan Suriye ve Irak ile Türkiye sınırının kuzeyinde, Kürtlerin nüfusça üstün bulunduğu bölgelerin yerel özerkliğini, işbu antlaşmanın yürürlüğe konulmasından başlayarak altı ay içinde, İstanbul'da toplanan ve İngiliz, Fransız ve İtalyan Hükümetlerinin atadığı üç üyeden oluşan bir Komisyon hazırlayacaktır. Herhangi bir sorun üzerinde oybirliği oluşamazsa, bu sorun, komisyon üyelerince, bağlı oldukları Hükümetlerine götürülecektir. Bu plân, Süryani-Geldaniler ile bu bölgelerin içindeki öteki etnik ve dinsel azınlıkların korunmasına ilişkin tam güvenceler de kapsayacaktır; bu amaçla, İngiliz, Fransız, İtalyan, İran'lı ve Kürt temsilcilerden oluşan bir Komisyon incelemelerde bulunmak ve işbu

antlaşma uyarınca, Türkiye sınırının İran sınırı ile birleşmesi durumlarında, Türkiye sınırında yapılması gerekebilecek düzeltmeleri kararlaştırmak üzere bu yerleri ziyaret edecektir.

Madde 63- Osmanlı Hükümeti, 62. maddede öngörülen komisyonlardan birinin veya ötekinin kararlarını, kendisine bildirildiğinden başlayarak üç ay içinde kabul etmeyi ve yürürlüğe koymayı şimdiden yükümlenir.

Madde 64- İşbu Antlaşmanın yürürlüğe konuşundan bir yıl sonra, 62. Maddede belirtilen bölgelerdeki Kürtler, bu bölgelerdeki nüfusun çoğunluğunun Türkiye'den bağımsız olmak istediklerini kanıtlayarak Milletler Cemiyeti Konseyine başvururlarsa ve Konsey de bu nüfusun bu bağımsızlığa yetenekli olduğu görüşüne varırsa ve bu bağımsızlığı onlara tanımayı Türkiye'ye önerirse, Türkiye, buna uymayı ve bu bölgeler üzerinde bütün haklarından vazgeçmeyi, şimdiden yükümlenir.

Bu vazgeçmenin ayrıntıları Başlıca Müttefik Devletlerle Türkiye arasında yapılacak özel bir sözleşmeye konu olacaktır.

Bu vazgeçme gerçekleşirse ve gerçekleşeceği zaman, Kürdistan'ın şimdiye dek Musul ilinde kalmış kesiminde oturan Kürtlerin, bu bağımsız Kürt Devletine kendi istekleriyle katılmalarına, Müttefik Devletlerce karşı çıkılmayacaktır.

KESİM IV
İZMİR

Madde 65- İzmir kenti ile 56. maddede belirtilen ve bu kente bitişik topraklara, 83. madde uyarınca kesin statüleri saptanıncaya kadar, işbu kesimin hükümleri uygulanacaktır.

Madde 66- İzmir kentine bitişik toprakların coğrafya sınırları aşağıdaki gibi saptanacaktır:

Kuşadası'nın 5 kilometre kadar kuzeyinde Ege Denizi'ne dökülen ırmağın ağzından başlayarak doğuya doğru:

bu ırmağın kaynağına doğru akım yolu;

sonra, güneydoğuya doğru:

bu ırmağın güney kolunun akım yolu;

oradan, güneydoğuya doğru ve Gümüş Dağ tepesinin batı sonuna kadar:

Çınarkale'nin batısında ve Akçaova'nın doğusundan geçmek üzere arazi üzerinde saptanacak bir çizgi;

oradan, kuzeydoğuya doğru:

tepeler çizgisini mümkün olabildiği ölçüde izleyecek bir çizgi;

sonra, kuzeye doğru ve Ayasoluk'dan Değirmencik demiryolunun üzerinde Balatcık istasyonunun aşağı yukarı 1 kilometre batısında seçilecek bir noktaya kadar:

Söke-Balatçık yolunu ve demiryolunu Türk topraklarında bırakacak biçimde, arazi üzerinde saptanacak bir çizgi;

oradan, kuzeye doğru ve İzmir Sancağı'nın güney sınırı üzerinde seçilecek bir noktaya kadar:

arazi üzerinde seçilecek bir çizgi;

oradan ve Ödemiş'in aşağı yukarı 15 kilometre kuzeydoğusundaki Bozdağ dolaylarında seçilecek bir noktaya kadar:

İzmir Sancağının güney ve doğu sınırı;

oradan, kuzeye doğru ve Manisa-Alaşehir demiryolu üzerinde ve Salihli'nin aşağı yukarı 8 kilometre batısında seçilecek bir noktaya kadar:

arazi üzerinde seçilecek bir çizgi;

oradan, kuzeye doğru ve Gerenez Dağı'na kadar:

Mermer Göl'ün doğusundan, Kemer'in batısından, Akçealan'ın aşağı yukarı güneyinden Kumçay'ı geçmek ve oradan Kavakalan'ın batısında suları taksim çizgisini izlemek üzere, arazi üzerinde saptanacak bir çizgi;

oradan, kuzeybatıya doğru ve Kırkağaç ile Akhisar ilçeleri arasındaki sınır üzerinde, Kırkağaç'ın aşağı yukarı 16 kilometre doğusunda ve Akhisar'ın 20 kilometre kuzeyinde seçilecek bir noktaya kadar:

arazi üzerinde saptanacak bir çizgi;

oradan, batıya doğru ve Soma ilçesinin sınırı ile birleştiği yere kadar Kırkağaç ilçesinin güney sınırı;

oradan, batıya doğru ve İzmir Sancağı sınırı ile birleşmeye kadar: Soma ilçesinin güney sınırı;

oradan, kuzeye doğru ve İzmir İli sınırı ile kavuşuncaya kadar: İzmir Sancağının kuzeydoğu sınırı;

oradan, batıya doğru ve Çarpacık (Tepe) dolaylarında seçilecek bir noktaya kadar:

İzmir ilinin kuzey sınırı;

oradan, kuzeye doğru ve Köylüce'nin aşağı yukarı 4 kilometre güneybatısında arazi üzerinde seçilecek bir noktaya kadar:

arazi üzerinde saptanacak bir çizgi;

oradan, batıya doğru ve Dahline Burnu ile Kemer İskele arasında saptanacak bir noktaya kadar:

Kemer ile Kemer İskele'nin ve bu iki yeri birbirine bağlayan yolun güneyinden geçen arazi üzerinde saptanacak bir çizgi.

Madde 67- 66. maddede belirtilen toprakların sınırını arazi üzerinde saptamak üzere, işbu antlaşmanın yürürlüğe konuluşundan itibaren onbeş gün içinde bir komisyon kurulacaktır. Bu Komisyon, İngiliz, Fransız ve İtalyan Hükümetlerince atanacak üç üye ve Yunan Hükümetince atanacak bir üye ile Osmanlı Hükümetince atanacak bir üyeden oluşacaktır.

Madde 68- İşbu kesimin hükümleri saklı kalmak üzere, İzmir kenti ve 66. Maddede belirtilen arazi parçası, işbu antlaşmanın uygulanması bakımından, Türkiye'den ayrılmış topraklarla bir tutulacaktır.

Madde 69- İzmir kenti ve 66. maddede tanımlanan topraklar Osmanlı egemenliği altında kalmaktadır. Bununla birlikte, Türkiye, İzmir kenti ile sözü edilen topraklar üzerindeki egemenlik haklarının kullanımını Yunanistan'a devredecektir. Bu egemenliğin işareti olmak üzere, Osmanlı bayrağı kentin dışındaki bir kaleye sürekli olarak çekilecektir. Bu kale, başlıca Müttefik Devletlerce saptanacaktır.

Madde 70- Yunan Hükümeti, İzmir kentiyle 66. maddede belirtilen toprakların yönetiminden sorumlu olacak ve bu yönetimi özel olarak bu amaçla atayacağı bir görevliler kurulu yürütecektir.

Madde 71- Yunan Hükümeti, İzmir kentiyle 66. maddede tanımlanan topraklarda kamu düzeninin ve güvenliğin korunması için gerekli askerî kuvvetleri bulundurmak hakkına sahip olacaktır.

Madde 72- Irk, dil ve din azınlıklarını da içeren ve halkın bütün kesimlerinin oransal temsilini sağlayacak nitelikte bir seçim sistemiyle, yerel bir Parlamento kurulacaktır. Yunan Hükümetinin, işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesini izleyen altı ay içinde, Milletler Cemiyeti Konseyine, yukarıda öngörülen koşullara uygun bir seçim sistemi tasarısı sunması gerekecektir; bu sistem, ancak adı geçen

Konseyce oy çoğunluğuyla onaylandığı zaman yürürlüğe girebilecektir.

Yunan Hükümeti, Osmanlı makamlarınca sürülmüş kişilerin oturdukları yerlere dönüşleri için gereken süre içinde seçimleri (bu süre işbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden sonra bir yılı geçmemek üzere) erteleyebilecektir.

Madde 73- Yunan yönetimi ile yerel Parlamento arasındaki ilişkiler, adı geçen yönetimce, Yunan Anayasası hükümlerine uygun düşecek biçimde düzenlenecektir.

Madde 74- 83. maddede öngörülen kesin statü kuruluncaya kadar, İzmir kentinde ve 66. maddede tanımlanan topraklarda hiçbir şekilde zorunlu askerlik hizmeti uygulanmayacaktır.

Madde 75- 86, Maddede sözü edilen ve ırk, dil ve din azınlıklarının korunması ile ticaret ve transit özgürlüğüne ilişkin özel antlaşmada öngörülen hükümler İzmir kenti ile 66. maddede tanımlanan topraklarda da uygulanacaktır.

Madde 76- Yunan Hükümeti, 66. maddede belirlenen sınır üzerinde bir gümrük çizgisi kurabilecek ve İzmir kenti ile sözü geçen maddede belirlenen toprakları Yunan gümrük sistemi içine sokabilecektir.

Madde 77- Yunan Hükümeti, Türk parasının şimdiki değerini düşürmek sonucunu verebilecek hiçbir önlem almamaya sözverir. Bu para, 83. maddede öngörülen kesin düzen kuruluncaya kadar yasal akçe niteliğini koruyacaktır.

Madde 78- Uluslararası önemi olan limanlarla, serbest limanlar rejimine ve transite ilişkin olan XI. Bölümün (Limanlar, Su Yolları ve Demiryolları) hükümleri, İzmir kenti ile 66. maddede tanımlanan topraklara uygulanacaktır.

Madde 79- Uyrukluk bakımından, Osmanlı uyruğu olan ve işbu antlaşma hükümleri gereğince başka herhangi bir uyrukluk iddiasında bulunamayacak olan İzmir kenti ve 66. maddede tanımlanan topraklarda oturanlar, her bakımdan Yunan uyruğu işlemi göreceklerdir. Bunların ülke dışındaki diplomasi ve konsolosluk korunmalarını Yunanistan sağlayacaktır.

Madde 80- VIII. Bölümün (Malî Hükümler) 241. maddesi hükümleri İzmir kentiyle 66. maddede tanımlanan topraklara uygulanacaktır.

IX. Bölümün (Ekonomik Hükümler) 293. maddesi hükümleri İzmir kentiyle sözü geçen topraklara uygulanmayacaktır.

Madde 81- 83. maddede öngörülen kesin statünün kuruluşuna kadar, Düyun-u Umumiye Yönetiminin olan bütün araçlar ve gereçler, makineler, kara ve deniz taşıtları ile, Foça tuzlalarının işletme hakları hiçbir şekilde ne değiştirilecek ne de bunlara karışılacaktır. Bu süre içinde, sözü geçen tuzlalarda elde edilen tuzun üretimi, dış ticaret ve taşınmasından hiçbir vergi ya da harç alınmayacaktır. Yunan yönetimi İzmir'de ve 66. maddede tanımlanan topraklarda tuz tüketimini düzenlemek ve vergilendirmek hakkına sahip olacaktır.

Bir önceki fıkrada öngörülen sürenin bitiminde, Yunanistan, yukarıdaki hükümleri değiştirmeyi uygun görürse, Foça tuzlaları ayrı-calıklardan sayılacak ve bunlara IX. Bölümün (Ekonomik Hükümler) 312. maddesinde öngörülen güvenceler, işbu antlaşmanın VI-II. bölümünün (Malî Hükümler) 246. maddesi hükümlerine dokunulmamak koşuluyla uygulanacaktır.

Madde 82- İşbu antlaşma ile çözüme bağlanamayan ve işbu kesimin uygulanmasından doğabilecek bütün sorunlar daha sonra

yapılacak sözleşmelerle çözüme bağlanacaklardır.

Madde 83- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden beş yıllık bir süre geçtikten sonra, 72. maddede öngörülen yerel parlamento, oy çokluğuna dayanan bir kararla, Milletler Cemiyeti Konseyinden, İzmir kentiyle 66. maddede tanımlanan toprakların kesin olarak Yunanistan Krallığına bağlanmasını isteyebilecektir. Konsey, kendi göstereceği koşullar içinde, daha önce bir halk oylaması yapılmasını isteyebilecektir.

Sözü geçen bağlanma, bir önceki fıkranın uygulanması sonucu gerçekleşecek olursa, 69. maddede sözü edilen, Türkiye'nin egemenlik hakkı sona erecektir. Bu durumda, Türkiye, İzmir kenti ile 66. maddede tanımlanan topraklar üzerindeki haklarından ve sıfatlarından, Yunanistan yararına vazgeçtiğini şimdiden bildirir.

KESİM V
YUNANİSTAN

Madde 84- 27 Kasım 1919'da Neuilly-sur-Seine'de imzalanan Barış Antlaşması ile Bulgaristan'a tanınan sınırlar saklı kalarak, Türkiye, eski Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa karasında ve işbu antlaşma ile saptanan Türkiye sınırları dışındaki bütün haklarından ve sıfatlarından Yunanistan yararına vazgeçer.

Bir önceki fıkrada belirtilen egemenlik devrine Marmara Denizi adaları girmez.

Türkiye, ayrıca Gökçeada [İmroz, İmbros, İmbro], Bozcaada [Tenedos, Tenedo] adaları üzerindeki bütün haklarından ve sıfatlarından Yunanistan lehine vazgeçer. Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'deki öteki adalar, özellikle Limni [Lemnos, Lemnoj, Semadirek [Semendirek, Samotbrace, Samotracia], Midilli [Mitylene, Mityle-

ne, Mitilene], Sakız [Chios, Chio], Sisam [Samos. Samo] ve Nikarya [Nicaria] üzerinde egemenliğine ilişkin, 17/30 Mayıs 1913 tarihli Londra Antlaşmasının 5. maddesi ve 1/14 Kasım 1913 tarihli Atina Antlaşmasının 15. maddesi uyarınca, Londra'da Büyükelçiler Konferansınca alınan ve Yunan Hükümetine 13 Şubat 1914'te bildirilen karar, işbu Antlaşmanın 122. maddesinde sözü edilen ve İtalya'nın egemenliğine verilen adalar ile Asya kıyısından üç milden daha az bir uzaklıkta bulunan adalara ilişkin hükümlere dokunulmamak koşuluyla doğrulanmıştır.

Bununla birlikte, işbu antlaşma uyarınca Yunan egemenliği altına konulmuş, 178. maddede öngörülen Boğazlar bölgesi kesimi ile adalarda, Yunanistan, işbu antlaşmanın tersine hükümleri olmadıkça, sözü geçen bölgenin, Marmara Denizi adalarını da içeren, Osmanlı egemenliği altında kalan kısmında işbu antlaşmanın Boğazlar'ın serbestliğini sağlamak için Türkiye'ye yüklediği bütün yükümlülükleri kabul eder ve bunları yerine getirmeye söz verir.

Madde 85- 27. maddenin I (2) fıkrasında tanımlanan sınır çizgisini yerinde saptamak üzere, işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesini izleyecek onbeş gün içinde bir Komisyon kurulacaktır. Bu Komisyon, başlıca Müttefik Devletlerin atayacakları dört üye ile Yunanistan'ın atayacağı bir üyeden ve Türkiye'nin atayacağı bir üyeden oluşacaktır.

Madde 86- Yunanistan, özellikle Edirne'ye ilişkin olarak, Yunanistan'da oturanların çoğunluğundan soy, dil ya da din bakımından ayrı olanların çıkarlarını korumak için, gerekli görülecek hükümleri, bunların özel bir antlaşmaya konulmasını kabul eder.

Yunanistan, aynca, transit özgürlüğünü ve öteki ulusların ticareti için adaletli bir rejimi korumak için gerekli görülecek hükümlerin özel bir sözleşmeye konulmasını da kabul eder.

Madde 87- Yunan Devletinin, kendi egemenliği altına girmiş olan topraklar yüzünden üstlenmesi gerekecek Türkiye'ye ait malî yükümlülüklerin oranı ve niteliği, işbu antlaşmanın VIII. Bölümünün (Malî Hükümler) 241. maddesinden 244. maddesine kadar olan maddeleri uyarınca saptanacaktır.

İşbu antlaşma ile çözüme bağlanamayan ve sözü geçen toprakların devrinden doğabilecek tüm sorunlar daha sonra yapılacak sözleşmelerle çözüme bağlanacaktır.

KESİM VI
ERMENİSTAN

Madde 88- Türkiye, diğer, Müttefik Devletler gibi, Ermenistan'ı özgür ve bağımsız bir Devlet olarak tanıdığını bildirir.

Madde 89- Öteki Bağıtlı Yüksek Taraflar gibi, Türkiye ile Ermenistan da, Erzurum, Trabzon, Van ve Bitlis illerinde Türkiye ile Ermenistan arasındaki sınırın saptanması konusunu Amerika Birleşik Devletleri Başkanının hakemliğine sunmayı ve bu konudaki kararını olduğu kadar, Ermenistan'ın denize çıkışı ile sözü geçen sınıra bitişik bütün Osmanlı topraklarının askerden arındırılmasına ilişkin ileri sürebileceği bütün hükümleri kabul etmeye karar vermişlerdir.

Madde 90- 89. madde uyarınca sınır saptanması, sözü geçen iller topraklarının tümünün ya da bir kesiminin Ermenistan'a devrine yol açacak olursa, Türkiye, bu toprak üzerindeki bütün haklarından ve sıfatlarından, karar tarihinden başlamak üzere geçerli olarak, vazgeçtiğini şimdiden bildirir, işbu antlaşmanın, Türkiye'den ayrılan topraklara uygulanacak hükümleri, o andan başlayarak, bu topraklara da uygulanacaktır.

Ermenistan'ın, kendi egemenliği altına girmiş topraklar nedeniyle üstlenmesi gerekecek, Türkiye'ye ait malî yükümlülüklerin ya da hakların oranı ve niteliği, işbu antlaşmanın VIII. Bölümünün (Malî Hükümler) 241. maddesinden 244. maddesine kadarki maddeleri uyarınca saptanacaktır.

İşbu antlaşma ile çözüme bağlanamayan ve sözü geçen toprağın devrinden doğabilecek bütün sorunlar, gerekirse, daha sonra yapılacak sözleşmelerle çözüme bağlanacaktır.

Madde 91- 89. maddede belirtilen arazinin bir kesiminin Ermenistan'a verilmesi durumunda, sözü geçen maddede öngörülen karardan sonra üç ay içinde, Ermenistan ile Türkiye arasında, bu kararın ortaya çıkaracağı sınırı arazi üzerinde çizmek için, kuruluş biçimi daha sonra saptanacak, bir Sınırlandırma Komisyonu kurulacaktır.

Madde 92- Ermenistan'ın, Azerbeycan ve Gürcistan ile sınırları, ilgili devletler arasında, her biriyle ortaklaşa anlaşma yoluyla saptanacaktır.

89. maddede öngörülen karar alındığında, ilgili Devletler, iki durumdan birinde, sınırlarını saptayamamışlarsa, bu sınır, başlıca Müttefik Devletlerce saptanacak ve sınırın arazi üzerinde çizilmesini de bu devletler yapacaklardır.

Madde 93- Ermenistan, Ermenistan'da oturanların çoğunluğundan ırk, dil ya da din bakımından ayrı olanların çıkarlarını korumak için, Başlıca Müttefik Devletlerin gerekli görecekleri hükümleri, bunları bu devletlerle yapacağı bir antlaşmaya da geçirmeyi, kabul eder.

Ermenistan, ayrıca, transit özgürlüğünü ve öteki ulusların ticareti için adil bir rejimi korumak üzere Müttefik Devletlerce gerekli

görülecek hükümlerin bu devletlerle yapılacak bir antlaşmaya konulmasını kabul eder.

KESİM VII
SURİYE, IRAK, FİLİSTİN

Madde 94- Bağıtlı taraflar, kendi kendilerine yaşayacak duruma gelinceye kadar, bir mandataire'in öğütleri ve yardımı yönetimlerine yön vermek koşuluyla, (Birleşmiş Milletler antlaşmasının) 22. maddesinin 4. paragrafı uyarınca, Suriye ile Mezopotamya'nın bağımsız devlet olarak geçici tanınmaları konusunda karara varmışlardır.

İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden itibaren on beş gün içinde, 27. Maddenin II/2. ve 3. fıkralarında belirlenen sınır çizgisini arazi üzerinde uygulamak üzere, bir komisyon kurulacaktır. Bu Komisyon, Fransa, İngiltere ve İtalya'nın her birince atanacak üç üye ile, Türkiye'nin atayacağı bir üyeden oluşacaktır. Bu Komisyona, gereğine göre, Suriye ile sınıra ilişkin olarak Suriye'nin bir temsilcisi, Irak ile sınıra ilişkin olarak Irak'ın bir temsilcisi yardımcı olacaktır.

Adı geçen devletlerin öteki sınırları ile mandataire devletin seçimi, başlıca Müttefik Devletlerce saptanacaktır.

Madde 95- Bağıtlı Taraflar, 22. madde hükümlerinin uygulanmasıyla, başlıca Müttefik Devletlerce saptanacak sınırlar içinde Filistin'in yönetimini, sözü edilen Devletlerce seçilecek bir Mandataire'e vermeyi kararlaştırmışlardır. Mandataire, Yahudi halkı için Filistin'de bir ulusal yurt kurulmasından yana İngiliz Hükümetince daha önce 2 Kasım 1917'de açıklanan ve öteki Müttefik Devletlerce kabul edilen bildirinin uygulanmasından sorumlu olacaktır; şu kadar ki, Filistin'deki Yahudi olmayan toplumların medenî

haklarıyla dini haklarına ve başka bir ülkedeki Yahudilerin yararlandıkları haklara ve siyasal düzene zarar verecek hiçbir şey yapılmayacaktır.

Mandataire Devlet, çeşitli dinsel toplumlara ilişkin bütün sorunları ve istemleri incelemek ve bunlann çözümünü sağlamak için en kısa sürede bir komisyon kurmak yükümlülüğünü kabul eder. Bu Komisyonun kuruluşunda ilgili dini çıkarlar göz önünde tutulacaktır. Komisyon Başkanı, Milletler Cemiyeti Konseyince atanacaktır.

Madde 96- Yukarıda sözü edilen topraklara ilişkin mandataire'-ların koşulları, Başlıca Müttefik Devletlerce saptanacak ve onaylanmak üzere Milletler Cemiyeti Konseyine sunulacaktır.

Madde 97- Türkiye, bu bölümde sözü edilen sorunlara ilişkin olarak alınabilecek her türlü kararı, 132. madde hükümlerine uygun olarak, kabul etmeyi şimdiden yükümlenir.

KESİM VIII
HİCAZ

Madde 98-Türkiye, Müttefik Devletlerin yapmış oldukları gibi, Hicaz'ı özgür ve bağımsız bir devlet olarak tanıdığını ve Türkiye'nin işbu antlaşma ile saptanmış sınırlan dışında bulunan ve ileride saptanacak sınırlar içinde bulunacak eski Osmanlı İmparatorluğu toprakları üzerindeki bütün haklarından ve sıfatlarından Hicaz lehine vazgeçtiğini bildirir.

Madde 99- Mekke ve Medine şehirlerine ve bunların kutsal yerlerine bütün ülkelerdeki Müslümanların tanıdıkları kutsallık nedeniyle, Hicaz Sultanı, Hac amacıyla ya da başka bir dinsel amaçla buralara gitmek isteyen tüm ülkelerdeki Müslümanlara giriş özgürlüğü ve kolaylığı sağlamayı, Kur'an hükümleri gereğince tüm ülke-

lerdeki Müslümanların buralarda kurmuş oldukları ya da kuracakları vakıflara saygı göstermeyi ve göstertmeyi yükümlenir.

Madde 100- Majeste Hicaz Sultanı, Hicaz yurdunda, Müttefik Devletlerden birinin ya da eski Osmanlı İmparatorluğu toprakları üzerinde kurulan Devletlerden herhangi birinin uyrukluğundaki gemilere, mallara, kişilere ve Milletler Cemiyeti üyesi devletlerin uyrukluğundaki gemilere, mallara ve kişilere, ticaret açısından tam bir işlem eşitliği yapılmasını sağlamayı yükümlenir.

KESİM IX
MISIR, SUDAN VE KIBRIS
1. MISIR

Madde 101- Türkiye, Mısır'daki ve Mısır üzerindeki bütün haklarından ve sıfatlarından vazgeçer. Bu vazgeçme, 5 Kasım 1914'ten başlayarak geçerli sayılacaktır. Türkiye, Müttefik Devletlerce girişilen eyleme uygun olarak, İngiltere'nin 18 Aralık 1914'te Mısır üzerinde ilân ettiği koruyuculuğu tanıdığını bildirir.

Madde 102- 18 Aralık 1914'te Mısır'da yerleşmiş bulunan Osmanlı uyrukları o tarihte geçici olarak Mısır'da bulunmayıp da, o tarihten sonra geri dönmemiş olanlar dışında Mısır uyrukluğunu bütün haklarıyla elde edecekler ve Osmanlı uyrukluğunu yitireceklerdir. Bu son durumdakiler, Mısır uyrukluğunu ancak Mısır Hükümetinin özel izniyle alabileceklerdir.

Madde 103- 18 Aralık 1914'ten sonra Mısır'a yerleşen ve işbu antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinde yerleşmiş durumda olan Osmanlı uyrukları, seçme hakkı için 105. maddede yer alan koşullar altında, Mısır uyrukluğunu elde etmek üzere hak öne sürebileceklerdir. Bununla birlikte, bireysel durumlarda bu istem, yetkili Mısır makamlarınca reddedilebilecektir.

Madde 104- İşbu antlaşmaya ilişkin bütün sorunlarda, Mısır ve Mısır uyrukları ile bunların malları ve gemileri, 1 Ağustos 1914 tarihinden başlayarak, tıpkı Müttefik Devletler ve bunların uyrukları ile malları ve gemileri gibi işlem görecektir. Osmanlı egemenliği altındaki topraklar ya da işbu antlaşma ile Türkiye'den ayrılan topraklara ait hükümler Mısır'a uygulanmayacaktır.

Madde 105- 102. madde hükümleri uyarınca Mısır uyrukluğunu alan 18 yaşından büyük kişiler, işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra geçecek bir yıl içinde Osmanlı uyrukluğunu seçmek hakkına sahip olacaklardır. Sözü edilen kişilerle 103. madde gereğince Mısır uyrukluğunu isteme hakkına sahip olanlar, Mısır halkının çoğunluğunu oluşturanlardan değişik bir soydan iseler, aynı süre içinde, kendileri yararına Osmanlı topraklarının ayrılmış bulunduğu Devletlerden birinin uyrukluğunu bu Devlet halkının çoğunluğu seçme hakkını kullanan kişiyle aynı soydan ise seçebilirler.

Kocanın yaptığı seçme, karının durumunu ve ana-babanın seçmesi 18 yaşından küçük çocukların durumunu kapsar.

Yukarıda öngörülen seçme hakkını kullanmış olan kişiler, Mısır'da oturmalarını sürdürmeye izin verilmiş değillerse, bundan sonraki oniki ay içinde, oturma yerlerini seçmiş oldukları Devlete taşımak zorundadırlar. Bunlar, taşınmaz mallarını Mısır'da ellerinde tutmak ve her çeşit taşınır mallarını da birlikte götürmek hakkına sahip olacaklardır. Bu yüzden, kendilerine çıkış ya da giriş için hiçbir vergi ya da harç yüklenmeyecektir.

Madde 106- Mısır Hükümeti, Osmanlı uyruklarının Mısır'daki statülerini ve Mısır topraklarında hangi koşullarla yerleşebileceklerini düzenlemekte tam bir davranış özgürlüğüne sahip olacaktır.

Madde 107- Mısır uyruklarının, yurt dışında, İngiltere'nin diplomasi ve konsolosluk korumasına hakları olacaktır.

Madde 108- Türkiye'ye giren Mısır malları İngiliz mallarına sağlanan işlemlerden yararlanacaktır.

Madde 109- Türkiye, Süveyş Kanalı'nda geçiş özgürlüğüne ilişkin olarak 29 Ekim 1888'de İstanbul'da imzalanan sözleşme ile Padişah'a tanınan yetkilerden İngiltere lehine vazgeçer.

Madde 110- Mısır'da Osmanlı Hükümetine ait bütün taşınır ve taşınmaz mallar bedel ödenmeksizin Mısır Hükümetine geçecektir.

Madde 111- Mısır'da, Mısır uyrukluğunu almayan Osmanlı uyruklarına ait her çeşit taşınır ya da taşınmaz mallar, işbu antlaşmanın IX. Bölümü (Ekonomik Hükümler) hükümlerine göre işlem görecektir.

Madde 112- Türkiye, Mısır'ın ödemekte olduğu vergiler üzerindeki bütün haklarından vazgeçer.

İngiltere, Mısır vergisi güvencesine dayanan Türk borçlanmalarının tüm yükümlülüklerinden Türkiye'yi kurtarmayı üstlenir.

Bu borçlanmalar şunlardır:

1855 borçlanması;

1854 ve 1871 değiştirilmiş borçlanmasının yerini alan 1894 borçlanması;

1877 değiştirilmiş borçlanmasının yerini alan 1891 borçlanması.

Mısır Hidivlerinin birçok kez, sözü edilen borçlanmaların piyasaya çıkarılmasını üzerlerine alan kurumlara ödemeyi yükümlendikleri paralar, eskiden olduğu gibi, borçlar ödeninceye dek, 1894 ve 1891 borçlanmalarının faiz ve amortismanlarında kullanılacaktır. Mısır Hükümeti de güvenceli 1855 borçlanmasının faizlerinin ödenmesine eskiden yapmakta olduğu ödemeleri yapmayı sürdürecektir.

Bu 1894, 1891 ve 1855 borçlanmalarının ödenmesinin sona ermesinde, Mısır Hükümetinin, eskiden Mısır'ın Türkiye'ye ödediği vergiden doğan bütün yükümlülükleri sona erecektir.

2. SUDAN

Madde 113- Bağıtlı taraflar, İngiltere Hükümeti ile Mısır Hükümeti arasında, Sudan'ın statüsünü saptayan ve yönetimini düzenleyen 19 Ocak 1899'da imzalanmış sözleşme ile Suakin kentine ilişkin olarak bu sözleşmeyi değiştiren 10 Temmuz 1899'da imzalanmış ek sözleşme konusunda bilgi edindiklerini ve bunu kaydettiklerini bildirirler.

Madde 114- Sudan uyruklarının yabancı ülkelerde İngiltere'nin diplomasi ve konsolosluk korumasına haklan olacaktır.

3. KIBRIS

Madde 115- Bağıtlı taraflar, İngiliz Hükümetince 5 Kasım 1914'te ilân edilmiş olan Kıbrıs'ın kendisine bağlanmasını onayladıklarını bildirirler.

Madde 116- Türkiye, bu adanın Padişah'a ödenen vergiye olan hakkı da içermek üzere, Kıbns üzerinde ya da Kıbrıs'a ilişkin bütün haklarından ve sıfatlarından vazgeçer.

Madde 117- Kıbrıs adasında doğmuş ya da orada oturan Osmanlı uyrukları, yerel yasa koşulları içinde Osmanlı uyrukluğundan ayrılarak, İngiliz uyrukluğunu alacaklardır.

KESİM X
FAS, TUNUS

Madde 118- Türkiye, Fas'ta Fransa'nın koruyuculuğunu tanır ve bunun bütün sonuçlarını kabul eder. Bu tanıma, 30 Mart 1912 tarihinden başlayarak geçerli olacaktır.

Madde 119- Fas mallarına, Türkiye'ye girişte, tıpkı Fransız mallarına uygulanan yöntem uygulanacaktır.

Madde 120- Türkiye, Tunus üzerinde Fransa'nın koruyuculuğunu tanır ve bunun bütün sonuçlarını kabul eder. Bu tanıma, 12 Mayıs 1881 tarihinden başlayarak geçerli olacaktır.

Tunus mallarına, Türkiye'ye girişte, tıpkı Fransız mallarına uygulanan rejim uygulanacaktır.

KESİM XI
LİBYA VE EGE DENİZİ ADALARI

Madde 121- Türkiye, 12 Ekim 1912 tarihli Lozan Antlaşması gereğince, Libya'da Padişah'a bırakılmış olan bütün haklardan ve sıfatlardan kesinlikle vazgeçer.

Madde 122- Türkiye, şimdi İtalya'nın işgalinde bulunan Ege Denizi adaları, Stampalia [Astropalia], Rodos [Rhodes, Rhodes, Rodi, Rodos], Herkit [Calki, Kharki, Calchi], Kerpe [Scrapanto], Kaşot [Casos, Casso], Piskopis [Piscopis, Tilos, Piscopio], İncirli [Misiros, Nisyros, Misiro, Mysiros], Kalimnos [Calimnos, Kalymnos, Oalymnos, Calimno], Loryos [Leros, Lero], Patnos [Patmos, Patmo], Limpos [Lipsos, Lipso], Sümbeki [Simi, Symi, Sini], İstanköy [Coş, Koş] adaları ile bunlara bağlı adacıklar ve Kastellorizo [Castelorizzo] adası üzerindeki bütün haklarından ve sıfatlarından İtalya lehine vazgeçer (1 sayılı haritaya bakılması).

KESİM XII
UYRUKLUK

Madde 123- İşbu antlaşmanın hükümleri uyarınca, Türkiye'den ayrılmış ülkelerde yerleşmiş Osmanlı uyrukları hukuk ve yerel yasaların öngördüğü koşullarla, bu ülke hangi devlete bırakılmışsa o devletin uyruğu olacaklardır.

Madde 124- Onsekiz yaşını aşmış olup da Osmanlı uyrukluğunu yitiren ve 123. madde uyarınca yeni bir uyrukluk edinmiş bulunan kimseler, işbu antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinden başlayarak, iki yıl içinde Osmanlı uyrukluğunu seçme hakkına sahip olacaklardır.

Madde 125- İşbu antlaşma uyarınca, Türkiye'den ayrılan bir ülkede yerleşmiş ve bu ülkede halkın çoğunluğundan ırk bakımından aynı olan, onsekiz yaşını aşmış kimseler, işbu antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinden başlayarak bir yıl içinde, seçilen devletin halkının çoğunluğu seçme hakkını kullanan kişiyle aynı soydan ise, Ermenistan, Azerbeycan, Gürcistan, Yunanistan, Hicaz, Irak, Suriye, Bulgaristan ya da Türkiye'yi seçebileceklerdir.

Madde 126- 124. ve 125. maddelerdeki hükümler uyarınca, seçme haklarını kullanan kimseler, bunu izleyen oniki ay içinde oturma yerlerini, seçme haklarını hangi devletten yana kullanmışlarsa o devletin ülkesine götürmek zorundadırlar.

Bu gibi kimselerin, seçme haklarını kullanmazdan önce, oturmakta oldukları öteki devletin ülkesinde sahip oldukları taşınmaz mallan ellerinde tutmaya hakları olacaktır.

Bu gibi kimseler, her çeşit taşınır mallarını yanlarında götürebileceklerdir. Bu yüzden, kendilerinden, bu malların çıkarılışı ya da sokuluşu için hiçbir vergi ya da harç alınmayacaktır.

Madde 127- Bağıtlı taraflar, işbu antlaşmada, ya da Almanya,

Avusturya, Bulgaristan ya da Macaristan ile yapılmış Barış Antlaşmalarında ya da Müttefik Devletlerle, ya da onlardan biriyle Rusya arasında ya da Müttefik Devletlerden herhangi birisi arasında yapılmış bir antlaşmada öngörülen ve ilgililere, edinme yolu açık bulunan bir uyrukluğa geçme olanağını sağlayan seçme hakkını kullanmasına, bir engel çıkartmamayı yükümlenirler.

Özellikle, Türkiye, 125. maddede öngörülen seçme hakkını kullanmak isteyen kişilerin isteyerek göç etmelerini, elindeki bütün olanaklarla kolaylaştırmayı ve bu amaçla Milletler Cemiyeti Konseyince öngörülecek bütün önlemleri almayı yükümlenir.

Madde 128- Türkiye, ister bir başka uyrukluğa geçme, ister bir antlaşma hükmüyle Müttefik Devletlerin ya da yeni devletlerin yasaları gereğince ve bu devletlerin yetkili makamlarının kararları uyarınca kendi uyrukluğundan herhangi bir yeni uyrukluğa geçmiş ya da geçecek olanların bu uyrukluğunu tanımayı ve bu yeni uyrukluğu almalarıyla bu uyrukları asıl devletlerine karşı her bakımdan her türlü bağlılıktan kurtulmuş saymayı yükümlenir.

Özellikle, işbu Antlaşmanın yürürlüğe girmesinden önce, Müttefik Devletlerden birinin yasası uyarınca bu devletin uyrukluğunu almış olan kişiler, Osmanlı yasasının buna aykırı hükmü ne olursa olsun, Osmanlı Hükümetince, adı geçen devletin uyruğu olmuş ve Osmanlı uyrukluğunu yitirmiş sayılacaklardır. Bu uyrukluğun alınması nedeniyle, Osmanlı yasasınca öngörülen hiçbir mala el koyma ya da başka ceza uygulanmayacaktır.

Madde 129- Osmanlı uyrukluğu dışında bir uyrukluğu bulunan ve işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte, 95. madde uyarınca saptanacağı biçimde, Filistin sınırları içinde yerleşmiş olan Yahudiler, herhangi bir başka uyrukluk söz konusu olmaksızın, yasal olarak Filistin uyruğu olacaklardır.

Madde 130- İşbu kesimdeki hükümlerin uygulanmasında, her bakımdan, evli kadınların durumu kocalarının, onsekiz yaşından küçük çocukların durumu da ana-babanın durumuna göre düzenlenecektir.

Madde 131- Bu kesimin hükümleri, 83. maddede öngörülen kesin statü kurulur kurulmaz İzmir kenti ile 66. maddede tanımlanan topraklara da uygulanacaktır.

KESİM XIII
GENEL HÜKÜMLER

Madde 132- Türkiye, işbu antlaşma ile saptanan sınırları dışında, bu antlaşma gereğince başka herhangi bir düzenleme konusu yapılmamış Avrupa dışındaki bütün topraklar üzerinde ya da topraklara ilişkin olarak, ileri sürebileceği tüm haklarından ve sıfatlarından, her bakımdan, başlıca müttefik devletler yararına vazgeçtiğini bildirir.

Türkiye, yukarıdaki maddenin sonuçlarını düzenlemek için, başlıca müttefik devletlerin, gerektiğinde üçüncü devletlerle anlaşarak, aldıkları ya da alacakları önlemleri kabul etmeyi yükümlenir.

Madde 133- Türkiye, müttefik devletlerce, Türkiye'nin yanında savaşa giren devletlerle yapılan barış antlaşmalarının ve ek sözleşmelerin tüm geçerliliğini tanımayı, eski Alman İmparatorluğu'nun, Avusturya'nın, Macaristan'ın ve Bulgaristan'ın topraklarına ilişkin olarak var olan ya da var olacak hükümleri kabul etmeyi ve yeni devletleri, bu biçimde saptanan sınırlar içinde tanımayı yükümlenir.

Madde 134- Almanya, Avusturya, Bulgaristan, Yunanistan, Macaristan, Polonya, Romanya, Sırp-Hırvat-Sloven Devleti ve Çeko-Slovakya Devletinin sınırlarını, Türkiye, 133. maddede öngörülen antlaşmalar ya da ek her türlü sözleşmelerle saptanacak biçim-

leriyle tanıdığını ve kabul ettiğini şimdiden duyurur.

Madde 135- Türkiye, Müttefik Devletlerin 1 Ağustos 1914 tarihindeki eski Rusya İmparatorluğu topraklarının tümü ya da bir bölümü üzerinde kurulmuş ya da kurulacak olan devletlerle yapabilecekleri bütün antlaşmaların ya da anlaşmaların geçerliliğini ve bu devletlerin bu şekilde saptanacak sınırlarını tanımayı yükümlenir.

Türkiye, bu devletlerin bağımsızlığını, sürekli ve dokunulmaz olarak tanır ve buna saygı göstermeyi yükümlenir.

İşbu antlaşmanın VIII. Bölümünün (Malî Hükümler) 259. maddesinde ve IX. Bölümünün (Ekonomik Hükümler) 277. maddesinde yer alan hükümler uyarınca, Türkiye, kendisiyle Rusya'daki Maksimalist Hükümet arasında yapılan Brest-Litovsk antlaşmalarıyla bütün diğer antlaşmaların, anlaşmaların ya da sözleşmelerin kaldırılmış olduğunu kabul eder.

Madde 136- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişini izleyen üç ay içinde, Britanya İmparatorluğu, Fransa, İtalya ve Japonya Hükümetlerinin her birince atanacak dört üyeden oluşan ve herbiri bu amaçla birer uzman göstermeye çağrılacak, müttefik ve yansız öteki Kapitülasyoncu Devletlerin teknik uzmanlarının da yardımıyla, Türkiye'de bugünkü adalet konularındaki kapitülasyonlar rejiminin yerini alacak bir adalet reformu tasarısı hazırlamak için bir Komisyon kurulacaktır. Bu Komisyon, Osmanlı Hükümetiyle konuştuktan sonra ya karma ya da birleştirilmiş bir adalet rejiminin benimsenmesini önerecektir.

Komisyonun hazırlayacağı tasarı ilgili Müttefik ya da tarafsız Devletlerin Hükümetlerine sunulacaktır. Başlıca Müttefik Devletler bunu kabul eder etmez, yeni rejimi kabul etmeyi şimdiden üstlenen Osmanlı Hükümetine bildireceklerdir.

Yeni rejimin yürürlüğe girmesi süresi konusunda, Başlıca Müttefik Devletler kendi aralarında ve gerekirse, ilgili öteki ya da tarafsız Devletlerle anlaşmak haklarını saklı tutarlar.

Madde 137- VII. Bölüm (Yaptırımlar) hükümleri saklı kalmak üzere, Türkiye'de oturanların hiçbiri, 1 Ağustos 1914 tarihinden sonra, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişine kadar, askerlik ya da siyasal duruşları ya da Müttefik Devletlere ya da bunların uyruklarına yaptıkları herhangi bir yardımdan ötürü, hiçbir nedeni ile rahatsız edilemeyecektir; Türkiye'de oturan bir kişiye ilişkin olarak, bu nedenle, verilen herhangi bir yargı kararı tümüyle yok sayılacak ve başlamış herhangi bir kovuşturma durdurulacaktır.

Madde 138- İşbu antlaşma gereğince Türkiye'den ayrılan topraklarda oturanlardan hiçbiri, 1 Ağustos 1914 tarihinden bu yana göstermiş olduğu siyasal duruşu yüzünden ya da işbu antlaşma uyarınca uyrukluğunun düzenlenmesi nedeniyle rahatsız edilmeyecek ya da incitilmeyecektir.

Madde 139- Türkiye, başka herhangi bir devletin egemenliği ya da himayesi altında bulunan Müslümanlar üzerinde, ne nitelikte olursa olsun, her çeşit egemenlik ve yargı hakkından kesinlikle vazgeçer.

İşbu Antlaşma gereğince Türkiye'den ayrılan ya da şimdi Türkiye'nin tanıdığı bir statüsü bulunan topraklarda hiçbir Osmanlı makamınca doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak hiçbir yetki kullanılmayacaktır.

SEVR ANTLAŞMASI
BÖLÜM IV

AZINLIKLARIN KORUNMASI

140-151. MADDELER

BÖLÜM IV
AZINLIKLARIN KORUNMASI

Madde 140- Türkiye, 141., 145. ve 147. maddelerin kapsadığı hükümlerin temel yasalar olarak tanınmasını ve hiçbir yasanın, hiçbir tüzüğün ve hiçbir Padişah buyruğunun ya da resmî işlemin, bu hükümlere aykırı ya da bunlarla çakışır olmamasını, hiçbir yasanın, hiçbir tüzüğün, hiçbir Padişah emrinin ve hiçbir resmî işlemin söz konusu hükümlerden üstün sayılmamasını yükümlenir.

Madde 141- Türkiye, Türkiye'de oturan herkesin, doğum, bir ulusal topluluktan olmak, dil, soy ya da din ayrımı yapılmaksızın, yaşamlarını ve özgürlüklerini korumayı, tam ve eksiksiz olarak sağlamayı yükümlenir.

Türkiye'de oturan herkes, her inancın, dinin ya da mezhebin gereklerini, ister açıkta ister özel olarak, özgürce yerine getirme hakkına sahip olacaktır.

Yukarıdaki paragrafta öngörülen hakkın özgürce yerine getirilmesine karşı herhangi bir saldırı, mezhep hangisi olursa olsun, aynı cezalarla cezalandırılacaktır.

Madde 142- 1 Kasım 1914'ten beri Türkiye'de bir korku rejimi bulunduğu için, İslam dinine geçişlerden hiçbiri olağan koşullar altında gerçekleşmiş olamayacağından bu tarihten sonraki İslam'ı benimsemelerin tanınmaması ve 1 Kasım 1914'ten önce Müslüman olmayan bir kimsenin, özgürlüğüne kavuştuktan sonra, kendi isteğiyle İslamlığı benimsemesi için gerekli işlemleri yerine getirmedikçe Müslüman sayılmaması sürüp gidecektir.

Osmanlı Hükümeti, savaş süresince Türkiye'de yapılan topluca öldürmeler sırasında kişilere verilen zararları en geniş ölçüde karşılamak için, 1 Kasım 1914'ten beri herhangi bir soydan ya da dinden olursa olsun, ortadan yok olmuş, zorla göçürülmüş, gözaltı edilmiş ya da tutuklanmış kişilerin aranması ve kurtarılması için, kendisinin ve Osmanlı makamlarının tüm desteğini sağlamayı yükümlenir.

Osmanlı Hükümeti, zarar görenlerin, ailelerinin ve yakınlarına yakınmalarını dinlemek, gerekli soruşturmalarda bulunmak ve sözü edilen kişileri özgürlüklerine kavuşturmaları için emir çıkarmak amacıyla, Milletler Cemiyeti Konseyince atanacak karma komisyonların çalışmalarını kolaylaştırmayı yükümlenir.

Osmanlı Hükümeti, bu komisyonların kararlarına saygı gösterilmesini ve özgürlükleri geri verilmiş herkesin güvenliğini ve özgürlüğünü sağlamayı yükümlenir.

Madde 143- Türkiye, ırk azınlıklarından olan kişilerin karşılıklı ve gönüllü göçlerine ilişkin olarak Müttefik Devletlerin uygun görecekleri hükümleri tanımayı yükümlenir.

Türkiye, karşılıklı göç konusunda, Yunanistan'la Bulgaristan arasında 27 Kasım 1919'da Neuilly-sur-Seine'de yapılan sözleşmenin 16. maddesinden yararlanmamayı yükümlenir. İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişini izleyecek altı ay içinde, Yunanistan ile Türkiye, Yunanistan'a aktarılan ya da Osmanlıda kalan topraklardaki Türk ve

Yunan soyuna bağlı halkın karşılıklı ve gönüllü göçüne ilişkin özel bir anlaşma yapacaklardır.

Bir anlaşmaya varılamaması durumunda, Yunanistan ve Türkiye, Milletler Cemiyeti Konseyine başvurmak hakkına sahip olacaklar ve Konsey sözü edilen anlaşmanın koşullarını saptayacaktır.

Madde 144- Osmanlı Hükümeti, terkedilmiş mallar [Metruk Evmal] konusundaki 1915 tarihli yasa ile ek hükümlerin haksızlığını kabul eder ve bunların tümüyle hükümsüz ve gelecekte olduğu gibi geçmişte de, geçersiz olduklarını bildirir.

Osmanlı Hükümeti, 1 Ocak 1914'ten beri, topluca öldürülme korkusuyla ya da başka herhangi bir zorlama yüzünden, yurtlarından kovulmuş, Türk soyundan olmayan Osmanlı uyruklarının yurtlarına dönüşlerini ve yeniden işlerine başlayabilmelerini kolaylaştırmayı resmen yükümlenir. Sözü edilen Osmanlı uyruklarıyla, bunların üyesi bulundukları toplulukların malı olan ve yeniden bulunabilecek taşınır ya da taşınmaz malların, kimin elinde bulunurlarsa bulunsunlar, bir an önce geri verilmesi gerektiğini Osmanlı Hükümeti kabul eder. Bu mallar, onlara yükletilmiş olabilecek her türlü kısıtlamadan ve vergiden muaf olarak ve bugün onlara sahip olanlara ya da onları ellerinde tutanlara hiçbir tazminat ödenmeksizin geri verilecektir; şu kadar ki, bunların, mülkiyet ya da elde bulundurma hakkını kendilerinden edindikleri kimselere karşı dâva hakları saklı tutulacaktır.

Osmanlı Hükümeti, gerekli görülecek her yerde, Milletler Cemiyeti Konseyince hakemlik komisyonları atanmasını kabul eder. Bu komisyonların herbiri, Osmanlı Hükümetinin bir temsilcisi ile, zarara uğradığını öne süren ya da üyelerinden birinin zarara uğradığını ileri süren topluluğun bir temsilcisinden ve Milletler Cemiyeti Konseyince atanan bir başkandan oluşacaktır. Hakemlik komisyon-

ları, işbu maddede öngörülen bütün istemleri inceleyecek ve bunlan basit yöntemle karara bağlayacaktır.

Sözü edilen hakemlik komisyonları aşağıdaki konularda emir verme yetkisine sahip olacaklardır:

1. Gerekli görecekleri her çeşit yeniden yapım ve onarım işleri için Osmanlı Hükümetince işgücü sağlanması. Bu işgücü, hakemlik komisyonunca sözü geçen işlerin yapılmasına gerek gördüğü topraklarda yaşayan soylardan kişiler arasından sağlanacaktır;

2. Soruşturma sonucu, soykırım ya da zorla yerinden etmelere katıldığı ya da bunlara yol açtığı kanıtlanan her kişinin görevinden uzaklaştırılması; bu gibi kimselerin malları konusunda alınacak önlemleri komisyon gösterecektir;

3. Bir topluluğun, 1 Ocak 1914'ten beri, mirasçısız olarak ölmüş ya da kayıp üyelerinin bütün taşınır ya da taşınmaz malların kime aktarılacağı. Bu mallar, Devlet yerine, topluluğa aktarılabilecektir;

4.1 Ocak 1914'een sonra, taşınmaz mallar üzerinde yapılan bütün satış işlemleriyle, hak yaratan işlemlerin geçersiz sayılması. Bu malları ellerinde bulunduranlara tazminat ödenmesi, geri vermenin geciktirilmesine bahane olarak kullanılamayacak biçimde, Osmanlı Hükümetinin yükümlülüğünde olacaktır. Ancak, sözü edilen malları şimdi ellerinde bulunduranlarca bir ödemede bulunulmuşsa, hakemlik komisyonunun ilgililer arasında adalet ölçüsüne uygun bir çözüm yolu kabul ettirme yetkisi olacaktır.

Osmanlı Hükümeti, komisyonların işleyişini ve kesin nitelikte olacak kararlarının yerine getirilmesini, olanak ölçüsünde, kolaylaştırmayı yükümlenir. Bunlara karşı, adli ya da idari, hiçbir Osmanlı makamının kararı öne sürülmeyecektir.

Madde 145- Bütün Osmanlı uyrukları, yasa önünde eşit olacaklar ve soy, dil ya da din ayrılığı gözetilmeksizin aynı yurttaşlık haklarıyla siyasal haklardan yararlanacaklardır.

Din, inanç ya da mezhep ayrılığı, hiçbir Osmanlı uyruğunun yurttaşlık haklarıyla siyasal haklardan yararlanmasına, özellikle kamu hizmetlerine ve görevlerine girme, yükseltilme, taktir ya da çeşitli mesleklerde ve iş kollarında çalışma bakımından bir engel sayılmayacaktır.

Osmanlı Hükümeti, işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesinden başlayarak iki yıllık bir süre içinde, Müttefik Devletlere, soy azınlıklarının orantılı temsili ilkesine dayalı bir seçim sistemi düzenlenmesi tasarısı sunacaktır.

Herhangi bir Osmanlı uyruğunun, gerek özel gerekse ticaret ilişkilerinde, din, basın ya da her çeşit yayın konularıyla açık toplantılarında, dilediği bir dili kullanmasına karşı hiçbir kısıtlama konulmayacaktır. Türkçeden başka bir dil konuşan Osmanlı uyruklarına, mahkemelerde, ister sözlü ister yazılı olsun, kendi dillerini kullanabilmeleri bakımından uygun düşen kolaylıklar sağlanacaktır.

Madde 146- Osmanlı Hükümeti, tanınmış yabancı üniversitelerden ve okullardan verilen diplomaların geçerliliğini tanımayı ve bunları almış olanların, bu diplomaların tanıdığı yeteneği gerektiren mesleklerde işlerde özgürce çalışmalarını kabul etmeyi yükümlenir.

Bu hüküm, Türkiye'de oturan Müttefik Devletler uyruklarına da uygulanacaktır.

Madde 147- Irk, din ya da dil azınlıklarından olan Osmanlı uyrukları, hem hukuk bakımından hem de uygulamada, öteki Osmanlı uyruklarıyla aynı işlemlerden ve aynı güvencelerden yararlanacaklardır. Bunların, özellikle, bağımsız olarak ve Osmanlı makamları

hiçbir biçimde karışmaksızın, giderlerini kendileri ödemek üzere, her türlü hayır kurumlarıyla, dinsel ya da sosyal kurumlar, ilk, orta ve yüksek okullarla, başka her çeşit öğretim kurumları buralarda kendi dillerini özgürce kullanmak ve kendi dinlerini özgürce uygulamak hakkına da sahip olarak kurmak, yönetmek ve denetlemek konularında eşit hakka sahip olacaklardır.

Madde 148- Irk, dil ya da din bakımından azınlıklardan olan Osmanlı uyruklarının önemli bir oranda bulundukları kentlerde ya da bölgelerde, söz konusu azınlıklar, Devlet bütçesi ile belediyeler bütçesi ya da öteki bütçelerce eğitim ya da hayır işlerine devlet gelirlerinden sağlanacak paralardan yararlanmaya adalete uygun bir ölçüde katılacaklardır.

Söz konusu bu paralar, ilgili toplulukların yetkili temsilcilerine verilecektir.

Madde 149- Osmanlı Hükümeti, Türkiye'deki bütün soy azınlıklarının kilise ve okul konularında özerkliğini tanımayı ve buna saygı göstermeyi yükümlenir. Osmanlı Hükümeti, bu amaçla ve işbu antlaşmanın ters düşen hükümleri saklı kalmak üzere, Müslüman olmayan soylara kilise, okul ya da adalet konularında Padişahlarca verilmiş fermanlar, hatlar, beratlar ve bu gibi özel emirler ya da fermanlarla, Bakanlık ya da Sadrazamlık buyrukları ile tanınmış ayrıcalıklarla bağışıklıkları tümüyle doğrular ve gelecekte de destekleyeceğini bildirir.

Osmanlı Hükümetinin çıkardığı ve sözü edilen ayrıcalıklarla bağışıklıkların kaldırılmasını, kısıtlanmasını ya da değiştirilmesini öngören bütün kararnameler, yasalar, yönetmelikler ya da genelgeler geçersiz sayılacaktır.

İşbu antlaşma hükümlerine uygun olarak Osmanlı adalet reji-

minde yapılacak her değişiklik bu değişiklik, soy azınlıklarından kişileri etkilemekte ise işbu madde hükümlerinden üstün sayılacaktır.

Madde 150- Hıristiyan ya da Yahudi dininden Osmanlı uyruklarının önemli oranda oturdukları kentlerde ve bölgelerde, Osmanlı Hükümeti, bu Osmanlı uyruklarının inançlarına ya da dinsel uygulamalarına bir saldırı sayılabilecek herhangi bir eylemi yapmaya zorlanmamalarını ve hafta tatili günlerinde mahkemelerde hazır bulunmamaları ya da yasal bir işlemi yerine getirmemeleri yüzünden, haklarını hiçbir biçimde yitirmemelerini yükümlenir. Bununla birlikte, bu hüküm, bu Hıristiyan ya da Yahudi Osmanlı uyruklarını, kamu düzeninin korunması için, bütün öteki Osmanlı uyruklarına yükletilen yükümlülükler dışında tutar anlamına gelmeyecektir.

Madde 151- Başlıca Müttefik Devletler, bu bölümdeki hükümlerin yerine getirilmesini güvence altına almak için ne gibi önlemler alınması gerektiğini, Milletler Cemiyeti Konseyi ile birlikte inceledikten sonra saptayacaklardır. Osmanlı Hükümeti, bu konuda alınacak bütün kararları şimdiden kabul ettiğini bildirir.

SEVR ANTLAŞMASI

BÖLÜM V

KARA, DENİZ VE HAVA KUVVETLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER

152-207. MADDELER

KESİM I - KARA KUVVETLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER

KESİM II - DENİZ KUVVETLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER

KESİM III - KARA VE DENİZ HAVACILIĞINA YÖNELİK HÜKÜMLER

KESİM IX - MÜTTEFİKLER ARASI DENETLEME VE TEŞKİLAT KOMİSYONLARI

KESİM V - GENEL HÜKÜMLER

BÖLÜM V
KARA, DENİZ VE HAVA KUVVETLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER

Türkiye, bütün ulusların silâhlarının genel bir sınırlanmasına hazırlık yapılmasına olanak sağlamak için, aşağıda sayılan kara, deniz ve hava kuvvetlerine ilişkin hükümleri kesinlikle yerine getirmeyi yükümlenir.

KESİM I
KARA KUVVETLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER

ALT KESİM I
GENEL HÜKÜMLER

Madde 152- Türkiye'nin bulundurabileceği kara kuvvetleri yalnız şunlar olacaktır:

1. Padişah'ın özel koruma birliği

2. İçeride ve güvenliği sağlamakla ve azınlıkların korunmasını güvence altına almakla görevli jandarma birlikleri;

3. Önemli kargaşa durumunda, jandarma birliklerini destekleyecek ve gerektiğinde sınırların denetlenmesini sağlayacak özel birlikler.

Madde 153- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişini izleyecek altı ay içinde, 152. maddede öngörülenler dışında kara kuvvetleri terhis edilecek ve dağıtılacaktır.

ALT KESİM II

OSMANLI KARA KUVVETİNİN PERSONEL SAYISI, KURULUŞU VE KADROSU

Madde 154- Padişahın özel koruma birliği bir kurmay kurulu ile personel sayısı, subay ve er olarak, 700'ü geçmeyecek yaya ve atlı birliklerinden kurulacaktır. Bu kuvvet, 155. maddede öngörülen toplam personel sayısının içinde sayılmayacaktır.

Bu koruma birliğinin kuruluşu, bu bölüme ekli I sayılı çizelgede gösterilmiştir.

Madde 155- 152. maddenin 2. ve 3. fıkralarında sayılan kuvvetlerin toplam personeli, kurmay kurulları, subaylar, eğitim personeli ve donatım birliklerini de kapsamak üzere, 50.000 kişiyi geçmeyecektir.

Madde 156- Jandarma birlikleri, Türkiye toprakları üzerine dağıtılacaktır; Türkiye, bu amaçla, sınırları 200. maddede öngörüldüğü gibi saptanacak bölgelere bölünecektir.

Her yerel bölgede yaya ve atlı, makineli tüfekle silâhlandırıl-

mış, yönetim ve sağlık hizmetleriyle donatılmış birliklerden oluşan bir jandarma birliği kurulacaktır; bu jandarma birliği, illerde, sancaklarda ve ilçelerde, vb., bulunduğu yere bağlı bir güvenlik hizmeti kurulması için gerekli birlikleri sağlayacak ve bölgenin bir ya da birkaç noktasında gezici yedek kuvvetler bulunduracaktır.

Özel görevleri yüzünden, bu jandarma birliklerinin, topçusu da, teknik silâhları da olmayacaktır.

Bu jandarma birliklerinin toplam personel sayısı, 155. maddede öngörülen kara kuvvetinin toplam personelinin içinde sayılmak üzere, 35.000 kişiyi geçmeyecektir.

Tek bir jandarma birliğinin toplam personel sayısı, jandarma birlikleri toplam personelinin dörtte birini aşmayacaktır.

Herhangi bir jandarma birliğinin unsurları, 200. maddede öngörülen Müttefikler arası Komisyonun özel izni olmadıkça, kendi bölgesinin toprakları dışında kullanılmayacaktır.

Madde 157- Özel takviye birliklerinde yaya, atlı, dağ topçusu, istihkâm birlikleriyle, bunların herbirine uygun düşen teknik ve genel hizmetler de bulunabilecektir; bunların toplam personeli, 155. maddede öngörülen toplam personelin içinde sayılmak üzere, 15.000 kişiyi aşmayacaktır.

Tek bir birliğin özel güçlendirme unsurlarıyla desteklenmesi, bunların, 200. maddede öngörülen Müttefikler Arası Komisyonun özel izni olmadıkça, toplam personelinin üçte birini aşmayacaktır.

Bu özel güçlendirme unsurlarının kuruluşuna girecek çeşitli silâhlar ve hizmetler oranı, bu kesime ekli II sayılı çizelgede saptanmıştır.

Bunların yerleştirilişi, 200. maddede öngörüldüğü biçimde saptanacaktır.

Madde 158- 156. ve 157. maddelerde sözü edilen kuruluşlarda, kurmay ve hizmetler personeli de sayılmak koşuluyla, subay oranı, hizmetteki personel toplam sayısının yirmide birini, astsubay oranı da, hizmetteki toplam personel sayısının onikide birini aşmayacaktır.

Madde 159- Çeşitli müttefik ya da tarafsız Devletlerin verecekleri subaylar, Osmanlı Hükümetinin yönetiminde, jandarmanın komutasına, örgütlenmesine ve eğitimine katılacaktır. Bu subaylar, 158. maddede öngörülen jandarma subayları sayısı içinde sayılmayacaklardır; ancak, bunların sayısı bu personelin yüzde onbeşini geçmeyecektir. 200. maddede sözü edilen Müttefikler-Arası Komisyonun hazırlayacağı özel anlaşmalar, bu subayların uyrukluk bakımından oranlarını saptayacak ve bu madde ile kendileri için öngörülmüş olan çeşitli görevlere katılma koşullarını düzenleyecektir.

Madde 160- Aynı yersel bölgede, 159. maddede öngörülen koşullar içinde Osmanlı Hükümeti emrine verilen bütün [yabancı] subaylar, ilke olarak, aynı uyruklukta olacaklardır.

Madde 161- Limni [Lemnos, Lemno], Gökçeada [İmroz, Embros, İmbros, İmbro], Semadirek [Semendirek, Samothrace, Samotracia], Bozcaada [Tenedos, Tenedos, Tenedo] ve Midilli [Mitylene, Mitvlene, Mitileme] dışında, 178. maddede öngörülen Boğazlar ve adalar bölgesinde, Yunan ve Osmanlı jandarma kuvvetleri, bu bölgedeki Müttefikler Arası İşgal Komutanlığına bağlı bulunacaktır.

Madde 132- İşbu alt kesimde, hangi nitelikte olursa olsun, sözü edilen kuvvetlerin ya da bu kuvvetlerin taşıma araçlarının her çeşit seferberlik önlemleri ya da bunların seferberliğine ilişkin ya da güçlendirilmesi yolundaki bütün önlemler yasaktır.

Çeşitli kuruluşların, kurmay kurullarının ve hizmetlerin hiçbir durumda ek kadroları bulunmayacaktır.

Madde 163- 153. maddede saptanan süre içinde, şimdi varolan tüm jandarma kuvvetleri, 156. maddede öngörülen jandarma birlikleri içinde toplanacaktır.

Madde 164- İşbu kesimde düşünülmeyen herhangi bir birliğin kurulması yasaktır.

Padişah'ın özel koruma birliği dışında, izin verilen 50.000 kişilik personel sayısını aşan kuruluşların ortadan kaldırılması, işbu Antlaşmanın imzalanmasından başlayarak 153. madde hükümlerine uygun olarak, işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesinden en geç altı ay sonra tümüyle gerçekleşecek biçimde yapılacaktır.

Osmanlı Savaş Bakanlığı ile Genel Kurmayı ve onlara bağlı yönetim birimlerindeki subay ve benzeri personel, aynı süre içinde, 200. maddede sözü edilen Müttefikler Arası Komisyonca Osmanlı Silâhlı kuvvetlerinin genel hizmetlerinin iyi işlemesi için kesin olarak gerektiği saptanacak personel sayısına indirilecek ve bu personel 158. maddede düşünülen en yüksek sayı içinde olacaktır.

ALT KESİM III

ASKERE ALMA

Madde 165- Osmanlı kara kuvvetleri ileride yalnız gönüllü olarak askere yazılanlardan kurulacaktır.

Askere yazılma, soy ve din ayrılığına bakılmadan, Osmanlı Devletinin bütün uyruklarına eşit olarak açık bulunacaktır.

156. maddede sözü edilen birliklere gelince, bunların kuruluşu, ilke olarak, bölgesel olacak ve her bölgedeki halkın Müslüman olan

ya da olmayan unsurlarının, olanak ölçüsünde, ilgili her birlik personelinde temsil edilmelerini sağlayacak şekilde düzenlenecektir.

Yukarıdaki hükümler, hem subaylara hem de erlere uygulanacaktır.

Madde 166- Assubayların ve erlerin hizmet süresi aralıksız oniki ay olacaktır.

Hizmet süreleri bitmeden, hangi nedenle olursa olsun, hizmetten alıkonan erlerin yerine her yıl konulacakların oranı, 155. maddede saptanan toplam personel sayısının yüzde beşini geçmeyecektir.

Madde 167- Bütün subaylar muvazzaf subay olacaktır.

Şu sırada orduda ve jandarmada hizmet gören ve yeni kara kuvvetinde kalacak olan subaylar en az kırkbeş yaşına kadar hizmette kalmayı yükümleneceklerdir.

Şu sırada orduda ve jandarmada hizmet gören ve yeni kara kuvvetine alınmayacak olan subaylar, her çeşit askerî hizmet yükümlülüğünden bağışlanacaklar ve kuramsal ya da uygulamalı hiçbir askerlik eğitimine katılmayacaklardır.

Yeni atanan subaylar, aralıksız en az yirmi beş yıl hizmette bulunmayı yükümleneceklerdir.

Hizmet süreleri bitmeden, hangi nedenle olursa olsun, hizmetten ayrılan subayların yerine her yıl konulacakların oranı, 158. maddede öngörülen toplam subay sayısının yüzde beşini geçmeyecektir.

ALT KESİM IV
OKULLAR, EĞİTİM KURUMLARI, ASKERİ KURUMLAR VE DERNEKLER

Madde 168- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak

üç aylık bir sürenin geçmesinden sonra, Türkiye'de, ancak izin verilen birlikler için gerekli subay ve assubayların yetiştirilmesi için zorunlu bulunan aşağıda gösterilen okullar kalacaktır:

1 subay okulu;

her bölge için 1 assubay okulu.

Bu okullarda öğrenim görmesine izin verilecek öğrenci sayısı, subay ve assubay kadrolarındaki doldurulacak boşluklarla kesin orantılı olacaktır.

Madde 169- 168. maddede sözü geçen öğrenim kurumlarının dışında kalanlarla, her çeşit spor kurumları ya da başka kurumlar, hiçbir askeri işle ilgilenmeyeceklerdir.

ALT KESİM V
GÜMRÜKÇÜLER, YEREL KENT VE KIR POLİSİ, ORMAN BEKÇİLERİ

Madde 170- III. Bölümün (Siyasal Hükümler) 48. maddesi hükümlerine dokunulmamak koşuluyla, gümrük görevlilerinin, yerel kent ve kır polisi görevlilerinin, orman bekçilerinin ya da benzeri görevlilerin sayısı, işbu antlaşma ile saptanan Türkiye sınırları içinde, 1913'de, benzer görevlerde çalışanların sayısını geçmeyecektir.

Gelecekte bu gibi görevlilerin sayısı, ancak, görevli bulundukları yerlerdeki ya da belediyelerdeki nüfus artışına uygun bir oranda arttırılabilecektir.

Bu hizmetliler ya da görevlilerle, demiryolu hizmetinde çalışanlar, herhangi bir askerlik eğitimine katılmak için toplanamayacaklardır.

Her yönetim çevresinde, ister kent ister kır polisi olsun, yerel

polis ile orman bekçileri, jandarmaya ilişkin 165. maddedeki ilkeler uyarınca göreve alınacak ve bu ilkeler uyarınca komuta ve yönetime bağlı olacaklardır.

Türkiye'nin sivil yönetiminin bir parçası olarak, Osmanlı kara kuvvetinden ayrı kalacak Osmanlı polisinde Müttefik ya da tarafsız Devletlerce verilecek subaylar ya da görevliler, Osmanlı Hükümetinin yönetimi altında, sözü edilen polisin komutasına ve eğitimine katılacaklardır. Bu subayların ve görevlilerin sayısı, benzeri Osmanlı personelinin yüzde onbeşini geçmeyecektir.

ALT KESİM VI

SİLAHLAR, CEPHANE VE GEREÇLER

Madde 171- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişini izleyecek altı ayın bitiminde, Osmanlı kara kuvvetlerinin çeşitli kuruluşlarında hizmette ya da yedekte bulundurulan silâhlar, bu kesime ekli III sayılı çizelgede bin kişi için saptanmış olan sayıyı geçmeyecektir.

Madde 172- Türkiye'nin elinde bulundurabileceği cephane, bu Kesime ekli III sayılı çizelgede saptananları geçmeyecektir.

Madde 173- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişini izleyecek altı aylık süre içinde, izin verilen sayıyı aşan silâhlar, her çeşit cephane ile savaş araçları ve gereçleri, 200. maddede öngörülen Müttefikler-Arası Askerî Denetim Komisyonuna bu Komisyonca gösterilecek yerlerde teslim edilecektir.

Bu araçların ve gereçlerin ne yapılacağına, Başlıca Müttefik Devletler karar vereceklerdir.

Madde 174- Silâhlar, cephane, savaş araçları ve gereçleri ile uçaklar ve her çeşit uçak parçaları yapımı, ancak, 200. maddede ön-

görülen Müttefikler Arası Komisyonun izin vereceği fabrikalarda ve kurumlarda üretilecektir.

İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak altı aylık bir süre içinde her çeşit silâhların, cephanenin, savaş araçlarının ve gereçlerinin yapımı, hazırlanması, depolanması ya da incelenmesi ile uğraşan bütün öteki kurumlar kaldırılacak ya da yalnız ticaret amacıyla kullanılmaya elverişli biçime dönüştürülecektir.

İzin verilen cephane stokları için depo olarak kullanılanlar dışındaki bütün silâh depolarına da aynı işlem uygulanacaktır.

İzin verilen yapım gereksinmelerini aşan kurumlardaki ve silâh depolarındaki aygıtlar, 200. maddede öngörülen Müttefikler Arası Askerî Denetim Komisyonu kararları uyarınca kullanılamaz duruma getirilecek ya da yalnız ticaret amacıyla kullanılır hale sokulacaktır.

Madde 175- Türkiye'ye her çeşit silâhlar, cephane ile savaş araçları ve gereçleri, uçaklar ve uçak parçaları getirilmesi, 200. maddede öngörülen Müttefikler Arası Komisyonun özel izni olmadıkça, kesinlikle yasaktır.

Aynı biçimde, yabancı ülkelere gönderilmek üzere, her çeşit silâhlar, cephane, savaş araçları ve gereçleri yapımı ve bunların dışsatımı da yasaktır.

Madde 176- Alev makinelerinin, boğucu ya da zehirleyici ya da benzeri gazların ve her türlü benzer sıvıların, maddelerin ve hazırlanmış bileşimlerin kullanılması yasak olduğundan, bunların Türkiye'de yapımı ya da Türkiye'ye sokulması kesinlikle yasaktır.

Sözü geçen maddelerin ya da bileşimlerin yapımına, saklanmasına ya da kullanılmasına yarayan özel araçlar ve gereçler de yasaklanmıştır.

Zırhlı taşıtların, tankların ya da savaş amaçları için kullanı-

lan bunlara benzer her türlü araçların Türkiye'de yapımı ya da Türkiye'ye sokulması da yasaktır.

ALT KESİM VII
GÜÇLENDİRİLMİŞ YERLER (TAHKİMAT)

Madde 177- 178. maddede öngörülen Boğazlar ve adalar bölgesinde, sözü geçen maddede öngörüldüğü üzere, güçlendirilmiş yerler [tahkimat, istihkâmlar] silâhsızlandırılacak ve yıkılacaktır.

Bu bölge dışında ve 89. madde hükümleri saklı kalmak koşuluyla, şu sırada varolan güçlendirilmiş yerler şimdiki durumlarıyla olduğu gibi tutulabilecek, ancak aynı üç aylık süre içinde silâhtan arındırılacaktır.

ALT KESİM VIII
BOĞAZLAR'IN ÖZGÜRLÜĞÜNÜN KORUNMASI

Madde 178- Boğazlar'ın özgürlüğünü güvence altına almak üzere, Bağıtlı Yüksek Taraflar, aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır:

1. İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak üç aylık bir süre içinde, aşağıdaki 179. maddede belirtildiği gibi sınırlandırılan ve Marmara Denizi kıyıları ile adalarını ve Boğazlar'ın kıyılarını içine alan bir bölge ile, Limni [Lemnos, Lemno], Gökçeada [İmroz, İmbros, İmbro], Semadirek [Samothrace, Samotracia], Bozcaada [Tenedos, Tenedo] ve Midiili [Mitylene, Mitylene, Mitilene] adalarında tüm yapıların, güçlendirilmiş yerlerin [tahkimatın] ve bataryaların silahsızlandırılması ve yıkılması gerçekleştirilecektir.

Sözü geçen bölgede ve adalarda, bu yapıların yeniden yapılma-

sı ve benzer yapılar yapılması yasaktır. Fransa, İngiltere ve İtalya, sözü geçen bölgede ve Limni, Gökçeada [İmroz], Semadirek ve Bozcaada'da yerleştirilmesi yasak kalan gezginci bataryaları hızla getirmekte kullanılabilecek şimdiki yolların ve demiryollarının kullanılmaz duruma sokulmasını hazırlamak hakkına sahip olacaklardır.

Limni, Gökçeada [İmroz], Semadirek ve Bozcaada adalarında yeni yollar ve demiryolları yapımına ancak yukarıda sözü edilen üç devletin izniyle girişilebilecektir.

2. Birinci paragrafın ilk fıkrasında öngörülen önlemler, Yunanistanca ve Türkiyece, herbiri kendi toprakları bakımından ve giderlerini kendileri ödemek üzere ve 203. maddede öngörülen denetim altında uygulanacaktır.

3. Bölge toprakları ile Limni, Gökçeada [İmroz], Semadirek [Semendirek], Bozcaada ve Midilli adaları, askerî amaçlarla, ancak, birlikte davranan yukarıda adı geçen üç Müttefik Devletçe kullanılabilecektir. Bu hüküm, sözü edilen bölgede ve adalarda, 161. madde hükümleri uyarınca Müttefikler Arası İşgal Kuvvetleri Komutanlığına bağlı bulunacak Yunan ve Osmanlı jandarma kuvvetlerinin kullanılmasına engel olmayacağı gibi, Midilli adasında bir Yunan garnizonunun kalmasına ve 152.maddede öngörülen, Padişah'ın özel koruma birliğinin varlığına da engel sayılmayacaktır.

4. Birlikte davranan sözü geçen Devletler, doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak, Boğazlar'ın özgürlüğüne dokunabilecek bir eylemin yapılmasını ya da hazırlanmasını önlemek için gerekli görecekleri kara ve hava kuvvetlerini söz konusu topraklarda ve adalarda bulundurmak hakkına sahip olacaklardır.

Bu denetleme, denizden, adı geçen Müttefik Devletlerden her birinin birer karakol gemisi aracılığıyla yapılacaktır.

Yukarıda sözü edilen işgal kuvvetleri, gerektiğinde, 1907 tarihli La Haye IV. Sözleşmesine ekli yönetmelikte ya da bunun yerine geçecek ve sözü edilen bütün devletlerin taraf olacakları başka herhangi bir sözleşmede öngörülen koşullar altında, karada el koyma hakkını kullanabileceklerdir. Bununla birlikte, bu el koymalar ancak hemen ödemede bulunma karşılığında yapılabilecektir.

Madde 179 - 178. maddede öngörülen bölge, aşağıda belirtildiği gibi sınırlandırılmıştır (1 sayılı haritaya bakılması):

Avrupa'da:

Saros Körfezi'nde Karaçalı'dan kuzeydoğuya doğru:

yaklaşık olarak kuzeydoğuya yönelen ve Beylik Dere havzasının güney sınırını Kuru Dağ doruğuna kadar izleyen bir çizgi;

oradan, tepeler çizgisini izleyen bir çizgi;

sonra, Emirli'nin kuzeyinden ve Dereler'in güneyinden geçen düz bir çizgi; kuzey-kuzeydoğuya dönerek Tekirdağ-Malkara yolunu Aynarcık'ın 3 kilometre batısında kesen ve oradan Ortaköy'ün 6 kilometre doğusundan geçen bir çizgi;

sonra, kuzeydoğuya dönen ve Tekirdağ-Hayrabolu yolunu Tekirdağ'ın 18 kilometre kuzeybatısında kesen bir çizgi;

oradan, Muradlı-Tekirdağ yolunun Muratlı'nın yaklaşık 1 kilometre güneyindeki bir noktaya kadar: bir düz çizgi; oradan, doğu-kuzeydoğuya doğru ve Yeniköy'e kadar:

Çorlu-Çatalca demiryolunun en az 2 kilometre kuzeyinden geçecek biçimde değiştirilmiş bir düz çizgi;

oradan, kuzey-kuzeydoğuya doğru ve 27. Maddenin 1-2. fık-

rasında tanımlanan Türkiye'nin sınırında, Istranca'nın batısında bir noktaya kadar:

Yeniköy'ü bölgede bırakan bir düz çizgi; oradan Karadeniz'e kadar:

27. maddenin 1-2. fıkrasında tanımlanan Avrupa Türkiye'sinin sınırı.

2.Asya'da:

Başlıca Müttefik Devletlerce, Edremit Körfezi'nde, Dahlina Burnu ile Kemer İskele arasında saptanacak bir noktadan doğu-kuzeydoğuya doğru:

Kemer iskele ile Kemer'in ve bu iki yeri birbirine bağlayan yolun güneyinden geçen bir çizgi;

sonra, Osmanlar-Orhanlar dekovil demiryolunun Değirmendere'yi kestiği noktanın hemen güneyindeki bir noktaya kadar:

bir düz çizgi;

oradan, kuzey-doğuya doğru ve Manyas Gölü'ne kadar:

Değirmendere ile Karadere Suyu'nun sağ kıyısını izleyen bir çizgi;

oradan, Bandırma - Susığırlı demiryolunun Karadere yatağını kestiği noktaya kadar:

bu ırmağın ağzına doğru akım yolu;

oradan, doğuya doğru, Atranos Çayı'nın Karaoğlan'a doğru ağzından yaklaşık 3 kilometredeki bir noktaya kadar:

bir düz çizgi;

oradan, kuzey-doğuya doğru, bu ırmağın ağzına doğru akım yolu;

sonra, Apolyont Gölü'nün güney kıyısı;

sonra, Mudanya-Bursa demiryolunun, Bursa'nın yaklaşık olarak 5 kilometre kuzeybatısında Nilüfer Çayı'nı kestiği noktaya kadar:

bir düz çizgi;

oradan, kuzeydoğuya doğru ve Bursa'nın yaklaşık olarak 6 kilometre kuzeyinde nehirlerin kesişme yerine kadar:

Nilüfer Çayı'nın ağzına doğru, akım yolu;

oradan, kuzeydoğuya doğru ve İznik Gölü'nün en güney noktasına kadar:

bir düz çizgi;

oradan, İznik'in 2 kilometre kuzeyindeki bir noktaya kadar:

bu gölün güney ve doğu kıyıları;

oradan, kuzeydoğuya doğru, Sapanca Gölü'nün en batı ucuna kadar:

Çırçır Çeşme-Sıradağ-Elmahdağ-Kalpakdağ-Ayıtepe-Hekimtepe tepeler çizgisini izleyen bir çizgi;

oradan, kuzeye doğru ve İzmit-Armaşa yolunun, Armaşa'nın 8 kilometre güneybatısındaki bir noktaya kadar:

olanak ölçüsünde Şocalı Dere havzasının doğu sınırını izleyen bir çizgi;

oradan, Akabedr'in Karadeniz'e döküldüğü yerin 2 kilometre doğusundaki bir noktaya kadar:

bir düz çizgi.

Madde 180- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak onbeş gün içinde, 178. maddede öngörülen bölgenin sınırlarını, bu sınırların 27. maddenin 1-2. fıkrasında tanımlanan sınırla üst üste geldiği kesimler dışında, yerinde saptamak üzere bir komisyon ku-

rulacaktır. Bu komisyon, Fransa, İngiltere ve İtalya askerî makamlarından herbirince atanacak üçer üye ile gerektiğinde, bölgenin Yunan egemenliği altına giren kesimiyle ilgili olarak, Yunan Hükümetince atanacak bir üyeden ya da bölgenin Osmanlı egemenliği altında kalan kesimiyle ilgili olarak Osmanlı Hükümetince atanacak bir üyeden kurulu olacaktır. Oy çoğunluğuyla karar verecek olan Komisyonun kararları, ilgili taraflar için uyulması zorunlu olacaktır.

Bu Komisyonun giderleri, adı geçen bölgenin işgal giderleri hesabına geçirilecektir.

KESİM II
DENİZ KUVVETLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER

Madde 181- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak, 30 Ekim 1918 Mütarekesi uyarınca Osmanlı limanlarında gözaltına alınmış bulunan tüm savaş gemilerinin başlıca Müttefik Devletlere kesin olarak teslim edilmiş sayıldıkları bildirilir.

Bununla birlikte, Türkiye, balıkçılık ve polis hizmeti için kıyılar boyunca,

7 ganbot,

6 torpidoyu

geçmeyecek sayıda gemi bulundurmak hakkına sahip olacaktır.

Bu gemiler Osmanlı Deniz Kuvvetlerini oluşturacak ve 201. maddede öngörülen Müttefikler Arası Deniz Kuvvetleri Denetleme Komisyonunca, aşağıdaki gemiler arasından seçilecektir:

GANBOTLAR:

Aydın Reis

Burak Reis

Sakız

Preveze

Hızır Reis

Kemal Reis

İsa Reis

TORPİDOLAR:

Sivrihisar

Sultanhisar

Dıraç

Musul

Akhisar

Yunus

Gümrüklerin denetlenmesi için kurulacak yönetim, ilgili hizmetlerin iyi yürümesi için bir artışı zorunlu görürse, daha büyük bir kuvvet sağlamak üzere, 178. maddede sözü edilen üç Müttefik Devlete başvurmak hakkına sahip olacaktır.

Ganbotlar, 77 milimetreden daha küçük çapta iki top ile makineli tüfekten oluşan hafif silâhlar taşıyabilirler. Torpidolar (ya da devriye gemileri), çapı 77 milimetreden küçük bir toptan oluşan hafif silâhlar taşıyabilirler. Bu gemilerde bulunan bütün torpillerle torpil kovanları kaldırılacaktır.

Madde 182- Türkiye'nin, 181. maddede öngörülen gemilerin yerine geçecekler dışında, başka savaş gemisi yapması ya da edin-

mesi yasaktır. Torpidoların yerine devriye [karakol] gemileri konulacaktır.

Bu gemilerin yerini alacak gemilerden:

ganbotlar 600 tonu; devriye [karakol] gemileri 100 tonu geçmeyecektir.

Bir geminin yitirilmesi durumu dışında, ganbotlar ve torpidolar, denize indirilmelerinden başlayarak, ancak yirmi yıllık bir süre sonunda değiştirilebileceklerdir.

Madde 183- Aşağıda belirtilerek sayılan Osmanlı silâhlı deniz taşıtlarıyla yardımcı silâhlı gemileri silâhsızlandırılacaklar ve ticaret gemisi işlemi göreceklerdir:

Reşit Paşa (eski Port Antonio).

Tir-i Müjgân (eski Pembroke Castle).

Giresun (eski Warwick Castle).

Millet (eski Scagull).

Akdeniz.

60, 61, 63 ve 70 sayılı Boğaziçi yük [araba] vapurları.

Madde 184- Ticaret amacıyla kullanılmak üzere yapımı bitirilebilecek su üstü gemileri dışında, şu sırada Türkiye'de yapılmakta olan denizaltılarını da içine almak üzere bütün gemiler yok edilecektir.

Gemileri yok etme işine işbu antlaşmanın yürürlüğe girişiyle başlanılacaktır.

Madde 185- Su üstü ya da su altı her çeşit Osmanlı savaş gemilerinin yok edilmesinden elde edilecek eşya, makineler ve gereçler ancak yalnız sanayide ve ticarette kullanılabilecektir. Bunlar yabancı ülkelere ne satılabilir ne de verilebilir.

Madde 186- Türkiye'de, ticarette kullanılmak için bile olsa, denizaltı yapımı ya da edinilmesi yasaktır.

Madde 187- 181. maddede sayılan Osmanlı deniz kuvvetleri gemilerinde, taşıyacakları ya da yedek bulunduracakları savaş gereçleri ve silâhlar, ancak, 201. Maddede öngörülen Müttefikler Arası Deniz Kuvvetleri Denetleme Komisyonunca saptanacak miktarda olacaktır. Yukarıdaki miktarların saptanmasını izleyen ay içinde, 30 Ekim 1918 Mütarekesinin imzalanması tarihinde Türkiye'ye ait olan bütün silâhlar, cephane ya da başka deniz savaş gereçleri ile mayınlar ve torpiller kesin olarak Başlıca Müttefik Devletlere teslim edilmiş olacaktır.

Sözü geçen şeylerin Osmanlı topraklarında yapımı ya da yabancı ülkelere gönderilmesi yasaklanacaktır.

Her çeşit deniz savaş silâhları, cephane ve gereçlerin başka her türlü stok edilmesi, depolanması ya da yedekte tutulması yasaktır.

Madde 188- Müttefikler Arası Deniz Kuvvetleri Denetleme Komisyonu, 189.madde hükümleri uyarınca Osmanlı Deniz Kuvvetlerine alınacak her rütbeden ve her sınıftan subayların ve erlerin sayısını saptayacaktır. Bu personel içinde, 181. madde uyarınca Türkiye'ye bırakılan gemilerin silâhlı personeli, polis ve balıkçılık hizmetleri yönetim personeli, semafor istasyonları personeli bulunacaktır.

Yukarıdaki sayının saptanmasından başlayarak, iki ay içinde, eski Osmanlı Deniz Kuvvetlerinin, yukarıdaki fıkrada öngörülen sayıyı aşan personeli terhis edilecektir.

Yukarıda öngörülen personel dışında, Türkiye'de, Deniz Kuvvetlerine bağlı hizmetler için, hiçbir kara ya da deniz kuvveti birliği, ya da herhangi bir yedek birlik kurulamayacaktır.

Madde 189- Osmanlı Deniz Kuvvetleri personeli, subaylar için aralıksız en az yirmi beş yıllık, deniz assubayları ve erler için aralıksız en az oniki yıllık bir süre için, tüm gönüllü olarak sağlanacaktır.

Yükümlenilen sürenin bitiminden başka herhangi bir nedenle hizmetten ayrılan personelin yerini alacak olan yıllık personel sayısı, Müttefikler Arası Deniz Kuvvetleri Denetleme Komisyonunca saptanan toplam personel sayısının yıllık yüzde beşini geçmeyecektir.

Eski Osmanlı Deniz Kuvvetlerinden terhis edilen personel, ne çeşit olursa olsun, hiçbir askerlik ya da denizcilik eğitimi görmeyecektir.

Eski Osmanlı Deniz Kuvvetlerine bağlı olan ve hizmette tutulan subaylar, haklı nedenlerle terhis edilmemişlerse, kırk beş yaşına kadar hizmet etmeyi yükümleneceklerdir.

Osmanlı ticaret filosunda hizmet gören subaylar ve erler, ne şekilde olursa olsun, hiçbir askerlik eğitimi görmeyeceklerdir.

Madde 190- 178. maddede öngörülen bölgenin telsiz telgraf istasyonları, işbu antlaşma yürürlüğe girer girmez, Başlıca Müttefik Devletlere teslim edilecektir. Yunanistan ve Türkiye, sözü edilen bölgede hiçbir telsiz telgraf istasyonu kuramayacaklardır.

KESİM III
KARA VE DENİZ HAVACILIĞINA İLİŞKİN HÜKÜMLER

Madde 191- Türkiye'nin askerî güçlerinde hiçbir kara ya da deniz hava kuvveti bulunmayacaktır.

Güdümlü hiçbir balon bulundurulmayacaktır.

Madde 192- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak iki ay içinde, şu sırada Türk kara ve deniz kuvvetlerinin kadrosunda görülen bütün hava personeli terhis edilecektir.

Madde 193- Osmanlı ülkesinin Müttefik birliklerinden tüm boşaltılmasına kadar, Müttefik Devletlerin uçakları, Türkiye'nin tüm ülkesi üzerinde havalardan geçiş, transit ve iniş özgürlüğüne sahip olacaklardır.

Madde 194- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişini izleyecek altı ay süresince, her çeşit uçakların, uçak parçalarının ve uçak motorlarıyla uçak motoru parçalarının yapımı, ülkeye sokuluşu ve ülkeden çıkartılışı Türkiye'de yasaklanacaktır.

Madde 195- İşbu antlaşma yürürlüğe girer girmez, kara ve deniz, hava kuvvetlerinin bütün gereçlerini, Türkiye, giderlerini kendi yüklenmek üzere, Başlıca Müttefik Devletlere teslim edecektir.

Bu teslim işi altı aylık bir süre içinde tamamlanacak ve Müttefikler-Arası Denetleme Komisyonunca gösterilecek yerlerde yapılacaktır. Bu gereçlere ne yapılacağına Başlıca Müttefik Devletler Hükümetleri karar vereceklerdir.

Bu gereçler içinde, özellikle, savaş için kullanılmakta, kullanılmış ya da kullanılabilecek olan aşağıdaki gereçler de yer alacaktır:

Tamamlanmış, yapım, onarım ya da montaj durumundaki uçaklar ve deniz uçakları;

Uçabilecek durumda, yapım, onarım ya da montaj durumundaki güdümlü balonlar;

Hidrojen yapımında kullanılan aygıtlar;

Güdümlü balon hangarları ile her çeşit uçak barınakları;

Güdümlü balonlar, teslim edilinceye kadar, Türkiye hesabına hidrojenle şişirilmiş olarak saklı tutulacaklardır; güdümlü balonlar

teslim edilinceye kadar, hidrojen yapımında kullanılan aygıtlar ile güdümlü balonların barınakları, adı geçen devletlerce, isterlerse, Türkiye'ye bırakılabilecektir.

Uçak motorları; Uçak gövdeleri;

Silâhlar (toplar, makineli tüfekler, bomba atarlar, torpil atarlar, zamanlama ve nişan aygıtları);

Cephane (mermiler, obüsler, dolu bombalar, bomba gövdeleri, patlayıcı madde stokları ya da bunların yapımında kullanılan maddeler);

Uçaklarda kullanılan yönetim aygıtları (güverte aygıtları);

Havacılıkta kullanılan telsiz telgraf, fotoğraf ve sinema aygıtları;

Yukarıda sayılan bütün kategorilerden herbirinin yedek parçaları.

Türkiye'de bulunan, ne tür olursa olsun, tüm havacılık gereçleri, savaş gereci sayılacak ve bu nedenle ne yurt dışına çıkartılabilecek, ne başkasına devredilecek, ne ödünç verilebilecek, ne kullanılabilecek, ne de yok edilebilecektir; bu gereçler, 202. maddede öngörülen Müttefikler Arası Havacılık Denetleme Komisyonunca bunlara ilişkin olarak bir karar verilinceye kadar, bulundukları yerde olduğu gibi tutulacaktır; bu konuda karar vermeye tek yetkili, bu Komisyon olacaktır.

KESİM IV
MÜTTEFİKLER ARASI DENETLEME VE TEŞKİLAT KOMİSYONLARI

Madde 196- İşbu bölümün özel hükümleri dışında, işbu ant-

laşmadaki kara, deniz ve hava kuvvetlerine ilişkin hükümler, bu amaçla Başlıca Müttefik Devletlerce atanacak Müttefikler Arası Komisyonların denetimi altında Türkiye'ce ve giderlerini Türkiye yüklenmek üzere yerine getirilecektir.

Yukarıda sözü edilen komisyonlar, kara, deniz ve hava kuvvetleriyle ilgili hükümlerin yerine getirilmesine ilişkin her konuda, Başlıca Müttefik Devletleri, Osmanlı Hükümeti katında temsil edeceklerdir. Bunlar, Türkiye makamlarına, başlıca Müttefik Devletlerin almayı kendi yetkilerinde tuttukları kararları ya da, sözü edilen hükümlerin yerine getirilmesinin gerekli kılabileceği kararları bildireceklerdir.

Madde 197- Müttefikler Arası Denetleme ve Teşkilât Komisyonları örgütlerini İstanbul'da yerleştirebilecekler ve gerekli gördükçe, Osmanlı ülkesinin herhangi bir yerine gitmek ya da buralara alt komisyonlar göndermek, bir ya da birkaç üyelerini buralara gitmekle görevlendirmek yetkisine sahip olacaklardır.

Madde 198- Osmanlı Hükümeti, Müttefikler Arası Denetleme ve Teşkilât Komisyonlarının görevlerini yerine getirebilmek için gerekli görecekleri her çeşit bilgiyi ve belgeyi kendilerine verecek ve kara, deniz ve hava kuvvetlerine ilişkin hükümlerin tümüyle yerine getirilmesini sağlamak için, yukarıda adı geçen Komisyonların gereksinme duyabilecekleri bütün olanakları, gerek personel gerek araç olarak, giderleri kendisi yüklenmek üzere verecektir.

Osmanlı Hükümeti, her Komisyonun yanına, bu Komisyonun Osmanlı Hükümetine gönderebileceği bildirimleri almak ve isteyebilecekleri her çeşit bilgileri ve belgeleri vermek ya da sağlamakla görevli, yetkili bir temsilci atayacaktır.

Madde 199- Müttefikler Arası Denetleme ve Teşkilât

Komisyonlarının yönetim ve giderleri ile işlemlerinden doğan harcamalarını Türkiye karşılayacaktır.

Madde 200- Müttefikler Arası Denetleme ve Örgütlenme Komisyonu, bir yandan, Osmanlı kuvvetlerinin izin verilen sınırlar içine indirilmesine olduğu kadar, I. Kesimin VI. Alt Kesimlerinde öngörülen savaş silâhlarının ve gereçlerinin teslimi ve sözü edilen Kesimin VII. ve VIII. Alt Kesimlerinde öngörülen güçlendirilmiş bölgelerin silâhsızlandırılmasına da ilişkin askerî hükümlerin yerine getirilmesi; öte yandan da, yeni Osmanlı kara kuvvetinin örgütlenmesi ve kullanılışının denetlenmesi ile görevli olacaktır.

1. Müttefikler Arası Kara Kuvvetleri Denetleme Komisyonu olarak, görevleri özellikle şunlar olacaktır:

a) Türkiye'nin, 170. madde uyarınca elinde bulundurmasına izin verilecek gümrük polisi, yerel kent ve kır polisi görevlilerinin, orman bekçilerinin ve benzeri görevlilerinin sayısını saptamak;

b) Osmanlı Hükümetinden, cephane stoklarının ve depolarının yerlerine, güçlendirilmiş [müstahkem] yapıların, kalelerin ve güçlendirilmiş yerlerin silâhlarına, silâh, cephane ve savaş gereçleri fabrikalarının ya da imalathanelerin yerlerine ve işleyişlerine ilişkin bildirimleri almak;

c) Silâh, cephare, savaş gereçleri ve bunların yapımına yarayacak aygıtları teslim almak, bu teslimin nerelerde yapılacağını saptamak ve işbu antlaşma ile öngörülen işe yaramaz duruma getirme ya da biçim değiştirme işlerini denetim altında tutmak.

2. Müttefikler Arası Kara Kuvvetleri Teşkilât Komisyonu olarak görevleri özellikle şunlar olacaktır:

a) Osmanlı Hükümeti ile işbirliği ederek, bu bölümün I. kesiminin I-IV. alt kesimlerinde öngörülen temeller üzerinde Osmanlı

kara kuvvetlerini düzenlemek ve 156. maddede öngörülen yerel bölgeleri sınırlandırmak ve son olarak, çeşitli yerel bölgeler arasında jandarma birliklerinin dağılımını sağlamak;

b) 156. ve 157. maddelerde öngörüldüğü üzere, bu jandarma birlikleri ile özel birliklerin kullanılışını ve sözü edilen maddeler uyarınca saptanmış olan bu kuvvetlerin dağıtımında Osmanlı Hükümetinin geçici değişiklikler getirilmesi yönündeki istekleri konusunu karara bağlamak;

c) 159. maddede öngörülen koşullar altında Osmanlı jandarmasında göreve kabul edilecek müttefik ya da tarafsız devletler subaylarının uyruklarına göre oranını saptamak ve sözü edilen maddede bunların çeşitli görevlere katılmaları koşullarını düzenlemek.

Madde 201- Müttefikler Arası Deniz Kuvvetlerini Denetleme Komisyonunun görevi, özellikle, tersanelere giderek gemilerin yıkımını denetlemek, deniz savaşı silâhlarını, cephaneyi ve gereçlerini teslim almak ve bunların yok edilmesini denetlemektir.

Osmanlı Hükümeti, Mütlefikler Arası Deniz Kuvvetlerini Denetleme Komisyonuna, Komisyonun, deniz kuvvetlerine ilişkin hükümlerin tam yerine getirilmesini sağlamak için, gerekli göreceği bütün bilgileri ve belgeleri ve özellikle, savaş gemilerinin plânlarını, silâhlarının nelerden oluştuğunu, top, cephane, torpil, mayın, patlayıcı madde, telsiz telgraf aygıtlarının ayrıntılarını ve modellerini ve genellikle, deniz savaşı gereçlerine ilişkin her şeyle, yasal ya da idari belgeleri ve yönetmelikleri verecektir.

Madde 202- Müttefikler Arası Havacılık Denetleme Komisyonunun görevi, özellikle, şu sırada Osmanlı Hükümetinin elinde bulunan havacılık gereçlerinin sayımını yapmak ve uçak, balon ve uçak motoru fabrikalarını ve uçakların kullanabilecekleri silâhları, cephaneyi ve patlayıcı maddeleri yapan fabrikaları denet-

lemek, Osmanlı ülkesi üzerindeki tüm hava alanlarını, hangarları, iniş alanlarını, parkları ve depoları gezmek ve gerektiğinde, öngörülen gereçlerin taşınmasını ve teslim alınmasını sağlamaktır.

Osmanlı Hükümeti, Müttefikler Arası Havacılık Denetleme Komisyonuna, havacılık hükümlerinin tam olarak yerine getirilmesini sağlamak için gerekli göreceği bütün bilgilerle, yasal, idari ya da başka belgeleri ve özellikle, Türkiye'deki bütün havacılık hizmetlerinde çalışan personelin sayısı ile var olan, yapılmakta ya da ısmarlanmış bulunan gereçlerin sayısını ve havacılık için çalışan bütün kurumların yerlerinin, bütün hangarların ve iniş alanlarının tam bir listesini sağlayacaktır.

Madde 203- Müttefikler Arası Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Denetleme Komisyonları, 178. maddenin 1. ve 2. paragraflarında öngörülen işlemlerin yerine getirilmesini ortaklaşa denetlemekle görevlendirilecek temsilciler atayacaklardır.

Madde 204- 89. maddede söz konusu olan toprakların siyasal statüsü kesin olarak düzenleninceye kadar, Müttefikler Arası Denetleme ve Teşkilat Komisyonlarının kararları, ancak bu düzenleme yüzünden sözü geçen Komisyonların yapılmasını gerekli görecekleri değişiklikler göz önünde tutulmak koşuluyla alınabilecektir.

Madde 205- Müttefikler Arası Denizcilik ve Havacılık Denetleme Komisyonları, 201. ve 202. maddelerde kendileri için öngörülen görevler sona erer ermez, işlerine son vereceklerdir.

200. Maddenin 1. paragrafında öngörülen denetleme işlemleriyle görevli Müttefikler Arası Kara Kuvvetleri Komisyonunun ilgili bölümünün de durumu böyle olacaktır.

Adı geçen Komisyonun, 200. maddenin 2. paragrafında öngörüldüğü üzere, yeni Osmanlı kara kuvvetinin örgütlenmesiyle görevli bölümü, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak, beş

yıllık bir süre boyunca çalışacaktır. Başlıca Müttefik Devletler, bu sürenin bitiminde, adı geçen Komisyonun bu bölümünün varlığını sürdürmesinin ya da sona erdirmesinin uygun olup olmayacağını değerlendirmek haklarını saklı tutmaktadırlar.

KESİM V
GENEL HÜKÜMLER

Madde 206- 30 Ekim 1918 tarihli mütarekenin, 7., 10., 12., 13. ve 24. maddeleri, işbu antlaşmanın hükümlerine aykırı düşmedikçe, yürürlükte kalmaktadırlar.

Madde 207- Türkiye, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden itibaren, hiçbir yabancı ülkeye, herhangi bir kara, deniz ya da hava kuvvetlerine ilişkin heyeti atamamayı, göndermemeyi ve izin vermemeyi yükümlenir; ayrıca, Osmanlı uyruklarının, herhangi bir yabancı Devletin ordusuna, donanmasına ya da hava kuvvetlerine katılmak ya da eğitimine yardım etmek için ona bağlanmak ya da, genellikle, yabancı bir ülkede kara, deniz ya da hava kuvvetlerinde eğitime katkıda bulunmak için ülkeden ayrılmasını önlemek üzere önlemler almayı yükümlenir.

Müttefik Devletler de, kendi açılarından, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden itibaren, kendi ordularına, donanmalarına ya da hava kuvvetlerine hiçbir Osmanlı uyruğu almayacaklarını ya da askerlik eğitimine yardım için kabul etmeyeceklerini ya da genellikle, bir Osmanlı uyruğunu, kara, deniz ya da hava kuvvetleri eğitmeni olarak kullanmayacaklarını kararlaştırmışlardır.

Bununla birlikte, bu hüküm, Fransa'nın Yabancılar Alayı'na, Fransız askeri yasaları ve yönetim kuralları uyarınca asker alma hakkına hiçbir bakımdan aykırı düşmemektedir.

SEVR ANTLAŞMASI
BÖLÜM VI

SAVAŞ TUTSAKLARI VE MEZARLIKLAR

208-225. MADDELER

KESİM I - SAVAŞ TUTSAKLARI

KESİM II - MEZARLAR

BÖLÜM VI
SAVAŞ TUTSAKLARI VE MEZARLIKLAR

KESİM I
SAVAŞ TUTSAKLARI

MADDE 208- Henüz yurtlarına geri gönderilmemiş olan Osmanlı savaş tutsaklarıyla, gözaltına alınmış sivillerin geri gönderilmesi, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden sonra, olabildiğince hızla sürdürülecektir.

MADDE 209- Osmanlı makamlarına teslim edilir edilmez, savaş tutsakları ile gözaltı edilmiş siviller, bu makamlarca vakit kaybetmeden ülkelerine gönderileceklerdir.

Savaş öncesi oturma yerleri Müttefik Devletler askerlerinin işgalindeki topraklarda olanlar da, Müttefik işgal orduları askeri makamlarının kabul etmesi ve denetlemesi koşuluyla, yerlerine gönderileceklerdir.

Madde 210- 30 Ekim 1918 tarihinden başlayarak, geri gönderme giderleri Osmanlı Hükümetince karşılanacaktır.

Madde 211- Disipline aykırı kabahatlar yüzünden hüküm giyebilecek ya da hüküm giymiş olan savaş tutsakları ve gözaltına alınmış siviller, cezalarının ya da başlatılmış kovuşturmanın sona ermesini beklemeksizin, yurtlarına geri verileceklerdir.

Bu hüküm, 15 Haziran 1920'den sonraki eylemlerinden dolayı ceza gören savaş tutsaklarıyla gözaltına alınmış sivillere uygulanmaz.

Yurda geri dönünceye kadar bütün savaş tutsaklarıyla gözaltı edilmiş siviller, özellikle çalışma ve disiplin açısından, yürürlükteki yönetim kurallarına bağlı kalacaklardır.

Madde 212- Disiplin suçlarından başka olaylar yüzünden hüküm giyebilecek ya da hüküm giymiş olan savaş tutsaklarıyla gözaltına alınmış siviller tutuklu olarak olacaklardır.

Madde 213- Osmanlı Hükümeti, yurda dönebilecek durumda olan herkesi, ayrım gözetmeksizin, ülkesine kabul etmeyi yükümlenir.

Yurda dönmeyi istemeyecek olan Osmanlı savaş tutsakları ya da uyrukları, bu geri gönderme işlemi dışında tutulabilirler; ancak, Müttefik Hükümetler, bunları ya geri göndermek, ya bir tarafsız ülkeye yollamak ya da kendi ülkelerinde oturmalarına izin vermek hakkını saklı tutarlar.

Osmanlı Hükümeti, bu kimselere ya da ailelerine karşı kuraldışı hiçbir önlem almamayı ve bu yüzden kendilerine, ne biçim olursa olsun, hiçbir baskıda ya da rahatsız edici işlemde bulunmamayı yükümlenir.

Madde 214- Müttefik Hükümetler, ellerinde bulunan Osmanlı

savaş tutsaklarıyla uyruklarının geri gönderilmelerini, Osmanlı Hükümetince, isteklerine aykırı olarak, Türkiye'de tutulmaları Müttefik Devletlerin bütün savaş tutsaklarıyla başka uyruklarının hemen bildirilmesine ve bunların özgürlüklerine kavuşturulmalarına bağlamak hakkını saklı tutarlar.

Madde 215- Osmanlı Hükümeti şunları yükümlenir:

1. Müttefik Devletlerce kayıpların aranması ya da Osmanlı ülkesinde yaşamak isteğini belirtmiş müttefik uyruklarının kimliğinin saptanmasıyla görevlendirilmiş komisyonlara her türlü kolaylığı göstermek; bu komisyonlara yarayacak taşıtları sağlamak; bunların kamplara, cezaevlerine, hastanelere ve her yere girmelerine izin vermek; araştırmalarında kendilerine yardımcı olabilecek bütün resmi ya da özel nitelikteki belgeleri bu komisyonlara vermek;

2. Müttefik Devletlerden birinin uyrukluğunda olan bir kimsenin varlığını gizleyen ya da öğrendikten sonra bunu bildirmeyi savsaklayan Osmanlı görevlilerine ya da özel kişilere cezalar düzenlemek;

3. İşbu antlaşmanın VII. bölümünde (Yaptırımlar) öngörülen cezaları gerektiren ve Türklerin, savaş sırasında, Müttefik savaş tutsaklarının ya da uyruklarının kişiliğine karşı işledikleri suç sayılacak eylemlerin saptanmasını kolaylaştırmak.

Madde 216- Osmanlı Hükümeti, Müttefik Devletlerin subaylarına, erlerine ve denizcileriyle başka uyruklarına ait olan ve Osmanlı makamlarınca el konulmuş bulunan her türlü eşyanın, donatımın, silâhların, paranın, değerli kâğıtların, belgelerin ya da kişisel eşyanın, işbu antlaşma yürürlüğe girer girmez, vakit geçirmeksizin geri verilmesini yükümlenir.

Madde 217- Bağıtlı Yüksek Taraflar, herbirinin kendi ülkele-

rinde savaş tutsaklarının bakımı için harcanan paraların ödenmesinden karşılıklı olarak vazgeçtiklerini bildirirler.

KESİM II
MEZARLAR

Madde 218- Osmanlı Hükümeti, işbu antlaşma ile saptanan Türkiye sınırları içinde olan ve savaş alanında ölmüş ya da aldıkları yaralar, kaza ya da hastalık sonucu ölmüş askerlerin ya da denizcilerin mezarlarının bulunduğu toprak parçalarıyla, bu askerlere ve denizcilere mezarlık ya da anıt yapılması için gerekecek toprak parçalarının olduğu kadar, bu mezarlıklara ya da anıtlara gidecek yolların mülkiyetini İngiliz, Fransız ve İtalyan Hükümetlerinin herbirine aktaracaktır.

Yunan Hükümeti, Boğazlar bölgesinin ve adaların kendi egemenliği altına konulmuş olan kesimi bakımından aynı yükümlülüğü yerine getirmeyi kabul eder.

Madde 219- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak, altı ay içinde, İngiliz, Fransız ve İtalyan Hükümetlerinden her biri, Osmanlı Hükümeti ile Yunan Hükümetine, 218. madde uyarınca mülkiyeti kendilerine devri gereken toprak parçalarını bildireceklerdir. İngiliz, Fransız ve İtalyan Hükümetlerinden her biri, ölülerin gömüldüğü ya da gömülmüş olabileceği yerleri araştırmak ve mezarların bir araya getirilmesini ve gerektiğinde, mezarlıklar kurulacak yerlerin önerilmesi bakımından tek yetkili olacak bir komisyon atamak hakkına sahip olacaktır. Osmanlı Hükümetiyle Yunan Hükümeti, kendilerini bu komisyonlarda temsil ettirebilecekler ve bunlara, görevlerini yerine getirebilmeleri için, tüm yardımlarını sağlayacaklardır.

Sözü edilen toprak parçaları arasında özellikle 3 nolu haritada gösterilen Gelibolu Yarımadası'ndaki toprak parçaları da yer alacaktır; bu toprak parçalarının sınırları, önceki fıkrada da öngörüldüğü gibi, Yunan Hükümetine bildirilecektir. Bu toprak parçalarının kendisine geçirilmiş olduğu Hükümet, bunları veriliş amaçları dışında başka herhangi bir amaçla kullanmamayı ve kullandırmamayı yükümlenir. Bunların kıyısı da, hiçbir askerlik, denizcilik ya da ticaret amacıyla kullanılamaz.

Madde 220- 219. madde gereğince belirtilecek olan toprak parçalarının tüm mülkiyetinin İngiliz, Fransız ve İtalyan Hükümetlerine devri için gerekli yasal ve yönetimsel önlemler, bu belirtmenin yapılmasını izleyecek altı ay içinde, Osmanlı ve Yunan Hükümetlerince alınacaktır. Kamulaştırma gerektiğinde, duruma göre, Osmanlı Hükümeti ya da Yunan Hükümeti, giderleri bu Hükümetlerce karşılanmak üzere, kamulaştırmayı gerçekleştireceklerdir.

Madde 221- 218. maddede sözü edilen toprak parçalarında bulunan mezarlıkların, anıtların ya da mezarların kurulmasını, düzenlenmesini, bakımını ve korunmasını, herbirinin uygun göreceği bir Komisyona ya da örgüte bırakmak, İngiliz, Fransız ve İtalyan Hükümetlerinin yetkisi içinde olacaktır.

Bu Komisyonları ya da örgütleri hem Osmanlı Hükümeti hem de Yunan Hükümeti resmen tanıyacaklardır. Bu Komisyonların, mezarların bir araya toplanmasını ve mezarlıklar yapılmasını sağlamak için gerekli gördükleri mezardan çıkarma ve ölüleri başka yere taşıma işlemlerini yapmaya hakları olacaktır; ilgili Hükümetin Komisyonunun ya da örgütünün izni olmadıkça, hangi sebeple olursa olsun, erlerin ve denizcilerin cesetleri mezardan çıkartılmayacaktır.

Madde 222- İşbu kesimde söz konusu olan toprak parçaları için, Türkiye ya da Osmanlı makamları ya da duruma göre, Yunanistan ya da Yunan makamları hiçbir çeşit vergi ya da harç almayacaklardır. Buralara gidiş geliş her zaman, İngiliz, Fransız ve İtalyan Hükümetlerinin Temsilcileri ile mezarlıktan, anıtları ve mezarları gezmek isteyenlere açık bulundurulacaktır. Osmanlı Hükümeti ve Yunan Hükümeti, bu toprak parçalarına giden yolları sürekli olarak bakmakla yükümlenirler.

Osmanlı ve Yunan Hükümetlerinden her biri, sözü edilen mezarlıkların ya da anıtların bakımı ya da korunmasıyla görevli personelin gereksinmeleri ve toprakların sulanması için yeterli miktarda su sağlamak üzere gereken kolaylıkları İngiliz, Fransız ve İtalyan Hükümetlerine sağlamayı yükümlenirler.

Madde 223- İşbu kesimdeki hükümler, mülkiyeti aktarılmış olan bu toprak parçaları üzerindeki duruma göre, Osmanlı ya da Yunan egemenliğini sarsmaz. Osmanlı ve Yunan Hükümetlerinden herbiri, Müttefik Hükümetlere verilen hakka bir aykırılıkta ya da mezarlıklara, anıtlara ya da mezarlara karşı bir saygısızlıkta bulunmak suçunu işlemiş, kendi yargı yetkileri altındaki kişilerin cezalandırılmasını sağlamak için gereken bütün önlemleri alacaklardır.

Madde 224- İşbu kesimin öteki hükümlerine dokunulmamak koşuluyla, Müttefik Hükümetler ile Osmanlı Hükümeti, Milletler Cemiyeti Misakı gereğince üzerinde mandâ kuracakları toprakları da kapsamak üzere, kendi topraklarında gömülü askerlerin ve denizcilerin mezarlarına saygı gösterilmesini ve bunların bakımını sağlayacaklardır.

Madde 225- Savaşan çeşitli devletlerin uyruklarından, tutuklu iken ölmüş savaş tutsakları ile gözaltına alınmış sivillerin mezarları,

224. maddede öngörülen koşullar altında, gerektiği gibi bakım görecektir.

Bir yandan Müttefik Hükümetler, öte yandan Osmanlı Hükümeti, karşılıklı olarak, birbirlerine şunları vermeyi yükümlenirler:

1. Ölenlerin kimliklerinin saptanmasına yarayacak bütün bilgilerle, bunların eksiksiz bir listesini;

2. Kimliği saptanmadan gömülmüş bütün ölülerin mezarlarının sayısı ve yerleri konusunda bütün bilgileri.

SEVR ANTLAŞMASI
BÖLÜM VII

YAPTIRIMLAR

226-230. MADDELER

BÖLÜM VII
YAPTIRIMLAR

Madde 226- Osmanlı Hükümeti, Müttefik Devletlere, savaş yasalarına ve yerleşik kurallara aykırı eylemlerde bulunmakla suçlanan kişileri, kendi askerî mahkemelerine vermek hakkını tanır. Suçluluğu kanıtlanan kişilere, yasaların belirlediği cezalar uygulanacaktır. Bu hüküm, Türkiye'nin ya da Müttefiklerinin mahkemeleri önündeki her çeşit kovuşturmalar ya da dâvalardan ayrı olarak, uygulanacaktır.

Osmanlı Hükümeti, savaş yasalarına ve yerleşik kurallara aykırı bir eylem işlemiş bulunmakla suçlanmış olup, adıyla ya da Osmanlı makamlarınca kendilerine verilmiş rütbe, görev ya da işi belirtilmiş olan bütün kişileri, Müttefik Devletlere ya da Müttefik Devletlerden bu kimseleri istemiş olduğunu bildirmiş olana teslim edecektir.

Madde 227- Müttefik Devletlerden birinin uyruklarına karşı [suç sayılacak bir] eylemde bulunanlar, bu Devletin askerî mahkemelerinde yargılanacaklardır.

Müttefik Devletlerden birkaçının uyruklarına karşı [suç sayılacak bir] eylem işlemiş olanlar, ilgili Devletlerin askerî mahkemeleri üyelerinden kurulu askerî mahkemelerde yargılanacaklardır.

Bütün bu durumlarda, sanık, kendi avukatını seçmek hakkına sahip olacaktır.

Madde 228- Osmanlı Hükümeti, suç konusu olan olayların tam bilinmesi, suçluların aranması ve sorumlulukların kesinlikle saptanması için ortaya konulması gerekli görülebilecek, ne çeşit olursa olsun, bütün bilgileri ve belgeleri sağlamayı yükümlenir.

Madde 229- 226. maddeden 228. maddeye kadar olan maddelerin hükümleri, savaş yasalarına ve yerleşik kurallara aykırı eylemler işlemiş olmakla suçlanan ve kendi topraklarında ya da emirleri altında bulunan kişiler bakımından, eski Osmanlı İmparatorluğu'nun toprakları kendilerine verilen ya da verilecek olan devletlerin Hükümetlerine de uygulanacaktır.

Sözü edilen kişiler, bu Devletlerden birinin uyrukluğunu almışsa, ilgili Devletin istemesi üzerine ve onunla anlaşarak ya da bütün Müttefik Devletlerin topluca istemeleri üzerine, bu kişilerin kovuşturulmasını ve cezalandırılmasını sağlamak için gerekli bütün önlemleri almayı, bu Devletin Hükümeti yükümlenir.

Madde 230- Osmanlı Hükümeti, 1 Ağustos 1914 tarihinde Osmanlı İmparatorluğu'nun parçası bulunan herhangi bir toprak üzerinde, savaş durumu sırasında işlenen toplu öldürmelerden sorumlu olan Müttefik Devletlerce istenen kişileri kendilerine teslim etmeyi yükümlenir.

Müttefik Devletler, bu nedenle suçlanan kişileri yargılamakla görevlendirilecek mahkemeyi göstermek hakkını saklı tutarlar ve Osmanlı Hükümeti bu Mahkemeyi tanımayı yükümlenir.

Uygun bir süre içinde, Milletler Cemiyeti, sözü edilen toplu-ca öldürmeleri yargılamaya yetkili bir mahkeme kurarsa, Müttefik Devletler, sözü geçen sanıkları bu mahkemeye vermek haklarını saklı tutarlar ve Osmanlı Hükümeti bu mahkemeyi tanımayı da yükümlenir.

228. madde hükümleri, bu maddede belirlenen durumlara da uygulanır.

SEVR ANTLAŞMASI

BÖLÜM VIII

MALİ HÜKÜMLER

231-260. MADDELER

BOLÜM VIII
MALÎ HÜKÜMLER

Madde 231- Türkiye, Almanya ile Avusturya-Macaristan'ın Müttefik Devletlere karşı açmış olduğu savaşa katılmakla, Müttefik Devletleri, tümüyle ödemesi gereken her çeşit kayıplara ve özverilere uğrattığını kabul eder.

Öte yandan, Müttefik Devletler, Türkiye'nin kaynaklarının bu tazminatı tümüyle karşılamaya yeterli olmadığını kabul ederler.

Bu durumda ve işbu antlaşmanın sonucu olarak ortaya çıkan yeni toprak dağılımının, Türkiye'ye, eski Osmanlı İmparatorluğu gelirlerinden ancak bir bölümünü bırakacağı göz önünde tutularak, Müttefik Devletlerce, Osmanlı Hükümetinden, yalnız işbu Antlaşmanın bu bölümündeki hükümlerle, IX. Bölümü (Ekonomik Hükümler) saklı kalmak koşuluyla, tüm tazminat istemelerinden vazgeçilmiştir.

Türkiye'ye bir ölçüde destek olmak ve yardımda bulunmak iste-

yen Müttefik Devletler, Osmanlı Hükümetiyle, danışma oyu bulunacak bir Osmanlı Komiserinin de katılacağı ve başlıca ilgili Müttefik Devletler olan Fransa, Britanya İmparatorluğu ve İtalya'nın birer temsilcisinin bulunacağı, bir Maliye Komisyonu kurulmasını kararlaştırmışlardır. Bu Komisyonun yetkileri ve görevleri aşağıda belirtilmiştir.

Madde 232- Maliye Komisyonu, Türkiye'nin kaynaklarını korumak ve arttırmak için uygun göreceği önlemleri alacaktır.

Maliye Bakanınca, her yıl, Osmanlı Parlamentosuna sunulacak bütçe, ilk önce, Maliye Komisyonuna sunulacak ve Komisyonca Parlamentoya sunulacaktır. Parlamento'nun getireceği hiçbir değişiklik, Maliye Komisyonunun olur'u alınmadıkça, yürürlüğe giremeyecektir.

Maliye Komisyonu, Türkiye'nin bütçeleriyle malî yasalarının ve yönetmeliklerin uygulanmasını denetleyecektir. Bu denetleme, Maliye Komisyonunun doğrudan doğruya emri altında bulunacak ve üyeleri bu Komisyonun uygun bulmasıyla atanabilecek olan Osmanlı Maliye Müfettişliği aracılığıyla yapılacaktır.

Osmanlı Hükümeti, bu müfettişlere, görevlerini yapabilmeleri için gerekli bütün kolaylıkları sağlamayı ve Hükümetin maliye hizmetlerinde çalışan yetersiz görevlilere ilişkin olarak Maliye Komisyonunun önerebileceği önlemleri almayı yükümlenir.

Madde 233- Maliye Komisyonu, ayrıca, Osmanlı Düyun-u Umumiye Konseyi ve İmparatorluk Osmanlı Bankası ile anlaşmış olarak, Türkiye'de para sürümünü düzenlemekle ve uygun görülecek bütün yollarla, bunu sağlıklı bir duruma sokmakla görevli olacaktır.

Madde 234- Osmanlı Hükümeti, Maliye Komisyonunun izni

olmadıkça, hiçbir iç ya da dış borçlanmaya girişmemeyi yükümlenir.

Madde 235- Osmanlı Hükümeti, savaş sırasında ve işbu antlaşma yürürlüğe girinceye kadar, Osmanlı makamlarının herhangi bir eylemi ya da savsaklaması sonucu, Müttefik Devletler sivil uyruklarının kişiliklerinde ya da mallarında uğradıkları ve 236. maddede öngörülen her türlü zarar ve kaybı, işbu antlaşma hükümleri uyarınca parayla ödemeyi yükümlenir.

Osmanlı Hükümeti, Tuna Avrupa Komisyonu'na karşı, bu komisyonun savaş sırasında uğradığı zararlar yüzünden, Maliye komisyonunca saptanacak bütün geriverme, onarım ve tazminat ile yükümlü olacaktır.

Madde 236 - Türkiye'nin, Osmanlı Düyunu Umumiye'sinin faiz ve anapara ödemelerinin güvencesi olarak ayrılmış ya da verilmiş (1 sayılı Ek'e bakılması) gelirler dışındaki tüm kaynakları, bunları gereğine göre aşağıdaki şekilde kullanacak olan, Maliye Komisyonunun buyruğu altına konulacaktır:

1. Birinci sırada, Maliye Komisyonunun aylıkları ve günlük giderleri ile işbu antlaşmanın yürürlüğe konmasından sonra da Osmanlıda kalan topraklar üzerinde bulundurulabilecek müttefik işgal kuvvetlerinin olağan giderlerinin ödenmesinden sonra, Osmanlıda kalan topraklar üzerinde 30 Ekim 1918'den beri bulunan Müttefik işgal kuvvetlerinin giderleri ile, işgal giderlerini yapmış olandan başka bir Devlet yararına Türkiye'den ayrılmış olan topraklar üzerindeki Müttefik işgal kuvvetlerinin giderleri ödenecektir.

Bu giderlerin tutarı ile yıllık taksitlerin tutarları Maliye Komisyonunca saplanacak ve bu komisyon, bu yıllık taksitleri, bu Kesim gereğince Türkiye'ye, Osmanlı Devlet Borcu'nun kendi üs-

tünde kalacak faizlerinin ödenebilmesi için gerekecek parada olabilecek herhangi bir eksikliği kapatmasına olanak verecek biçimde ayarlanacaktır.

2. İkinci sırada, Türkiye'nin malî durumu ve yönetiminin temel giderlerinin karşılanması zorunluluğu göz önünde tutulmak koşuluyla, Osmanlı Hükümetinin, 235. madde gereğince, IX. Bölümün (Ekonomik Hükümler) 317. maddesinde tanımlandığı üzere, 1 Ağustos 1914'te Osmanlı uyrukluğunda olanlar dışındaki kendi uyruklarının, savaş sırasında Osmanlı makamlarının eylemi ya da savsaklaması sonucu, kişiliklerinde ya da mallarında uğradıkları kayıplar ya da zararlar yüzünden, Müttefik Devletlerce öne sürülen istemlere karşılık olarak ödenmesi gerekecek tazminat gelecektir. Maliye Komisyonu, kişisel zarar yüzünden öne sürülen istemlerin tüm tutarını saptayacak ve bunların ödenmelerini sağlayacaktır. Mala ilişkin istemler, IX. Bölümün (Ekonomik Hükümler) 287. maddesi gereğince incelenecek, saptanacak ve ödenecektir. Maliye Komisyonu, sözü geçen 287. madde gereğince, Müttefik Devletler buyruğuna verilen paralar, bu yükümlülüğün yerine getirilmesinde yetersiz kalırsa, gerek kişilere gerek mallara ilişkin istemlerin ödenmesi için ayrılacak yıllık taksidi saptayacak ve bu yıllık taksidin hangi para ile ödeneceğine karar verecektir.

Madde 237- Osmanlı Hükümetince savaş sırasında üstlenilen malî yükümlülüklerin (iç borçları da içine almak üzere) güvencesi olarak, savaş sırasında Türkiye'nin gelirleri üzerinde konan el koymalar kaldırılmıştır.

Madde 238- Türkiye, 28 Haziran 1919'da Almanya ile imzalanan Versailles Barış Antlaşmasının 261. maddesi ve Avusturya, Bulgaristan ve Macaristan ile yapılmış barış antlaşmalarının bunun karşılığı olan maddeleri uyarınca, Almanya, Avusturya, Bulgaristan

ve Macaristan'ın tüm alacaklarının Müttefik Devletlere geçtiğini kabul eder. Müttefik Devletler, kendilerine bu yoldan geçmiş olan alacaklar karşılığı Türkiye'den hiçbir ödeme isteğinde bulunmamayı kararlaştırmışlardır.

Madde 239- Maliye Komisyonu uygun bulmadıkça, Osmanlı Hükümetince, ister Osmanlı uyruklarına ister herhangi bir kimseye, hiçbir yeni ayrıcalık verilmeyecektir.

Madde 240- Kendileri yararına Türkiye'den toprak alınmış olan devletler, bu topraklar üzerinde Osmanlı İmparatorluğu ya da Hazine-i Hassa adına kütüğe yazılmış her çeşit malı ve mülkü parasız olarak elde edeceklerdir.

Madde 241- Kendilerinden yana, gerek 1913'de Balkan Savaşları sonunda gerek işbu antlaşma gereğince Türkiye'den toprak alınmış olan Devletler, Osmanlı Devlet Borcu'nun 1 Kasım 1914 tarihinden önce borçlanılmış anapara ve faiz yıllık taksitlerine katılacaklardır.

Kendilerine Türkiye'den toprak ayrılmış bulunan ya da ayrılmakta olan Balkan Yarımadası Devletleri ile Asya'da yeni kurulan devletler, yukarıda söz konusu edilen yıllık taksitlerden her birinin payına düşenin ödenmesine ilişkin olarak yeterli güvenceler vereceklerdir.

Madde 242- Bu bölümün uygulanmasında, Osmanlı Düyun-u Umumiye şimdiye kadar Muharrem Kararnamesi'ne bağlı olan borç ile, bu bölümün I sayılı Ek'inde belirtilen borçlanmaları içerir sayılacaktır.

1 Kasım 1914'ten önce yapılan borçlanmalar, Düyun-u Umumiye'nin Türkiye, Balkan Yarımadası Devletleri ve Asya'da yeni kurulan Devletler arasında bölüştürülmesinde göz önünde tutulacaktır.

Bu bölüştürme şöyle yapılacaktır:

13 Ekim 1912'den (Balkan Savaşlarından) önceki borçlanmalara ilişkin yıllık taksitler, Türkiye ile Arnavutluk da içinde olmak üzere, Osmanlı topraklarından alan ya da almış bulunan Balkan Devletleri arasında bölüştürülecektir;

Bu ilk bölüştürmeden sonra, Türkiye'nin üstünde kalan yıllık taksit artıkları ile buna eklenecek, Türkiye'nin 17 Ekim 1912 ile 1 Kasım 1914 arasında aldığı borçların yıllık taksitleri tutarı, Türkiye ile işbu antlaşma gereğince kendilerinden yana Türkiye'den toprak ayrılmış bulunan devletler arasında bölüştürülecektir.

Madde 243- Her devletin ödeyeceği yıllık taksitin tutarını saptamak için şu genel ilkeye dayanılacaktır:

Saptanacak miktarın, borcun anapara ve faiz ödemesi için gerekli toplam tutara olan oranı, devredilen toprak parçasının ortalama gelirinin, Türkiye'nin, her bir durumda 1907'de konulan gümrük ek vergilerinin gelirini de içermek üzere, 1909-1910, 1910-1911, 1911-1912 üç malî yılı ortalama gelirine olan oranı kadar olacaktır.

Madde 244- Maliye Komisyonu, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden sonra, olabildiğince en kısa süre içinde, 243. maddede konulan ilke uyarınca, sözü edilen maddeye konu olan yıllık taksitleri saptayacak ve buna ilişkin kararlarını Bağıtlı Yüksek Taraflara bildirecektir.

Maliye Komisyonu, Bulgaristan'la olan 27 Kasım 1919 tarihli Barış Antlaşmasının 134. maddesinde öngörülen görevleri yerine getirecektir.

Madde 245- Yukarıda öngörülen şekilde hesaplanacak taksitler, Türkiye'den toprak ayrılmasına yol açan antlaşmaların yürürlüğe girişi tarihinden, ve işbu antlaşma gereğince ayrılan topraklara

ilişkinse 1 Mart 1920'den başlayarak ödenecektir; 252. maddede öngörülen kuraldışılık saklı kalmak üzere, borcun kesin olarak sona erdirilmesine kadar ödemeler sürdürülecektir. Bununla birlikte, borcu oluşturan borçlanmalar ödendikçe, yıllık taksitler, bunlarla orantılı olarak azaltılacaktır.

Madde 246- Osmanlı Hükümeti, Muharrem Kararnamesi ve onu izleyen kararnamelerle sahip olduğu bütün haklarını Maliye Komisyonuna devreder.

Osmanlı Devlet Borçları Konseyi, İngiliz, Fransız ve İtalyan temsilcileriyle İmparatorluk Osmanlı Bankası temsilcisinden kurulacak ve görevini eskiden olduğu gibi yapacaktır. Muharrem Kararnamesi ile kendisine verilen tüm gelirleri ve 1 Kasım 1914'ten önceki tüm borçlanma anlaşmalarının yönetimini kendisine bıraktığı bütün öteki gelirleri toplayacak ve yönetecektir

Müttefik Devletler, aşağıdaki programın elverdiği ölçüde gerçekleştirilmesi amacıyla, Maliye Komisyonunca saptanacak koşullar içinde, Konsey'in Osmanlı Maliye Bakanlığına yönetim yardımında bulunmasına izin verirler: Bu koşullar şunlardır:

Şimdiki Düyun-u Umumiye Yönetimince kimi gelirlerin doğrudan doğruya toplanması sistemi, Maliye Komisyonunca saptanacak koşullar altında olabildiğince genişletilecek ve Osmanlı olarak kalan tüm illerde uygulanacaktır. Maliye Komisyonunun uygun bulmasıyla, yeni gelirler ya da dolaylı vergiler kondukça, adı geçen komisyon bunların Osmanlı Hükümeti adına yönetiminin Devlet Borcu Konseyine bırakılması olanağını araştıracaktır.

Gümrük Yönetimi. Maliye Komisyonunca atanacak ve görevden alınabilecek, Maliye Komisyonuna karşı sorumlu bir genel müdürün yönetimi altına konulacaktır. Gümrük vergileri tarifesi, ancak Maliye Komisyonunun uygun bulmasıyla değiştirilebilecektir.

Konsey'in şimdiki görev süresi sonunda, bu Konsey'in devamı ya da yerine Maliye Komisyonunun getirilmesi konusunda Fransa, İngiltere ve İtalya Hükümetleri, hisse senedi sahipleriyle görüştükten sonra, oy çokluğuyla karara varacaklardır. Hükümetlerin bu kararı, bu sürenin bitiminde rastlayan tarihten en az altı ay önce alınmış olacaktır.

Madde 247- Komisyon, ilerideki bir tarihte, borçlanma senetleri taşıyıcılarına anlaşmaları ya da şimdiki kararnameler gereğince verilmiş güvenceler yerine yeterli başka güvenceler ya da Türkiye'nin genel gelirleri üzerinden bir ipotek konmasını önermeye yetkilidir. Müttefik Hükümetler, Maliye Komisyonunun bu konuda o zaman ileri sürebileceği tüm önerileri incelemeyi yükümlenirler.

Madde 248- Düyun-u Umumiye Yönetiminin, taşınır ya da taşınmaz, bütün malları, nerede olurlarsa olsunlar, tümüyle bu kurumun yetkisi altında kalacaktır.

Devlet Borcu Konseyi, malların paraya çevrilmesinden doğacak her geliri, ister Birleştirilmiş Borç [Düyun-u Muvahhide], ister ikramiyeli Türk tahvillerinin olağanüstü amortismanında kullanmaya yetkili olacaktır.

Madde 249- Osmanlı Hükümeti, Trablus Yedek Akçesi Tazminatı üzerindeki bütün haklarını Maliye Komisyonuna devretmeyi yükümlenir.

Madde 250- Düyun-u Umumiye Konseyine, Osmanlıda kalan topraklarda şimdiye kadar Osmanlı Devlet Borcu'nun anapara ve faiz ödemesine ayrılmış olup, Devlet Borcu Konseyine ödenmesi gerekmekle birlikte henüz ödenmemiş gelirlerin tutarına eşit bir para (sözü geçen topraklar Müttefik kuvvetlerin işgali altında bulunmuş iseler, işgal süresi hesap dışı tutulmak koşuluyla) ödeyecektir.

Bu ödeme, Maliye Komisyonunun kanaatine göre, Türkiye'nin malî durumu elverdiğinde yapılacaktır.

Madde 251- Düyun-u Umumiye Konseyi, Konsey'in savaş sırasındaki bütün işlemlerini gözden geçirecektir. Düyun-u Umumiye Konseyinin, savaştan önce Muharrem Kararnamesi ile ya da başka türlü saptanmış olan yetkilerine ve yükümlülüklerine uygun düşmeyen giderleri, Maliye Komisyonu bunların ödenmesine olanak bulunduğu kanısına varır varmaz, Osmanlı Hükümetince, Düyun-u Umumiye Konseyine ödenecektir. Konsey, savaş sırasında Konseyce alınan bütün önlemleri yeniden gözden geçirmek ve kanısınca, borçlanma senetlerine sahip olanların çıkarlarına zarar verici nitelikte olan ve Düyun-u Umumiye Konseyi yetkilerine aykırı düşen yükümlülükleri geçersiz kılmak yetkisine sahip olacaktır.

Madde 252- İşbu antlaşma hükümleri gereğince, her yıl, Düyun-u Umumiye'nin ana para ve faiz ödemelerinden bir bölümünü üzerine almak durumunda bulunan Devletlerden her biri, Borç Konseyine altı ay önce haber vermek koşuluyla, söz konusu yıllık taksidin ilgili Devlet ile Borç Konseyinin ortaklaşa saptayacakları faiz oranı üzerinden anaparaya çevrilmesinden ortaya çıkacak bir para tutarının ödenmesiyle bu yükümlülükten kurtulabilecektir. Borç Konseyinin böyle bir yükümlülükten kurtulma isteminde bulunmaya hakkı yoktur.

Madde 253- Almanya ile yapılan Barış Antlaşmasının 259. maddesinin 1., 2., 4. ve 7. paragrafları ve Avusturya ile yapılan Barış Antlaşmasının 210. maddesinin 1. paragrafı gereğince, Almanya ile Avusturya'nın aktarmaları gereken altın para tutarları Maliye Komisyonunun buyruğu altına konulacaktır.

Madde 254- Almanya ile yapılan Barış Antlaşmasının 259. maddesinin 3. paragrafı gereğince, Almanya'nın aktarması gereken

paralar hemen Düyun-u Umumiye Konseyinin buyruğu altına konulacaktır.

Madde 255- Osmanlı Hükümeti, Osmanlı Sağlık Yönetiminin [Umur-ı Sıhhiye-i Osmaniye İdaresinin] ve eski Yüksek Sağlık Konseyinin [Meclis-i Âli-i Sıhhînin] paraları ile eski Yüksek Sağlık Konseyinin Osmanlı Hükümetine karşı olan istemi ve Karadeniz ile Boğaziçi Kurtarma Gemileri Yönetiminin [Karadeniz ve Boğaziçi Tahsiliye Vapurları İdaresinin] paraları konusunda, Müttefik Devletlerin, gerektiğinde başka devletlerle anlaşarak, alacakları kararları kabul etmeyi yükümlenir.

Müttefik Devletler, bu konuda, Maliye Komisyonuna kendilerini temsil etme yetkisini verirler.

Madde 256- Osmanlı Hükümeti, Müttefik Devletlerle anlaşmış olarak, savaştan sonra Almanya'dan Türkiye'ye gönderilecek malların ödenmesinde, Osmanlı Hükümetince belli bir kambiyo fiyatı ile sürüme çıkarılan kâğıt paraları kabul etmek konusunda, savaş sırasında üstlendiği yükümlülükten Alman Hükümetini aklanmış sayar.

Madde 257- İşbu Bölümde belirtilen, Müttefik Devletlerin Osmanlı Hükümetinden olan istemleri karşılanır karşılanmaz ve savaş öncesi Osmanlı borcu ödenir ödenmez, Maliye Komisyonunun görevi son bulacaktır.

O zaman, Osmanlı Hükümeti, Milletler Cemiyeti üyesi olan Devletlerin, Türkiye'nin yararına olarak Osmanlı Hükümetine yönetim desteklerinde ve yardımlarda yeniden bulunmaları gerekip gerekmediğini ve gerekiyorsa, bu yardımın ve desteğin alabileceği biçimi, Milletler Cemiyeti Konseyi ile birlikte inceleyecektir.

Madde 258- 1. Türkiye, 1 Ağustos 1914'den sonra Osmanlı bayrağı taşıyan bütün Alman gemilerini ulaşıma elverişli durum-

da ve Müttefik Devletler Hükümetlerinin gösterecekleri Müttefik Devletler limanlarında teslim edecektir; bu gemiler, Almanya ile barış antlaşmasının 233. maddesinde öngörülen Onarım Komisyonuna teslim edilecektir; bu konuda, savaş sırasında tarafsız bir bayrağa yapılmış olan bütün geçirimler, Müttefik Devletler bakımından hükümsüz sayılacaktır.

2. Osmanlı Hükümeti, birinci paragrafta öngörülen gemilerle birlikte, yine bu paragrafta söz konusu edilen Onarım Komisyonunun, ne çeşit olursa olsun, her türlü ayrıcalıklardan, ipoteklerden, rehinlerden, vergilerden ve yükümlülüklerden aklanmış olarak, gemilerin mülkiyetinin tam devrini sağlamak için gerekli göreceği bütün evrak ve belgeleri de verecektir.

Gerekebilecek bütün yeniden satın almaları yapmak ve tazminat ödemelerinde bulunmak, Osmanlı Hükümetine düşecektir. Osmanlı Hükümeti, teslim edilen gemi konusunda yapılabilecek her çeşit geri alma istemine ya da başka herhangi bir isteme karşı sorumlu taraf olacak ve her durumda, hangi nedenle olursa olsun, açılacak dâvaya ya da mahkeme kararıyla malından edilmeye karşı, birinci paragrafta sözü geçen Onarım Komisyonunu güvence altında bulunduracaktır.

Madde 259- İşbu antlaşmanın IX. Bölümünün (Ekonomik Hükümler) 277. maddesine dokunulmaksızın, Türkiye, Brest-Litovsk ve Bükreş Antlaşmalarıyla bunlara ek antlaşmalarda yer alan hükümlerin tümünden yararlanmaktan vazgeçer.

Türkiye, yukarıda adı geçen antlaşmaların uygulanması sonucunda, almış olduğu tüm parasal belgeleri, maden paraları, değerli kâğıtları ve tedavüle çıkarılabilir senetleri ya da malları, Romanya'ya, ya da Başlıca Müttefik Devletlere devretmeyi yükümlenir.

Madde 260- Bu Bölüm hükümlerinin uygulanması için yasal önlemler, Osmanlı Hükümeti ve ilgili Devletlerce, işbu antlaşmanın imzalanmasından itibaren altı ayı geçmeyecek bir süre içinde yayımlanacaktır.

EK II.

1. Komisyon, kurallarını ve yöntemlerini saptayacaktır.

Başkanlık görevi, yıllık olarak, Fransız, İngiliz ve İtalyan Temsilcilerince sırayla yapılacaktır.

Her temsilcinin, yokluğunda yerini alacak bir vekil temsilci göstermeye hakkı olacaktır.

Kararlar oy çokluğuyla alınacaktır. Çekimser oy, görüşülmekte olan öneriye karşı bir oy sayılacaktır.

Komisyon, çalışmaları için gerekli görebileceği personeli ve hizmetlileri atayacak ve uygun göreceği ücretleri ve hizmet koşullarını saptayacaktır.

Komisyonun ödemelerini ve giderlerini, 236. maddenin birinci fıkrası gereğince Türkiye karşılayacaktır.

Komisyonun üyeleri ile görevlilerinin ücretleri makul bir düzeyde saptanacak ve zaman zaman, Komisyonda temsil edilen hükümetler arasında anlaşma ile gözden geçirilecektir.

Komisyon üyeleri, dost Devletlerce Türkiye'de görevlendirilmiş olan diplomasi görevlilerinin yararlandıkları aynı haklardan ve bağışıklıklardan yararlanacaklardır.

2. Türkiye, Komisyon üyelerine, görevlilerine ve ajanlarına, her zaman ve her yerde, Türkiye'de tüm imar ve bayındırlık işlerini ve işletmelerini gezmek ve denetlemek için tam yetki tanımayı

ve Komisyonun isteyebileceği bütün arşivleri, belgeleri ve bilgileri sağlamayı yükümlenir.

3. Komisyon, Osmanlı Hükümeti ile anlaşma içinde ve bu Hükümetin yükümlülüklerini yerine getirmemesinden de bağımsız olarak, bütün dolaylı vergilerin denetlenmesini, yönetilmesini ve alınmasını üstlenmeye yetkilidir.

4. Herhangi bir Komisyon üyesi, görevinden doğan tüm eylemlerden ya da savsaklamalardan, ancak kendisini atayan hükümete karşı sorumlu olacaktır. Hiçbir Müttefik Hükümet, başka bir Hükümet adına sorumluluk taşımayacaktır.

5. Komisyon, işleri, yöntemleri ve Türkiye'nin maliyesinin yeniden düzenlenmesi konusundaki önerileriyle, hesaplarına ilişkin olarak her yıl ayrıntılı bir rapor yayınlayacaktır.

6. Komisyon, gerek işbu antlaşma gereğince, gerek Osmanlı Hükümeti ile anlaşarak, kendisine verilebilecek her çeşit görevi üst lenecektir.

SEVR ANTLAŞMASI
BÖLÜM IX

EKONOMİYE İLİŞKİN HÜKÜMLER

261-317. MADDELER

KESİM I - TİCARET İLİŞKİLERİ

KESİM II - ANTLAŞMALAR

KESİM III - ENDÜSTRİ MÜLKİYETİ

KESİM IV - MALLAR, HAKLAR VE ÇIKARLAR

KESİM V - SÖZLEŞMELER, SÜRE AŞIMLARI VE MAHKEME KARARLARI

KESİM VI - ORTAKLIKLAR VE AYRICALIKLAR

KESİM VII - GENEL HÜKÜM

BÖLÜM IX
EKONOMİYE İLİŞKİN HÜKÜMLER

KESİM I
TİCARET İLİŞKİLERİ

Madde 261- Antlaşmalardan, sözleşmelerden ve teamüllerden doğan Kapitülasyonlar rejimi, I Ağustos 1914'ten önce, bu rejimden doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak yararlanan Müttefik Devletler yararına yeniden kurulacak ve 1 Ağustos 1914'te bu rejimden yararlanmayan Müttefik Devletler yararına genişletilecektir.

Madde 262- 1 Ağustos 1914'ten önce, eski Osmanlı İmparatorluğu'nda posta daireleri bulunan Müttefik Devletler, Türkiye'de posta dairelerini yeniden açmak yetkisine sahip olacaklardır.

Madde 263- 25 Nisan 1907 Sözleşmesinin, Türkiye'de dışalım vergileri çizelgesine ilişkin hükümleri, Müttefik Devletler yararına yeniden yürürlüğe konulacaktır.

Bununla birlikte, işbu antlaşmanın VIII. Bölümünün (Malî Hükümler) 231. maddesi uyarınca kurulan Maliye Komisyonu, bu dışalım vergilerinin değiştirilmesine ya da tüketim vergileri konmasına bu yeni değişiklikler ya da vergilendirmeler, çıkış yeri neresi ya da sahibi kim olursa olsun, bütün mallara uygulanmak koşuluyla herhangi bir anda izin verebilecektir.

Bu madde gereğince Maliye Komisyonunun izin verdiği, şimdiki vergilerin değiştirilmesi ya da yeni vergiler konulması, bütün Müttefik Devletlere yapılması gereken bildirimlerden altı ay geçmedikçe uygulanamaz. Bu süre içinde, Komisyon, Müttefik Devletlerden herhangi birinin, bu konuyla ilgili olarak öne sürmüş olabileceği gözlemleri inceleyecektir.

Madde 264- 1 Ağustos 1914'ten önceki imtiyaz sözleşmelerinden doğan haklar ve bağışıklıklar saklı kalmak üzere Maliye Komisyonunun, 263. maddedeki eşitlik koşulları içinde, Türkiye'nin ekonomik dengesi ve iyi yönetilmesi yaranna Osmanlı uyruklarından da alınan vergilerin ve harçların, Müttefik Devletler uyruklarının kendilerinden ya da mallanndan da alınması konusunda Türkiye'ye izin vermeye hakkı olacaktır.

Aynı amaçla ve aynı koşullar altında, Maliye Komisyonunun, Müttefik Devletler uyruklarına karşı her çeşit dışalım ya da dışsatım yasağı konulmasına izin vermeye de hakkı olacaktır.

Bu vergiler, harçlar ya da yasaklamalar, bütün Müttefik Devletlere yapılması gerekecek bildirimden altı ay geçmedikçe uygulanmayacaktır. Bu süre içinde Komisyon, Müttefik Devletlerden herhangi birinin bu konuyla ilgili olarak öne sürebileceği gözlemleri inceleyecektir.

Madde 265- Müttefik Devletlerin gemileri konusunda, gemilere savaştan önce Türkiye'nin geçerli saymış olduğu ya da başlıca

denizci devletlerin ileride geçerli sayabilecekleri her çeşit evrakı ya da belgeleri, Türkiye'ce geçerli ve Türk gemilerine verilen benzeri belgelerle eşdeğerde sayılacaktır.

Deniz kıyısı olsun ya da olmasın, yeni devletler, hükümetlerince kendi gemilerine verilen kanıtlama belgeleri ve öteki belgeler de, başlıca denizci devletlerce uygulanan yöntemlere uygun olarak verilmiş olmaları koşuluyla, aynen tanınacaktır.

Bağıtlı Yüksek Taraflar, deniz kıyısı olmayan herhangi bir Müttefik Devletin ya da yeni Devletin gemilerinin bunlar, kendi ülkelerinde belirli bir tek yerde kütüğe yazılı iseler bayraklarını tanımayı kabul ederler; bu yer, bu gemilerin kütüğe yazılma limanı sayılacaktır.

Madde 266- Türkiye, Müttefik Devletlerden ya da yeni Devletlerden herhangi birinin ülkesinde çıkan doğal ya da işlenmiş ürünleri, ticaret işlemlerinde her çeşit haksız rekabete karşı korumak üzere gerekli yasal ya da idari önlemleri almayı yükümlenir.

Türkiye, üzerlerinde, iç ya da dış ambalajlarında, çıkış yeri, cinsi, niteliği ya da özelliklerine ilişkin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak kandırma amacıyla konulmuş her türlü markalar, adlar, yazılar ya da işaretler de taşıyan bütün ürünlerin ya da malların dışalımını ve dışsatımını, yurt içinde satımını, sürümünü ya da satışa çıkartılmasını, el koymakla ve başka her türlü önlemlerle cezalandırmayı ve yasaklamayı yükümlenir.

Madde 267- Türkiye, bu konuda kendisine karşılıklı işlemde bulunulması koşulu ile Müttefik bir ülkede ya da yeni bir Devlette yürürlükte olup yetkili makamlarca usulüne uygun olarak Türkiye'ye bildirilmiş bulunan ve bu bölgenin bağlı olduğu ülkede çıkan şarap ve alkollü içkilerin bölgesel bir ad taşımak hakkını ya da bu bölgesel adın kullanılmasına hangi koşullarla izin verilebileceğini tanımla-

yan ya da düzenleyen yasalara ya da bu yasalara dayanılarak alınan idari ya da adli kararlara uymayı yükümlenir; sözü edilen yasalarla kararlara aykırı olarak, bölgesel adlar taşıyan ürünlerin ya da malların dışalımı, dışsatımı ile yurt içinde yapımı, dağıtımı, satımı ve satışa çıkartılması Türkiye'de yasaklanacak ve 266. maddede öngörülen önlemlerle cezalandırılacaktır.

Madde 268- Osmanlı Hükümeti uluslararası ticarete girişecek olursa, bu bakımdan egemenlikten doğan hiçbir hakkı, ayrıcalığı ya da dokunulmazlığı olmayacak ya da olmayacağı kabul edilecektir.

KESİM II
Antlaşmalar

Madde 269- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girmesiyle ve antlaşmadaki hükümlere bağlı olarak, aşağıda belirtilen ekonomik ya da teknik nitelikteki çok yanlı antlaşmalar, sözleşmeler ve anlaşmalar, Türkiye ile Müttefik Devletlerden bunlara taraf olanlar arasında uygulanacaktır:

1. Denizaltı kablolarının korunmasına ilişkin 14 Mart 1884, 1 Aralık 1886 ve 23 Mart 1887 tarihli Sözleşmelerle, 7 Temmuz 1887 tarihli Kapanış Protokolü;

2. Gümrük tarifelerinin yayınlanmasına ve gümrük tarifelerinin yayınlanması için bir Uluslararası Birlik kurulmasına ilişkin 5 Temmuz 1890 tarihli Sözleşme;

Paris'te Kamu Sağlığı Uluslararası Kurumu kurulmasına ilişkin, 9 Aralık 1907 tarihli anlaşma;

4. Roma'da bir Uluslararası Tarım Enstitüsü kurulmasına ilişkin, 7 Haziran 1905 tarihli sözleşme;

5. Türk borçlanmasına ilişkin 27 Haziran 1855 tarihli sözleşme;

6. Escault ırmağı üzerinde geçiş harçlarının geri satın alınmasına ilişkin, 16 Temmuz 1863 tarihli sözleşme;

7. Süveyş Kanalı'nın özgürce kullanılmasını güven altına alan bir rejim kurulmasına ilişkin, 29 Ekim 1888 tarihli sözleşme.

Madde 270- İşbu antlaşma yürürlüğe girer girmez, Türkiye'nin, bu maddedeki özel hükümleri yerine getirmesi koşuluyla, Bağıtlı Yüksek Taraflar, aşağıda sayılan sözleşmeleri ve düzenlemeleri, kendilerini ilgilendirdiği ölçüde yeniden uygulayacaklardır;

Posta Sözleşmeleri

4 Temmuz 1891'de Viyana'da imzalanan Evrensel Posta Birliği Sözleşmeleri ve Antlaşmaları;

15 Haziran 1897'de Washington'da imzalanan Posta Birliği Sözleşmeleri ve Anlaşmaları;

26 Mayıs 1906'da Roma'da imzalanan Posta Birliği Sözleşmeleri ve Antlaşmalan.

Telgraf Sözleşmeleri

10-22 Temmuz 1875'te Saint-Petersbourg'da imzalanan Uluslararası Telgraf Sözleşmeleri;

11 Haziran 1908 tarihli Lizbon Uluslararası Telgraf Konferansında kararlaştırılan yönetmelikler ve tarifeler.

Türkiye, yeni devletlerin taraf oldukları ya da katılacakları Evrensel Posta Birliği'ne ve Uluslararası Telgraf Birliği'ne ilişkin Sözleşmelerde ve Antlaşmalarda öngörülen özel antlaşmaların bu yeni Devletlerle yapılmasını kabul etmeyi reddetmemeyi yükümlenir.

Madde 271- İşbu antlaşma yürürlüğe girer girmez, Bağıtlı Yüksek Taraflar, Müttefik Devletlerce Türkiye'ye gösterilecek geçici kuralları Türkiye'nin uygulaması koşuluyla, 5 Temmuz 1912

tarihli Uluslararası Radyo-telgraf Sözleşmesini, kendilerini ilgilendirdiği ölçüde, yeniden uygulayacaklardır.

İşbu antlaşmanın yürürlüğe girmesini izleyecek beş yıl içinde, 5 Temmuz 1912 Sözleşmesinin yerine, uluslararası radyo-telgraf ilişkilerini düzenleyen yeni bir sözleşme yapılırsa, bu sözleşme, Türkiye bu sözleşmenin hazırlanmasına katılmayı ya da bunu kabulü reddetmiş olsa bile Türkiye'yi bağlayacaktır.

Bu yeni sözleşme, yürürlükteki geçici kuralların da yerine geçecektir.

Madde 272- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girmesinden başlayarak oniki aylık bir süre dolmadan, Türkiye:

1. Washington'da 2 Haziran 1911'de gözden geçirilen 20 Mart 1883 tarihli, endüstri mülkiyetinin korunmasına ilişkin Uluslararası Paris Sözleşmesi ile, 13 Kasım 1908'de Berlin'de gözden geçirilen 9 Eylül 1886 tarihli edebiyat ve sanat eserlerinin korunmasına ilişkin Uluslararası Bern Sözleşmesine ve 20 Mart 1914 tarihli Bern Ek-Protokolüne, usulüne uygun olarak katılmayı;

2. Adı geçen sözleşmelerdeki ilkelere uygun olarak konacak yasal hükümlerle, Müttefik Devletlerin ya da herhangi bir yeni Devletin uyruklarının endüstri, edebiyat ya da sanat mülkiyetlerini tanımayı ve korumayı yükümlenir.

Ayrıca ve yukarıdaki yükümlülüklerden bağımsız olarak, Türkiye, Müttefik Devletlerden herbirinin ya da herhangi bir yeni Devletin uyruklarının endüstri, edebiyat ya da sanat mülkiyetlerinin tümünün, en az 1 Ağustos 1914'teki ölçüde ve aynı koşullar altında, tanınmasını ve korunmasını sağlamağı sürdürmeyi yükümlenir.

Madde 273- Türkiye, aşağıda belirtilen sözleşmelere ya da antlaşmalara katılmayı ya da bunları onaylamayı yükümlenir:

1. Otomobillerin uluslararası dolaşımına ilişkin, 11 Ekim 1909

sözleşmesi;

2. Gümrük uygulanacak vagonların kurşunlanmasına ilişkin, 15 Mayıs 1886 tarihli Anlaşma ve 18 Mayıs 1907 tarihli Protokol;

3. Ticaret istatistiklerinin birleştirilmesine ilişkin, 31 Aralık 1913 tarihli sözleşme;

4. Denizde çatmalar, deniz kazalarında yardım ve kurtarma konusundaki kuralların birleştirilmesine ilişkin, 23 Eylül 1910 tarihli sözleşme;

5. Hastane gemilerinin liman vergilerinden ve harçlarından dışarıda tutulmasına ilişkin, 21 Aralık 1904 tarihli sözleşme;

6. Beyaz kadın ticaretinin yasaklanıp önlenmesine ilişkin, 18 Mayıs 1904 ve 4 Mayıs 1910 tarihli sözleşmeler;

7. Açık-saçık yayınların yasaklanıp önlenmesine ilişkin, 4 Mayıs 1910 tarihli sözleşme;

8. 30 Ocak 1892, 15 Nisan 1893, 3 Nisan 1894, 19 Mart 1897 ve 3 Aralık 1903 tarihli sağlık sözleşmeleri;

9. Sert etkisi olan ilâçların formüllerinin birleştirilmesine ilişkin, 29 Kasım 1906 tarihli sözleşme;

10. Filoksera'ya karşı alınacak önlemlere ilişkin, 3 Kasım 1881 ve 15 Nisan 1889 tarihli sözleşmeler;

11. Tarıma yararlı kuşların korunmasına ilişkin, 19 Mart 1902 tarihli sözleşme.

Madde 274- Müttefik Devletlerden her biri, işbu Antlaşmanın genel ilkelerinden ya da özel hükümlerinden esinlenerek, Türkiye ile yeniden yürürlüğe konulmasını istediği ikili sözleşmelerin ya da antlaşmaların hangileri olduğunu Türkiye'ye bildirecektir.

Bu Maddede öngörülen bildirme ya doğrudan doğruya ya da başka bir devlet aracılığıyla yapılacaktır. Türkiye bu bildiriyi aldığı-

nı yazılı olarak bildirecektir. Yeniden yürürlüğe girme tarihi, bildirinin tarihi olacaktır.

Müttefik Devletler, Türkiye ile yalnız işbu antlaşma hükümlerine uygun olan sözleşmelerin ya da antlaşmaların yeniden yürürlüğe konulmasını kararlaştırmışlardır.

Bildiride, işbu antlaşmanın hükümlerine uygun olmadıkları için bu sözleşmelerin ya da antlaşmaların yürürlüğe yeniden girmiş sayılmayacak hükümleri de gösterilecektir.

Görüş ayrılığı durumunda, karar Milletler Cemiyeti'ne bırakılacaktır.

Bildirme işlemine girişmek için, Müttefik Devletlere, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden itibaren altı aylık bir süre tanınmıştır.

Yalnız böyle bir bildirmeye konu olmuş bulunan ikili sözleşmelerle ikili antlaşmalar, Müttefik Devletlerle Türkiye arasında yeniden yürürlüğe konulacaktır; bütün ötekiler bozulmuş sayılacak ve öyle kalacaklardır.

Yukarıdaki kurallar bütün Müttefik Devletlerle sözü geçen Müttefik Devletler Türkiye ile savaş durumunda olmamış bulunsalar bile Türkiye arasındaki tüm ikili sözleşmelere ya da ikili antlaşmalara uygulanacaktır.

Bu madde hükümleri, 261. madde hükümlerini değiştirmez.

Madde 275- Türkiye, işbu antlaşma ile, 1 Ağustos 1914'ten işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesine kadar, kendisi ile Almanya, Avusturya, Bulgaristan ya da Macaristan arasında imzalanmış bulunan tüm antlaşmaların, sözleşmelerin ya da anlaşmaların bozulmuş olduğunu kabul eder.

Madde 276- Türkiye, 1 Ağustos 1914'ten önce yaptığı antlaşmalar, sözleşmeler ya da anlaşmalar ile Almanya, Avusturya,

Bulgaristan ya da Macaristan'a ya da bu devletlerin görevlilerine ve uyruklarına tanımış olabileceği her türlü hakları ve çıkarları, bu antlaşmalar, sözleşmeler ya da anlaşmalar yürürlükte kaldığı sürece, Müttefik Devletlerle bu devletlerin görevlilerine ve uyruklarına da bütün haklarıyla yararlanmaları için sağlamayı yükümlenir.

Müttefik Devletler, bu haklardan ve çıkarlardan yararlanmayı kabul edip etmemek hakkını saklı tutarlar.

Madde 277- Türkiye, 1 Ağustos 1914 tarihinden önce ya da o tarihten bu yana, işbu antlaşma yürürlüğe girinceye kadar, Rusya ile ya da toprakları önceleri Rusya'nın bir parçası olan herhangi bir devlet ya da da hükümetle ve 15 Ağustos 1916'dan sonra işbu antlaşmanın yürürlüğe girişine kadar Romanya ile yapılmış bütün antlaşmalarının, sözleşmelerinin ya da anlaşmalarının bozulmuş olduğunu kabul eder.

Madde 278- 1 Ağustos 1914'ten bu yana, bir Müttefik Devlet, Rusya ya da toprakları önceleri Rusya'nın bir parçası olan bir Devlet ya da Hükümet, askerî işgal ya da herhangi bir başka yolla ya da bir başka nedenle herhangi bir kamu makamının bir eylemi yüzünden Türkiye'ye ya da bir Osmanlı uyruğuna herhangi çeşit bir ayrıcalık, çıkar tanımak ya da tanınmasına izin vermek zorunda bırakılmış ise, işbu antlaşma ile bu ayrıcalık, çıkarlar hukukça geçersiz kılınmıştır.

Bu geçersiz kılınmalardan doğabilecek her türlü parasal istemler ve tazminat hiçbir şekilde Müttefik Devletlere ya da bu madde ile yükümlülüklerinden kurtulan Devletlere, Hükümetlere ya da kamu makamlarına yükletilemeyecektir.

Madde 279- İşbu antlaşma yürürlüğe girer girmez, Türkiye, 1 Ağustos 1914'ten işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihe kadar, antlaşmalar, sözleşmeler ya da anlaşmalar ile savaşa katılmayan devletlere ya da bu devletlerin uyruklarına tanımış olduğu her türlü

haklardan ve çıkarlardan, bu antlaşmalar, sözleşmeler ya da anlaşmalar yürürlükte kaldığı sürece, Müttefik Devletlerle onların uyruklarının da yararlanmalarını sağlamayı yükümlenir.

Madde 280- Bağıtlı Yüksek Taraflardan, 23 Ocak 1912 tarihinde La Haye'de imzalanan Afyon Sözleşmesini imzalamamış ya da imzaladıktan sonra henüz onaylamamış olanlar, işbu sözleşmeyi yürürlüğe koymak konusunda anlaşmışlar ve bu amaçla gerekli yasaları gecikmeden ve en geç işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesini izleyecek oniki ay içinde çıkarmayı kararlaştırmışlardır.

Bundan başka, Bağıtlı Yüksek Taraflar, aralarından, adı geçen sözleşmeyi henüz onaylamamış bulunanlar bakımından, işbu antlaşmanın onaylanmasının bu aözleşmenin de onaylandığı ve sözü edilen sözleşmenin yürürlüğe konması için, 1914'te toplanan Üçüncü Afyon Konferansının kararları uyarınca La Haye'de açılan özel protokolün de imzalandığı anlamına geleceğini kararlaştırmışlardır.

Fransız Cumhuriyeti Hükümeti, işbu antlaşmanın onay belgelerinin doğruluğu onaylanmış bir örneğini Hollanda Hükümetine iletecek ve Hollanda Hükümetini, bu belgeyi, 23 Ocak 1912 Sözleşmesinin onay belgesi ve 1914 tarihli Ek Protokolün imzalanması olarak kabul etmeye ve saklamaya çağıracaktır.

KESİM III
ENDÜSTRİ MÜLKİYETİ

Madde 281- İşbu antlaşmanın hükümleri saklı kalmak üzere, 272. maddede sözü edilen Uluslararası Paris ve Bern sözleşmelerinde tanımlandığı şekilde, endüstri, edebiyat ve sanat mülkiyeti hakları, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak, Bağıtlı Yüksek Tarafların ülkelerinde, bu haklardan savaş durumunun başladığı sırada yararlanmakta olan kişiler ya da onların hak devrettikleri kişiler

lehine yeniden tanınacak ya da geçerli sayılacaktır. Bunun gibi, savaş çıkmamış olsaydı, endüstri mülkiyetini ya da edebiyat ya da sanat yapıtlarının yayınlanmasını korumak için başvurulması üzerine, savaş süresince edinilebilecek haklar da, işbu antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinden başlayarak, kendilerine hak devredilmiş durumunda olan kişiler lehine yeniden tanınacak ve geçerli sayılacaktır.

Bununla birlikte, bir Müttefik devletin yasama, yürütme ya da yönetim makamınca, savaş sırasında alınan özel önlemler gereğince, Osmanlı uyruklarının endüstri, edebiyat ya da sanat mülkiyeti konusundaki haklarına karşı yapılmış işlemler yürürlükte kalacak ve hukuk açısından tam geçerli sayılacaklardır.

Savaş süresi içinde, bir Müttefik Devlet Hükümetince, ya da bu hükümetin adına ya da onun izniyle, herhangi bir kişinin endüstri, edebiyat ve sanat mülkiyeti haklarını kullanmasına ya da bu hakların uygulandığı herhangi bir ürünün, aygıtın, maddenin ya da nesnenin satışına, satışa sunulmasına ya da kullanılmasına karşı, Türkiye'ce ya da Osmanlı uyruklannca hiçbir istemde bulunulmayacak, ya da dâva açılamayacaktır.

İşbu antlaşmanın imzalandığı sırada Müttefik Devletlerden birinin yürürlükte olan yasaları başka bir hüküm koymamışsa, bu maddenin 2. fıkrasında öngörülen özel önlemlerin uygulanması için girişilen her çeşit eylem ya da işlem yüzünden ödenmesi gereken ya da ödenen paralar, işbu antlaşma hükümleri gereğince, Osmanlı uyruklarının öteki alacakları gibi işlem görecek ve Müttefik Devletler uyruklarının endüstri, edebiyat ve sanat mülkiyeti hakları konusunda, Osmanlı Hükümetince alınan özel önlemlerden ortaya çıkan paralar da, Osmanlı uyruklarının öteki borçları gibi sayılıp işlem görecektir.

Müttefik Devletlerden her biri, savaştan önce ya da savaş sıra-

sında ya da sonradan, kendi yasalarına göre, Osmanlı uyruklarınca edinilmiş olan (endüstri ya da ticaret markaları dışında), endüstri edebiyat ya da sanat mülkiyeti haklarına, ulusal savunma gereksinmeleri ya da kamu yararı ya da kendi uyruklarının Osmanlı topraklarında sahip oldukları endüstri, edebiyat ya da sanat mülkiyeti haklarına Türkiye'de eşit hak sağlamak ya da Türkiye'nin işbu antlaşma gereğince üstlenmiş olduğu tüm yükümlülüklerin tam olarak yerine getirilmesini güvence altına almak için, bu hakları işletmek ya da bunların işletilmesine izin vermek ya da bu işletmenin denetimini elinde tutmak ya da başka yoldan, gerekli görülebilecek herhangi bir sınırlamayı, koşulu ya da kısıtlamayı getirmek yetkisini saklı tutar, işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra elde edilecek endüstri, edebiyat ya da sanat mülkiyeti hakları konusunda, Müttefik Devletlere yukarıda tanınan yetki, ancak ulusal savunma ve kamu yararı gereksinmeleri için sınırlamaları, koşulları ya da kısıtlamaları gerekli göründüğü durumlarda uygulanabilecektir.

Müttefik Devletlerce, yukarıdaki hükümlerin uygulanmasına geçilirse, akla yatkın tazminatta ya da ödemelerde bulunulacak ve bunlar, işbu antlaşma hükümleri gereğince, Osmanlı uyruklarına ödenmesi gerekli bütün öteki paralar gibi işlem görecektir.

Müttefik Devletlerden her biri, 1 Ağustos 1914'ten bu yana yapılmış ya da ileride yapılabilecek olan ve bu madde hükümlerinin uygulanmasını engelleme sonucunu verecek olan her çeşit endüstri, edebiyat ya da sanat mülkiyeti hakkının tümünün ya da bir bölümünün başkasına geçirilmesini ya da üzerinde işlem yapılmasını geçersiz saymak yetkisini saklı tutar.

Bu madde hükümleri, Müttefik Devletlerce olağanüstü savaş yasaları gereğince ortadan kaldırılan ya da 289. madde gereğince kaldırılacak olan ortaklıkların ya da girişimlerin endüstri, edebiyat ya da sanat mülkiyeti haklarına uygulanmaz.

Madde 282- 1 Ağustos 1914 tarihine kadar edinilmiş bulunan ya da savaş çıkmamış olsaydı, savaştan önce ya da savaş süresi içinde yapılmış bir istem üzerine, o tarihten bu yana edinilebilecek olan endüstri mülkiyetine ilişkin hakların saklı tutulması ya da geri verilebilmeleri ya da bu konuda bir karşı çıkışta bulunabilmeleri amacıyla, Bağıtlı Yüksek Taraflardan herbirinin uyruklarına, ek vergi ya da herhangi bir ceza olmaksızın, gerekli bütün işlemleri yapmak, her türlü usul gereklerini yerine getirmek, her çeşit vergi ödemek ve genel olarak, her devletin yasalarında ve tüzüklerinde öngörülen her türlü yükümlülüğü yerine getirmek için, işbu antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinden itibaren, en az bir yıllık bir süre tanınacaktır.

Herhangi bir işlemin yapılmasından, bir usul gereğinin yerine getirilmemesinden ya da bir harcın ödenmemiş olması yüzünden, endüstri mülkiyetine ilişkin olarak, yitirilmiş sayılan haklar yeniden geçerli sayılacaktır; bununla birlikte, icat belgeleri ile desenler konularında, bunları, geçersiz sayıldıkları süre içinde işletmiş ya da kullanmış olan üçüncü kişilerin haklarını korumak için, her devletin haklılık bakımından gerekli sayacağı önlemleri alabilmek hakkı saklıdır. Üstelik, Osmanlı uyruklarına ait olan ve yeniden uygulanacak icat belgeleri ve desenler, savaş sırasında kendilerine uygulanacak olan lisans verilmesine ilişkin hükümlerle, işbu antlaşmanın bütün hükümlerine bağlı kalacaklardır.

Bir icat belgesinin işletmeye konulması ya da fabrika ve ticaret markalarının ya da desenlerin kullanılması için tanınan süre bakımından, 1 Ağustos 1914 tarihi ile işbu antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihi arasındaki süre hesaba katılmayacaktır; bundan başka, 1 Ağustos 1914 tarihinde geçerli bulunmakta olan hiçbir icat belgesinin, fabrika ya da ticaret markasının ya da desenin, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak iki yıllık bir süre geçmedikçe, salt işletmeye konulmamış ya da kullanılmamış olması yüzünden,

geçerli olmaktan çıkmış ya da hükümsüz sayılmayacağı da kararlaştırılmıştır.

Madde 283- Bir yandan Osmanlı uyrukları ya da Türkiye'de oturmakta olan ya da Türkiye'de bir iş tutmuş kimselerle, öte yandan Müttefik Devletler uyrukları ya da Müttefiklerin ülkesinde oturan ya da bu ülkede bir iş kurmuş kimselerce ya da bu kimselerin savaş sırasında haklarını kendilerinden yana bırakmış olabilecekleri üçüncü kişilerce, savaş durumunun başlama tarihi ile işbu antlaşmanın yürürlüğe konuluş tarihi arasında geçen süre içinde, öteki tarafın ülkesinde meydana gelmiş olabilecek ve savaş süresinin herhangi bir anında varolmuş ya da 282. madde uyarınca yeniden tanınacak endüstri, edebiyat ya da sanat yapıtları mülkiyeti haklarını bozmuş sayılacak olaylar yüzünden hiçbir dâva açılamayacak, hiçbir istemde bulunulamayacaktır.

Bunun gibi, aynı kişilerin, savaş durumunun başlangıç tarihi ile işbu antlaşmanın imzası tarihi arasındaki süre içinde üretilmiş maddeler ya da mallarla, yayınlanmış edebiyat ya da sanat yapıtlarının, işbu antlaşmanın imzasından başlayarak bir yıl içinde, bir yandan Müttefik Devletler toprakları ya da öte yandan Türkiye toprakları üzerinde satılması ya da satışa sunulması ya da elde edinilmeleri ya da kullanılmaları nedeniyle, endüstri, edebiyat ya da sanat mülkiyeti hakları çiğnendiği konusunda, herhangi bir zaman açabilecekleri dâvalara bakılmayacaktır; şu kadar ki, bu hüküm, hakkın sahipleri savaş sırasında Türkiye'nin işgal etmiş olduğu bölgelerde yerleşmiş ya da endüstri ya da ticaret kurumları orada bulunmakta idiyse uygulanmayacaktır.

Madde 284- Bir yandan Müttefik Devletler uyrukları ya da bu Devletlerin ülkelerinde oturan ya da orada bir iş tutmuş kimselerle, öte yandan Osmanlı uyrukları arasında, savaş durumundan önce

yapılmış olan endüstri mülkiyet haklarına ilişkin işletme lisansları, ya da edebiyat ya da sanat yapıtlarının çoğaltılması konularındaki sözleşmeler, Türkiye ile Müttefik bir Devlet arasında savaş durumunun başlaması tarihinde sona ermiş sayılacaktır. Ancak her konuyla ilgili olarak, daha önceleri bu çeşit bir sözleşmeden yararlanmakta olan kimsenin, işbu antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihinden başlayarak altı ay içinde, hak sahibinden yeni bir lisans ayrıcalığı istemeye hakkı olacak ve bunun koşulları, taraflar arasında anlaşma olmazsa, Osmanlı yasalarının verdiği haklar gereğince edinilen lisanslar dışında, yasaları gereğince hak sağlanıldığı ülkede, bu konuda tam yetkili sayılan mahkemece saptanacaktır; aynı koşullar, Osmanlı yasaları uyarınca edinilen lisanslar konusunda, 287. maddede öngörülen Hakemlik Komisyonunca saptanacaktır. Mahkeme ya da Komisyon, gerekirse, savaş süresince hakların kullanılmış olması yüzünden, ödenmesini adalete uygun göreceği parayı da saptayabilecektir.

Bir Müttefik Devletin özel savaş yasaları gereğince verilmiş endüstri, edebiyat ya da sanat mülkiyeti haklarına ilişkin lisanslar, savaştan önce varolan bir lisansın süregitmesi nedeniyle zarar görmeyecektir; bu lisanslar yürürlükte kalacaklar ve tüm etkilerini sürdüreceklerdir; bu lisanslardan biri, savaştan önce yapılmış bir lisans sözleşmesinden ilk yararlanan bir kimseye verilmişse, yeni lisans eskisinin yerini almış sayılacaktır.

Savaştan önceki herhangi bir sözleşmeye ya da lisansa göre, endüstri mülkiyeti haklarını işletmek ya da edebiyat, tiyatro ya da sanat yapıtlarını çoğaltmak ya da göstermek için, savaş sırasında ödemelerde bulunulmuş ise, bu paralara, işbu antlaşma gereğince Osmanlı uyruklarının öteki borçlarına ve alacaklarına uygulanacak aynı işlem uygulanacaktır.

Madde 285- İşbu antlaşma uyarınca Türkiye'den ayrılmış bu-

lunan topraklarda oturanlar bu ayrılma ve bunun doğurduğu uyrukluk değişikliği göz önünde tutulmaksızın Osmanlı yasalarına göre, bu toprak geçirimi anında sahip oldukları endüstri, edebiyat ve sanat yapıtları mülkiyetine ilişkin haklardan, Türkiye'de tam ve eksiksiz olarak yararlanmayı sürdüreceklerdir.

İşbu antlaşma uyarınca Türkiye'den ayrılmış topraklarda, bu ayrılma anında geçerli olan ya da 281. madde uyarınca yeniden tanınacak ya da geçerli sayılacak olan endüstri, edebiyat ve sanat yapıtları mülkiyetine ilişkin haklar, söz konusu toprağın geçeceği devletlerce tanınacak ve Osmanlı yasaları uyarınca kendilerine verilecek süre içinde bu ülkede geçerli olacaklardır.

Madde 286- Endüstri, edebiyat ya da sanat mülkiyeti hizmetlerine ilişkin arşivlerle, kütüklerle ve plânlarla ilgili bütün konularda, bunların, gereğinde Türkiye makamlarınca, kendilerine Türkiye'den toprak ayrılmış olan devletlerin makamlarına aktarılması ya da bildirilmesi konuları özel bir sözleşmede düzenlenecektir.

KESİM IV
MALLAR, HAKLAR VE ÇIKARLAR

Madde 287- 1 Ağustos 1914 tarihinde Osmanlı egemenliği altındaki bir toprakta, savaş sırasında Osmanlı uyrukluğunda bulunmayan Müttefik Devletler uyruklarının ya da onlann denetimi altındaki ortaklıkların malları, hakları ve çıkarları, Osmanlı Hükümetince ya da Osmanlı makamlarınca, ya da onların adına Kapitülasyonlar gereğince uygulanabilecek olanlann dışında hiçbir vergi alınmaksızın, hak sahiplerine derhal geri verilecektir. Mallara savaş sırasında elkonulmuş ya da sahipleri bunlardan hiç yararlanamadan zoralım uygulanmışsa, bu mallar her çeşit vergiden bağışık olarak geri verilecektir.

Osmanlı Hükümeti, malları elinden alınmış mal sahibini, kendi rızası olmaksızın yüklenen her çeşit vergilerden ve kısıtlamalardan arınmış olarak, malına yeniden sahip kılmak için elinden gelen her çeşit önlemi alacaktır. Bu geri verme işleminden zarar görecek üçüncü kişilerin zararlarını adı geçen hükümet karşılayacaktır.

Bu maddede öngörülen geri verme yapılmazsa ya da mallar, haklar ve çıkarlar, el konmuş olsun ya da olmasın zarar ya da hasar görmüş olursa, sahibinin tazminata hakkı olacaktır. Bu konuda, Müttefik uyruklarınca ya da onların denetimindeki ortaklıklarca öne sürülecek istemler, tazminat tutarını da saptayacak olan, Milletler Cemiyeti Konseyince gösterilecek bir Hakemlik Komisyonunca incelenecektir. Bu tazminat, Osmanlı Hükümetinin borcu olacak ve karşılığı, istemde bulunanın bağlı olduğu Devletin topraklarında ya da onun denetimi altında bulunan Osmanlı uyruklarının mallarından alınabilecektir. Tazminat bu kaynaktan alınmadığı ölçüde, işbu antlaşmanın VIII. Bölümünün (Malî Hükümler) 236. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen yıllık taksitten karşılanacaktır.

Yukarıdaki hükümler, Müttefik Devletlerin işgali altında olan ve işbu antlaşma ile Türkiye'den ayrılmış bulunan topraklarda, 30 Ekim 1918'den bu yana mallara, haklara ve çıkarlara verilmiş olan zararlar yüzünden, tazminat vermek zorunluluğunu Osmanlı Hükümetine yüklemez. O tarihten başlayarak, sözü edilen mallara, haklara ve çıkarlara işgal devleti makamlarınca verilen doğrudan zararların ödenmesi, sorumlu Müttefik makamlarına düşecektir.

Madde 288- İşbu antlaşma ya da Türkiye'den ayrılan toprakların kaderini düzenleyen başka bir antlaşma hükümleri gereğince, bir Müttefik Devletin ya da yeni bir devletin uyrukluğunu, hukukça alan eski Osmanlı uyruklarının Türkiye'deki malları, hakları ve çıkarları, bu malların, hakların ve çıkarların bulundukları durumda kendilerine geri verilecektir.

Madde 289- İşbu antlaşmadan doğabilecek aykırı hükümler saklı kalmak koşuluyla, Müttefik Devletler, 17 Ekim 1912 tarihinde, Osmanlı egemenliği altında bulunan topraklar dışında, kendi topraklarında ve sömürgelerinde, mülkiyetleri ya da korumaları altındaki ülkelerde bulunan Osmanlı uyruklarının ya da onların denetimi altındaki ortaklıkların bütün mallarına, haklarına ve çıkarlarına elkoyarak, bunları arındırma hakkını saklı tutmaktadır.

Arındırma, ilgili Müttefik Devletin yasaları gereğince yapılacak ve Osmanlı [mal, hak ya da çıkar] sahibi, bu devletin izni olmaksızın, bu malları, hakları ve çıkarları dilediği gibi kullanamayacak ve bunlara hiçbir yükümlülük koyamayacaktır.

Madde 290- İşbu antlaşmanın ya da Türkiye'den ayrılan toprakların geleceğini düzenleyen başka bir antlaşmanın uygulanmasıyla, bir Müttefik Devletin ya da yeni bir Devletin uyrukluğunu alan Osmanlı uyrukları, 281. maddenin 5. fıkrası, 282., 284., 287. maddenin 3. fıkrası 171, 289., 291., 292., 293., 301., 302. ve 308. maddeler anlamında Osmanlı uyruğu sayılmayacaklardır.

Madde 291- 17 Ekim 1912'de Osmanh egemenliği altında bulunan topraklar dışında, bir Müttefik Devletin topraklarındaki Osmanlı uyruklarının malları, hakları ve çıkarları ile bunların satışı, tasfiyesi ya da başka biçimdeki kullanımlar sonucu elde edilecek salt gelir üzerinden, sözü geçen Müttefik Devletçe, 287. madde gereğince bu devletin uyruklarınca öne sürülen istemler yüzünden ödenmesi gereken tazminat tutarları ya da bu uyrukların Osmanlı uyruklarından olan alacakları tutarı alınabilecektir.

289. maddede ve işbu maddenin birinci fıkrasında belirtildiği biçimde kullanılmamış olan bu gibi malların, hakların ve çıkarların tasfiyesinden doğan gelir, Maliye Komisyonuna yatırılacak ve iş bu Antlaşmanın VIII. Bölümünün (Malî Hükümler) 236. maddesinin 2. fıkrası hükümlerine göre kullanılacaktır.

Madde 292- Osmanlı Hükümeti, kendi uyruklarının, Müttefik ülkelerdeki mallarının, haklarının ya da çıkarlarının tasfiyesi ya da bunlara el konulması yüzünden doğacak zararlarını ödemeyi yükümlenir.

Madde 293- İşbu antlaşma ya da 17 Ekim 1912'den sonra yapılmış bir antlaşma gereğince Türkiye'den verilen topraklar üzerinde otoritesini kullanan bir Müttefik Devletin ya da yeni bir Devletin Hükümetleri, bu topraklar üzerinde Osmanlı ortaklıklarının ya da Osmanlı uyruklarının denetimindeki ortaklıkların mallarını, haklarını ve çıkarlarını tasfiye edebileceklerdir; tasfiyeden elde edilecek gelir, doğrudan doğruya bu ortaklığa verilecektir.

Bu madde, 1 Ağustos 1914 tarihinde, Müttefik Devletlerin, mandaları altındaki ülkelerin uyruklarını da kapsamak üzere, uyruklarının çıkar çoğunluğunu ellerinde bulundurdukları ortaklıklara uygulanmaz.

Tasfiyeden elde edilen gelirin ödenmesine ilişkin bu maddenin ilk fıkrası hükmü ya doğrudan doğruya ya da denetimleri altındaki bir ortaklıktaki çıkarları nedeniyle anapara ya da denetimi Almanya Avusturya, Macaristan ya da Bulgaristan uyruklarının elinde bulunan ya da 1 Ağustos 1914'te bulunmakta olan bir Osmanlı ortaklığının sahibi bulunduğu demiryolu ortaklıklarına uygulanmaz. Bu gibi durumlarda, tasfiyeden elde edilecek gelir Maliye Komisyonuna yatırılacaktır.

Madde 294- İşbu antlaşma sonucu olarak Osmanlı kalan topraklar üzerinde demiryolu imtiyazı bulunan herhangi bir Osmanlı ortaklığının işletmelerini, mallarını, haklarını ve çıkarlarını, başlıca Müttefik Devletlerin isteğiyle, Osmanlı Hükümeti kendi üzerine alacaktır. Osmanlı Hükümeti, Maliye Komisyonunun örgütlemesine uygun olarak, sözkonusu işletmeleri, malları, hakları ve çıkarları, bu

demiryolunda ya da yukarıda sözü edilen işletmede bütün çıkarlarıyla birlikte aktaracaktır; bu aktarış Milletler Cemiyeti Konseyince atanacak bir hakemin saptayacağı fiyat üzerinden olacaktır. Bu fiyat tutarı Maliye Komisyonuna yatırılacak; Komisyon da bunu, 293. madde gereğince yatırılan bütün öteki paralarla birlikte, ortaklıkladoğrudan ya da dolaylı ilgisi olabilecek kişiler arasında bölüştürecektir; Alman, Avusturya, Macar ya da Bulgar uyruklarına düşecek paylar, Almanya, Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan'ın herbiriyle yapılmış Barış Antlaşmalarıyla kurulan Tamir Komisyonuna yatırılacaktır. Bununla birlikte, Osmanlı Hükümetinin payına düşebilecek olan; paralar, işbu antlaşmanın VIII. Bölümünün (Malî Hükümler) 236. maddesinde öngörülen amaçlar için; Maliye Komisyonunca alıkonacaktır.

Madde 295- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak "altı aylık bir sürenin bitimine kadar, Osmanlı Hükümeti Almanya ile imzalanan Barış Antlaşmasının 260. maddesi hükümleri ya da Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan ile imzalanan barış antlaşmalarının bunun karşılığı olan hükümlerinin yerine getirilmesi için gerekli olabilecek önlemler dışında işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte kendi ülkesinde bulunan, Almanya'ya, Avusturya'ya, Macaristan'a ve Bulgaristan'a, ya da bunların uyruklarına ait malların, hakların ya da çıkarların mülkiyetine ilişkin her türlü işlemi yasaklayacaklardır.

İşbu antlaşmanın adı geçen devletlere ait mallara ilişkin özel hükümleri saklı kalmak koşuluyla, Osmanlı Hükümeti, sözü edilen altı aylık süre içinde, başlıca müttefik Devletlerce kendisine bildirilecek, yukarıda söz konusu olan malları, hakları ve çıkarları tasfiye edecektir. Bu tasfiye, adı geçen Devletlerin yönetimi altında ve onların göstereceği biçimde yapılacaktır. Bu mallar üzerinde işlem yapma yasağı, malların tasfiyesi bitirilinceye kadar sürdürülecektir.

Tasfiyeden elde edilecek gelir, tasfiye edilen malların sahipleri Alman, Avusturya Macar ya da Bulgar Devletleri olduğu durumlar dışında doğrudan doğruya sahiplerine ödenecektir. Bu durumlarda, gelir, malların sahibi olan Devlet ile yapılan Barış Antlaşmasında kurulmuş olan Ormanlar Komisyonuna aktarılacaktır.

Madde 296- İşbu antlaşma gereğince Türkiye'den ayrılan bir toprak üzerinde otoritesini kullanan hükümetler, sözü edilen toprak üzerinde bulunan ve işbu antlaşmanın yürürlüğe konulduğu tarihte Almanya'ya, Avusturya'ya, Macaristan'a ya da Bulgaristan'a, ya da bu Devletlerin uyruklarına ait bütün malları, hakları ve çıkarları Almanya ile imzalanan Barış Antlaşmasının 260. maddesi gereğince ya da Avusturya, Macaristan ya da Bulgaristan'la imzalanan barış antlaşmalarının bunun karşılığı olan hükümleri uyarınca bir işlem görmemişlerse, tasfiye etmek hakkına sahip olacaklardır.

Tasfiyeden elde edilecek gelir, 295. maddede öngörülen koşullar içinde kullanılacaktır.

Madde 297- Mal sahibi, 287. maddede öngörülen Hakemlik Komisyonu önünde, 293., 295. ya da 296. maddeler gereğince tasfiye edilmiş malların satış koşullarının ya da bu malların bulunduğu topraklar üzerinde otoritesini kullanan Hükümetin, genel yasaların dışında alınış olduğu önlemlerin, fiyat üzerinde haksızca zararlı bir etkide bulunduğunu kanıtlayacak olursa, bu Komisyonun, mal sahibine adalete uygun bir tazminat verme yetkisi olacak ve bu tazminat adı geçen Hükümetçe karşılanacaktır.

Madde 298- Müttefik Devletlerden birinin mahkemesi ya da yönetimince, kendi toprakları üzerinde, düşman mallarına, haklarına ya da çıkarlarına ilişkin olarak savaş yasalarının uygulanması yoluyla verilen ya da alınan ya da verildiği ya da alındığı varsayılan mülkiyet hakkını bir başkasına geçiren bütün önlemlerin, işletme-

lerin ya da ortaklıkların tasfiyesine ilişkin buyrukların ya da öteki buyrukların, tüzüklerin, kararların ya da yönergelerin geçerliliği doğrulanır.

Herkesin çıkarları sözü edilen mallara ilişkin bütün tüzüklerde, buyruklarda, kararlarda ve yönergelerde bu çıkarlar, buyruklarda, tüzüklerde, kararlarda ve yönergelerde açıkça belirtilmiş olsun ya da olmasın geçerli biçimde göz önünde tutulmuş varsayılacaktır.

Yukarıda sözü edilen tüzükler, buyruklar, kararlar ya da yönergeler gereğince yapılmış bir mal, hak ya da çıkar devrinin kurallara uygunluğu konusunda hiçbir karşı çıkış olmayacaktır.

Bunun gibi, Müttefik Devletlerden birinin mahkemelerince ya da yönetimince, düşman mallarına, haklarına ya da çıkarlarına ilişkin olarak, kuraldışı savaş yasaklarının uygulanması ile verilen, alınan ya da uygulanan buyruklar, tüzükler, kararlar ya da yönergeler üzerine, Müttefik Devletler toprakları üzerindeki bir mal, bir işletme ya da bir ortaklık konusunda alınan kovuşturma, elkoyma, zorunlu yönetim, kullanma, savaş salması, gözetim ya da tasfiye olsun; malların, hakların ve çıkarların satışı ya da yönetimi olsun; borçların toplanması ya da ödenmesi olsun; giderlerin, vergilerin ve gerekli harcamaların ödenmesi olsun her türlü önlemlerin geçerliliği doğrulanır.

Madde 299- Bir ya da birkaç Müttefik Devlet adına, ya da bunların buyruğu ya da onamı ile Almanya, Avusturya, Macaristan ya da Bulgaristan'ın ya da bunların uyruklarının Osmanlı topraklarındaki mallarına, haklarına ve çıkarlarına ilişkin olup, 30 Ekim 1918 ile işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarih arasında alınan önlemlerin geçerliliği özellikle doğrulanır. Sözü edilen önlemler sonucunda Müttefik Devletlerin elinde kalacak paralar konusunda, 295. maddenin son paragrafında öngörülen biçimde işlem yapılacaktır.

Madde 300- Müttefik Devletlerden birinin ya da bu devletin mahkemesi ya da yönetimi adına ya da bunların buyruklarıyla hareket eden bir kişiye karşı, savaş sırasında ya da savaşa hazırlık için Osmanlı uyruklarının mallarına, haklarına ya da çıkarlarına ilişkin bir eylem ya da ihmal yüzünden, Türkiye'nin ya da 1 Ağustos 1914'te Osmanlı uyrukluğunda olan ya da bu tarihten sonra Osmanlı uyrukluğuna geçen kişinin hiçbir istemi ya da dâvası ya da oturduğu yer neresi olursa olsun bu kişi adına yapılacak hiçbir istem ya da açılacak dâva dinlenemez.

Bunun gibi, herhangi bir Müttefik Devletin özel savaş önlemleri, yasaları ya da yönetmelikleri sonucu ortaya çıkan eylemler ya da savsaklamalar yüzünden herhangi bir kişiye karşı ileri sürülecek istemler ve açılacak dâvalar da dinlenemez.

Madde 301- İşbu antlaşmanın yürürlüğe konulmasından başlayarak altı ay içinde, Osmanlı Hükümeti, istenmesi üzerine, Müttefik Devletlerden herbirine, işbu antlaşma hükümleri gereğince tasfiyesi gereken, bu devletin yasalarının izin verdiği her çeşit ortaklığın hisse senetlerini, borç senetlerini ya da taşınabilir değerlerini de içeren, mallara, haklara ve çıkarlara ilişkin ve kendi uyruklarının elinde bulunan bütün sözleşmeleri, belgeleri, senetleri ve başka bütün mülkiyet belgelerini teslim edecektir.

Osmanlı Hükümeti, her an, ilgili Müttefik Devletin istemesi üzerine, yukarıda sözü edilen mallara, haklara ve çıkarlara ilişkin bütün bilgilerle, sözü geçen mallara, haklara ve çıkarlara ilişkin, 1 Temmuz 1914'ten beri yapılmış olan işlemlerle ilgili bilgileri verecektir.

Madde 302- Müttefik gruplarınca ya da uyruklarınca denetim altında bulundurulan Osmanlı ortaklıkları dışında, bir yandan Osmanlı Hükümeti ya da işbu antlaşmanın yürürlüğe konma tari-

hinde Osmanlı topraklarında oturan uyruklar, öte yandan Müttefik Devletler Hükümetleri ya da bunların 1 Ağustos 1914'de ne Osmanlı uyrukluğunda olan, ne (aylıkları, emeklilik ya da resmî ödenekleri bakımından Türkiye hizmetinde bulunan yabancı görevlilerin dışında) Türkiye'de oturan, ne de Türkiye'de işleri bulunan uyrukları arasında varolan ve işbu antlaşmanın VIII. Bölümünün (Malî Hükümler) 236. maddesi ve I sayılı Ek'inde söz konusu edilen Düyunu Umumiye dışındaki borçları bu borçların savaştan önce mi, yoksa tümüyle ya da bir bölümüyle yerine getirilmesi savaş yüzünden durdurulmuş ticaret işlemleri ya da sözleşmeler sonucu olduğu için savaş sırasında mı ödenmesi gerekli duruma geldiğine bakılmaksızın ilgili Müttefik Devletlerin, sömürgelerinin ve korumaları altındaki ülkelerin, İngiliz Dominyonlarını ve Hindistan'ı da içeren, kendi paraları ile ödenecek ya da borç hesabına geçirilecektir. Bir borcun başka bir para ile ödenmesi gerektiği durumlarda, paranın değiştirilmesi, savaş öncesi kambiyo değeri üzerinden yapılacaktır.

Bu hükmün uygulanmasında, savaş öncesi kambiyo değerinin, ilgili Devletle Türkiye arasında savaş durumunun başlamasından hemen bir önceki ay içinde, sözü geçen Devletin telgrafla yaptığı para aktarmalarındaki değer ortalamasıdır.

Bir sözleşmede, borcun belirtilmiş olduğu paranın ilgili Müttefik Devletin parasına değiştirilmesinde özellikle durağan bir kambiyo oranı saptanmış bulunuyorsa, kambiyo değerine ilişkin yukarıdaki hüküm uygulanmaz.

İşbu bölümde sözü edilen, düşman mallarının, haklarının ve çıkarlarının arındırılmasından elde edilecek gelir ile düşmanın para olarak varlığı da yukarıda belirtilen para birimi ve kambiyo değeri ile hesaplanacaktır.

İşbu maddenin kambiyo değerlerine ilişkin hükümleri, işbu

antlaşma gereğince Türkiye'den ayrılan topraklarda oturan kişilerin alacaklarına ya da borçlarına uygulanmayacaktır.

Madde 303- 287. maddeden 302. maddeye kadar olan maddelerin hükümleri, Müttefik Devletlerce özel savaş yasalarının uygulanması ya da işbu antlaşmanın hükümlerinin uygulanması ile ortaklıkların ve işletmelerin mallarının, haklarının ve çıkarlarının tasfiyesine giren ya da girecek olan endüstri, edebiyat ve sanat mülkiyeti haklarına uygulanır.

KESİM V
SÖZLEŞMELER, SÜRE AŞIMLARI VE MAHKEME KARARLARI

Madde 304- Ekte öngörülen sözleşmelere ya da sözleşme türlerine ilişkin özel kurallar saklı kalmak üzere, düşman devletler arasında yapılmış her sözleşme, 1 Ağustos 1914 tarihinde Osmanlı uyruğu olmayan bağıtlı tarafın uyruğu bulunduğu müttefik devletin yasaları uyarınca ve bu yasada öngörülen koşullar altında, ya olduğu gibi tutulacak ya da bozulacaktır.

Madde 305- Bağıtlı Tarafların ülkesinde, düşman devletler arasındaki ilişkilerde, zaman aşımına, yasada öngörülen sürelere uyulmaması yüzünden dava açma hakkının sınırlanmasına ya da yitirilmesine ilişkin bütün süreler, ister savaşın başlamasından önce ister sonra işlemeye başlamış bulunsun, 29 Ekim 1914 tarihinden başlayarak, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişine kadar ertelenmiş sayılacaktır; bu süreler, işbu antlaşmanın yürürlüğe konulmasından en erken üç ay sonra yeniden işlemeye başlayacaktır. Bu hüküm, faiz ve temettü kuponlarının sunulması sürelerine ve kura ile ya da başka herhangi bir nedenle ödenmesi gerekli her türlü bonoların sunulma sürelerine uygulanacaktır.

Japon yasaları hükümleri nedeniyle, bu madde ve 304. madde ile aşağıdaki ek, Japon uyruklarıyla Osmanlı uyrukları arasında yapılmış sözleşmelere uygulanmaz.

Madde 306- Düşmanlar arasındaki ilişkilerde, savaştan önce yapılmış olan hiçbir ticaret senedi, sırf kabul ya da ödeme için gerekli olan süre içinde sunulmamış olması ya da ödenmemiş bulunması yüzünden ya da savaş sırasında çekicilerle (keşideci) yükleneceklere kabul etmeme ya da ödememe bildirisinde bulunulmaması nedeniyle ya da protestoda bulunulmamış olmasından ya da başka herhangi bir işlemi yerine getirmemiş olması yüzünden, geçersiz sayılmayacaktır.

Bir ticaret senedinin kabulü ya da ödenmesi için sunulması gerekli olan süre ya da kabul edilmeme ve ödenmemenin çekicilerle (keşideci) yükleneceklere bildirilmesi gerekli süre ya da senedin protesto edilmesi için gerekli olan süre, savaş içinde geçmişse ve senedi sunması, protesto etmesi ya da kabul edilmediğini, ya da ödenmediğini bildirmesi gereken taraf, savaş sırasında böyle bir davranışta bulunmamışsa, senedin sunulması, kabul edilmediğinin ya da ödenmediğinin bildirilmesi ya da protesto düzenlenmesi için, kendisine, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak, en az üç aylık bir süre tanınacaktır.

Madde 307- Savaş sırasında, herhangi bir Osmanlı mahkemesince ya da idare makamınca, o sırada bir Müttefik Devlet uyruğu bulunan bir kişinin ya da içinde bir Müttefik uyruğunun ilişkisi bulunduğu bir ortaklığın çıkarlarına aykırı ya da bu çıkarlara zarar verici nitelikte alınmış bir mahkeme kararı ya da buyrulan yürütme önlemleri, bu uyruğun başvurması üzerine, 287. maddede öngörülen Hakemlik Komisyonunca yeniden gözden geçirilebilecektir. Böyle bir durumda, taraflar, olabilirse ve adalete uygun düşerse, Osmanlı makamınca buyrulan yürütme önleminden ya da alınan mahkeme

kararından önceki duruma getirileceklerdir; buna olanak bulunamazsa, mahkeme kararı ya da yürütme önlemi nedeniyle zarar görmüş olan Müttefik Devlet uyruğu, Hakemlik Komisyonunun adalete uygun bulacağı tazminat alabilecek ve bu tazminatın ödenmesi de Osmanlı Hükümetine düşecektir.

Bir sözleşme, ister taraflardan birinin sözleşme hükümlerinden birini yerine getirmemesi yüzünden, isterse sözleşmede yer alan bir hakkın kullanılması sonucu bozulmuş olursa, zarar gören taraf, Hakemlik Komisyonuna başvurabilecektir. Bu komisyon, zarar gören tarafa, tazminat tanıyabileceği gibi, hükümsüz duruma gelmekle zarara uğrayan Türkiye'deki hakların, işin koşulları bunu adalete uygun ve mümkün kılmaktaysa, herkes bunların onarılmasına da karar verebilecektir.

Türkiye, bu madde hükümleri gereğince, geri verme ya da onarma işlemlerinden zarar görecek üçüncü kişilere tazminat verecektir.

Madde 308- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girmesinden önce, bir yandan Müttefik Devletlerin ya da ülkesi Türkiye'den ayrılmış yeni Devletlerin uyruğu bulunan ya da sonradan uyruğu olan kişiler ile öte yandan Osmanlı uyrukları arasında yapılmış sözleşmelere ilişkin bütün sorunlar, taraflardan birinin uyruğu bulunduğu Müttefik Devletin ya da yeni Devletin ulusal mahkemelerince ya da konsolosluk mahkemelerince karara bağlanacaktır; Osmanlı mahkemeleri bu konuda yetkili olmayacaklardır.

Madde 309- Bir Müttefik Devletin ya da ülkesi Türkiye'den ayrılmış yeni bir devletin ulusal ya da konsolosluk mahkemelerinin kararı ile, 287. maddede öngörülen Hakemlik Komisyonu kararları, işbu antlaşma hükümleri gereğince yetkili iseler, Türkiye'de kesin yargı kararı gücünde sayılacak ve yürütme buyrultusuna gerek görülmeden yürütülecektir.

EK

I. GENEL HÜKÜMLER

1- 304. Maddeden 306. maddeye kadar olan maddeler anlamında ve işbu ek hükümlerince, bir sözleşmede taraf olan kişilerin aralarında ticaret yapmaları olanaksız duruma gelmiş ya da taraflardan birinin bağlı bulunduğu yasalar, kararnameler ya da tüzükler gereğince yasaklanmış ya da yasadışı olmuş ise, bu kişiler, bu ticaretin olanaksız duruma geldiği ya da herhangi bir biçimde yasaklandığı, ya da yasadışı olduğu günden başlayarak, hasmı sayılacaklardır.

2- Müttefik Devletlerce savaş sırasında çıkartılan ulusal yasalar, kararnameler ve tüzükler (yönetmelikler) ile sözleşme hükümlerinin uygulanması saklı kalmak koşuluyla:

emlakın, taşınır ya da taşınmaz malların ya da kişisel malların başkasına geçirilmesi amacını güden sözleşmelerde, emlâkin aktarılması ya da eşyanın teslimi, taraflar düşman olmazdan önce yapılmışsa, bu sözleşmeler;

kira sözleşmeleri, toprak ve yapı kiralama sözleşmeleri; ipotek, rehin ve taşınmaz mal güvencesi sözleşmeleri;

işbu antlaşmada öngörülen imtiyazlara ilişkin tüm özel hükümler saklı kalmak koşuluyla, özel kişiler ve ortaklıklarla devlet, iller, belediyeler ile benzeri yönetim tüzel kişileri arasındaki sözleşmeler, ve devletçe ya da illerce, belediyelerce ya da başka benzeri yönetim tüzel kişilerince verilen ayrıcalıklar, yürürlükte kalacaktır.

Böylece yürürlükte tutulan sözleşmelerin yerine getirilmesi, ekonomik koşullardaki değişiklikler yüzünden, taraflardan birine önemli bir zarar verecekse, 287. maddede öngörülen Hakemlik Komisyonu, zarar gören tarafın istemesi üzerine, kendisine verilen zararı onarmak için adalete uygun bir tazminat hükmedebilecektir.

II. BİRTAKIM SÖZLEŞME TÜRLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER:

Değerli Kâğıtlar [Tahviller] ve Ticaret Borsalarındaki Durumlar

3. a) Tanınmış değerli kâğıtlar ya da ticaret borsalarınca, savaştan önce özel bir düşman kişinin yapmış olduğu sözleşmelerin tasfiyesini öngören ve savaş sırasında yapılmış kurallarla, bu kuralların uygulanması için alınan önlemler Bağıtlı Yüksek Taraflarca şu çekincelerle doğrulanır:

İşlemin sözü edilen borsaların yönetim kurallarına bağlı olacağının açıkça belirtilmiş olması;

Bu kuralların herkes için zorunlu bulunması;

Tasfiye koşullarının adalete ve akla uygun olmuş bulunması;

3. b) 31 Temmuz 1914'te, Liverpool Pamuk Birliği'nin kararı üzerine, pamuk üzerinde yapılan, süreye bağlanmış işlemlerin arındırılması doğrulanmıştır.

Rehin

4. Bir düşmanın borcunun güvencesi olarak verilmiş bir rehinin, borcun ödenmemesi durumunda, satılışı, rehin sahibine haber verilememiş olsa bile, alacaklı iyi niyetle davranmış ve gerekli önlemleri almaya özen göstermiş ise, geçerli sayılacak ve böyle bir durumda, rehin sahibi, rehinin satışı yüzünden hiçbir hak isteminde bulunamayacaktır.

Ticaret senetleri

5. Bir kişi, ister savaştan önce ister savaş sırasında, düşman olan bir başka kişice kendisine karşı olan bir yükümlülükten ötürü bir ticaret senedinin ödenmesini yüklenmiş ise, bu öteki kişi, savaş durumunun başlamasına karşın, yükümlülüğünün sonuçlarına karşı birinci kişiyi güvence altına almak zorunluğundadır.

III. SİGORTA SÖZLEŞMELERİ

6. Aşağıdaki paragrafların hükümleri, Türkiye ile ticaretin yasaklandığı zaman, yalnız Osmanlı uyruklarıyla, onlarla sigorta ve yeniden sigorta yapmış olan Müttefik Devletler uyrukları arasındaki sözleşmelere uygulanacaktır. Bu hükümler, Müttefik Devletler uyrukları olsalar bile, işbu antlaşma gereğince Türkiye'den ayrılan bir toprak üzerinde yerleşmiş olan ortaklıklar ya da özel kişiler ile Osmanlı uyrukları arasında yapılmış sözleşmelere uygulanmayacaktır.

Aşağıdaki paragraflardaki hükümlerin uygulanmaması durumunda, sigorta ve yeniden sigorta sözleşmeleri, 304. madde hükümlerine bağlıdır.

Yangına karşı sigortalar

7. Taşınmaza ilişkin olup, bu taşınmazda çıkarları bulunan bir kişi ile, sonradan düşman olan bir kişi arasında yapılan yangın sigortası sözleşmeleri, savaşın başlamasıyla ya da o kişinin düşman olması yüzünden ya da taraflardan birinin savaş sırasında ya da savaştan sonra üç aylık bir süre içinde sözleşme hükümlerinden birini yerine getirmemesi yüzünden, sona erdirilmiş sayılmayacaklardır; ancak, işbu antlaşmanın yürürlüğe konmasından üç ay sonraki yıllık ilk prim ödemesi zamanının gelmesinden başlayarak sona erdirilecektir.

Ödenme süresi savaş sırasına rastlayan ödenmemiş primler ya da savaş sırasında uğranılan zararlara ilişkin istemler için bir ödeme biçimi saptanacaktır.

8. İdari ya da yasal bir işlem sonucunda, savaştan önce yapılmış bir yangın sigortası, savaş sırasında ilk sigortacıdan başka bir sigortacıya aktarılmış ise, bu aktarma tanınacak ve ilk sigortacının sorumluluğu, aktarma gününden başlayarak sona ermiş sayılacaktır.

Bununla birlikte, ilk sigortacının istemesi üzerine, kendisine aktarma koşulları konusunda tam bilgi verilmesine hakkı bulunacak ve bu koşulların adalete uymadığı anlaşılacak olursa, adalete uygun duruma getirilmesi için gerekli biçimde değiştirilecektir.

Ayrıca, sigortalının, ilk sigortacı ile anlaşarak, istem gününden başlamak üzere, sözleşmeyi ilk sigortacıya yeniden devretmeye de hakkı olacaktır.

Hayat sigortaları

9. Bir sigortacı ile sonradan düşman olan bir kimse arasında yapılmış hayat sigortası sözleşmeleri, savaşın başlaması ya da bu kimsenin düşman durumuna girmesi yüzünden sona erdirilmiş sayılmayacaktır.

Bir önceki fıkra uyarınca sona erdirilmiş sayılmayan bir sözleşme gereğince, savaş sırasında ödenmesi gerekli olmuş herhangi bir para tutarının savaştan sonra ödenmesi istenebilecektir. Bu para tutarına, ödenmesi gerekli olduğu tarihten ödeme gününe kadar, yıllık % 5 faiz eklenecektir.

Sigorta primlerinin ödenmemesi ya da sözleşme hükümlerinin yerine getirilmemesi yüzünden, bir sözleşme savaş şurasında geçersiz duruma düşmüşse, sigortalının ya da vekillerinin ya da hak sahiplerinin, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak oniki aylık bir süre içinde her an, sigorta senedinin (poliçesinin) geçersiz ya da sona erdirilmiş sayıldığı günkü değerini sigortacıdan istemeye hakları olacaktır.

10. Yaşam sigortası sözleşmeleri, sonradan düşman olan bir ülkede yerleşmiş bir sigorta ortaklığının bir şubesince yapılmışsa, bu sözleşmenin içinde tersine herhangi bir hüküm yoksa, sözleşmeler, yerel yasalara göre işlem göreceklerdir; ancak, sigortacının, sigortalıdan ya da temsilcilerinden, sözleşmenin kendi hükümlerine ve ya-

pıldığı sırada yürürlükte olan yasalara ve anlaşmalara aykırı olarak, savaş sırasında alınmış önlemlerin uygulanmasıyla, yapılan işlemler üzerine ya da zorunlu olarak yapılan ödemelere ilişkin paraların geri verilmesini istemek hakkı olacaktır.

11. Sözleşmeye uygulanabilecek yasanın, primler ödenmemiş olsa bile, sigortalıya sözleşmenin hükümsüzlüğü bildirilinceye kadar, sigortacıyı, sözleşmeye göre yükümlü saymayı sürdürdüğü durumlarda, sigortacı, bu haberi savaş nedenleriyle verememiş ise, sigortalıdan, ödenmemiş primleri, yılda % 5 faizleri eklenmiş olarak almak hakkına sahip olacaktır.

12. 9. paragraftan 11. paragrafa kadar olan paragrafların uygulanması bakımından, hayat sigortası sözleşmesi sayılacak sözleşmeler, iki tarafın karşılıklı yükümlülüklerini hesaplamak için, insan yaşamının olasılıklarına dayanan ve bunların faiz tutarları eklenerek hesaplanan sigorta sözleşmeleridir.

Deniz sigortaları

13. Bir sigortacı ile sonradan düşman olmuş bir kişi arasında yapılan ve gerek süreyi gerekse yolculuğu göz önünde tutan sigorta [poliçelerini] de içermek üzere, deniz sigortası sözleşmeleri sözleşmede öngörülen riskin düşman olmadan daha önce başlamış olması durumu dışında bu kişinin düşman olduğu andan başlayarak sona erdirilmiş sayılacaktır.

Risk henüz işlemeye başlamamışsa, prim olarak ya da başka biçimde ödenen paralar sigortacıdan geri alınabilecektir.

Riskin işlemeye başladığı durumlarda, bir taraf düşman durumuna geçmiş olsa da, sözleşme geçerli sayılacak ve sözleşme gereğince gerek prim olarak, gerekse zarar karşılığı olarak ödenmesi gereken paralar işbu antlaşmanın yürürlüğe konulmasından sonra istenebilecektir.

Savaşan Devletler uyruklarının savaştan sonra ödenmiş, savaş öncesi ödenmesi gereken alacakları için faiz ödenmesi konusunda bir sözleşme imzalanmışsa, deniz sigortası sözleşmesi gereğince ödenmesi gereken zararlar söz konusu olduğunda, bu faiz, bu zararların ortaya çıktığı tarihten başlayarak bir yıllık süre geçtikten sonra işleyecektir.

14. Sonradan düşman olmuş bir sigortalıyla yapılmış hiçbir deniz sigortası sözleşmesi, sigortacının uyruğu bulunduğu devletin ya da bu devletin müttefiklerinin savaş eylemlerinden doğan deniz zararlarını da kapsarmış gibi sayılmayacaktır.

15. Sonradan düşman olan bir sigortacı ile savaştan önce bir deniz sigortası sözleşmesi yapmış olan bir kişinin, savaş başladıktan sonra, düşman olmayan bir sigortacıyla aynı riskleri kapsayan yeni bir sözleşme yaptığı kanıtlanacak olursa, yeni sözleşme, yapıldığı günden başlayarak, ilk sözleşmenin yerine geçmiş sayılacak ve ödenmesi gereken primler, ilk sigortacının sözleşme nedeniyle ancak yeni sözleşme yapılıncaya kadar sorumlu bulunabileceği ilkesine dayanılarak hesaplanacak ve ödenecektir.

Başka sigortalar

16. paragraftan 15. paragrafa kadar olan paragraflarda söz konusu edilen sözleşmeler dışında, savaştan önce bir sigortacı ile, sonradan düşman olan bir kişi arasında yapılan sigorta sözleşmeleri, aynı taraflar arasında, sözü edilen paragraflar gereğince, yangına karşı sigorta sözleşmeleriyle, her bakımdan, aynı biçimde işlem görecektir.

Yeniden sigortalar

[Reassurances]

17. Düşman olmuş bir kişiyle yapılmış reassurance sözleşmelerinin tümü, bu kişinin, düşman olması yüzünden sona erdirilmiş

sayılacaktır; ancak, yaşama ya da denize ilişkin ve savaş öncesinde işlemeye başlamış riskler durumunda, bu riskler yüzünden yapılması gereken ödemelerin savaştan sonra alınması hakkına dokunulmamış olacaktır.

Bununla birlikte, yeniden sigorta edilmiş kişi saldırı nedeniyle başka bir reassurance eden sigortacı bulmak olanağından yoksun bırakılmışsa, sigorta sözleşmesi, işbu antlaşmanın yürürlüğe konulmasından başlayarak üç aylık bir sürenin geçmesine kadar yürürlükte kalacaktır.

Bu paragraf uyarınca bir yeniden sigorta sözleşmesi bozulacak olursa, taraflar arasında hem ödenen ya da ödenebilecek primler, hem savaştan önce işlemeye başlamış olabilecek yaşam ve deniz riskleri için uğranılan zararların sorumluluğuna ilişkin bir hesap açılacaktır. 9. paragraftan 15. paragrafa kadar olan paragraflarda sözü edilenlerden başka riskler için, hesaplar tarafların düşman oldukları tarihten başlayarak ve bu tarihten beri uğranılan zararlar için yapılan istemler dikkate alınmaksızın tutulacaktır.

18. 17. paragrafın hükümleri, hayat ve deniz riskleri dışında bir sigorta sözleşmesinde sigortacının kabul ettiği özel risklere ilişkin ve tarafların düşman oldukları gün varolan reassurance'ı da kapsamaktadır.

19. Özel sözleşme ile yapılmış ve genel bir yeniden sigorta anlaşmasında yer almamış bir yaşam sigortası sözleşmesinin yeniden-sigorta edilmesi yürürlükte kalacaktır.

20. Bir deniz sigortası sözleşmesinin savaştan önce yapılmış yeniden sigorta edilmesinde, yeniden sigorta eden kişiye aktarılmış risk, bu risk savaşın başlamasından önce işler duruma gelmişse geçerli olmayı sürdürür ve sözleşme savaş başlamış olsa da, yürürlükte kalır. Yeniden-sigorta sözleşmesi gereğince, gerek prim gerek uğ-

ranılan zarar karşılığı ödenmesi gereken paralar, savaştan sonra da alınabilecektir.

21. 14. ve 15. paragrafların hükümleriyle, 13. paragrafın son fıkrası, deniz risklerine ilişkin yeniden sigorta sözleşmelerine uygulanacaktır.

KESİM VI
ORTAKLIKLAR VE AYRICALIKLAR

Madde 310- 29 Ekim 1914'ten önce Osmanlı Hükümetince ya da herhangi bir Osmanlı makamınca, işbu antlaşma gereğince Osmanlıya kalan topraklar üzerinde tanınan ayncalıklardan ve 294. madde uyarınca Maliye Komisyonunun kendilerine verebileceği ayrıcalıklardan yararlanan Müttefik uyrukları ile Müttefik gruplarının ya da uyruklarının denetimi altındaki ortaklıkların, 29 Ekim 1914'ten önce yapılmış olmak koşuluyla, ayrıcalık sözleşmelerinden ve ondan sonraki anlaşmalardan doğan haklarının tümü, sözü geçen Hükümetçe ya da makamlarca, 287. madde hükümlerinin uygulanmasıyla, kendilerine geri verilecektir. Osmanlı Hükümeti, bu sözleşmeleri ve anlaşmaları, yeni ekonomik koşullara göre düzenlemeye ve ayrıca bunların süresini, 29 Ekim 1914 tarihi ile işbu antlaşmanın yürürlüğe giriş tarihi arasında geçen süreye eşit bir süre için uzatmayı yükümlenir. Osmanlı Hükümeti ile anlaşmazlık durumunda, bu anlaşmazlık 287. maddede öngörülen Hakemlik Komisyonuna sunulacaktır.

Yukarıdaki fıkrada belirtilen haklara zarar verebilecek, 29 Ekim 1914'ten sonra çıkanları yasal ya da başka nitelikte her çeşit hüküm ile, bu tarihten sonra verilen bütün ayrıcalıkların ya da anlaşmaların, Osmanlı Hükümetince hükümsüz ve geçersiz olduğu bildirilecektir.

Bu maddede sözü edilen ayrıcalık sahipleri, Maliye komisyo-

nunun olumlu görüşü üzerine, sözleşmeyle elde edebilecekleri tazminat karşılığında, savaş sırasında uğradıkları zarar ya da ziyan için, Hakemlik Komisyonunca 287. maddede saptanan koşullar altında, kendilerine tanınan tazminatından ya da bir bölümünden vazgeçebileceklerdir.

Madde 311- Başlıca Müttefik Devletlerden birinin otoritesine ya da vesayetine konulmak üzere Türkiye'den ayrılan topraklarda, 29 Ekim 1914'ten önce Osmanlı Hükümeti ya da herhangi bir yerel Osmanlı makamınca kendilerine ayrıcalık tanınmış Müttefik uyrukları ile Müttefik gruplarının ya da uyruklarının denetimi altındaki ortaklıkların usulüne uygun olarak elde ettikleri haklar, ilgili devletçe tümüyle korunacaktır; sözü geçen devlet, kendilerine verilen güvenceleri olduğu gibi tutacak ya da eşdeğerde güvenceler verecektir.

Bununla birlikte, sözü geçen devlet bu ayrıcalıklardan herhangi birinin sürdürülmesinin kamu çıkarlarına aykırı olduğu kanısında olursa, toprakların kendi otoritesi ya da vesayeti altına geçtiği tarihten başlayarak altı aylık bir süre içinde, bu ayrıcalığı satın almak ya da değiştirilmesini önermek yetkisine sahip olacaktır; bu durumda, ayrıcalık sahibine, aşağıdaki hükümler uyarınca, adalete uygun bir tazminat vermekle yükümlü olacaktır.

Yukarıda öngörülen tazminatın tutarı üzerinde bir anlaşmaya varılamazsa, bunun saptanması üç üyeden kurulu hakemlik mahkemelerine bırakılacaktır: üyelerden biri, ayrıcalık sahibinin ya da söz konusu bir ortaklıksa anaparanın çoğunluğuna sahip olanların uyruğu bulundukları Devletçe atanacaktır; ikinci üye, ilgili toprak üzerinde otoritesini kullanan Hükümetçe atanacaktır; üçüncü üyeyi ise, ilgililer arasında anlaşma olmazsa, Milletler Cemiyeti Konseyi atayacaktır.

Hem hukuka hem de adalete göre dâvaya bakacak olan mah-

keme, sonraki paragrafta da gösterildiği gibi, sözleşmenin duruma uyarlanarak korunması temeli üzerinden tüm değerlendirme öğelerini göz önünde tutacaktır.

Ayrıcalık olduğu gibi kalacaksa, işbu maddenin ikinci fıkrasında öngörülen sürenin bitiminden sonra altı aylık bir süre içinde, ayrıcalık sahibi, sözleşmenin yeni ekonomik koşullara uyarlama hakkına sahip olacak ve ilgili hükümetle doğrudan doğruya bir anlaşmaya varamazsa, karar, yukarıda sözü edilen mahkemeye bırakılacaktır.

Madde 312- İster 1913'te Balkan Savaşları sonunda, ister işbu antlaşma ile Türkiye'den ayrılmış olan 311. maddede belirtilenlerin dışındaki topraklarda, bu toprakları kesinlikle elde etmiş durumunda olan Devlet, 311. maddenin 1. fıkrasında söz konusu olan ayrıcalık sahiplerine ve sözleşmelerden yararlananlara karşı, Türkiye'nin haklarını ve yükümlülüklerini hukukça üzerine alacak ve bunlara tanınan güvenceleri kendilerine saklı tutacak ya da bunların yerine eşdeğerde başkalarını tanıyacaktır.

Bu yerini alma, toprağı edinmiş Devlet bakımından, toprak devrini öngören antlaşmanın yürürlüğe konması tarihinden başlayarak, geçerli olacaktır. Sözü geçen Devlet, ara verilmeden, ayrıcalıkların işletilmesi ve sözleşmelerin yerine getirilebilmesi için yararlı bütün önlemleri alacaktır

Bununla birlikte, işbu antlaşma yürürlüğe konulur konulmaz, sözü edilen ayrıcalıkların ve sözleşmelerin hükümlerini bu Devletlerin yasalarına ve yeni ekonomik koşullara uygun duruma getirmek amacıyla ortaklaşa bir anlaşmaya varılmak için, söz konusu toprağı edinmiş olan Devletlerle ayrıcalıklardan ve sözleşmelerden yararlananlar arasında görüşmeler başlayabilecektir. Altı ay içinde bir anlaşmaya varılamazsa, Devlet ya da yararlananlar, bu konudaki anlaşmazlıklarını, 311. maddede gösterilen biçimde kurulmuş bir hakemlik mahkemesine sunabileceklerdir.

Madde 313- 311. ve 312. maddelerin uygulanması, kâğıtpara çıkarmak hakkına ilişkin olarak tazminat verilmesine yol açmayacaktır.

Madde 314- Müttefik Devletler, Türkiye'den ayrılan topraklarda, Osmanlı Hükümetince ya da yerel Osmanlı makamlarınca, 29 Ekim 1914'ten sonra verilmiş ayrıcalıkların ve bu tarihten sonraki ayrıcalık devirlerinin geçerliliğini tanımak zorunluluğunda olmayacaklardır. Bu ayrıcalıkların ve ayrıcalık devirlerinin geçersizliği bildirilebilecek ve bunların sona erdirilmesi tazminat verilmesine yol açmayacaktır.

Madde 315- İşbu antlaşmanın yürürlüğe konduğu tarihe kadar, Osmanlı Hükümetince, 30 Ekim 1918'den beri verilmiş tüm ayrıcalıklar ya da bir ayrıcalık içindeki haklarla, 1 Ağustos 1914'ten beri Alman, Avusturya, Macar, Bulgar ya da Osmanlı uyrukları ya da bunların denetimindeki ortaklıklar lehine verilen tüm ayrıcalıklar, ya da bir ayrıcalık içindeki haklar sona erdirilmiştir.

Madde 316- a) Osmanlı yasasına uygun olarak kurulmuş, Türkiye'de çalışan ve Müttefik uyruklarının denetiminde olan ya da olacak olan, her ortaklık, işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesinden başlayarak beş yıl içinde, mallarını, haklarını ve çıkarlarını bir Müttefik Devlet yasasına göre kurulmuş ve bu Devletin uyruklarının denetiminde olan herhangi bir başka ortaklığa devir hakkına sahip olacaktır. Mallar kendisine devredilen ortaklık, eski ortaklığın Osmanlı yasası altında yararlanmakta olduğu ve işbu antlaşma gereğince yararlanmış olabileceği hakların ve ayrıcalıkların aynısından, eskiden borçlu olduğu yükümlülükleri yerine getirmek koşuluyla, yararlanmayı sürdürecektir.

Osmanlı Hükümeti, Müttefik uyrukluğundaki ortaklıkların Türkiye'de ayrıcalıklardan ya da sözleşmelerden yararlanmalarını sağlayacak biçimde yasalarını değiştirmeyi yükümlenir.

b) Osmanlı yasasına göre kurulmuş ve Türkiye'den ayrılmış topraklar üzerinde çalışan ve Müttefik uyruklarının denetiminde olan ya da olacak olan, her ortaklık, aynı süre içinde, mallarını, haklarını ve çıkarlarını, gerek sözü edilen toprak üzerinde otoritesini kullanan, gerek ortaklığı denetimleri altında tutanların uyrukluğunda bulunduğu Müttefik Devletlerden birinin yasasına göre kurulmuş herhangi bir başka ortaklığa devretme hakkına sahip olacaktır. Mallar, haklar ve çıkarlar kendisine devredilen ortaklık, eski ortaklığın, işbu antlaşma hükümlerinin kendisine tanıdıklarını da içermek üzere, yararlandığı hakların ve ayrıcalıkların aynısından yararlanacaktır.

c) Türkiye'de, bu maddenin (a) paragrafı gereğince kendilerine Osmanlı ortaklıklarının malları, hakları ve çıkarları devredilmiş olan Müttefik Devletler uyrukluğundaki ortaklıklar ve Türkiye'den ayrılan topraklarda bu maddenin (b) paragrafı gereğince kendilerine Osmanlı ortaklıklarının malları, hakları ve çıkarları devredilmiş olan Müttefik gruplarınca ya da uyruklarınca denetlenen Osmanlı uyruğu ortaklıklar ile, sözü edilen toprak üzerinde otoritesini kullanan Devletten başkasının uyrukluğundaki ortaklıklara, Türkiye'de Osmanlı uyrukluğunda olan ya da Türkiye'den ayrılmış topraklarda, bu toprak üzerinde otoritesini kullanan Devletin uyruğu olan benzeri ortaklıklara uygulanan yasalardan ya da benzeri hükümlerden ya da vergilerden, harçlardan ya da yükümlülüklerden daha ağırları yüklenemez.

d) İşbu maddenin (a) ve (b) paragrafları gereğince, kendilerine Osmanlı ortaklıklarının malları, hakları ve çıkarları devredilecek olan ortaklıklardan, bu devir yüzünden hiçbir özel vergi alınmayacaktır.

KESİM VII
GENEL HÜKÜM

Madde 317- İşbu Bölüm ile VIII. Bölüm (Malî Hükümler) bakımından, "Müttefik Devletler uyrukları" deyimi şunlara uygulanır:

Bir Müttefik Devletin ya da bir Müttefik Devlet koruyuculuğu altındaki bir devletin ya da ülkenin ortaklıklarını ve kurumlarını da içermek üzere, bütün uyruklarına;

Ellerindeki koruma belgesi 1 Ağustos 1914'ten önceki bir tarihli olan Müttefik Devletlerin koruyuculuğu altındaki kişilere;

Müttefik gruplarının ya da Müttefik uyruklarının denetiminde olan ya da içlerinde bu grupların ya da uyrukların 1 Ağustos 1914'te çoğunlukta bulunduğu Osmanlı maliye, endüstri ve ticaret ortaklıklarına;

Müttefik Devletler uyrukluğu ya da koruması altında bulunan kişilerin ilgili bulundukları din ya da hayır vakıflarına ve öğretim kurumlarına;

Müttefik Devletler, işbu antlaşmanın yürürlüğe konmasından başlayarak bir yıl içinde, kendi uyruklarının ilgili oldukları ya da çoğunluk payına sahip olduklarını sandıkları ortaklıkların, kurumların ve vakıfların bir listesini Maliye Komisyonuna bildireceklerdir.

SEVR ANTLAŞMASI
BÖLÜM X

HAVA ULAŞIMI

318-327. MADDELER

BÖLÜM X
HAVA ULAŞIMI

Madde 318- Müttefik Devletlerin uçakları, Türkiye'nin karaları ve karasuları üzerinde uçmak ve inmek bakımından tam özgür olacaklar ve özellikle karada ya da denizde kaza durumunda, Osmanlı uçakları ile aynı kolaylıklardan yararlanacaklardır.

Madde 319- Herhangi bir yabancı ülkeye transit geçmekte olan Müttefik Devletlerin uçakları, Türkiye'nin, başlıca Müttefik Devletlerin onamı ile koyabileceği ve hem Osmanlı hem de Müttefik Ülkelerin uçaklarına aynı biçimde uygulanacak olan kurallara bağlı kalmak koşuluyla, Türkiye'nin karaları ve karasuları üzerinden, inmeden geçmek hakkından yararlanacaklardır.

Madde 320- Türkiye'de kurulmuş ve ulusal ulaşıma açık olan hava alanları, Müttefik Devletler uyrukluğundaki uçaklara da açık bulundurulacaktır; bu uçaklar, iniş ve yer düzenleri konusundaki vergileri de içeren, her çeşit vergiler bakımından Osmanlı uçakları ile eşit işlem göreceklerdir.

Yukarıda belirtilen hava alanlarından başka, Türkiye, işbu ant-

laşmanın yürürlüğe girmesinden başlayarak bir yıllık süre içinde, Müttefik Devletlerce gösterilebilecek yerlerde, kendilerine, işbu madde hükümleri uygulanacak olan hava alanları kurmayı da yükümlenir.

Müttefik Devletler, bu madde hükümleri yerine getirilmezse, Türk toprakları ve karasuları üzerinden uluslararası hava ulaşımına fırsat vermek için gereken bütün önlemleri almak haklarını saklı tutarlar.

Madde 321- Bu hükümler saklı kalmakla birlikte, 318., 319. ve 320. maddelerde öngörülen, geçit, transit ve iniş hakları, Türkiye'nin çıkarmayı zorunlu görebileceği tüzük (yönetmelik) kurallarına uyulmasına bağlıdır; şu kadar ki, bunlar, başlıca Müttefik Devletlerin olurunu almış bulunacak ve ayrım gözetilmeksizin hem Osmanlı hem de Müttefik Devletler uçaklarına uygulanacaktır.

Madde 322- Müttefik Devletlerden herhangi birine verilen ya da geçerli sayılan uyrukluk, uçuş belgeleri, yeterlik bröveleri ile lisanslar Türkiye'de tanınacak ve Türkiye'nin verdiği belgelere, brövelere eşit sayılacaktır.

Madde 323- İç hava ticaret ulaşımı bakımından, Müttefik Devletler uyrukluğundaki uçaklar, Türkiye'de, en çok önde görülen ulus işleminden yararlanacaklardır.

Madde 324- Türkiye, Müttefik Devletlerin izni olmadıkça, 1914-1919 Savaşına kendi yanında katılmış olan Devletlere, bu Devletler Milletler Cemiyeti üyesi olmadıkça ya da 13 Ekim 1919'da Paris'te, hava ulaşımı konusunda imzalanan sözleşmeye katılmalarına izin verilmedikçe, 318. ve 319. maddeden yararlanma hakkı tanımayacaktır.

Madde 325- Türkiye Müttefik Devletlerin izni olmadıkça, 1914-1919 Savaşına kendi yanında katılmış olan Devletlerin uyruklarına, bu Devletler Milletler Cemiyeti üyesi olmadıkça ya da 13 Ekim 1919'da Paris'te, hava ulaşımı konusunda imzalanan sözleş-

meye katılmalarına izin verilmedikçe, sivil havacılık ulaşımına ilişkin hiçbir ayrıcalık ya da bir ayrıcalık içinde hak tanımayacaktır.

Madde 326- Türkiye, hava ulaşımı konusunda 13 Ekim 1919'da Paris'te imzalanan sözleşmede saptandığı biçimde, kendi toprakları üzerinde uçan Osmanlı uçaklarının fener ve işaretlere ilişkin kurallara, hava kurallarına ve hava alanları üzerinde ve çerçevesindeki uçuş kurallarına uymasını sağlayacak bütün önlemleri yürürlüğe koymayı yükümlenir.

Madde 327- Bu bölüm hükümlerinin zorunlu kıldığı yükümlülükler, Türkiye Milletler Cemiyetine kabul edilinceye ya da 13 Ekim 1919'da Paris'te imzalanan hava ulaşımı konusundaki sözleşme hükümleri gereğince bu sözleşmeye katılmasına izin verilinceye kadar yürürlükte kalacaktır.

SEVR ANTLAŞMASI

BÖLÜM XI

328-373. MADDELER

KESİM I - LİMANLAR, SU YOLLARI VE DEMİRYOLLARI

KESİM II - DENİZ ULAŞIMI

KESİM III - DEMİRYOLLARI

KESİM IV - ÇEŞİTLİ KONULAR

KESİM V - ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ VE SÜREKLİ HÜKÜMLERİN YENİDEN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

KESİM VI - ÖZEL HÜKÜMLER

BÖLÜM XI

KESİM I
LİMANLAR, SU YOLLARI VE DEMİRYOLLARI

Madde 328- Türkiye, kendisi ile sınırdaş olsun ya da olmasın, Müttefik Devletlerden herhangi birinin ülkesinden gelen ya da oraya giden kişilere, mallara, gemilere, arabalara, vagonlara ve posta hizmetlerine, kendi ülkesi üzerinden uluslararası transite en elverişli yollardan, demiryolundan, ulaşıma elverişli su yollarından ya da kanallardan transit özgürlüğü tanımayı yükümlenir; bu amaçla, karasularından geçişe izin verilecektir. Kişilerden, mallardan, gemilerden, arabalardan, vagonlardan ve posta hizmetlerinden hiçbir transit vergisi istenmeyeceği gibi, bunlar gereksiz gecikmelere ve engellemelere uğratılmayacak, Türkiye'de vergiler ve kolaylıklar bakımından ve başka her bakımdan ulusal işlem göreceklerdir.

Transit malları, her çeşit gümrük vergilerinden ya da benzeri vergilerden muaf olacaktır.

Transit taşınmasına uygulanan bütün vergiler ya da harçlar, trafik koşulları gözönünde tutularak mantıklı bir düzeyde olacaktır. Hiçbir borçlandırma, kolaylık ya da kısıtlama, doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak, bütün yolun herhangi bir kesimi üzerinde kullanılan ya da kullanılması gereken geminin ya da başka bir taşıt aracının uyrukluğuna ya da sahibinin kimliğine bağlı bulunmayacaktır.

Madde 329- Türkiye, yolcuların gerçekten transit geçip geçmediklerini saptamak için gereken önlemler dışında, ülkesinden geçen göçmenlerin gidiş ve gelişlerinde, taşıma işletmeleri üzerinde herhangi bir denetleme zorunluğunu koymamayı ya da böyle bir denetlemeyi sürdürmemeyi yükümlenir; aynca, bu amaçla düzenlenecek yönetim hizmetlerine hiçbir biçimde hiçbir gemicilik ortaklığının ya da taşıma işiyle ilgili hiçbir başka örgütün, ortaklığın ya da özel kişinin karışmasma ya da bu alanda doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak etkide bulunmasına izin vermeyecektir.

Madde 330- Türkiye, ülkesinde yapılacak dışalıma ya da dışsatıma ilişkin olarak vergilerde, harçlarda ve yasaklamalarda ve işbu antlaşmanın içerdiği özel hükümler saklı kalmak koşuluyla, ülkesine giren ya da ülkesinden çıkan malların ve kişilerin taşınma koşullarında ve ücretlerinde, gerek giriş ya da çıkış sınırı nedeniyle, gerek kullanılan uçakları da içine almak üzere taşıtın niteliği, mülkiyeti ya da bayrağı, gerek geminin, vagonun, uçağın ya da başka taşıt aracının ilk çıkış noktası ya da sınırdan önceki çıkış noktası, son gideceği ya da arada uğrayacağı yer, izleyeceği yol ,ya da mal boşaltacağı yerler, gerek malların dış ülkelerden getirildiği ya da dış ülkelere gönderildiği limanın bir Osmanlı limanı ya da başka bir yabancı limanı olması yüzünden, gerekse malların denizden, karadan ya da havadan dış ülkelerden getirilmesi ya da dış ülkelere gönderilmesi nedeniyle doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak bir ayrım ya da öncelik gözetmemeyi yükümlenir.

Türkiye, özellikle Müttefik Devletlerden herhangi birinin limanları, gemileri zararına, Osmanlı limanlarına, gemilerine ya da başka Devletinkilere yapılacak dışsatımda ya da dışalımda, özellikle bileşik tarife uygulaması yoluyla hiçbir ek vergi, hiçbir doğrudan ya da dolaylı prim koymamayı ve Müttefik Devletlerden herhangi birinin limanlarından geçen ya da gemiyi kullanan kişi ve bu kişinin malları, bir Osmanlı limanından ya da başka Devlet limanından geçseydi ya da bir Osmanlı ya da başka bir Devlet gemisini kullansaydi, kendilerine uygulanmayacak işlemlere ya da gecikmelere uğratmamayı yükümlenir.

Madde 331- İdari ve teknik bakımdan, malların Türkiye sınırlarından olabildiğince kısa bir sürede geçmesini ve sözü edilen sınırlardan başlayarak, bu malların, Müttefik Devletler ülkelerinden gelip o ülkelere gitmesine ya da bu ülkelerden ya da bu ülkelere transit geçip geçmemesine bakılmaksızın, özellikle hız ve yolda gösterilen özen bakımından, benzer taşıma koşulları altında Osmanlı toprakları üzerinde taşınan aynı nitelikte malların yararlandığı nesnel koşullar altında gönderilip taşınmasını sağlamak için yararlı bütün önlemler alınacaktır.

Özellikle bozulmaya elverişli malların taşınması zaman kaybetmeden ve düzenli olarak yapılacak ve gümrük işlemleri, eşya taşınmasının aktarmalı katarlarda aralıksız sürdürülmesini sağlayacak biçimde yapılacaktır.

Madde 332- Ayrıcalıktan yararlanan ortaklıkların hakları zarar görmemek koşuluyla, Müttefik Devletlerin deniz limanları, Türkiye'nin demiryollarında ya da ulaşıma elverişli su yollarında Osmanlı limanlarına ya da başka bir Devletin herhangi bir limanına tanınan tüm kolaylıklardan ve indirimli tarifelerden yararlanacaklardır.

Madde 333- Ayrıcalıktan yararlanan ortaklıkların hakları saklı kalmak koşuluyla, amacı Müttefik Devletlerden birinin limanlarına, kendi limanlarına ya da bir başka Devletin limanlarına tanıdığı benzer kolaylıkları tanımakta olan, tarifelere ya da tarife birleştirmelerine katılmaya Türkiye geri çevirmeyecektir.

KESİM II
DENİZ ULAŞIMI

ALT KESİM I
DENİZ ULAŞTIRMA ÖZGÜRLÜĞÜ

Madde 334- Müttefik Devletler uyrukları ile bunların malları, gemileri, Türkiye'nin bütün limanlarında ve iç su yollarında Osmanlı uyruklarına, mallarına, gemilerine yapılan işlemlerden eşit olarak yararlanacaklardır.

Özellikle Müttefik Devletlerden herhangi birinin gemileri, Türkiye ülkesinde, Osmanlı gemilerinin gidebildiği bütün limanlardan ve yerlerden gelen ya da oralara giden her çeşit malları ve yolcuları, ulusal gemilerinden daha ağır olmayan koşullarla, taşımak hakkına sahip olacaklardır; bunlar, durma, yükleme ve boşaltma kolaylıkları, tonilâto, rıhtım, kılavuzluk, fener, karantina ve benzeri nitelikte, hükümet, kamu görevlileri, özel kişiler ya da ne çeşit olursa olsun ortaklıklar ve esnaf dernekleri adına ve yararına alınan her türlü vergileri ve harçları da içeren, her çeşit rıhtım ve liman kolaylıkları ve yükümlülükleri bakımından, ulusal gemilerle eşit işlem göreceklerdir.

Türkiye, Müttefik Devletlerden herhangi birine ya da herhangi bir yabancı Devlete, farklı bir işlem yapacak olursa, bu rejim hemen,

hiçbir koşula bağlanmaksızın, bütün Müttefik Devletlere de tanınacaktır.

Kişilerin ve gemilerin dolaşımına, gümrüğe, polise, sağlık hükümlerine, iç ve dış göç ile yasak malların yurda sokulmasına ve yurt dışına gönderilmesine ilişkin hükümler dışında, hiçbir engel konmayacaktır. Akla yatkın biçimde uygulanacak olan bu hükümler ulaşımı gereksiz olarak engellemeyecektir.

ALT KESİM II
ULUSLARARASI ÖNEMİ OLAN LİMANLAR

Madde 335- Adları aşağıda gösterilen Doğu limanlarının uluslararası önemde oldukları bildirilir ve işbu kesimin aşağıdaki maddelerinde öngörülen rejime bağlı olacakları açıklanır:

İstanbul, Yeşilköy'den [Ayestafanos'dan] Dolmabahçe'ye kadar; Haydarpaşa; İzmir; İskenderun; Hayfa; Basra;

Trabzon (352. maddede öngörülen koşullar içinde); Batum, ileride belirtilecek hükümler saklı kalmak üzere. Bu limanlarda serbest bölgeler bulunacaktır.

İşbu antlaşmadaki karşıt hükümler dışında, yukarıda sayılan limanlar için öngörülen rejim, ulusal egemenliğe aykırı düşmemektedir.

1. Deniz ulaşımı

Madde 336- Uluslararası önem taşıdıkları bildirilen limanlarda, Milletler Cemiyeti'ne üye olan bütün devletlerin uyrukları, malları ve gemileri limanı kullanmakta özgürlükten tümüyle yararlanacaklardır. Bunlar, bu açıdan ve her bakımdan özellikle durma, yükleme ve boşaltma kolaylıkları, tonilato, rıhtım, kılavuzluk, fener, karan-

tina ve benzeri konularda hükümet, kamu görevlileri, özel kişiler ya da ne tür olursa olsun ortaklıklar ve esnaf dernekleri adına ve yararına alınan her türden vergileri ve harçları da içeren, tüm liman ve rıhtım kolaylıkları ve yükümlülükleri bakımından tam eşit işlem görecekler ve limanın egemenliği ya da otoritesi altında bulunduğu Devletinkilerle, çeşitli Devletlerin uyrukları, malları ve gemileri arasında hiçbir ayrım gözetilmeyecektir.

Kişilerin ve gemilerin dolaşımına, gümrüğe, polise, sağlık hükümlerine, iç ve dış göç ile yasak malların yurda sokulmasına ve yurt dışına gönderilmesine ilişkin hükümler dışında, hiçbir engel konmayacaktır. Akla yakın biçimde uygulanacak olan bu hükümler, dolaşımı haklı bir neden olmadıkça engellemeyecektir.

2. Vergiler ve parasal yükümlülükler

Madde 337- Limandan ya da limana girişlerinden ya da limanda gösterilen kolaylıklardan yararlanma karşılığı tüm vergiler ve parasal yükümlülükler, 336. maddede öngörülen eşitlik koşullan içinde ödettirilecek ve gerek bunların oranları, gerek alınma biçimleri bakımından, liman makamlarınca, liman ve girişlerinin yönetimi, bakımı ve iyileştirilmesi ya da deniz ulaşımının yararları için yapılan harcamalara uygun olacaktır.

İşbu antlaşmanın III. bölümünün (Siyasal Hükümler) 54. maddesi hükümleri saklı kalmak koşuluyla, bu maddede ve 338., 342. ve 343. maddelerde belirtilenler dışındaki bütün vergiler ve parasal yükümlülükler yasaklanmıştır.

Madde 338- Uluslararası rejime bağlı bir limanda, dışarıdan satın alınan ya da dışarıya satılan mallardan, kurallara uygun olarak izin verilmiş olup da alınan her çeşit gümrük vergisi, yerel giriş res-

mi, [octroi] ya da tüketim vergileri, taşımayı yapan ya da yapacak olan geminin bayrağı ister liman üzerinde egemenlik ya da otorite kullanan Devletin olsun, isterse başka bir bayrak olsun, aynı olacaktır. Ekonomik zorunluluklar yüzünden bir kuraldışılığı haklı gösterecek koşullar dışında, bu vergiler, ilgili Devletin öteki gümrük sınırlarında alınan benzer vergilerle aynı temellere ve aynı oranlara göre hesaplanacaktır. Bu Devletçe, başka kara ya da su yolları üzerinde ya da başka limanlardan yapılan dışalımda ya da dışsatımda gösterilen kolaylıklar, uluslararası rejime bağlı limandaki dışalım ya da dışsatım işlemlerinde de gösterilecektir.

3. Yapı işleri

Madde 339- Limanın bakımı ve onarımı işlerinin yapılması konusunda özel bir örgütün yokluğunda, limanı egemenliği ya da otoritesi altında bulunduran devlet, her çeşit engelleri, deniz ulaşımına karşı bütün tehlikeleri kaldırmak ve liman içinde gemilerin hareketlerine kolaylığı sağlamakla yükümlüdür.

Madde 340- Limanı egemenliği ya da otoritesi altında bulunduran devlet, hiçbir zaman limanın ya da liman girişlerinin kullanılma kolaylıklarını tehlikeye düşürecek nitelikte hiçbir yapım işine girişmeyecektir.

4. Serbest bölgeler

Madde 341- Serbest bir bölgede ambarların yapımı ya da kullanılması ve malların yüklenmesi ya da çözülmesi için sağlanan kolaylıklar, o sıradaki ticaretin gereksinmelerini karşılamalıdır. Serbest bölgede tüketimine izin verilen her çeşit nesne, 342. maddede öngörülen istatistik vergisi dışında, gümrük, tüketim vergileriyle başka

her türlü vergiden bağışık olacaktır, işbu antlaşmada tersine hükümler yoksa, liman egemenliğini ya da otoritesini elinde bulunduran devlet, serbest bölgede yapım izni tanımak ya da yasağı koymak yetkisine sahip olacaktır, işbu madde hükümlerinden herhangi birisi için, çeşitli uyrukluklardan olan kişiler arasında olduğu gibi, çıktığı ya da gideceği yerleri değişik olan ürünler arasında da hiçbir ayrım gözetilmeyecektir.

Madde 342- Geldikleri ya da gidecekleri yabancı ülke hangisi olursa olsun, serbest bölgeye giren ya da çıkan mallardan, 336. maddede öngörülenlerden başka, değer üzerinden [ad valorem] binde biri geçmeyecek bir istatistik vergisi dışında, hiçbir vergi ya da harç alınmayacaktır. Bu istatistik vergisinden elde edilen gelirin tamamı, yalnız ticaret ve deniz ulaşımı hareketlerinin sürdürülmesi için kullanılacaktır.

Madde 343- 344. madde hükümleri saklı kalmak üzere, 338. maddede öngörülen vergiler, sözü geçen bu maddede saptanan koşullar altında, serbest bölgeden gelen ya da oraya giden mallar üzerinden, liman egemenliğini ya da otoritesini elinde bulunduran devletin topraklarına girişte ya da bu topraklardan çıkışta alınabilecektir.

Madde 344- Geliş ya da gidiş yerleri serbest bölge olan ve limanı egemenliği ya da yetkesi altında bulunduran devletin ülkesinden geçen kişiler, mallar, posta hizmetleri, gemiler, arabalar, vagonlar ve başka taşıt araçları, bir başka devletten gelmekteyseler ya da bir başka Devlete gitmekteyseler, o limana sahip devletin ülkesinden transit geçmekte sayılacaklardır.

5. Anlaşmazlıkların çözülmesi

Madde 345- III. Bölümün (Siyasal Hükümler) 61. maddesi hükümleri saklı kalmak üzere, 335. maddeden 344. maddeye kadar olan maddelerin yorumu ya da uygulanması konusunda ilgili devletler arasında çıkabilecek anlaşmazlıklarla, limanın kullanılmasına ilişkin olarak ilgili devletler arasında çıkabilecek her çeşit anlaşmazlık, Milletler Cemiyeti'nce saptanacak koşullar içinde çözülecektir.

Limanın ya da liman girişlerinin kullanılma kolaylıklarını tehlikeye düşürebilecek yapım işlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin anlaşmazlıklar hızlı bir usule bağlanacak ve anlaşmazlığın özü konusundaki son ve kesin öneriyi ya da kararı etkilememek koşuluyla, sözü edilen işlerin hemen durdurulmasını ya da kaldırılmasını gerektiren geçici bir öneriye ya da karara konu olabileceklerdir.

ALT KESİM III

MERİÇ'E VE TUNA'YA İLİŞKİN HÜKÜMLER

Madde 346- Kıyıdaş devletlerden birinin Milletler Cemiyeti Konseyine başvurması üzerine, Meriç, uluslararası ırmak ilân edilecek ve Almanya ile 28 Haziran 1919'da imzalanan Barış Antlaşmasının 332. maddesinden 338. maddesine kadar olan maddelerinde öngörülen uluslararası ırmaklar rejimine bağlı olacaktır.

Madde 347- Kıyıdaş devletlerden birinin Milletler Cemiyeti Konseyine başvurması üzerine, Meriç, kıyıdaş devletlerden her birinin birer temsilcisi ile İngiltere'nin bir temsilcisinden, Fransa'nın bir temsilcisinden ve İtalya'nın bir temsilcisinden oluşacak bir Uluslararası Komisyonun yönetimi altına konulacaktır.

Madde 348.- III. Bölümün (Siyasal Hükümler) 133. maddesindeki hüküm saklı kalmak üzere, Almanya, Avusturya, Macaristan ve

Bulgaristan ile imzalanan Barış Antlaşmalarındaki Tuna'ya ilişkin tüm hükümlerle, bu ırmak için bu hükümlerden doğan rejimi tanıdığını Türkiye açıklar.

ALT KESİM IV

BAZI DEVLETLERE BİRTAKIM LİMANLARI KULLANMA HAKKINI TANIYAN HÜKÜMLER

Madde 349- Türkiye'ye, Akdeniz'e ve Ege Denizi'ne özgürce çıkışı sağlamak için, Türkiye'den ayrılan topraklardan ve limanlardan transit özgürlüğü tanınır.

Transit özgürlüğü, bu konuda genel bir sözleşme yapılıncaya kadar, 328. maddede tanımlanan özgürlüktür; bu sözleşme yapıldıktan sonra, bu sözleşmenin hükümleri bu tanımın yerini alacaktır.

Yukarıda tanınan hakkın kullanılması koşullarını, ilgili Devletler ya da yönetimler, Türkiye söz konusu olduğunda Maliye Komisyonunun da izniyle, aralarında özel sözleşmelerle saptayacaklardır; özellikle limanlarla, bu limanlardaki serbest bölgelerin kullanılma biçimini, aktarmasız bilet ve yük belgelerini de içeren (ortaklaşa) uluslararası hizmetlerin ve tarifelerin yapılmasını ve yeni bir sözleşme ile değiştirilinceye kadar, 14 Ekim 1890 tarihli Bern Sözleşmesi hükümleri ile ek hükümlerin uygulanmasını düzenleyeceklerdir.

Transit özgürlüğü, posta, telgraf ve telefon hizmetlerine de yayılacaktır.

Madde 350- İzmir limanında, 341. maddeden 344. maddeye kadar olan maddelerde öngörülen serbest bölge, genel rejimi altında olacak ve Türkiye'ye giden ya da Türkiye'den gelen malların doğrudan doğruya transitinde kullanılacak bir alan, Türkiye'ye Milletler Cemiyeti'nce bir süre belirtilmez ise süresiz olarak kiralanacaktır.

Yukarıdaki fıkrada sözü edilen alanın sınırları, bu alanın mevcut demiryollarıyla bağlantıları, düzenlenmesi, işletilme biçimi ve genellikle bütün kullanılma koşulları ile kira tutarı, Türkiye'nin bir temsilcisinden, Yunanistan'ın bir temsilcisinden ve Milletler Cemiyeti'nin atayacağı bir temsilciden kurulacak, bir Komisyonca saptanacaktır. Bu koşullar, her on yılda bir, aynı şekilde gözden geçirilebilecektir.

Madde 351- Batum limanından Karadeniz'e özgürce geçiş, Gürcistan'a, Azerbeycan'a, İran'a olduğu gibi, Ermenistan'a da tanınacaktır. Bu geçiş hakkı, 349. maddede öngörülen koşullar altında kullanılacaktır.

Madde 352- III. Bölümün (Siyasal Hükümler) 89. maddesinde öngörülen karar saklı kalmak koşuluyla, Ermenistan'a, Karadeniz'e özgürce çıkış Trabzon limanı üzerinden tanınmıştır; bu çıkış hakkı, 349. maddede öngörülen koşullar altında kullanılacaktır. Bu durumda, Trabzon limanında, 341. maddeden 344. maddeye kadar olan maddelerde öngörülen serbest bölge genel rejimi altında olacak ve Ermenistan'a giden ya da bu Devletten gelen malların doğrudan doğruya transitinde kullanılacak bir alan, Ermenistan'a Milletler Cemiyeti'nce bir süre saptanmazsa süresiz olarak kiralanacaktır.

Yukarıdaki fıkrada sözü edilen alanın sınırları, bu alanın mevcut demiryollarıyla bağlantıları, düzenlenmesi, işletilme biçimi ve genellikle bütün kullanılma koşulları ile kira tutan, Ennenistan'ın bir temsilcisiyle, Türkiye'nin bir temsilcisinden ve Milletler Cemiyeti'nin atayacağı bir temsilciden kurulacak bir Komisyonca saptanacaktır. Bu koşullar her on yılda bir, aynı şekilde gözden geçirilebilecektir.

KESİM III
DEMİRYOLLARI

ALT KESİM I
ULUSLARARASI TAŞIMAYA İLİŞKİN HÜKÜMLER

Madde 353- İmtiyazlı ortakıkların hakları saklı kalmak üzere Müttefik Devletler ülkelerinden Türkiye'ye gelen ve Türkiye'den bu Devletler ülkelerine giden mallarla, Müttefik Devletler ülkelerine gitmekte ya da bu ülkelerden gelmekte olup da Türkiye'den transit geçen mallar, Osmanlı demiryollarında (risturnlar ve primler hesaba katılarak) alınacak vergiler, kolaylıklar bakımından olduğu kadar eşit taşıma koşulları altında, özellikle yolun uzunluğu bakımından aynı nitelikteki mallara, herhangi bir Osmanlı demiryolunda, gerek iç taşımada, gerekse dışsatımda, dışalımda ya da transitte uygulanan en elverişli rejimden yararlanacaktır. Yukarıdaki fıkrada öngörülen oranlara göre saptanacak ve doğrudan göndermeyi sağlayan yük belgelerini de içeren uluslararası tarifeleri, Türkiye, Müttefik Devletlerden biri tarafından istendiğinde düzenleyecektir.

Madde 354- İşbu antlaşmanm yürürlüğe konmasından başlayarak, Türkiye, bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen çekincelerle, malların demiryollarında taşınmasına ilişkin ve Bern'de imzalanan, 14 Ekim 1890, 20 Eylül 1893, 16 Temmuz 1895, 16 Haziran 1898 ve 19 Eylül 1906 tarihli sözleşmeleri ve düzenlemeleri kabul etmeyi üstlenir.

İşbu antlaşmanın yürürlüğe konmasından başlayarak beş yıllık bir süre içinde, yukarıda sözü edilen 14 Ekim 1890 tarihli Bern Sözleşmesi ile bu sözleşmeye sonradan getirilen eklemelerin yerine geçmek üzere, demiryolları ile yolcu, yolcu eşyası ve mal taşınma-

sı için yeni bir sözleşme imzalanacak olursa, bu yeni sözleşme ve buna dayanılarak demiryoluyla uluslararası taşımanın düzenlenmesi konusunda konulabilecek ek hükümler, Türkiye bu sözleşmenin hazırlanmasına ya da sözleşmenin kendisine katılmayı reddetmiş olsa bile, Türkiye'yi bağlayacaktır. Yeni bir sözleşme yapılıncaya kadar, Türkiye, Bern Sözleşmesi ile yukarıda sözü edilen sonradan yapılmış eklemelerin hükümlerine ve tamamlayıcı hükümlere uygun davranacaktır.

Madde 355- İmtiyazlı ortaklıkların hakları saklı kalmak üzere, bir ya da birkaç Müttefik Devletin isteği üzerine, bu devletlerin kendi aralarındaki ya da başka bütün ülkelerle bağlantılarını, Osmanlı toprakları üzerinden transit geçerek demiryolu ile sağlamak için, Türkiye, yolcular ve bunların eşyası için doğrudan biletli seferler kurulmasında işbirliği yapmak zorunluğundadır; Türkiye, özellikle, bu amaçla, Müttefik Devletler topraklarından gelen katarları ve arabaları kabul etmek ve bunları aynı hatlar üzerindeki kendi uzun yolculuklarının en iyi katarlarındakine eşit bir hızla yola çıkarmak zorundadır.

Bu aktarmasız yolculuklarda uygulanacak ücretler, aynı hız ve rahatlık koşulları altında, Osmanlı yurtiçi yolculuklarında aynı yol için alınan ücretten, hiçbir zaman yüksek olmayacaktır.

Müttefik Devletler limanlarına gidecek ya da bu limanlardan gelecek olan göçmenlerin Osmanlı demiryollarında aynı hız ve rahatlık altında taşınmasında uygulanacak tarife, başka herhangi bir limana gidecek ya da oradan gelecek göçmenlerin, sözü edilen demiryollarında, tüm primler ya da usturalar hesaba katılarak, yararlanacakları en elverişli tarifedekinden daha yüksek bir kilometre ücreti tutarında olmayacaktır.

Madde 356- Türkiye, 355. maddede öngörülen aktarmasız yol-

culuklara ait ya da Müttefik Devletler limanlarına ya da limanlarından göçmen taşınmasında, bu yolculukları engelleme ya da geciktirme sonucunu doğuracak, gümrük denetimi, genel polis, sağlık ya da denetleme polisi önlemleri gibi, hiçbir teknik, mali ya da idari önlem almamayı yükümlenir.

Madde 357- Aktarmasız yük belgeleriyle olsun ya da olmasın, bir bölümü demiryolu, bir bölümü de yurtiçi gemilerle yapılan taşımalarda, yukarıdaki hükümler, demiryoluyla yapılan taşıma bölümüne uygulanır.

ALT KESİM II
VAGONLAR VE YÜK VAGONLARI

Madde 358- Türkiye, uluslararası yolculuklarda kullanılacak Osmanlı vagonlarının:

18 Mayıs 1907'de değiştirilen, 15 Mayıs 1886 tarihli Bern Sözleşmesine taraf olan Müttefik Devletlerin demiryollarında işleyen yük katarlarının içine, işbu antlaşmanın yürürlüğe konmasından başlayarak on yıl içinde, bu ülkelerde kabul edilebilecek olan sürekli fren aygıtının işlemesine engel olmayacak biçimde sokulmalarını;

Bu devletlerin vagonlarının Osmanlı demiryollarında işleyen bütün yük katarlarına katılmalarını sağlayacak aletlerle donatılmasını yükümlenir.

Müttefik Devletlerin vagonları ve yük vagonları, Osmanlı demiryollarında, gidiş-geliş bakımı ve onarım konularında Osmanlı vagonları ve yük vagonlanyla eşit işlemden yararlanacaktır.

ALT KESİM III

DEMİRYOLU HATLARININ BAŞKASINA DEVRİ

Madde 359- İşbu antlaşma uyarınca Türkiye'den kopan topraklar üzerinde bulunan, gerek Osmanlı Hükümetine, gerek özel ortaklıklara ait limanlarla demiryollarının başkasına devrine ilişkin özel hükümlerle, ayrıcalık sahiplerini ilgilendiren ve personelin emekliliğine ilişkin mali hükümler saklı kalmak üzere, demiryollarının başkasına devri aşağıdaki koşullar içinde yapılacaktır:

Bütün demiryollarının yapıları ve tesisleri eksiksiz ve olabildiğince iyi durumda bırakılacaktır.

Kendine özgü vagonları ve yük vagonları bulunan bir şebeke tümüyle başkasına verilmiş topraklar üzerindeyse, bu taşıtlar, 30 Ekim 1914 tarihli son sayıma uygun olarak eksiksiz ve olağan bakım durumunda bırakılacak ve kendi denetimi altındaki nedenlerden doğabilecek kayıplardan Türkiye sorumlu tutulacaktır.

İşbu antlaşma uyarınca, yönetimi bölünmüş olan hatlarda, vagonların ve yük vagonların bölüşülmesi, çeşitli bölümler paylarına düşen yönetimler arasında anlaşma ile kararlaştırılacaktır. Bu anlaşma, 30 Ekim 1918'deki son sayıma göre bu hatlarda kütüğe yazılı taşıtların önemini, manevra yolları da sayılmak üzere, hatların uzunluğunu, trafiğin niteliğini ve önemini göz önünde tutacaktır. Anlaşmazlık durumunda, uyuşmazlıklar Milletler Cemiyetinin atayacağı bir hakemce çözüme bağlanacaktır; bu hakem, gerektiğinde, her bir bölüme bırakılması gereken lokomotifleri, arabaları ve vagonları belirtecek, bunların kabul koşullarını saptayacak ve belirli bir süre içinde, mevcut işliklere [atelyelere] aktarılan taşıtların bakımı için gereken düzenin alınmasını sağlayacaktır.

Araç ve gereçler, mobilya ve avadanlıklar da, vagonlar ve yük vagonlarıyla aynı durumda bırakılacaktır.

Madde 360- Osmanlı Hükümeti, Hicaz demiryolunda sahip olduğu tüm haklardan vazgeçtiğini ve ilgili Hükümetlerce bunun işletilmesi ve bu demiryoluna bağlı ve bu demiryolu için kullanılan malların bölüştürülmesi için yapılan bütün düzenlemeleri kabul ettiğini bildirir. Bu düzenlemelerde, demiryolunun dinsel bakımdan özel durumu tam olarak tanınacak ve korunacaktır.

ALT KESİM V
DEMİRYOLLARININ İŞLETİLMESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Madde 361- İşbu antlaşmadaki özel hükümler saklı kalmak üzere, yeni sınırların çizilmesi sonucu, bir ülkenin iki kesimini birbirine bağlayan bir demiryolu başka bir ülkeden geçecek olursa ya da bir ülkede başlayan bir demiryolu kolu başka bir ülkede bitecek olursa, işletme koşulları, ilgili demiryolu yönetimleri arasında bir anlaşmayla düzenlenecektir. Bu yönetimler, bu anlaşma koşulları üzerinde anlaşamazlarsa, uyuşmazlıklar, 359. maddede gösterildiği biçimde atanacak bir hakemce çözüme bağlanacaktır.

Türkiye ile Müttefik Devletler, ya da sınırdaş olan yeni Devletler arasında kurulacak bütün yeni sınır istasyonları ve bu istasyonlar arasındaki demiryollarının işletilmesi, aynı koşullarda yapılacak anlaşmalarla düzenlenecektir.

Madde 362- Birçok ülke arasındaki gidiş-geliş, vagon değiş-tokuşları, birçok ülke üzerinden geçişleri öngören tarifeler ve 1 Ağustos 1914'te Osmanlı İmparatorluğu içinde olan topraklardaki demiryollarına ilişkin benzer bütün sorunlar konusunda ortak anlaşmalara varmak yetkisiyle, ilgili Hükümetlerce atanacak teknik temsilcilerden oluşan sürekli bir konferans kurulacaktır.

KESİM IV
ÇEŞİTLİ KONULAR

ALT KESİM I
SULAR REJİMİ

Madde 363- Karşı hükümler yoksa, yeni bir sınır çizilmesi sonucunda, bir devletteki sular rejimi (kanalizasyon, su baskını, sulama, drenaj ya da benzer konular), başka bir devlet topraklarında yapılan işlere bağlı ise ya da bir devletin toprakları üzerinde, savaş öncesinden kalma uygulamaları gereğince, başka bir devlet topraklarından gelen sular ya da su gücü kullanılmaktaysa, ilgili devletler arasında, her birinin çıkarlarını ve kazanılmış haklarını koruyacak nitelikte bir anlaşma yapılması gerekir.

Anlaşma yapılamazsa, Milletler Cemiyeti Konseyince atanacak bir hakem, sorunu karara bağlayacaktır.

ALT KESİM II
TELGRAFLAR VE TELEFONLAR

Madde 364- Müttefik Devletlerden herhangi birinin isteği üzerine, Türkiye, Osmanlı topraklarından geçen başlıca telgraf ya da telefon hatlarının yapımı ve bakımı için gereken kolaylıkları göstermeyi yükümlenir.

Söz konusu kolaylıklar arasında, Müttefik Devletlerden birinin göstereceği herhangi bir telgraf ya da telefon ortaklığına şu hakları tanınacaktır:

Osmanlı toprakları üzerinde demiryolları ya da başka ulaşım yolları boyunca yeni telgraf ya da telefon direkleri ve telleri hatlarının çekilmesi;

Sözü edilen telgraf ya da telefon direkleri ve telleri, anlaşma üzerine, varolan direklere bağlanmış tellere her an yaklaşabilmek ve bunları iyi işler durumda tutmak için gereken önlemleri almak;

Sözü edilen telgraf ya da telefon hatlarının kullanılmasında kendi görevlilerinin hizmetinden yararlanmak.

Sözü edilen hatların kuruluşuyla, özellikle özel kişilere ödün ya da tazminat verilmesiyle ilgili bütün sorunlar, Osmanlı Hükümetinin kendisinin kurmuş olduğu bir telgraf ya da telefon hattı konusundaki aynı koşullar içinde çözüme bağlanacaktır.

Madde 365- Varolan sözleşmelerdeki karşıt hükümlere bakılmaksızın, Türkiye, sınırdaş olsun ya da olmasın, Müttefik Devletlerden herhangi birinden gelen ya da oraya giden telgraf yazışmalarına ve telefon görüşmelerine, uluslararası transite en elverişli hatlar üzerinden ve yürürlükteki tarifeler uyarınca, transit özgürlüğü tanımayı yükümlenir. Bu yazışmalar ve görüşmeler gereksiz hiçbir gecikmeye ve engellemeye uğratılmayacaktır; bu yazışmalar ve görüşmeler, Türkiye'de kolaylıklar ve özellikle bağlantıları hızı bakımından ulusal işlemden yararlanacaktır. Hiçbir ödeme, kolaylık ya da kısıtlama, ne doğrudan doğruya ne de dolaylı olarak, gönderenin ya da alıcının uyrukluğu yüzünden etkilenmeyecektir.

İşbu antlaşma hükümleri nedeniyle, önceleri tümü Osmanlı toprakları üzerinde olan hatlar, birçok devletin topraklarından geç-mekteyse, telgraf tarifelerinin yeni bir uluslararası sözleşmede gözden geçirilmesine değin, birçok ülkede eklenen harçların tutarı, geçilen toprakların tümü Osmanlı egemenliği altında kalsaydı, varmış olacağı tutarı aşmayacak ve harç tutarının geçilen devletler arasında bölüştürülmesi, ilgili çeşitli yönetimler arasında anlaşmalarla düzenlenecektir.

ALT KESİM III
DENİZALTI KABLOLARI

Madde 366- Türkiye, İstanbul - Köstence kablosunun İstanbul'da karaya bağlanması haklarını Müttefik Devletlerce gösterilecek yönetime ya da ortaklığa aktarmayı kabul eder.

Madde 367- Türkiye, Cidde-Suakin [Zuakkin] ve Kıbrıs-Lazkiye kablolarının tümü ya da bir bölümü üzerindeki bütün haklarından, yetkilerinden ve her çeşit ayrıcalıklarından, gerek kendi adına gerek uyrukları adına, Başlıca Müttefik Devletler yararına vazgeçer.

Bir önceki fıkra gereğince aktarılan kablolar ya da kablo kesimleri özel mülkiyette iseler, bunların ilk maloldukları para tutarından amortisman için pay düşüldükten sonra hesaplanacak değer Türkiye'nin alacağına geçirilecektir.

ALT KESİM IV
BAZI YÜRÜTME ÖNLEMLERİN İLİŞKİN HÜKÜMLER

Madde 368- Türkiye, taşıma konularında Müttefik Devletler adına hareket eden bir makamın:

1. İşbu antlaşmanın yürütülmesi çerçevesinde yapılan asker taşınması ile, orduların kullanacağı araçlar ve gereçler, cephane ve yiyecek taşınması; geçici olarak da, kimi bölgelere ikmal maddelerinin taşınması, taşıt işlerinin olağan koşullara olabildiğince çabuk dönebilmesi ve posta ve telgraf hizmetlerinin örgütlenmesi için, kendisine vereceği talimatı yerine getirecektir.

KESİM V
ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ VE SÜREKLİ HÜKÜMLERİN YENİDEN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Madde 369- İşbu antlaşmada karşı hüküm bulunmadıkça, işbu antlaşmanın bu bölümünü oluşturan hükümlerin yorumu ve uygulanması konusunda ilgili devletler arasında çıkabilecek anlaşmazlıklar Milletler Cemiyeti'nce öngörülen biçimde çözüme bağlanacaktır.

MADDE 370- Milletler Cemiyeti, herhangi bir zamanda, yukarıdaki maddelerden sürekli bir yönetim rejimine ilişkin olanların gözden geçirilmesini önerebilecektir.

MADDE 371- İşbu antlaşmanın yürürlüğe konulmasından başlayarak üç yıllık bir sürenin bitiminde, 328. maddeden 334. maddeye kadar olan maddelerle 353. maddenin ve 355. maddeden 357. maddeye kadar olan maddelerin hükümleri, Milletler Cemiyeti Konseyince herhangi bir zamanda yeniden gözden geçirilebilecektir.

373. madde hükümleri saklı kalmak koşuluyla, karşılıklı olma tanınmadıkça, bu topraklardan herhangi bir bölümü yararına, yukarıda sayılan maddelerdeki hükümlerin hiçbirinden yararlanmayı Müttefik Devletlerden biri isteyemez.

KESİM VI
ÖZEL HÜKÜMLER

Madde 372- Müttefik Devletler yararına işbu antlaşma ile kendisine yüklenen özel yükümlülüklere dokunmamak koşuluyla, Türkiye, işbu antlaşmanın yürürlüğe konulmasından başlayarak beş

yıl içinde, Milletler Cemiyeti'nin onaylamasıyla, uluslararası transit, ulaşıma elverişli su yolları, limanlar ve demiryolları rejimlerine ilişkin olarak yapılabilecek herhangi bir genel sözleşmeye katılmayı yükümlenir.

Madde 373- İşbu antlaşmanın aksine özel hükümleri bulunmadıkça, bu bölümün hükümleri, Müttefik Devletler uyruklarının kapitülasyonlar rejimi ya da adı geçen kapitülasyonların yerini alacak her çeşit düzenlemeler gereğince yararlanabilecekleri daha geniş hakları kullanmalarına engel olmayacaktır.

SEVR ANTLAŞMASI

BÖLÜM XII

ÇALIŞMA

374-414. MADDELER

KESİM I - ÇALIŞMANIN ÖRGÜTLENMESİ

KESİM II - GENEL İLKELER

BÖLÜM XII
ÇALIŞMA

KESİM I
ÇALIŞMANIN ÖRGÜTLENMESİ

Milletler Cemiyeti'nin amacının evrensel barışı korumak olduğunu ve böyle bir barışın ancak sosyal adalet temeline dayanabileceğini;

Pek çok kimse için adaletsizliği, yoksulluğu ve yoksunlukları yaratan çalışma koşullarının varlığını ve bunun evrensel barış ve uyumu tehlikeye sokacak ölçüde bir hoşnutsuzluk doğurduğunu, örneğin, çalışma saatlerinin düzenlenmesi, günlük ve haftalık bir çalışma süresi tavanının saptanması, işçilerin işe alınması, işsizliğe karşı savaşın, uygun geçim koşulları sağlayacak bir ücret ödenmesinin güvence altına alınması, işçilerin genel hastalıklarla meslek hastalıklarına ve iş kazalarına karşı korunması, çocukların, gençlerin ve kadınların korunması, yaşlılık ve işsizlik emekliliği ücretleri

bağlanması, yabancı ülkelerde çalışan işçilerin çıkarlarının savunulması, sendika özgürlüğü ilkesinin doğrulanması, meslek ve teknik öğretimin örgütlenmesi ve bunlara benzer daha başka önlemlerle, bu koşulların iyileştirilmesinin kaçınılmaz olduğunu;

Gerçekten insanca bir çalışma düzeninin herhangi bir ulusça kabul edilmemesinin, kendi ülkelerindeki işçilerin kaderini iyileştirmek isteyen başka ulusların çabalarına engel olduğunu;

Gözönünde tutarak;

BAĞITLI YÜKSEK TARAFLAR, adalet ve insanlık duygularıyla olduğu kadar, sürekli bir dünya barışını sağlamak isteğiyle de davranarak, aşağıdaki hükümleri kararlaştırmışlardır:

ALT KESİM I
ÖRGÜT

Madde 374- Başlangıçta açıklanan programın gerçekleştirilmesine çalışmakla görevli sürekli bir örgüt kurulmuştur.

Milletler Cemiyeti'nin asıl üyeleri, bu örgütün de asıl üyeleridir ve bundan böyle, Milletler Cemiyeti üyesi sıfatı, sözü edilen örgütün de asıl üyeliği hakkını verecektir.

Madde 375- Sürekli örgüt:

1. Üyelerin temsilcilerinden oluşan bir Genel Konferans;

2. 380. maddede öngörülen yönetim kurulunun yönetimi altında bir Uluslararası Çalışma Bürosu içerecektir.

Madde 376- Üyelerin temsilcilerinin Genel Konferansı, gerek görüldükçe ve en az yılda bir kez toplanacaktır. Konferans, üyelerin her birinin dört temsilcisinden oluşacaktır; bunlardan ikisi Hükümet temsilcileri olacak ve öteki ikisi, karşılıklı olarak, bir yandan üyeler-

den herbirinin uyrukluğunda olan işverenleri ve öte yandan işçileri temsil edecektir.

Her temsilcinin yanında, toplantı gündeminde yazılı ayrı konuların her biri için ençok iki kişi olmak üzere, teknik danışmanlar bulunabilecektir. Kadınları özellikle ilgilendiren sorunların Konferansta görüşülmesi sırasında, teknik danışman olarak atanan kimselerden en az biri kadın olacaktır.

Üyeler, Hükümete bağlı olmayan temsilcileri ve teknik danışmanları, ülkelerindeki işveren ve işçi meslek örgütlerinden böyle örgütlerin varolması koşuluyla en büyük temsil gücü bulunanlarla anlaşarak atamayı yükümlenirler.

Teknik danışmanlar, ancak bağlı bulundukları temsilcinin isteği üzerine ve Konferans Başkanının özel izniyle söz alabilirler; teknik danışmanlar oylamaya katılmazlar.

Bir temsilci, başkana yazıyla başvurarak, teknik danışmanlardan birisini kendisine vekil atayabilir ve bu vekil, bu sıfatla, görüşmelere ve oylamaya katılabilir.

Temsilcilerin ve teknik danışmanların adları, üyelerin herbirinin Hükümetlerince uluslararası Çalışma Bürosuna bildirilecektir.

Temsilcilerin ve teknik danışmanların yetki belgeleri konferansın incelemesine sunulacak ve Konferans, hazır bulunan temsilcilerin oylarının üçte iki çoğunluğuyla, işbu maddenin hükümlerine uygun olarak atanmış saymayacağı herhangi bir temsilciyi ya da teknik danışmanı kabul etmeyebilecektir.

Madde 377- Her temsilcinin, konferans görüşmelerine sunulan bütün sorunlarda kişisel oy kullanma hakkı olacaktır.

Üyelerden biri, atamaya hakkı olduğu, hükümete bağlı bulunmayan temsilcilerden birini atamamışsa, hükümete bağlı olmayan

öteki temsilcinin konferans görüşmelerine katılmaya hakkı olacak, ancak oy verme hakkı bulunmayacaktır.

Konferans, 376. maddenin kendisine verdiği yetkilere dayanarak, üyelerden birinin bir temsilcisini kabul etmezse, işbu madde hükümleri, söz konusu temsilci atanmamışcasına uygulanacaktır.

Madde 378- Konferansın toplantıları, Milletler Cemiyeti merkezinde ya da hazır bulunan temsilcilerin oylarının üçte iki çoğunluğuyla, bir önceki toplantıda konferansça kararlaştırılabilecek herhangi başka bir yerde yapılabilecektir.

Madde 379- Uluslararası Çalışma Bürosu, Milletler Cemiyeti merkezinde kurulacak ve cemiyet kurumları topluluğunun bir parçası olacaktır.

Madde 380- Uluslararası Çalışma Bürosu, aşağıdaki hükümler uyarınca seçilmiş, yirmi dört kişiden oluşan bir Yönetim Kurulunun idaresi altında bulunacaktır:

Hükümetleri temsil eden oniki kişi;

Konferansta işverenleri temsil eden temsilcilerce seçilmiş altı kişi; Konferansta görevlileri ve işçileri temsil eden temsilcilerce seçilmiş altı kişi.

Hükümetleri temsil eden oniki kişiden sekizi, endüstriyel önemi en büyük olan üyelerce, dördü, yukarıda sözü geçen üyelerin temsilcileri dışında, Konferansa atanmış Hükümet temsilcilerince bu amaçla seçilen üyelerden atanacaktır.

Endüstriyel önemi en büyük olan üyelerin hangileri olduğunun saptanması sorununda doğabilecek anlaşmazlıklar, Milletler Cemiyeti Konseyince çözüme bağlanacaktır.

Yönetim Kurulu üyelerinin görev süreleri üç yıl olacaktır. Boş yerlerin doldurulması biçimi, yedeklerin atanması ve aynı nitelikte-

ki öteki sorunlar, Konferansın uygun bulması koşuluyla, Yönetim Kurulunca düzenlenebilecektir.

Yönetim Kurulu, üyeleri arasından bir başkan seçecek ve içtüzüğünü yapacaktır. Yönetim kurulu, kendi saptadığı tarihlerde toplanacaktır. Yönetim kurulunun enaz on üyesinin yazılı bir istemde bulunmaları üzerine, özel bir toplantı yapılması gerekecektir.

Madde 381- Uluslararası Çalışma Bürosunun başına bir müdür getirilecektir; müdür, yönetim kurulunca atanacak, yönetim kurulundan talimat alacak, büronun iyi işlemesi ve görevlendirileceği bütün öteki işlerin yapılması konusunda yönetim kuruluna karşı sorumlu olacaktır.

Müdür ya da vekili, yönetim kurulunun bütün oturumlarında bulunacaklardır.

Madde 382- Uluslararası Çalışma Bürosunun görevlilerini müdür seçecektir. Bu seçim, en iyi verim almak amacıyla uyum sağlanabilecek bir ölçüde, çeşitli uyruktaki kişiler arasından yapılacaktır. Bunlardan bir bölümü kadın olacaktır.

Madde 383- Uluslararası Çalışma Bürosunun görevleri, işçilerin içinde bulundukları koşulların ve çalışma rejiminin, uluslararası alanda düzenlenmesine ve özellikle uluslararası sözleşmeler yapılması için, konferansın görüşmelerine sunulacak sorunların incelenmesine ve aynı zamanda, konferansça istenilecek özel soruşturmaların yapılmasına ilişkin her türlü bilgilerin toplanıp dağıtılmasını kapsayacaktır.

Büro, konferans toplantılarının gündemlerini hazırlamakla görevli olacaktır.

Büro, her türlü uluslararası anlaşmazlıklara ilişkin olmak üzere, işbu antlaşmanın bu bölümündeki hükümleri gereğince kendisine düşen ödevleri yerine getirecektir.

Büro, Fransızca, İngilizce ve Yönetim Kurulunun uygun göreceği herhangi bir başka dilde, sanayi ve çalışma ile ilgili uluslararası bir önemi olan sorunların incelenmesine özgü, belirli sürelerde çıkacak bir dergi hazırlayacak ve yayınlayacaktır.

Genel olarak, Büronun, bu maddede gösterilen görevlere ek olarak, konferansın kendisine vermeyi uygun göreceği her türlü başka yetkileri ve görevleri olacaktır.

Madde 384- Üyelerin işçi sorunlarıyla uğraşan Bakanlıkları Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulundaki kendi hükümet temsilcileri aracılığıyla ya da böyle bir temsilci yoksa, ilgili Hükümetçe bu konuda gereken biçimde yetkili kılınan ve atanmış bulunan herhangi bir başka görevli aracılığıyla, müdürle doğrudan doğruya haberleşebilecektir.

Madde 385- Uluslararası Çalışma Bürosu, yardımda bulunulmak olasılığı olan, her türlü sorunlar için Milletler Cemiyeti Genel Sekreterliğinin yardımını isteyebilecektir.

Madde 386- Üyelerden her biri, duruma göre, konferans ve yönetim kurulu toplantılarına katılan delegelerinin, bunların teknik danışmanlarının ve temsilcilerinin yol ve oturma giderlerini ödeyecektir.

Uluslararası Çalışma Bürosunun, Konferans ya da Yönetim Kurulu toplantılarının bütün öteki giderleri, Uluslararası Çalışma Bürosu müdürüne, Milletler Cemiyeti bütçesinden Cemiyet Genel Sekreterince ödenecektir.

Uluslararası Çalışma Bürosu müdürü, işbu madde gereğince kendisine ödenen ödeneklerin kullanılması konusunda Milletler Cemiyeti Genel Sekreterine karşı sorumlu olacaktır.

ALT KESİM II
İŞLEYİŞ

Madde 387- Yönetim Kurulu, üyelerden birinin Hükümetince ya da 376. maddede tanımlanan başka herhangi bir örgütçe gündeme konacak konular hakkında yapılacak tüm önerileri inceledikten sonra konferans toplantılarının gündemini hazırlayacaktır.

Madde 388- Müdür, Konferansın Sekreterliği görevini yapacak ve her toplantının gündemini, bu toplantının başlangıcından dört ay önce, her bir üyeye ve bunlar aracılığı ile atandıklarında, hükümete bağlı olmayan temsilcilere iletmesi gerekecektir.

Madde 389- Üyelerin, hükümetlerinin her birinin öngörülen konulardan birinin ya da birkaçının, toplantı gündemine yazılmasına karşı çıkmaya hakkı bulunacaktır. Bu karşı çıkışı haklı gösteren nedenler müdüre sunulacak açıklayıcı muhtırada yer alacak ve bu belge müdür tarafından sürekli örgüt üyelerine bildirilecektir.

Bununla birlikte, hazır bulunan temsilcilerin oylarının üçte iki çoğunluğu ile konferans karar verdiği takdirde, karşı çıkılmış olunan konular gündemde kalacaktır.

Konferansın, aynı üçte iki çoğunlukla, incelenmesi gerektiğine karar vereceği (önceki paragrafta öngörülenlerden başka) her konu bir sonraki toplantı gündemine alınacaktır.

Madde 390- Konferans kendi işleyiş kurallarını düzenleyecektir: başkanını seçecek; incelenmesi gerektiği kanısında olduğu tüm konular hakkında rapor sunmakla görevli komisyonlar kurabilecektir.

İşbu antlaşmanın işbu bölümünün başka maddeleri gereğince özellikle daha büyük bir çoğunluğu gerektirmeyen tüm hallerde kararlar Konferansta hazır bulunan üyelerin kullandıkları oyların salt çoğunluğu ile alınacaktır.

Kullanılan oyların sayısı toplantıda hazır bulunan temsilcilerin sayısının yarısından az olursa hiçbir karar alınamaz.

Madde 391- Konferans, kurduğu komisyonlara, görüşmelere katılmak hakkı olan, ancak oy hakları bulunmayan teknik danışmanlar katabilecektir.

Madde 392- Konferans, gündemindeki bir konuya ilişkin önerilerin kabulüne karar verirse, bu önerilerin: a) ulusal yasa yoluyla ya da bir başka yoldan uygulanması için üyelerin incelenmesine sunulacak bir tavsiye; b) ya da üyelerce onaylanacak uluslararası bir sözleşme tasarısı biçimini mi alacağını kararlaştıracaktır.

Her iki durumda, bir tavsiyenin ya da bir sözleşme tasarısının son oylanmasında Konferansça kabul edilebilmesi için, hazır bulunan Temsilcilerin oylarının üçte iki çoğunluğunu toplaması zorunludur.

Konferans, uygulanması genel olacak bir tavsiye ya da sözleşme tasarısı hazırlarken, iklimin, endüstri örgütlenmesinin eksik gelişmiş bulunmasının ya da başka özel durumların, endüstri koşullarını temelden değişik kıldığı ülkeleri göz önünde tutacak ve bu ülkelere özgü koşulları karşılayabilmek için gerekli saydığı değişiklikleri öne sürebilecektir.

Tavsiyenin ya da sözleşme tasarısının bir örneği konferans başkanı ile müdürce imzalanarak, Milletler Cemiyeti Genel Sekreterine verilecektir. Genel Sekreter, tavsiyenin ya da sözleşme tasarısının doğruluğu onaylanmış bir örneğini üyelerden herbirine gönderecektir.

Üyelerden herbiri, konferans toplantısının kapanmasından başlayarak bir yıl içinde (ya da kuraldışı durumlar yüzünden, bu süre içinde olamazsa, olanak bulunur bulunmaz ancak konferansın kapa-

nışından başlayarak kesinlikle 18 aydan daha uzun bir süre geçmeden), tavsiyeyi ya da sözleşme tasarısını bir yasa biçimine sokmak ya da başka türlü bir önlem almak üzere, bunları, bu konuda yetkili makama ya da makamlara sunmayı yükümlenirler.

Bir tavsiye söz konusuysa, üyeler, alınan önlemler konusunda Genel Sekretere bilgi vereceklerdir.

Söz konusu olan bir sözleşme tasarısıysa, yetkili makamın ya da makamların uygun buluşunu sağlayan üye, sözleşmeyi kesin biçimde onadığını Genel Sekretere bildirecek ve bu sözleşmenin hükümlerini yerine getirmek için gerekli önlemleri alacaktır.

Bir tavsiyeye ilişkin olarak bir yasama kararı ya da bu tavsiye hükümlerinin yerine getirilmesini sağlayacak nitelikte başka türlü önlemler alınmazsa ya da bir sözleşme tasarısı, bu konuda yetkili bulunan makamın ya da makamlann uygun bulmasıyla karşılanmazsa, üye, başka hiçbir yüküm altında bulunmayacaktır.

Çalışmaya ilişkin konulardaki bir sözleşmeye katılmak yetkisi birtakım kısıtlamalara bağlanmış bulunan federal bir devletin söz konusu olduğu durumlarda, Hükümetin, bu kısıtlamaların uygulandığı sözleşme tasarısını yalnız bir tavsiye biçiminde alma hakkı olacak ve bu durumda, bu maddenin tavsiyeler konusundaki hükümleri uygulanacaktır.

Yukarıdaki madde aşağıdaki ilkeye uygun biçimde yorumlanacaktır: Hiçbir durumda, bir öğütlemenin ya da sözleşme tasarısının Konferansça kabulünün sonucu olarak, üyelerden herhangi birinden, söz konusu işçilere ilişkin olarak, kendi yasal kurallarıyla daha önce sağlanmış bulunan korumayı azaltması istenmeyecektir.

Madde 393- Böylece onaylanmış olan her sözleşme, Milletler Cemiyeti Genel Sekreterliğince tescil edilecek, ancak, yalnız onu onaylamış olan üyeleri bağlayacaktır.

Madde 394- Tümü üzerinde son oylamada, hazır bulunan üyelerin üçte iki çoğunluğunu kazanamayan bir tasarı, Sürekli Örgüt üyelerinden isteyenler arasında özel bir sözleşmeye konu olabilir.

Bu nitelikteki her özel sözleşme, ilgili hükümetlerce, Milletler Cemiyeti Genel Sekreterine gönderilecek ve Genel Sekreter bu sözleşmeyi tescil ettirecektir.

Madde 395- Üyelerden herbiri, katılmış olduğu sözleşmeleri yürürlüğe koymak için aldığı önlemler konusunda Uluslararası Çalışma Bürosuna yıllık bir rapor göndermeyi yükümlenir. Bu raporlar, Yönetim Kurulunca gösterilen biçimde yazılacak ve Yönetim Kurulunun istediği kesin bilgileri içerecektir. Müdür, bu raporların bir özetini, konferansın en yakın toplantısına sunacaktır.

Madde 396- Üyelerden herhangi birinin, katılmış olduğu bir sözleşmenin istenir biçimde uygulanmasını sağlamadığını öne sürerek, bir işçi ya da işveren meslek örgütünce, Uluslararası Çalışma bürosuna yapılan bir şikayet, Yönetim Kurulunca, şikayet konusu Hükümete ulaştıracak ve bu hükümet, soruna ilişkin uygun göreceği bildiride bulunmaya çağrılabilccektir.

Madde 397- Şikayet konusu hükümetten akla yatkın bir süre içinde hiçbir bildiri alınmazsa ya da alınan bildiri Yönetim Kurulu'nca yeterli görülmezse, Yönetim Kurulu, alınan şikayet bildirisini ve gerekirse verilen yanıtı açığa vurmak hakkına sahip olacaktır.

Madde 398- Üyelerden herbiri, bundan önceki maddeler gereğince, birlikte onayladıkları bir sözleşmenin uygulanmasını, kendi görüşüne göre, istenir biçimde sağlamayan bir üyeye ilişkin olarak Uluslararası Çalışma Bürosuna bir şikayet sunabilir.

Yönetim Kurulu, yerinde görürse ve aşağıda gösterilen yöntem uyarınca, durumu, bir soruşturma komisyonuna bildirmeden önce,

396. maddede yazılı olduğu biçimde, şikayet konusu hükümetle ilişki kurabilir.

Yönetim Kurulu, şikayeti, söz konusu hükümete bildirmeyi gerekli görmezse ya da bu bildiride bulunulduğu zaman, akla yakın bir süre içinde, kendisini doyuracak bir yanıt alınmazsa, ortaya atılan sorunu incelemek ve bu konuda bir rapor vermekle görevli bir Soruşturma Komisyonu kurulmasını isteyebilecektir.

Aynı yöntem, gerek doğrudan doğruya, gerek Konferanstaki bir temsilcinin şikayeti üzerine, Yönetim Kurulunca uygulanabilecektir.

397. ya da 398. maddelerin uygulanmasının ortaya çıkardığı bir sorun Yönetim Kuruluna geldiği zaman, şikayet konusu hükümet, Yönetim Kurulunda daha önceden atanmış bir Temsilcisi yoksa, Yönetim Kurulunun bu soruna ilişkin görüşmelerine katılmak üzere bir Temsilci atama hakkına sahip olacaktır. Bu görüşmelerin yapılacağı tarih, yakınma konusu hükümete zamanında bildirilecektir.

Madde 399- Soruşturma Komisyonu aşağıdaki biçimde kurulacaktır:

Üyelerden herbiri, işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesini izleyen altı ay içinde, endüstriyel konularda yetkili olan, biri işverenleri, ikincisi işçileri temsil eden ve üçüncüsü her ikisine karşı bağımsız bulunan, üç kişi atamayı yükümlenir. Bunların hepsi, içinden Soruşturma Komisyonunun üyeleri seçilecek olan bir liste oluşturacaktır.

Yönetim Kurulunun, sözü geçen kişilerin niteliklerini incelemeye ve nitelikleri işbu madde hükümlerine uymayanların atanmasını, hazır bulunan temsilcilerin üçte iki çoğunluğuyla geri çevirmeye hakkı olacaktır.

Yönetim Kurulunun isteği üzerine, Milletler Cemiyeti Genel Sekreteri, Soruşturma Komisyonunu oluşturmak üzere, listedeki üç kategoriden herbiri içinden birer kişi olmak üzere, üç kişi atayacak ve ayrıca bu üç kişiden birini anılan komisyonun başkanı olarak seçecektir. Böylece atanan üç kişiden hiçbiri, şikayetle doğrudan doğruya ilgili bulunan üyelerden birine bağlı olmayacaktır.

Madde 400- Bir şikayet, 398. madde gereğince, bir soruşturma komisyonuna gönderilecek olursa, şikayetle doğrudan doğruya ilgisi bulunsun ya da bulunmasın, üyelerden herbiri, şikayet konusuna ilişkin olarak elindeki bütün bilgileri komisyonun yararlanmasına hazır bulundurmayı yükümlenir.

Madde 401- Soruşturma Komisyonu, şikayetin derinlemesine incelenmesinden sonra bir rapor yazarak, bunda, şikayetin kapsamını belirtmeye yarayacak bütün noktalara ilişkin gözlemleriyle birlikte, şikayet eden hükümetin isteğini yerine getirmek için alınması gereken önlemler ve bu önlemlerin alınması için verilmesi gereken süreler konusunda uygun gördüğü tavsiyeler bildirecektir.

Bu rapor, aynı zamanda, gerekirse şikayet edilen hükümete, komisyonca uygun ve öteki hükümetlerce uygulanması kendisine haklı görülecek ekonomik yaptırımları da belirtecektir.

Madde 402- Milletler Cemiyeti Genel Sekreteri, Soruşturma Komisyonunun raporunu, anlaşmazlıkla ilgili hükümetlerin her birine bildirecek ve raporun yayınlanmasını sağlayacaktır.

İlgili hükümetlerden herbiri, Komisyon raporundaki tavsiyeleri kabul edip etmediğini ve bunları kabul etmiyorsa, anlaşmazlığı Milletler Cemiyeti'nin Uluslararası Daimi Adalet Divanına sunmak isteğinde olup olmadığını, bir aylık bir süre içinde, Milletler Cemiyeti Genel Sekreterine bildirecektir.

Madde 403- Üyelerden biri, tavsiye ya da sözleşme tasarısına

ilişkin olarak, 392. maddede yazılı önlemleri almazsa, başka herhangi bir üyenin, bu konuda Uluslararası Daimi Adalet Divanı'na başvurmaya hakkı olacaktır.

Madde 404- Uluslararası Daimi Adalet Divanının 402. ya da 403. maddeler gereğince, kendisine sunulan bir şikayete ya da soruna ilişkin kararı kesindir.

Madde 405- Soruşturma Komisyonunun varabileceği sonuçlar ya da tavsiyeler, Uluslararası Daimi Adalet Divanı'nca doğrulanabilecek değiştirilebilecek ya da bozulabilecektir; Divan, gerekirse, kusurlu Hükümete karşı uygun göreceği ve başka Hükümetlerce uygulanması Divan'a haklı görülebilecek, ekonomik yaptırımları bildirecektir.

Madde 406- Herhangi bir üye, soruşturma komisyonu raporunda olsun, Uluslararası Daimi Adalet Divanı kararında olsun, bulunabilecek tavsiyelere, saptanacak süre içinde uymazsa, başka herhangi bir üye, komisyon raporunda ya da Adalet Divanı kararında bu konuda uygulanması bildirilen ekonomik yaptırımları o üyeye karşı uygulayabilecektir.

Madde 407- Kusurlu hükümet, gerek soruşturma komisyonunun tavsiyelerine, gerek Uluslararası Daimi Adalet Divanı'nın kararındaki tavsiyelere uymak için gerekli önlemleri aldığı konusunda Yönetim Kuruluna her zaman bilgi verebilir ve Yönetim Kurulundan, söylediklerinin doğruluğunu incelemek üzere, Milletler Cemiyeti Genel Sekreterince bir soruşturma komisyonu kurdurulmasını isteyebilir. Bu durumda, 399., 400., 401., 402., 404. ve 405. maddeler hükümleri uygulanacaktır; Soruşturma Komisyonu raporu ya da Uluslararası Daimi Adalet Divanı kararı kusurlu hükümetten yana ise, öteki hükümetler, söz konusu devlete karşı aldıkları ekonomik önlemlere hemen son vereceklerdir.

ALT KESİM III

GENEL HÜKÜMLER

Madde 408- Üyeler, işbu antlaşmanın bu bölümünün hükümleri uyarınca katılmış oldukları sözleşmeleri, sömürgelerinden ya da sahibi bulundukları ülkelerden ve koruyuculukları altındaki ülkelerden kendilerini kendi kendilerine yönetmeyenlere, aşağıdaki çekincelerle, uygulamayı yükümlenirler:

Sözleşmenin yerel koşullar yüzünden uygulanmasına olanak bulunmaması,

Sözleşmenin yerel koşullara uydurulması için sözleşmede gerekli değişikliklerin yapılabilmesi;

Üyelerden herbiri, kendilerini kendi kendilerine tam olarak yönetmeyen sömürgelerinden, ya da sahip oldukları ülkelerden ya da koruyuculukları altında bulunan ülkelerden herbiri için almayı tasarladıkları kararı Uluslararası Çalışma Bürosuna bildirecektir.

Madde 409- İşbu antlaşmanın işbu bölümüne konferansça, hazır bulunan temsilcilerinin oylarının üçte iki çoğunluğuyla yapılması kabul edilen değişiklikler, temsilcileri Milletler Cemiyeti Konseyini oluşturan Devletlerce ve üyelerin dörtte üçünce onaylandığı zaman yürürlüğe gireceklerdir.

Madde 410- İşbu antlaşmanın işbu bölümünün ve üyelerce sonradan işbu bölüme dayanılarak yapılmış sözleşmelerin yorumlanmasına ilişkin her türlü sorunlar ve güçlükler Uluslararası Sürekli Adalet Divanının değerlendirmesine sunulacaktır.

ALT KESİM IV

Almanya ile 28 Haziran 1919'da yapılmış antlaşmada öngörülen geçici önlemler

Madde 411- Konferansın ilk toplantısı 1919 Ekim ayında yapılacaktır. Bu toplantının yeri ve gündemi ilişik Ek'te saptanacaktır.

Bu ilk toplantının daveti ve düzenlenmesi, sözü geçen Ek'te gösterilen hükümetçe sağlanacaktır. Belgelerin hazırlanmasında, bu hükümete, aynı Ek'te gösterilen üyelerden oluşan bir Uluslararası Komisyon yardım edecektir.

Bu ilk toplantının ve Milletler Cemiyeti bütçesine gerekli ödenekler konulıncaya kadar, bundan sonraki toplantıların giderleri, Temsilcilerin ve teknik danışmanların yollukları dışında Uluslararası Posta Birliği'nin Uluslararası Bürosu için saptanmış oranlar üzerinden üyeler arasında paylaştırılacaktır.

Madde 412- Milletler Cemiyeti kurulıncaya kadar, bundan önceki maddeler gereğince, Milletler Cemiyeti Genel Sekreterine yapılması gereken bildiriler, Uluslararası Çalışma Bürosu Müdürünce saklanacak ve bunlara ilişkin olarak Genel Sekretere bilgi verilecektir.

Madde 413- Uluslararası Sürekli Adalet Divanı kuruluncaya kadar, işbu antlaşmanın işbu bölümü gereğince Divan'a sunulması gereken anlaşmazlıklar, Milletler Cemiyeti Konseyinin kuracağı üç kişilik bir mahkemeye götürülecektir.

EK.

ÇALIŞMA KONFERANSININ BİRİNCİ TOPLANTISI, 1919

Konferansın toplantı yeri Washington olacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri Hükümetinin, Konferansı toplantıya çağırması istenecektir.

Uluslararası Düzenleme Komitesi, Birleşik Devletler, Büyük-Britanya, Fransa, İtalya, Japonya, Belçika ve İsviçre hükümetlerinden herbirince seçilen yedi kişiden oluşacaktır. Komite, gerekli görürse, başka üyeleri de komitede temsil edilmeye çağırabilecektir.

Gündem şöyle olacaktır:

1. sekiz saatlik gün ya da 48 saatlik hafta ilkesinin uygulanması;

2. işsizliği önlemeye ve işsizliğin sonuçlarına çare bulmaya ilişkin sorunlar;

3. Kadınların çalıştırılması:

a) doğumdan önce ve sonra (analık ödentisi sorununu da kapsamak üzere);

b) gece çalışması;

c) sağlığa elverişli olmayan işlerde çalışma.

4. Çocukların çalıştırılması:

a) işe alınış yaşı;

b) gece çalışması;

c) sağlığa elverişli olmayan işlerde çalışma.

5. Endüstride çalıştırılan kadınların gece çalıştırılmalarının ve beyaz (sarı) fosforun kibrit endüstrisinde kullanılmasının ya-

saklanmasına ilişkin 1906'da Bern'de kabul edilen Uluslararası Sözleşmelerin kapsamlarının genişletilmesi ve uygulanması.

KESİM II
GENEL İLKELER

Madde 414- Bağıtlı Yüksek Taraflar, ücretle çalışan işçilerin fizik, moral ve düşünsel yönlerden iyi durumda bulunmalarının, uluslararası bakımdan temel önemde olduğunu kabul ederek, bu yüksek amaca ulaşmak için, Milletler Cemiyeti Örgütüne bağlı olmak üzere, birinci kesimde öngörülen sürekli örgütü kurmuşlardır.

Bağıtlı Yüksek Taraflar, iklim, görenek, ekonomik olanak ve endüstriyel gelenek başkalıklarının, çalışma koşullarında kesin bir tekdüzenin hemen sağlanmasını güçleştirdiğini kabul etmektedirler. Ancak, Bağıtlı Yüksek Taraflar, emeğin yalnız bir ticaret nesnesi biçiminde sayılmaması gerektiği kanısından esinlenerek, çalışma koşullarının düzenlenmesi için, bütün endüstriyel toplulukların içinde bulundukları özel durumların elverdiği ölçüde uygulamaya çaba göstermeleri gereken birtakım yöntemler ve ilkeler bulunduğu görüşündedirler.

Bu yöntemler ve ilkeler arasında, aşağıda yazılı olanlar, Bağıtlı Yüksek Taraflara özel ve ivedi bir önemde görünmektedir:

1. Yukanda belirtilen ve emeğin yalnız bir mal ya da ticaret nesnesi sayılmamasını isteyen ana ilke.

2. Yasaya aykırı olmayan bütün konularda, gerek işçiler gerek işverenler için bir araya gelme hakkı.

3. İşçilere, içinde yaşadıkları zaman ve ülke anlayışına göre uygun sayılacak bir yaşam düzeyi sağlayacak bir ücret ödenmesi.

4. Sekiz saatlik gün ya da 48 saatlik haftanın henüz sağlanmadığı ülkelerde, bunun, ulaşılması gereken bir amaç olarak kabulü.

5. Olabildiğince, pazar gününe rastlamak üzere, en az yirmi dört saatlik bir hafta tatilinin kabulü.

6. Çocukların çalıştırılmasının yasaklanması ve her iki cinsiyetten gençlere eğitimlerini sürdürmeleri ve fizik gelişmelerini sağlamak olanağını vermek için, onların çalışmalarının gerekli olan kısıtlamalara bağlı tutulması.

7. Eşit değerde bir iş için, cinsiyet farkı gözetilmeksizin, eşit ücret ilkesi.

8. Her ülkede çalışma koşulları konusunda konuları yasal kurallar, bu ülkede yasalara uygun olarak oturmakta olan bütün işçiler için adaletli bir ekonomik işlem sağlamalıdır.

9. Her devlet, işçilerin korunmasına ilişkin yasaların ve yönetim kurallarının uygulanmasını sağlamak için, kadınları da kapsayan bir denetim örgütü kuracaktır.

Bu ilkelerin ve yöntemlerin tüm ya da kesin olduklarını öne sürmemekle birlikte, Bağıtlı Yüksek Taraflar o görüştedirler ki, bu yöntemler ve ilkeler, Milletler Cemiyeti'nin politikasına kılavuzluk edebilirler ve Milletler Cemiyeti üyeleri olan endüstriyel topluluklarca kabul edilirlerse ve tüm olarak uygulanmaları uygun düşen bir denetim örgütünce tam olarak sağlanırsa, dünya işçileri için sürekli iyilikler yaratabileceklerdir.

SEVR ANTLAŞMASI

BÖLÜM XIII

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

415- 433. MADDELER

BÖLÜM XIII
ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 415- Türkiye, Müttefik Devletler ya da bunlardan kimileriyle başka herhangi bir Devlet arasında, 26 Şubat 1885 tarihli Berlin ve 2 Temmuz 1890 tarihli Brüksel Genel Senetlerinde ve bunları tamamlayan ya da değiştiren sözleşmelerde ele alınan silâh ve ispirtolu maddeler ticaretiyle, öteki konulara ilişkin olarak yapılan ya da yapılacak olan sözleşmeleri tanımayı ve bunları kabul etmeyi yükümlenir.

Madde 416- Bağıtlı yüksek taraflar, 17 Temmuz 1918'de, Fransa Cumhuriyeti Hükümeti ile Monako Prensi arasında imzalanan ve Fransa ile Prensliğin ilişkilerini saptayan antlaşma konusunda bilgi edindiklerini ve bunu tutanağa geçirdiklerini bildirirler.

Madde 417- İşbu antlaşma hükümleri saklı kalmak üzere, Türkiye, hiçbir Müttefik Devlete karşı, doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak, işbu antlaşmanın yürürlüğe konmasından önceki hiçbir olay nedeniyle, hiçbir para isteminde bulunmamayı yükümlenir.

İşbu hüküm, ilgilileri kim olursa olsun, bundan böyle ortadan kalkmış bu tür bütün istemlerden tam ve kesin vazgeçme anlamını taşımaktadır.

Madde 418- Türkiye, Müttefik Devletler ganimet mahkemelerinden herhangi birince, Osmanlı gemilerine ve Osmanlı mallarına ilişkin olarak verilmiş her türlü kararlar ve buyruklarla, bu mahkemelerin giderlerine ilişkin bütün kararları ve emirleri geçerli ve uyulması zorunlu kabul eder ve bu kararlarla emirlere karşı, uyrukları adına hiçbir istemde bulunmamayı yüklenir.

Müttefik Devletler, saptayacakları koşullar altında, ganimet konusunda Osmanlı mahkemelerinin kararlarını ve emirlerini bu kararlar ve buyruklar ister adı geçen devletlerin uyruklarının, ister tarafsız ülkeler uyruklarının haklarını incelemek haklarını saklı tutarlar. Türkiye, sorunların dosyasını oluşturan bütün belgelerin örneklerini, verilen kararları ve emirleri de içermek üzere, sağlamayı ve bunlann sözü edilen incelenmesinden sonra yapılacak tavsiyeleri kabul edip yerine getirmeyi yükümlenir.

Madde 419- Gemilerin ve yüklerin savaş sırasında batmasından doğan zararları en az düzeye indirebilmek ve kurtarılabilecek gemilerin ve yüklerin ele geçirilmesini ve bunlara ilişkin özel istemlerin çözüme bağlanmasını kolaylaştırmak için, Osmanlı Hükümeti, savaş sırasında Osmanlı deniz kuvvetlerince batırılan ya da hasara uğratılan gemiler konusunda Müttefik Devletler Hükümetlerinin ya da uyruklarının işine yarayacak, elindeki bütün bilgileri vermeyi yükümlenir.

Madde 420- İşbu antlaşmanın yürürlüğe konmasını izleyecek altı ay içinde, Osmanlı Hükümeti, Müttefik Devletler Hükümetlerine, 29 Ekim 1914'ten bu yana, bu devletlerden ya da bu devletlerin uy-

ruklarınca denetlenen her çeşit ortaklıkları ya da dernekleri de içermek üzere uyruklarından alınmış ganimetleri, arşivleri, tarihsel anılan ya da sanat yapıtlarını geri verecektir.

Bunların geri verilmesi, geri alacak hükümetlerce gösterilecek yerlerde ve koşullar içinde yapılacaktır.

Madde 421- İşbu antlaşmanın yürürlüğe konmasını izleyecek oniki ay içinde, Osmanlı Hükümeti eski yapıtlara ilişkin şimdiki Osmanlı yasalarını yürürlükten kaldıracak ve bunlann yerine, bağlı Ekteki kurallara dayanan ve Parlamentonun oyuna sunulmazdan, önce Maliye Komisyonunun uygun bulması gerekecek ve Osmanlı Hükümetince bütün uluslar arasında tam eşitlikle uygulanmasının sağlanacağı yükümlenecek, yeni yasalar çıkartılması için gerekli önlemleri alacaktır.

EK.

1.

"Eski yapıt" sözcüğü, 1700 yılından önceki her çeşit yapıt ya da insan emeği ürünü anlamına gelir.

2.

Eski yapıtların korunması yasaları korkutucu olmaktan çok, özendirici yöntemleri üstün tutmalıdır.

5. Paragrafta sözü edilen izni elde etmeksizin bir eski yapıt bulup da, bu buluşunu yetkili Osmanlı Bakanlığının bir görevlisine bildiren her kişiye, buluşunun değeriyle orantılı parasal bir ödül verilmelidir.

3.

Yetkili Osmanlı Bakanlığı almaktan vazgeçmedikçe, hiçbir eski yapıt bu Bakanlıktan başkasına devredilemez.

Hiçbir eski yapıt, sözü edilen Bakanlıktan izin belgesi alınmaksızın ülke dışına çıkartılamaz.

4.

Kötü niyetle ya da ihmal sonucu, bir eski yapıtı yok eden ya da ona zarar veren kişiye saptanacak bir ceza verilecektir.

5.

Yetkili Osmanlı Bakanlığının izin belgesini taşıyanlar dışında, eski yapıt bulmak amacıyla toprak açmak ya da kazı yapmak yasaktır ve para cezası gerektirir.

6.

Tarih ya da arkeoloji bakımından önemli görülebilecek alanların geçici ya da sürekli olarak kamulaştırılmasına olanak verebilecek, adalete uygun koşullar saptanacaktır.

7.

Kazı yapmak izni yalnız yeterli arkeoloji deneyi olduğu konusunda güvence gösteren kişilere verilecektir. Bu izinleri verirken, Osmanlı Hükümeti, geçerli neden olmaksızın, hiçbir ulusun bilim adamlarını izinden yoksun bırakacak biçimde davranmayacaktır.

Kazıdan elde edilecekler, kazıyı yapan kişi ile Osmanlı Bakanlığı arasında, Bakanlığın saptayacağı oranda bölüşülecektir. Bilimsel nedenlerle, bölünme olanak dışı görülecek olursa, bulana, kazıdan elde edilenin bir bölümü yerine, adalete uygun bir tazminat verilmesi gerekecektir.

Madde 422- Bugün Türkiye'nin bir parçası olmaktan çıkmış bulunan topraklardan, 1 Ağustos 1914'ten sonra alınmış din, arkeoloji, tarih ya da sanat önemi olan bütün şeyler, işbu antlaşmanın yürürlüğe konmasını izleyen oniki ay içinde, Osmanlı Hükümetince, sözü edilen şeylerin alındığı toprağın Hükümetine geri verilecektir.

Bunlar özel bir kişinin mülkiyetine geçmişse, bu maddede öngörülen yükümlülüğü yerine getirmek için, kamulaştırma yoluyla ya da başka bir yolla, gerekli önlemleri almak Osmanlı Hükümetine düşecektir.

İşbu antlaşmanın yürürlüğe konmasını izleyecek altı ay içinde, bu madde gereğince geri verilecek şeylerin listeleri ilgili Hükümetlerce Osmanlı Hükümetine verilecektir.

Madde 423- Osmanlı Hükümeti, şu anda elinde bulunan İstanbul'daki Rus Arkeoloji Enstitüsü'nün kütüphanesindeki kitapları, belgeleri ve elyazmalarını saklamayı ve Müttefik Devletlerin, Rusya'nın haklarını korumak üzere, belirtmek: hakkını saklı tuttukları makama vermeyi yükümlenir. O zamana kadar, Osmanlı Hükümeti, Müttefik Devletlerden herhangi birince resmen yetkili kılınmış her kişinin, sözü geçen kitaplara, belgelere ve elyazmalarına özgürce başvurabilmesini sağlayacaktır.

Madde 424- İşbu antlaşma yürürlüğe girer girmez, Türkiye, kendisinden ayrılan toprakların sivil, asker, maliye, adalet ya da başka yönetimlerinin arşivlerini, kütüklerini, plânlarını, senetlerini ve her çeşit belgelerini, ilgili hükümetlere vakit geçirmeden verecektir. Bu belgeler, arşivler, kütükler, senetler ya da plânlar başka yere kaldırılmışsa, ilgili hükümetin istemesi üzerine, Türkiye bunları geri verecektir.

Birinci fıkrada sözü edilen arşivler, kütükler, plânlar, senetler ve belgelerden askerî nitelikte olmayanlar, aynı zamanda Osmanlı yönetimlerini de ilgilendirinekteyse ve bu yüzden, bunların sözü edilen yönetimler zarara uğratılmaksızın verilmesi olanağı yoksa, Türkiye, karşılıklı olma koşuluyla, ilgili hükümetlere bunların içeriğini bildirmeyi yükümlenir.

1912'den sonra Yunanistan'a geçirilen Osmanlı İmparatorluğu

bölgelerindeki taşınmaz mallara ilişkin olup da, boşaltma sırasında Osmanlı makamlarının götürdükleri ya da götürmüş olabilecekleri yerel tapu kütükleriyle öteki resmi kütükleri Yunan Hükümetine geri vermeyi Osmanlı Hükümeti yükümlenir.

Bir ya da birkaç kütük defterinin yitirilmiş olması yüzünden ya da başka bir nedenle geri verilmesi olanağı bulunamayacak olursa ve Yunan makamlarına sunulan senetlerin doğrulanması bakımından bunların incelenmesi gerekiyorsa, Yunan Hükümetinin İstanbul'daki merkez tapu kütüğünden gereken yazıların örneklerini almaya hakkı olacaktır.

Madde 425- İşbu antlaşma uyarınca Türkiye'den kopan topraklar üzerinde otoritesini kullanan ya da işbu antlaşma gereğince şimdiki konumunu Türkiye'nin tanıdığı hükümetlere, karşılıklı olma koşuluyla, Osmanlı Hükümeti, sözü geçen topraklardaki vakıf yönetimine ilişkin ya da bu topraklarda yerleşmiş kişilerin ya da kurumların ilgilendikleri yerler, nerede olursa olsun, özel vakıflara ait her türlü arşiv ve belgelere başvurabilmelerini sağlamayı yükümlenir.

Madde 426- 30 Ekim 1918'den, III. Bölümün (Siyasal Hükümler) 136. maddesinde öngörülen yeni yargı rejiminin yürürlüğe girmesine kadar, Müttefik Devletlerden her birinin bir yargıcınca ya da mahkemesince Türkiye'de verilmiş olan kararları Osmanlı Hükümeti tanıyacaktır; gerektiğinde, bunların yerine getirilmesini sağlamayı Osmanlı Hükümeti yükümlenir.

Madde 427- III. Bölümün (Siyasal Hükümler) 46. maddesi hükümleri saklı kalmak koşuluyla, Türkiye, 27. maddede gösterilen sınırlar içindeki toprakları bakımından, İstanbul Yüksek Sağlık Kurulunca ya da bu Kurulun yönetimi altındaki Osmanlı Sağlık Yönetimince daha önce ele alınmış herhangi bir soruna ilişkin olarak Müttefik Devletlerce, gerektiğinde başka devletlerle de anlaşa-

rak, alınmış bütün kararları kabul etmeyi ve bunların yürütülmesi için işbirliğinde bulunmayı yükümlenir.

Madde 428- İşbu antlaşma gereğince Türkiye'den kopan topraklar ile işbu antlaşma gereğince Türkiye'nin egemenliği altından çıkan topraklar bakımından, Türkiye, şimdiden, İstanbul Yüksek Sağlık Kurulunca ya da bu Kurulun yönetimi altındaki Osmanlı Sağlık Yönetimince, ya da İskenderiye Denizcilik ve Karantina Sağlık Kurulunca daha önce ele alınmış herhangi bir soruna ilişkin olarak Müttefik Devletlerce, gerektiğinde başka Devletlerle de anlaşarak alınmış, aşağıdaki bütün kararlan kabul etmeyi yükümlenir.

Bir Önceki fıkrada sözü edilen ilkeler şunlardır:

a) Türkiye'den ayrılıp Müttefik Devletlerden birinin denetimi altına konulan topraklarda ilgili Müttefik Devlet ister egemen devlet ya da mandataire ya da koruyucu olarak, isterse sözü geçen toprakların yönetiminden sorumlu devlet olarak davransın uluslararası sağlık sözleşmeleri hükümlerine uyarak, kendi karantina istasyonlarını kurmakla ve bunları yönetmekle yükümlü olacaktır.

b) Hicaz'da Hac Sağlık denetimine ilişkin olarak, İstanbul Yüksek Sağlık Kurulu, ya da Osmanlı Sağlık Yönetimince ya da yönetimleri alımda ya da İskenderiye Denizcilik ve Karantina Sağlık Kurulunca alınan önlemler, bundan böyle, bu önlemlerin uygulanması için gerekli karantina istasyonlarıyla sağlık kurumlarının bulunduğu toprakların egemenliği, mandası, koruyuculuğu ya da sorumluluğu altında bulundukları Müttefik Devletçe alınacaktır. Bu önlemler, uluslararası sağlık sözleşmeleri hükümlerine uygun olacak ve uygulamada tam bir uyum sağlamak için, hac ziyaretlerinin denetlenmesiyle ilgili her bir Müttefik Devlet, Milletler Cemiyeti'nin denetimi altında bulunacak bir Hac Ziyaretleri Karantina Eşgüdüm Komisyonunda temsil edilecektir.

Madde 429- Bağıtlı Yüksek Taraflar, sonradan aykırı bir hüküm konmadıkça, işbu antlaşma ile kurulan her Komisyonun Başkanının, oyların eşit bölünmesi durumunda, ikinci bir oy kullanma hakkı olacağını kabul ederler.

Madde 430- İşbu antlaşmada karşı bir hüküm yoksa, işbu antlaşmanın kimi devletleri ilgilendiren belirli bir sorunun ilgili devletler arasında yapılacak özel bir sözleşme ile çözülmesini öngördüğü durumlarda, bu konuda çıkacak güçlüklerin, Türkiye Milletler Cemiyeti'ne üye olarak kabul edilinceye kadar, Başlıca Müttefik Devletlerce çözüme bağlanacağı bağıtlı yüksek taraflar arasında kararlaştırılmıştır.

Madde 431- İşbu antlaşmanın özel hükümleri saklı kalmak koşuluyla ve işbu antlaşmanın yürürlüğe konmasından başlayarak altı aylık bir sürenin bitiminde, Osmanlı yasalarının Osmanlı Hükümetince işbu antlaşmaya uygun olarak değiştirilmiş olması gereklidir.

Aynı süre içinde, işbu antlaşmanın hükümlerinin yürütülmesine ilişkin bütün idari ve başka önlemlerin Osmanlı Hükümetince alınmış olması gerekecektir.

Madde 432- İşbu antlaşmanın uygulanmasına doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak ilişkin her konuda, Türkiye, çoğunluk kararıyla davranan Milletler Cemiyeti Konseyinin gerekli göreceği her türlü soruşturmayı kabul etmekle yükümlü kalacaktır.

Madde 433- Bağıtlı Yüksek Taraflar, Rusya'ya, Milletler Cemiyeti'ne üye kabul edilir edilmez, başlıca Müttefik Devletler ile Rusya'nın, aralarında anlaşacakları koşullar içinde ve işbu antlaşma ile kendisine kesinlikle tanınan haklara zarar verilmeksizin, işbu antlaşmaya katılma yeteneğini tanımayı kararlaştırmışlardır.

Fransızca, İngilizce ve İtalyanca yazılmış olan işbu antlaşma

onaylanacaktır. Anlaşmazlık durumunda, Fransızca ve İngilizce metinlerin eşit değerde sayılacağı I. Bölüm (Milletler Cemiyeti Andı) ile XII. Bolüm (Çalışma) dışında, Fransızca metin geçerli olacaktır.

Onama belgeleri olabildiğince en kısa süre içinde Paris'te sunulacaktır.

Hükümet merkezleri Avrupa dışında olan devletler, onamalarının yapıldığını Paris'teki diplomasi temsilcileri aracılığıyla, Fransa Cumhuriyeti Hükümetine bildirmekle yetinmeye yetkili olacaklar ve bu durumda, onama belgelerini olabildiğince erken ulaştıracaklardır.

Antlaşma, bir yandan Türkiye ile öte yandan başlıca Müttefik Devletlerden üçü tarafından onaylanır onaylanmaz, onama belgelerinin bir ilk sunuş tutanağı düzenlenecektir.

Bu tutanak tarihinden başlayarak, antlaşma, onu onaylamış olan Bağıtlı Yüksek Taraflar arasında yürürlüğe girecektir.

İşbu antlaşmada öngörülen bütün sürelerin hesaplanmasında, bu tarih, antlaşmanm yürürlüğe giriş tarihi sayılacaktır.

Bütün öteki bakımlardan, antlaşma, her devlet için, bu devletin onama belgesinin sunulma tarihinde yürürlüğe girecektir.

Fransız Hükümeti, onama belgelerini sunuş tutanaklarının doğruluğu onaylanmış birer örneğini bütün imzacı devletlere teslim edecektir.

BU HÜKÜMLERE OLAN İNANLA, yukarıda adları belirtilen tam yetkili temsilciler, işbu antlaşmayı imzalamışlardır.

Sevres'de, on Ağustos bin dokuz yüz yirmi tarihinde, tek bir metin olarak DÜZENLENMİŞTİR; bu metin Fransa Cumhuriyeti Hükümetinin arşivlerine konulacak ve bu Hükümet, imzacı Devletlerden her birine, bunun, doğruluğu onaylanmış birer örneğini verecektir.

(L.S.) GEORGE GRAHAME.
(L.S.) GEORGE H. PERLEY.
(L.S.) ANDREW FÎSHER.
(L.S.) GEORGE GRAHAME.
(L.S.) R. A. BLANKENBERG.
(L.S.) ARTHUR HÎRTZEL.
(L.S.) A. MÎLLERAND.
(L.S.) F. FRANÇOİS-MARSAL
(L.S.) JULES CAMBON.
(L.S.) PALEOLOGUE.
(L.S.) BONÎN.
(L.S.) MARÎETTI.
(L.S.) K. MATSUl
(L.S.) A. AHARONÎAN.
(L.S.; J. VAN DEN HEUVEL.
(L.S.} ROLİN JACQUEMYNS.
(L.S.) E. K. VENİSELOS.
(L.S.) A. ROMANOS.
(L.S.) MAURİCE ZAMOYSKÎ
(L.S.) ERASMEPÎLTZ.
(L.S.) AFFONSO COSTA.
(L.S.) D. J. GHİKA.
(L.S.) STEFAN OSUSKY.
(L.S.) HADİ. (Hadi)
(L.S.) Dr. RIZA TEWFIK (RızaTevfik)
(L.S.) RECHAD HALISS. (Reşad Halis)

SEVR HAKKINDA DEĞERLİ YORUMLAR

SEVR KISKACINDA TÜRKİYE

Prof.Dr.ANIL ÇEÇEN

Osmanlı İmparatorluğu yıkıldığı için Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Türkler bu anlamda bir imparatorluk kaybetmişler, ama daha sonra verdikleri ulusal kurtuluş savaşı ile beraber bir de ulus devlet kazanmışlardır. Böyle bir sonuca ulaşabilmek hiç de kolay olmamış, Türk milleti tarih sahnesine beş yıl süren büyük bir kurtuluş mücadelesi vererek bağımsız ulus devletlerine kavuşabilmişlerdir. İmparatorluğun tasfiyesi Türkiye Cumhuriyetine giden yolu açmıştır. İmparatorluk sonrası dönemde, Balkanlardan başlayan bir süreç içinde uluslaşan topluluklar Osmanlı yönetiminden kopmuşlar, imparatorluğun Orta Doğu topraklarını ise İngiltere ve Fransa işgal ederek sömürgeye çevirmiştir. Türkler ise Osmanlı döneminden kalma merkezi ülke olan Anadolu üzerinde bir ulusal kurtuluş savaşı yürüterek bugünkü bağımsız devletlerine kavuşmuşlardır. Ortada böylesine bir dönüşüm varken, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir ulus devlet olarak kurulmasında Türkleri hiçbir kesim suçlayamaz.

Sevr Antlaşması altı yüz yıllık Osmanlı İmparatorluğu'nun

tasfiye edilmesi projesidir. Böylesine bir plan, beş yüz yıl dünyayı yöneten Britanya İmparatorluğu tarafından, dünyanın merkezini ele geçirmek üzere hazırlanmıştır. Ondokuzuncu yüzyılın tam ortalarında Osmanlı İmparatorluğu Kırım savaşını Ruslara karşı kaybedince, hasta adam konumuna sürüklenmiş ve bir daha da toparlanamamıştır. İngiltere ve Fransa'nın zorlamasıyla Rusya'ya karşı Kırım'da savaşan Osmanlılar, yenilince geri çekilmek zorunda kalmışlar ve bunun sonucunda da çöküş dönemine geçilmiştir. İmparatorluğun son dönemi bir yandan toparlanma çabaları ile diğer yandan da dağılmayı hızlandıran olaylarla geçmiştir. Dünya konjonktürü batılı emperyalist güçler arasında bir paylaşım savaşı olarak Birinci Dünya Savaşını gündeme getirince Osmanlı İmparatorluğu bu kavgada paylaşılan yem olma konumundan kurtulamamıştır.

Sevr, Fransa'da Paris yakınlarında bir kasabanın adıdır. Dünyaca tanınmış seramikleri ile meşhur olan bu kasabada Osmanlı İmparatorluğu'nun idam fermanı imzalanmıştır. İngiltere ve Fransa gibi o dönemin iki süper gücü idam fermanını Osmanlı'nın boynuna Sevr kasabasında imzalanan anlaşma ile geçirmişlerdir. Mondros ateşkesinden sonra son Osmanlı hükümetinin Sevr kasabasında kendisine dayatılan antlaşmaya imza atmasıyla beraber bir dönem kapanmış, dünyanın merkezi coğrafyasına altı yüz yıl egemen olan büyük Türk imparatorluğu Osmanlı devleti tarih sahnesinden silinmiştir. Sevr antlaşmasının tamamlanmasıyla beraber eski Osmanlı topraklarında bir devletsizlik durumu ortaya çıkmış, bu durumdan yararlanmak isteyen Birinci Dünya Savaşının galipleri Osmanlının eski ülkesini işgal etmişlerdir.

Ondokuzuncu yüzyılın ortalarında Osmanlı hasta adam konumuna düşünce, İngiliz Başbakanı Benjamin Disraelli, Osmanlı devletinin yerini alacak bir siyasal plan hazırlamıştır. Bu plana göre,

Balkanlarda Balkan Federasyonu, Kafkaslarda Kafkas federasyonu, Orta Doğu'da bir Orta Doğu Federasyonu ve Anadolu'da da bir Anadolu Federasyonu kurulacak ve daha sonra bunlar bölgenin başkenti olan İstanbul'a bağlanarak bir dörtlü konfederasyon oluşturulacaktı. Balkan bölgesinde başlayan küçük devletlere bölünme süreci Balkanizasyon olarak Balkanlardan Anadolu ve Kafkasya'ya taşınacak, daha sonraları da Orta Doğu'da cemaatleri ve etnik grupları esas alan eyalet devletçiklerin oluşturularak İstanbul'a bağlanmaları ile plan tamamlanacaktı. Bunun gerçekleştirilebilmesi için başkent İstanbul'un ele geçirilmesi gerekiyordu. Bu amaçla, Birinci Dünya Savaşı sırasında 1915'te İngiliz ve Fransız donanmaları o zamanki Atlantik emperyalizminin askeri güçleri olarak Çanakkale önüne geldiler, ama burayı geçemediler. Almanların desteği ile Osmanlı orduları Mustafa Kemal'in önderliğinde Atlantik emperyalistleri olan İngiltere ve Fransa'yı Çanakkale'de önemli bir yenilgiye uğrattılar ve bu iki büyük güç geri dönmek zorunda kaldı. Eğer Çanakkale'yi geçebilselerdi, İstanbul'u işgal edecekler ve Osmanlı ülkesini başkentten yönetmeyi deneyeceklerdi. Ayrıca çökmekte olan Rus ordusuna yardım için Boğazları kullanacaklar ve bu yoldan asker ve silah sevkederek Rusların Almanlara karşı direnmelerini sağlayacaklar ve böylece Alman emperyalizminin doğuya doğru yayılma politikalarına son vereceklerdi. Ne var ki, evdeki hesap çarşıya uymadı ve Osmanlıların Çanakkale zaferiyle Sevr'i gerçekleştirmek için gelen İngiliz ve Fransız donanmaları geriye dönmek zorunda kaldılar.

Savaş sonrasında aynı planın uygulayıcısı olan İngiltere yeniden dörtlü konfederasyon planını Fransa ve İtalya'nın desteği ile Osmanlılara dayattı ve bu plan doğrultusunda Sevr antlaşması Paris yakınlarındaki Fransız kasabasında imzalandı. Bu antlaşma ile Osmanlı devleti ortadan kalkıyor, toprakları paylaşıldığı gibi nesi

varsa hepsine galip devletler adına el konuluyordu. Limanlar ve ulaşım yolları ile fabrikalar ve madenler galip devletler arasında paylaşıyor; ayrıca ülkede var olan haberleşme tesisleri de bütünüyle galip devletlerin denetimine geçiyordu. Ülkenin can damarı olan ulaşım ve haberleşmenin yabancıların eline geçmesiyle Osmanlının ülkesi üzerindeki egemenliği ortadan kaldırılıyordu. Ayrıca ordunun terhis edilmesiyle beraber silah, cephane ve askeri tesislere de el konulması üzerine devletin koruyucu gücü de ortadan kaldırılıyordu. Ordusuz hiçbir devlet olamayacağı için, ordunun bütünüyle terhis edilmesi üzerine Osmanlının da bir siyasal ve de askeri güç olarak ortadan kaldırılması planı başarıya ulaşmış oluyordu.

Sevr Antlaşması Osmanlı İmparatorluğu'nun kaldırılmasında amacına ulaşmış görünüyordu. Ne var ki, bu büyük devletin dağıtılmasından sonra onun yerini alacak yeni düzenin oluşturulmasında Sevr antlaşmasının gerektiği gibi etkili olduğu söylenemez. Çünkü yerine getirilmek istenen parçalı siyasal yapı ve manda düzenine karşı Anadolu ve Rumeli halklarının isyanı olmuş ve bunlar daha sonra bir araya gelerek vatan topraklarını işgal eden Atlantik emperyalistlerine karşı bir var olma savaşı vermişlerdir. Sevr sonrasında bölgeye giren İngiliz, Fransız ve İtalyan emperyalistleri Türklerin anayurdunu paylaşmak istiyorlardı. Bu antlaşma onlara istedikleri yerleri işgal etme hakkını veriyordu. Batılı emperyalistler Türk toprakları üzerinde kendilerine bağlı sömürge yönetimleri ve manda idareleri oluşturmak için girişimlerde bulunuyorlardı. Ayrıca, Anadolunun batısını Rumlara, doğusunu da Ermenilere vererek bu yarımadayı tıpkı Bizans döneminde olduğu gibi yeni bir Bizans yapılanması içine çekmek istiyorlar ve bu doğrultuda hem Ermenilere hem de Rumlara yardım yapıyorlardı. Böylece gayrimüslim bir siyasal yapılanma Osmanlı sonrası dönemde bölgenin geleceği için

hazırlanıyordu. İkinci Meşrutiyet dönemi örgütlenmelerinde bu amaca dönük çeşitli girişimler birbirini işliyor ve Ermeniler ile Rumlar Anadoluyu paylaşmaya hazırlanıyorlardı. Yahudiler ise, daha sonrası için hazırlık yaptıklarından İngiliz ve Amerikan mandacısı çevreleri örgütleyerek gelecekte bir Büyük İsrail devletini dünyanın merkezinde kuracak yapılanmanın ön koşullarını hazırlıyorlardı.

Her şey 1918 yılına kadar bu doğrultuda gelişti. Mondros ateşkesinin imzalanması üzerine Anadolu halkı ayağa kalktı ve bütün yurtta hem isyanlar hem de kongreler birbirini izlemeye başladı. Eli silah tutan gençler dağa çıkarak işgalcilere karşı savaşıyor, okumuş aydınlar ise öğretmenlerin öncülüğünde okul binalarında ulusal kurtuluş amacıyla kongreler düzenliyorlardı. Kongreler ve milli mücadele hareketleri birbirini izliyor ve düşman işgaline direnen Anadolu halkı, ülkenin sahipsiz olmadığını açıkca gösteriyordu. Böylesine bir mücadeleye kalkışan Anadolu insanı, kongrelerde Mondros ateşkesinin kararlarına karşı çıkıyor ve isyan ederek Sevr dayatmasını önlüyordu. Sevr antlaşmasının imzalanmasından sonra ise Anadolunun her yerinde bu antlaşmanın metinleri yakılıp yırtılıyor, dünyanın merkezinde bin yıl devlet kurmuş olan Türk halkının böylesine bir idam fermanına mahkum edilemeyeceği bütün dünyaya haykırılıyordu. Zaman içerisinde Türklerin haklı mücadelesi bütün dünya kamuoyuna yayılarak ses getirdi. Rusya ve Hindistan müslümanları Anadolu Türklerinin var olma mücadelesine ciddi oranda maddi destekler sağladılar. Batılı emperyalistlerin dünyanın merkezini ele geçirme saldırısına karşılık doğunun insanları Türklerin yanında emperyalizme karşı yer aldılar.

Türkiye Cumhuriyeti, Sevr Antlaşmasının yırtılarak çöpe atılmasını sağlayan ulusal kurtuluş savaşının bir sonucudur. Bu nedenle Türk devleti bir anlamda Sevr Antlaşmasıyla Lozan Antlaşması

arasında bir yerde durmaktadır. Osmanlıyı yok eden Sevr'e Türkler karşı çıkınca kazandıkları ulusal kurtuluş savaşı ile beraber yeniden kendi bağımsız devletlerini kurabilmişlerdir. Türkiye Cumhuriyeti Sevr Antlaşmasının reddidir. Lozan Antlaşması ise Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun belgesidir. Bu coğrafyada Osmanlı sonrası dönemde ya Sevr düzeni olur ya da Lozan düzeni geçerlilik kazanır. Türk ulusu Sevr'i yırttığı için Lozan antlaşmasıyla sağlanan yeni düzen kurulmuştur. Türkiye'nin doğum belgesi bir anlamda nüfus kağıdı olan Lozan Antlaşması her yönü ile Sevr'in reddidir. Türkler Sevr'e karşı çıkarak varolmuşlar, Lozan Antlaşmasını imzalayarak da bağımsız devlet statüsüne kavuşmuşlardır. Sevr ile Lozan bir anlamda ateş ve su gibidir. İkisi de birbirinin hem alternatifidir hem de yokedicisidir. Sevr düzenine geri dönüş olursa Lozan düzeni ortadan kalkar; Lozan Antlaşmasına devam edildiği sürece de Sevr önlemleri gerçekleşemez.

Türkler haklı olarak ciddi bir Sevr korkusu ile yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadırlar. Bu nedenle de yabancı ülkelerle işbirliği yapan mandacı çevreler ya da alt kimlikçi neoliberaller tarafından sürekli olarak bir Sevr paranoyası ile suçlanmaktadırlar. Sevr önlemlerinin bir paranoya değil, ama bir gerçek olduğu küreselleşme dönemindeki gelişmelerle bir kez daha kanıtlanmıştır. Avrupa Birliği yeni bir Sevr haritasını gerçekleştirebilmek üzere Yugoslavya'nın dağılmasına benzer bir süreci Kopenhag kriterleri görünümünde Türkiye'ye dayatırken, Amerika Birleşik Devletleri yeniden Kürdistan ve Ermenistan'ın kuruluşuna öncelik veren politikaları tıpkı Wilson prensiplerinde belirtildiği gibi savunmakta ve gerçekleştirmeye çaba göstermektedir. İsrail ise Büyük İsrail devletini dünyanın merkezinde oluşturabilmek için, Kürdistan üzerinden Türkiye'nin parçalanmasına giden süreci desteklemektedir. Küresel

sermaye Türkiye'nin bütün zenginliklerini satın alarak, Büyük İsrail'in bölgesel olarak kurulmasına yardımcı olmaktadır. Bir anlamda Sevr Antlaşmasındaki hükümler doğrultusunda Türkiye'nin bütün zenginliklerine el konulmaktadır. Bu durum açıkca yeni Sevr demektir. Avrupa ve Amerika merkezli emperyalist akımlar merkezi coğrafyayı sömürgeleştirirken Sevr hükümleri doğrultusunda eski Osmanlı bölgelerini ele geçirmekte yeni bir hegemonik düzene doğru bölge ülkelerini zorlamaktadır. Türk ulusu Sevr Antlaşmasını yırtmıştır, ama emperyalizmin gündeminde Sevr planı ön planda yer almaktadır. Bu nedenle, günümüzde Türkiye yeniden bir Sevr kıskacı içindedir. Türk ulusu yeni Sevr projelerini de tıpkı eskisi gibi yırtıp atacaktır. Ancak bu yoldan Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalabilecektir.

SEVR ENTRİKASI

-Emperyalist Çözümün Politik Dili ve *Vassallık-*

Nadim MACİT*

"Hükümetimize ve şahıslarımıza gönderdikleri öneride aynen şöyle denilmektedir. Bugün için başka bir çare bulunmadığı takdirde Sevr antlaşmasını dahi onaylamak gerekebilir. İstanbul Hükümetinin ve hatta buraya gelenlerin son kararı budur. Bunu onaylamakla, arkadan, milletimizin bağımsızlığının kaldırılacağını da bilmektedirler. Buna karşılık kendilerini aldatmak için verdikleri izahat ve yaptıkları yorumda şudur: Bir millet, geçici süre için bağımsızlığından vazgeçebilir. Oysa T.B.M.M ülkenin bir karış bağımsız toprağı kalsa bile yine bağımsızlık davasını sürdürmeye karar vermiştir.[1]"

Mustafa Kemal Atatürk

---

* Prof. Dr. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fak. Kelam Bilim Dalı Öğretim Üyesi

1. İbrahim Sadi Öztürk, (2004), *I. T.B.M.M'nin Gizli Oturumlarında Atatürk'ün Konuşmaları*, Ank: ATO.

Geçmişi aydınlatmak; geleceği inşa etmenin yoludur. Türk tarihinin önemli kesitlerinden biri olan Osmanlı Devleti'nin çöküşü ve dağılışı döneminde yaşanan siyasi olayları, duruş ve tutumları aydınlatmak geleceğimizi inşa etmenin yollarından biridir. Çünkü cumhuriyetimiz; yıkılan imparatorluğun bakiyesi üzerine kurulmuştur. Dolayısıyla yıkılış ve kuruluş döneminde yaşanan siyasi olayları, entrikaları, siyasi duruş ve tutumları *olmamış gibi saymak* ya da böyle davranmak bugün karşılaştığımız birçok hadiseyi değerlendirme yöntemimizi, daha doğrusu *stratejimizi* kaybetmek anlamına gelir. Çünkü bir toplumun siyasi geleneği, aynı zamanda o toplumun stratejisidir. Bağımsızlığı esas alan siyasi gelenekten kopuş, aslında, izlenmesi gereken stratejiyi kaybetmek anlamına gelir. Bu noktada anlaşılması gereken husus şu iki sorunun cevabıdır.

- Egemen güçlerin taleplerine ve politik amaçlarına açık olmanın, güdümlerine girmenin ve onların taleplerine uygun davranmanın, diğer bir deyişle çeşitli gerekçe ve bahanelerle egemen güçlerin vassallığını yapmanın sürüklediği sonuç nedir?
- Egemen güçlerin politik-stratejik amaçlarını anlayarak politik duruş belirlemenin ve tavır geliştirmenin, bağımsızlık davasını sürdürmenin ulaştırdığı sonuç nedir?

Gerçekten her iki tutumun da kendine özgü politik dili ve yöntemi vardır. Bunların politik dili birbirinden farklıdır. Egemen işgalci güçlere boyun eğmenin politik dili; egemen gücün zihniyetiyle benzeşir, örtüşür. "Zayıf bir mevcudiyet, mahva tercih edilmeye değer" sözünün siyasi anlamı budur. Onların politik dilini ve stratejik amaçlarını anlayan politik tutumda ise çelişkileri dile getirme, sorgulama, direniş ve bir milleti temsil etmenin getirdiği sorumluluk ve haysiyet vardır. "Bir karış bağımsız toprak kalsa bile, bağımsızlık

mücadelesi verilecektir" sözü ise haysiyetli politik dilin göstergesidir. Sevr'i anlamak siyasi dilimizi ve stratejimizi belirlemek açısından oldukça önemlidir. Bu noktada cevabı aranması gereken soru şudur: Hangi politik dil veya hangi politik yöntem egemen gücün politik dili ve stratejik amaçlarına benzemekte, onun için de yok olmanın şartlarını oluşturmaktadır? Her ne kadar politik dilin kendine özgü mantığı olsa da, her dil düzeni, arkasındaki zihniyeti yansıtır. Bir metni oluşturan anahtar kavramların; anlam derecelerini ortaya koymak, aslında, o metnin arkasındaki zihniyeti ortaya koymaktır. Bu nedenle, siyasi tarihin dilini ve yöntemini çözümlemek, aslında, bir zihniyet çözümlemesidir. Ayrıca siyasi geleneği anlamak; yeni durumlara karşı duruş geliştirmenin yolunu gösteren bir strateji geliştirmektir. Çünkü bu yönüyle gelenek; stratejidir.

Bir devletin yok edilmesi üzerine kurulan Sevr antlaşması; emperyalist çözümün politik dilini, duruş ve tutumunu anlamanın en çarpıcı misalidir. Ancak bu antlaşma sadece egemen güçlerin politik dilini değil, aynı zamanda egemen güçlere yaslanan iktidarların, onların vassalı mesabesinde olan siyasi ve fikri hareketlerin dilini ve tutumunu da bize anlatır. Sevr antlaşması egemen güçlerin ve vassalların politik duruşunu, dilini ve yöntemini içeren kodlarla, kalıplarla ve sicillerle doludur. Osmanlı Devleti'nin paylaşılması esasına dayanan kararların ortak noktalarını esas alarak bazılarını şöyle sırlayabiliriz;

- Osmanlı Devleti; İstanbul ve çevresiyle küçük bir toprak parçasından ibaret olacak, Osmanlı hükümeti antlaşma hükümlerini yerine getirmezse İstanbul da elinden alınacaktır.
- Boğazlar savaş zamanında bile bütün devletlerin gemilerine açık bulundurulacak, özel bayrağı ve özel bütçesi olan bir Avrupa komisyonu tarafından kontrol edilecektir

- Kapitalüsyonlardan bütün müttefikler yararlanacak, savunma güçleri sınırlandırılacak ve silahsızlandırılacaktır.
- İşgal giderleri Osmanlı Devleti tarafından karşılanacak, Anadolu ekonomik nüfuz bölgelerine ayrılacaktır. Ülkenin her bir tarafı müttefik güçler tarafından paylaşılacaktır.
- Yabancı eğitim kurumları istediği dilde eğitim verebilecek, dini konularda kayıtsız şartsız eğitim hakkına sahip olacaktır.

Bugün egemen güçlerin politik ve stratejik amaçlarına dâhil olan, onların talepleri üzerine kapanan, kendi siyasi varlığını sürdürmek için cumhuriyetin kuruluş felsefesine karşı mevzilenen siyasi ve fikri hareketlerin siyasi dillerini anlamanın yolu; siyasi geleneğimizi hatırlamak ve onu yeniden okumaktan geçer. Egemen güçlerin, ülkemizi işgal etme heves ve arzularını gösteren bu belge; o dönemdeki aktörler-vassallar ilişkisini hiçbir eksikliğe yer vermeksizin bugünün aktörler-vassallar ilişkisini anlattığını görmek için belgenin tarihini bir tarafa bırakarak sadece alınan kararları okumak yeterlidir. Bu benzerlik batılı egemen güçlerin ülkemize yönelik maksat ve tutumlarının, kullandıkları araç ve etiketlerin hiç değişmediğini, sadece söz konusu amacın yönteminin değiştiğini gösterir. Öyle ki Osmanlı Devleti'nin parçalanması sürecinde etkili olan dini, etnik ve batıcı hareketlerle bu günkü dini-etnik ve batıcı hareketlerin sözleri, duruşları ve tutumları arasında hiçbir fark yoktur.[2] Nitekim AB tarafından telkin edilen ve siyasi iktidar tarafından sunulan 9. reform paketinde yer alan azınlık hakları ve imtiyazları Lozan'ın ihlali, Sevr'in kabulünden başka bir şey değildir. Bunu anlamak için

2 Nadim Macit, (2007/ 3. Baskı), *Küresel Güç Politikaları, Türkiye ve İslam*, Ank: Fark Yay.

Sevr'in 147. maddesi ile 9.reform paketini bu esas açısından karşılaştırmak yeterlidir.

Osmanlı Devleti'nin parçalanması esasına dayanan bu antlaşmada, müttefik devletlerin her biri farklı bir rol üstlenmişti. Her birisinin Türkiye ile ilgili bir çıkarı vardı. Eğer bu çıkarlar yeterli değilse, yeni bir çıkar alanı ve ona uygun bir siyasi karar üretiliyordu. Türkiye bir taraf değil, ganimetti. Neyin, nasıl istendiğini padişah hükümetine dikte etmek yeterli idi. Mustafa Kemal önderliğindeki milliyetçi direniş hareketine gelince, bu hareket, büyük güçler için sadece bir baş ağrısıydı. Paylaşma savaşını hızlandıran güçler; Anadolu'da başlayan uyanışı *haydut* kelimesiyle tanımlıyorlar ve bunu engellemek için her yolu deniyorlardı. İç ve dış mahfillerse ortaya çıkan milli direnişi; *maskara* kelimesiyle tanımlıyorlardı. *Halkların eşit hakları* deyimiyle ülkeyi parçalayan güçler; kendilerince Türk olmayan bölgeleri Avrupa devletlerinin nüfuz alanları olarak görüyorlardı.[3] Bu durum gösteriyor ki, egemen gücün taleplerinin geçerli gerekçesi olmaz, daha doğrusu egemen gücün taleplerinde gerekçe aranmaz. Çünkü egemen güç; her duruma ve talebe uygun gerekçe inşa eder. Telkin eder. Bunun üzerinden amaçlarını gerçekleştirir.

Egemen işgalci güçlerin politik dilinin nasıl işlediğini görmek için 10 Ağustos 1920'de müttefik devletlerle Osmanlı Devleti arasında imzalanan Sevr antlaşmasında geçen tanımlara, kalıplara ve taleplere bakmak yeterlidir.[4] Antlaşmanın başında yer alan, bu antlaşma *düşmanca eylemlerde bulunan savaşın yerini, sağlam, adaletli ve sürekli bir barışa bırakması isteği üzerine yapılmıştır,* sözü görünüşte egemen güçlerin barıştan, haktan ve adaletten yana oldukları

3 Paul C. Helmreich, (1996), *Sevr Entrikaları,* (Çev: Şerif Erol), İst: Gençlik Yay., 6.
4 Mondros, Sevr ve Lozan Andlaşmaları, (2004), (Haz. İbrahim Sadi Öztürk) , ATO.

izlenimi vermektedir. Oysa Sevr antlaşmasının en ağır ifadesi budur. Çünkü bu ifade; antlaşmanın hiçbir hukuki ve ahlaki değerinin olmadığını ilan eder. Zaten siyasi tarihin en vahşi olayları değer içerikli kavramlar üzerinden yürütülür. Nitekim bu gün batılı egemen güçler; İslam coğrafyasının işgalini demokrasi ve özgürlük gibi değer ifade eden kavramlar üzerinden yürütmektedir. Bu kavramların batılı-küresel aktörler ve vassalları tarafından sıkça tekrar edilmesi, bu coğrafyada ciddi katliamların yapılacağını gösteren en açık veridir. Söz konusu işgali; aynı dille ve kavramlarla meşrulaştıranlar ise egemen gücün yerli vassallarıdır. Ülkemizin doğusunda terör hareketini örgütleyen ve destekleyen, uydurma bahanelerle Afganistan'ı ve Irak'ı işgal eden güçlerin katliamını, demokrasi ve özgürlük adına kutsayanlar, her nedense akıtılan kanı ve bunun gerekçesini hiç sorgulamıyorlar. Dini ve etnik ayrışmaları kutsuyorlar. Türk milleti ifadesinden hiç hoşlanmıyorlar. Bu duruş ve tutum; Sevr olayına zemin hazırlayan zihniyetin postmodern sürümüdür.

Vatan savunması için şehit olan insanları yok sayan, fakat milletin ortak kimliğine ve değerlerine saldıran insanlara karşı tepki göstermeyi demokrasi ve özgürlüğe aykırı gören bu dil; *çatallı dil*dir. Çatallı dilin en muhkem göstergesi; egemen güçlerin doğrudan ve dolaylı işgaline direnmeyi *ihanet,* onlara teslim olmayı *özgürlük* şeklinde sunmaktır. Şüphe yok ki bu dil; devşirmeciliğin ve vassallığın ayırt edici ve belirtici göstergesidir. Batıcılık, dini ve etnik ayrışma üzerinden politika yapan siyasi hareketlerin ikili dili; Sevr'e götüren zihniyetle şimdiki zihniyetin buluştuğu noktadır. O dönemde faaliyet gösteren İngiliz Muhipler Cemiyeti, Kürt Teal-i Cemiyeti, İslam Teal-i Cemiyeti gibi politik hareketlerle bu gün aynı görevi sürdüren politik hareketler arasında hiçbir fark yoktur. Tarihi görevlerini aynı dille ve iştiyakla sürdüren bu çevreler; ülkemizin daha demokrat olması için devleti küçültmenin, bazı kurumları özelleştirmenin, her

etnik ve dini ayrışmayı milli eğitimin, güvenliğin ve adaletin parçası yapmanın öneminden bahsederler. Eğer böyle yapılırsa devlet sistemi ve halklar daha özgür olacak. Bu durum açıkça gösteriyor ki, egemen güç-vassal ittifakının zihninde barış ve özgürlüğün anlamı: Türkiye Cumhuriyeti Devletini bağımsız devlet olmaktan çıkarmak ve egemen güçlerin kullanacağı etkili ve verimli bir araç yapmaktır. Anılan çevrelerin dilindeki demokrasi ve özgürlüğün kelime anlamı ve tanımı da budur.

Uluslararası hukuk kurallarına uymak adına yapılan Sevr antlaşması, bir işgalin, *hukuk* adına nasıl yazılı belgeye döküldüğünü gösteren politik bir entrikadır. Bu entrika çemberi içinde sunulan görüşlerin ve alınan kararların hiçbir fikri, hukuki ve ahlaki geçerliliği yoktur. Çünkü Sevr antlaşması; bir siyasi entrikanın belgesidir. Diğer bir deyişle egemen güçlerin; kendi politik ve stratejik amaçları için uydurdukları gerekçelerin sıralandığı bir belgedir. Zaten egemen-işgalci güçlerin politik mantığı böyle işler. İşgal mantığının omurgasını ise şu kalıplar oluşturur;

- Osmanlı İmparatorluğu, antlaşma maddelerinde öngörülen hükümleri yerine getirmeyi şimdiden kabul eder.
- Müttefik devletlerin temsilcileri, diplomatik ayrıcalıklarından ve dokunulmazlıklarından yararlanacaktır.
- Osmanlı Hükümetinin alınan kararları yerine getirip getirmediği raporla yetkililere bildirilecek ve her durumdan haberdar edilecektir.
- Şimdiki ve eski sınırların saptanmasına ilişkin tutanakların doğruluğu onaylanmış örnekleri, Osmanlı makamlarının elinde bulunan haritalar, geodezik veriler, yayınlamamış olsa bile yer ölçmesi haritaları, söz konusu antlaşmanın yürürlüğe konulmasından sonra otuz gün içinde İstanbul'da,

başlıca müttefik devletlerinin göstereceği ilgili komisyonların temsilcisine teslim edilecektir.

- Türkiye, bu antlaşma ile bunu tamamlayan antlaşmaların ve sözleşmelerin hükümlerine, özellikle soy, din ve dil azınlıklarının haklarına dürüst bir biçimde saygı göstermekte kusur ederse, müttefik devletler, alınan kararları değiştirme hakkını saklı tutarlar. Türkiye, bu bakımdan alınacak bütün kararları kabul etmeyi şimdiden yükümlenir.

Yukarıdaki beş kalıp ve bunlara benzeyen ifadeler, işgalci hâkim gücün dilini ve mağlup olan devletin güç karşısındaki halini ve mantığını özetler. İşgalci mantığın politik kalıbı şöyle dile getirilir: Türkiye, iş bu antlaşma ile bunu tamamlayan antlaşmaların ve sözleşmelerin hükümlerine, özellikle soy, din ve dil azınlıklarının haklarına dürüst biçimde saygı göstermekte kusur ederse, müttefik devletler, alınan kararları değiştirme hakkına sahiptirler. Türkiye, bu bakımdan alınacak bütün karaları kabul etmeyi şimdiden yükümlenir. (Madde 36) İşgal mantığının ötekine ilişkin diline uygun en çarpıcı örnek de şudur: Eskiden Osmanlı İmparatorluğuna bağlı bulunan kimi topluluklar, kendi kendilerini yönetmeye yetenekli olacakları zamana kadar, yönetimlerine bağlı bulundukları egemen gücün öğütleri ve yardımı kılavuz olmak koşuluyla, bağımsız uluslar olarak varlıkları geçici nitelikte tanınabilecek bir gelişme düzeyine erişmişlerdir. Hangi devletin güdümüne girecekleri, bu toplumların tercihine bırakılmalıdır. Bunların tercihleri göz önünde tutulmalıdır. (Madde 21) Yönetme yeteneğinden yoksun ve egemen güçlerin yol göstermesine muhtaç toplukların yetenekli görüldüğü konu; kendine yol gösterecek gücü seçme hakkıdır. Yani bu coğrafyanın insanı kendini yönetmeye muktedir değildir, zaten böyle bir yeteneği de yoktur. Onlar sadece hangi gücün güdümüne girmeyi tercih edebilecek

yeteneğe sahiptirler. Böyle ağır bir tanım ve karara karşı Anadolu'da başlayan direniş bu coğrafyanın yüz akıdır. Çünkü bu direniş; emperyalist güçlerin aşağılayıcı tavırlarına karşı verilen bir cevaptır. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kuruluş felsefesi batılı egemen güçlerin ve yerli vassalların hedefidir.

Batılı egemen güçler dün de bu gün de politikalarını dini ve etnik farklılıklar üzerinden yürütmüşlerdir. Bu politika, *dün*, Sevr antlaşmasında kendini şöyle açığa vurur: İş bu antlaşmanın yürürlüğe konuluşundan bir yıl sonra 62. maddede belirtilen bölgelerdeki Kürtler, bu bölgelerdeki nüfusun çoğunluğunun Türkiye'den bağımsız olmak istediklerini kanıtlayarak *milletler cemiyeti konseyine* başvururlarsa ve *konsey* de bu nüfusun bu bağımsızlığa yetenekli olduğu görüşüne varırsa bu bağımsızlığı onlara tanımayı Türkiye'de salık verirse; Türkiye bu tavsiyeye uymayı ve bölgeler üzerinde bütün haklarından ve sıfatlarından vazgeçmeyi, şimdiden kabul eder. (Madde 64) Van, Erzurum, Bitlis ve Trabzon illerinin bulunduğu alanda bir Ermenistan Devleti kurulacak, sınırlarının tayini ABD'ye bırakılacaktır. (Madde 9) Bu iki madde ve benzerleri üzerine şekillenen plan her ne kadar Anadolu ihtilali sayesinde ortadan kaldırılmış, Lozan Antlaşması yapılmışsa da, ne yazık ki bu gün, farklı yöntem ve araçlar eşliğinde söz konusu plan işletiliyor. Nitekim CFR siyasi iktidardan, *federatif sisteme* geçmenin ilk aşamasını gerçekleştirmeyi *küresel siyasetin* gereği olarak talep etmektedir. Anılan siyasetin amaçları doğrultusunda metin oluşturan stratejistler; Türkiye'nin bölünük ülke olduğunu, dolayısıyla bu sorunu üstelenmesi gerektiğini telkin etmektedir. Keza yukarıdaki kararlara uygun haritalar yayınlamaktadır. Bu yetmezmiş gibi eğer Türkiye üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmezse ağır bedel ödeyecektir, diyerek tehdit etmektedirler.

Batılı egemen güçlerin ülkemize yönelik borçlandırma, ayartma, bağlama ve işgal etme amacı hiç değişmedi. Sevr antlaşmasında izlenen sürecin sonucunu ifade eden kararlar şöyle dile getirilir: Türkiye aktarılan toprak üzerindeki haklarından ve sıfatlarından, karar tarihinden başlamak üzere geçerli olarak vazgeçtiğini şimdiden bildirir. (Madde 90) Osmanlı devletinden kopmuş sömürgelerin malları, bağlı bulunduğu devletin mallarının hükmüne tabidir. (Madde 108) Yine ana bünyeden kopmuş devletlerde Osmanlı Devletine ait bütün taşınır ve taşınmaz mallar karşılığı ödenmeksizin o devlete kalacaktır. (Madde 110) Daha önce faize bağlanan borçlar Osmanlı Devleti tarafından ödenecektir. Bu maddelere ek olarak bölünen ve ayrılan parçaları kendileriyle özdeşleştirmekteler ve Osmanlı Devleti şu ülkenin yararına haklarından ve sıfatlarından vazgeçer tümcesini kullanmaktadırlar. Bunlar; işgalin politik mantığını özetleyen kararlardır. Öyleyse batılı güçlerin politik dilini ve taleplerini biçimlendiren ana unsur; anılan plandır. Bu plan; batının bilinçaltını şekillendirir. İnce ayarlı politik entrikaların tek amacı; bu planı gerçekleştirmektir. Vassallık rolüne soyunan ve bu görevi yerine getiren özneler, bunu özgürlük ve demokrasi etiketleri altında gizleseler de, ülkemizde ve sınırlarımız da yaşanan bütün olaylar bunu doğrulamaktadır.

Egemen güç-vassal ittifakını anlatan şu kararlar; batıcılık ve dini-etnik ayrışma üzerinden politika yapan kişilerin niçin kural tanımadıklarını ve saldırgan olduklarını anlatır: "Türkiye, ister bir başka uyrukluğa geçme ister bir antlaşma hükmüyle müttefik devletlerin ya da yeni devletlerin yasaları gereğince ve bu devletlerin yetkili makamlarının kararları uyarınca kendi uyrukluğundan her hangi bir yeni uyrukluğa geçmiş ya da geçecek olanların bu uyrukluğunu tanımayı ve bu yeni uyrukluğu almalarıyla bu uyrukları asıl devletlerine karşı her bakımdan her türlü bağlılıktan kurtulmuş say-

mayı yükümlenir." (Madde 128) "Türkiye'de oturanlardan hiçbiri, 1 Ağustos 1914 tarihinden sonra işbu antlaşmanın yürürlüğe girişine kadar, askerlik ya da siyasi davranışları ya da müttefik devletlere ya da bunların uyruklarına yaptıkları her hangi bir yardımdan ötürü, hiçbir bahane ile rahatsız edilemeyecek ve incitilmeyecektir. Türkiye'de oturan bir kişiye ilişkin olarak bu nedenle, verilen her hangi bir yargı kararı tümüyle yok sayılacak ve başlamış her hangi bir kovuşturma durdurulacaktır. (Madde 137) Vasallarını koruma altına alan batılı aktörlerin; geldiğimiz noktada ülkenin ortak kimliğine, tarihine, değerlerine ve kurumlarına saldıran kişileri korumaları, hatta doğrudan adalete müdahale etmeleri izlenen politik stratejinin değişmediğini gösterir. AB müktesebatı adı altında ölçüsüz tutumlarla haddini aşan kişileri AB ve ABD'li yetkililerin sahiplenmesi dikkat çekmektedir.

Türkiye'nin sistemini *tedhiş sistemi* olarak tanımlayan güçler; "İslam dinine geçişlere (Madde 142) müdahale etmekteler ve soy azınlıkları şeklinde tanımladıkları topluluklar için kendilerinin uygun görecekleri hükümlerin uygulanmasını şart koşmaktadırlar. (Madde 143) Bu iki maddenin sonucu olan aşağıdaki iki karar, içinde bulunduğumuz durum açısından üzerinde düşünülmesi gereken husustur.

- Her hangi bir Osmanlı uyruğunun, gerek özel gerekse ticaret ilişkilerinde din, basın ya da her çeşit yayın konularıyla açık toplantılarında, dilediği bir dili kullanmasına karşı hiçbir kısıtlama konulmayacaktır. Türkçeden başka bir dil konuşan Osmanlı uyruklarına mahkemelerde, ister sözlü isterse yazılı olsun, kendi dillerini kullanabilmeleri bakımından uygun düşen kolaylıklar sağlanacaktır. (Madde 145)
- Soy, din ya da dil azınlıklarından olan Osmanlı uyrukları

> hem hukuk bakımından hem de uygulamada, öteki Osmanlı uyruklarıyla aynı işlemlerden ve aynı güvencelerden yararlanacaklardır. Bunların, özellikle bağımsız olarak ve Osmanlı makamları hiçbir şekilde karışmaksızın, giderlerini kendileri ödemek üzere, her türlü hayır kurumlarıyla, dinsel ya da sosyal kurumlar, ilk, orta ve yüksek okullarla, başka her çeşit öğretim kurumlarında kendi dillerini özgürce uygulamak hakkına da sahip olarak kurmak, yönetmek ve denetlemek konularında eşit hakka sahip olacaklardır. (Madde 147)

Bu parçalayıcı ve yıkıcı kararları kabul etmeyen ve direnen Türk Milleti; bağımsızlığı kuruluş felsefesinin temel esası yapmıştır. Ancak geldiğimiz nokta da AB güdümüne giren siyasi iktidarlar, işgal döneminde alınan kararları *dünya milletleriyle birlikte olma adına* siyasi kararlarla gerçekleştirmek istemektedirler. Eğer AB adına alınan kararlarla anılan iki kararı karşılaştırırsak geldiğimiz noktanın cumhuriyetin kuruluş felsefesinden açık bir kopuş anlamına geldiğini görürüz. Egemen güçlerle vassalların aldığı bu mesafeye karşı yeniden milli duruşun sergilenmesi, paniklemelerinin asıl nedenidir. Son yaşanan olayları ve cumhuriyetin kuruluş esaslarından biri olan milliyetçiliğe karşı ölçüsüz saldırıyı bu açıdan okumamız gerekir. Yıllardır belli bir aşamaya getirilen ve başkalarını tanımlayarak üzeri örtülen bu sınır; bağımsızlıktan yana olanlarla mandacıların arasındaki kırılma noktasıdır. Kim ne derse desin ülkenin getirildiği nokta budur. Eğer ülkenin savunma kuvvetleriyle ilgili sınırlamaları, güvenlik güçlerine ilişkin hükümleri, silah, araç ve gereç konusunda yapılan tahditleri ve diğer hükümleri buna ekler, bu gün ülkemizde bu alanda yapılan tartışmaların taşıdığı anlamı tespit edersek söylemek istediğimiz husus anlaşılmış olur. Evet; milli direnişin ortadan kaldırdığı bu plan devrededir, ülkemizde üretilen *çatallı dilin,* sahnelediği oyunun adı budur.

UNUTTURULMAK İSTENİLEN TARİHİ BELGE, SEVR ANTLAŞMASI

Turgut ÖZBAY
Elektrik Mühendisi, Araştırmacı Yazar

Osmanlı İmparatorluğu, Almanya'nın yanında Birinci Dünya Savaşı (Birinci Paylaşım Savaşı)'na katılmıştı. Almanya'nın bu savaşta yenilmesi üzerine Osmanlı İmparatorluğu da yenilmiş sayılmıştı. Müttefik Devletler, 18 Ocak 1919'da Birinci Dünya Savaşında yenilen devletlerle antlaşmalar yapmak üzere Paris Barış Konferası'nı açtılar. 30 Ocak 1919'da da Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasını kararlaştırdılar. (1)

Paris Barış Konferansı'na hazırlık olarak Sevr Antlaşması tasarısı 12 Şubat-10 Mart 1920 tarihleri arasında, Londra'da İngiltere, Fransa ve İtalya, 18-26 Nisan 1920 tarihleri arasında San Remo'da İngiltere, Fransa, İtalya, 20 Haziran 1920'de Londra'da İngiltere ve Fransa, 21 Haziran 1920'de Bologna'da İngiltere, Fransa, İtalya, Belçika ve Japonya, 11 Temmuz 1920'de Spa'da İngiltere, Fransa,

İtalya, Japonya ve Yunanistan arasında yapılan toplantılar sonucunda hazırlanmıştır.(2)

22 Nisan 1920'de, Müttefik Devletler Osmanlı Hükümeti'ni Paris'te toplanacak barış konferansına davet ettiler.(3) 1 Mayıs 1920'de Tevfik Paşa Başkanlığındaki Osmanlı Heyeti, konferansa katılmak için Paris'e gitmiştir. (4)

Antlaşmanın tasarısı Osmanlı Temsilci Heyetine 11 Mayıs 1920'de sunulmuştur. (5) 12 Haziran 1920'de Damat Ferit Paşa ve Osmanlı Heyeti barış görüşmeleri için Paris'e gitmiştir. (6) 14 Temmuz 1920'de Damat Ferit Paşa Başkanlığı'ndaki Heyet İstanbul'a geri dönmüştür. (7)

Osmanlı Hükümeti'nin Paris Barış Konferansı'na verdiği yazılı görüş 16 Temmuz 1920'de Türk basınında yayınlanmıştır. Müttefik Devletler'in Osmanlı Hükümeti'nin yazılı görüşüne karşılık verdikleri cevap bir ültimatom (isteklerinin üzerinde hiçbir itirazın ve tartışmanın kabul edilmeyeceğidir. Bu ültimatom Osmanlı Temsilci Heyetinden Reşat Bey tarafından 17 Temmuz 1920'de telgrafla İstanbul'a bildirilmiştir. (8) Sevr Antlaşması'nın kabul edilip edilmemesi 22 Temmuz 1920'de sarayda toplanan 50 civarında eski Sadrazam (Başbakan), Kabine Üyesi (Bakan), Meclis ve Senato Üyesi (Milletvekili ve Senatör), asker, sivil ve din adamının katıldığı bir toplantıda tartışılmıştır. Kabulüne karar verilmiştir. (9) 23 Temmuz 1920'de Sevr Antlaşması'nı imzalayacak olan Osmanlı Heyeti İstanbul'dan Paris'e hareket etmiştir. (10)

Sevr Antlaşması 10 Ağustos 1920'de de Osmanlı Hükümeti adına Hadi Paşa, Rıza Tevfik ve Reşat Halis tarafından imzalanmış ve mühürlenmiştir. Antlaşmanın aslı Fransızca olarak, Fransız arşivindedir.

23 Nisan 1920'de açılan TBMM (Türkiye Büyük Millet

Meclisi), Sevr Antlaşması'nı kabul etmemiştir. Sevr Antlaşması'nın kabulü için olumlu oy veren Osmanlı Saltanat Meclisi Üyeleri ile antlaşmayı imzalayanları 19.08.1920'de vatan haini ilan etmiştir. (11)

Sevr Antlaşması, Türk tarihinin çok önemli, Türkiye Devleti'nin ise en önemli ve temel iki belgesinden (diğeri de Lozan Barış Antlaşmasıdır.) birisidir. Ne yazık ki, cumhuriyet döneminin bu önemli ve temel belgesi üzerinde son 3-4 yıla kadar gereğince değil, hiç durulmamıştır.

Bu ilgisizliğe, bir kısım "sözde aydın"ın, Hilafet yanlılarının yazılı ve görsel basında "Sevr Antlaşması yoktur", "Sevr Antlaşması proje safhasında kalmıştır", "Sevr Antlaşması imzalanmamıştır." diye yaptıkları propagandanın etkisi olmuştur. Peki; niçin böyle bir görüş ileri sürülüyordu? Çünkü; **Osmanlı Padişahları 1517 yılından itibaren Padişahlık siyasi unvanı yanında Halife unvanını, bütün Müslümanların dini lideri olmak özelliğini de taşımakta idi.** Sevr **Antlaşmasının 139. Maddesi ile, Padişahın Halifelik unvanı sadece Türkiye'de geçerli kılınıyordu. Padişahın evrensel Halifelik unvanı kaldırılmıştı.**

Sevr Antlaşması'nın var olmadığı konusundaki bilgi kirliliği karşısında Türkiye Devleti'nin yönetiminde etkili ve yetkili olan kişi, kurum ve kuruluşlardan Sevr Antlaşması vardır diye gür bir ses çıkmamıştır, bir cevap verilmemiştir, suskun kalınmıştır. Ama; Türk milleti, Türkiye Devleti'nin ve Türk milletinin emperyalistlerin telkin, tavsiye ve baskılarıyla Lozan Barış Antlaşması şartlarından, Sevr Antlaşması şartlarına doğru yönlendirildiğini, daha açık bir ifade ile egemenlik ve bağımsızlığının tehlikede olduğunu önce sezmeye, daha sonrada açık seçik görmeye başlamıştır. Sevr Antlaşması gündeme gelmiş ve gündeme oturmuştur.

Bu antlaşma ile Osmanlı İmparatorluğu parçalanmakla kalmamıştı. Ayrıca; adli, idari, askeri, ekonomik ve mali bağımsızlığı, devlet olmak özelliği elinden alınmıştı. Sevr Antlaşması'nın Bölüm I. 1. - 27. Maddeleri yeni kurulan Milletler Cemiyeti Misâkı'nı (Sözleşmesini) tanımlar ve kuruluşunu gösterir. Çok dikkat çeken bir konu, Sevr Antlaşması'nı imzalayan Osmanlı İmparatorluğu'nun Milletler Cemiyeti'ne asıl üye olarak kabul edilmediği gibi, ileride Milletler Cemiyetine katılmaya da davet edilmediğidir. Sevr Antlaşması'nın 147. Maddesine göre, Osmanlı İmparatorluğu halkı soy, dil, din olarak ufak topluluklara ayrılmaktaydı. Antlaşmanın 22/1. Maddesinde de Osmanlı İmparatorluğu içinde bulunan her bir topluluk için bir mandater (koruyucu - idareci) atanacağına karar verilmişti.

Sevr Antlaşması, soy ve millet olarak Türkiye'den, Türk varlığının dağıtılması, yok edilmesi anlamını taşımakta idi. Türkiye'den, Türk sözcüğünün ortadan kaldırması idi. Batılı emperyalistler için, Haçlı Seferleri'nde elde edemedikleri başarının, zaferin kazanılması idi, 1800'lü yıllarda Osmanlı İmparatorluğu için "Hasta Adam" demişlerdi, "Hasta Adamın" öldürülmesi ve yine 1800'lerde ortaya attıkları "Doğu Sorununun" çözülmesi idi. Sevr Antlaşması'nın temel felsefesi budur.

Sevr Antlaşması'nın 432 maddeden oluşan tam metnini incelediğimizde, kısa ve özet olarak:

Osmanlı İmparatorluğu'nun soy, din, dil esasına dayalı olmak üzere küçük topluluklara ayrıldığını, ortaya çıkarılan her bir topluluk için batılılar tarafından bir mandater (koruyucu - idareci) atandığını.

Soy, din, dil esasına dayılı olarak ayrılan bu topluluklara, devletin denetleyemeyeceği eğitim kurumları, sosyal kurumlar, dinsel

kurumlar kurdurulduğu ve kurulan bu kurumlara devlet ve belediyelerin bütçesinden pay ayrıldığı, Osmanlı İmparatorluğu'na soy, din, dil esasına dayalı bir seçim kanunu hazırlatıldığı.

İstanbul ve Boğazlar bölgesinde, emperyalist devletlerin ortak yönetiminde olan yeni bir devlet kurulduğu.

Osmanlı İmparatorluğu'nun ordusunun terhis edildiği, zorunlu askerlik hizmetinin kaldırıldığı, devletin kara, deniz ve hava sınırlarının emperyalist devletlere kısıtsız açıldığı, ayrıca gösterilecek yerlere emperyalist devletlerin kullanımı için, devlet tarafından 1 yıl içinde havaalanı yapması zorunluluğu getirildiği.

Osmanlı İmparatorluğu'nun maliyesinin emperyalistler tarafından kurulan Maliye Komisyonu tarafından kontrol edileceği, devlet bütçesinin Maliye Komisyonu'nun denetiminden sonra Meclise sunulacağı.

Emperyalist devletlerin Osmanlı ülkesinde posta hizmeti yapabilmesi için, posta büroları açma yetkisi verildiği.

İthalat vergilerinin tarifesinin emperyalistlerin yararına yeniden tanzim edileceği.

Osmanlı İmparatorluğu tarafından, 1. Dünya Savaşı başlangıcında kaldırılan kapitülasyonların (yabancıların serbest ticaret yapmak hakkı) genişletilerek yeniden uygulanmaya konulacağı.

Osmanlı İmparatorluğu'nun, 1. Dünya Savaşı sürecince imzalamış olduğu her türlü anlaşma veya antlaşmanın geçersiz sayıldığı (Rusya ile yapılan Brest-Litovsk, Türkiye ile Rusya arasındaki sınırın tespiti anlaşması gibi).

Ermeni ve Kürt meselelerinin ortaya çıkarıldığı, Trabzon Limanının Ermenistan'ın kullanımına açıldığı,

hususları görülmektedir.

Sevr Antlaşması'nın hükümleri ortadadır. Günümüzde de dünyanın hakimi olmak isteyen emperyalist devletlerin bazı yöneticileri, kurum ve kuruluşları tarafından devletimizin egemenliğini ve bağımsızlığını, vatanın bütünlüğünü, milletin bütünlüğünü ve tekliğini hedef alan, milli devlet olarak kurulan Türkiye Devleti'ni federasyon haline dönüştürmek, Türkiye Devleti'ni aşağılayan, güçsüz, suçlu ve zavallı gören ve göstermek isteyen açıklamalar yaptıklarını, fikirler ürettiklerini, iddia ve iftira dolu tezler ileri sürdüklerini görüyoruz. Ne yazık ki emperyalistler tarafından üretilen, ileri sürülen bu tür fikirler Türkiye'de bazı kişi, kurum ve kuruluşlar tarafından da tekrarlanmaya başlanmıştır.

Yapay ve sanal gündem konuları ortaya atılarak Türkiye Devleti yavaş yavaş Lozan Barış Antlaşması şartlarından Sevr Antlaşması şartlarına götürülmek istenilmektedir. Emperyalistlerin ülkemizdeki işbirlikçileri, beyinleri devşirilmiş "sözde aydınlar", "sömürge aydınları" da bu gidişe yardımcı olmaktadır. Geçmişte Sevr Antlaşması yoktur, projedir, imzalanmamıştır diyenlerin yerini bu kez, "Sevr Antlaşması vardır ama Sevr sendromuna, Sevr paranoyasına girmeye gerek yoktur" diyenler, emperyalistler ve Hilafet yanlıları ile üstü örtülü işbirliği yapanlar almıştır. Sevr Antlaşması'nı gölgelemek, örtmek gayreti içindedirler. Sevr Antlaşması'nı imzalamak, bir ihanet belgesine imza atmaktı. Ve Ankara İstiklal Mahkemesi TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi)'nin müsaadesi olmadan bu antlaşmayı düşmanlarla müzakere ve imza eden; Damat Ferit Paşa'yı, Hadi Paşa'yı, Rıza Tevfik'i ve Reşat Halis'i 07.10.1920'de gıyaben idam cezası ile cezalandırmıştı. (12)

Tarih tekerrür ediyor (tarih tekrarlanıyor) diyenler veya böyle olmasını isteyenler olabilir. Türk milleti M. Kemal Atatürk'ün "TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi)'nin bütün programlarının özü şudur. Tam bağımsızlık, kayıtsız şartsız egemenliktir." (13)

"Tam bağımsızlık denildiği zaman elbette mali, iktisadi, adli, askeri, kültürel ve benzeri her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir. Bu saydıklarımın her hangi birinde bağımsızlıktan mahrumiyet, millet ve memleketin gerçek manasıyla bütün bağımsızlığından mahrumiyet demektir. Biz bunu temin etmeden barış ve sükûna erişeceğimiz inancında değilim." (14) dediğini unutmamıştır.

10 Kasım 1938'den sonra takip edilen ve uygulanan politikalar sonucunda, Türkiye Devleti'nin; iç iradesi ve dış ticareti, Avrupa Birliği. Dış siyaseti Amerika Birleşik Devletleri, ekonomisi ve maliyesi Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası. İç hukuku Avrupa Birliği İnsan Hakları Mahkemesi ve Tahkim Yasası. Dış güvenliği NATO tarafından yönlendirilir ve yönetilir bir hale gelmiştir. Küresel düzene uyma, özelleştirme adı altında da cumhuriyetin mal birikimi olan Kamu İktisadi Teşekkülleri'nin yabancılara satılması, hatta özel sektör gelişsin diye, devlet tarafından verilen kredi ve teşvikle kurulan özel sektör kuruluşları, özel sektörün elinde olan yazılı ve görsel basın dahi yabancılara satılmaktadır. İşte bu durum Türk milletinin Sevr Antlaşması'nı hatırlamasına yardımcı olmuştur. Türk milleti, geçmişte Sevr Antlaşması'ndan nasıl kurtulmuş ise, günümüzün Sevr Antlaşması maddelerine benzeyen uygulamalarından da aynı şekilde kurtulacaktır.

Aydınların görevi Türk milletini aydınlatmaktır. Sevr Antlaşması felsefesini, Lozan Barış Antlaşması felsefesini bilmeyen bir aydın, Türk milletinin aydını olamaz. Türk milletini aydınlatamaz. Bu husus asla unutulmamalıdır. İnanıyorum ve de biliyorum, Türk milleti asla unutmayacaktır.

Kaynaklar

1. Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü. Türkiye Cumhuriyeti 80. Yıl Kronolojisi, Ankara, Ekim 2004 (sh. 6).

2. Osman OLCAY. Sevr Antlaşmasına Doğru. AÜSBF Yayınları, Nu: 455, Ankara 1981.

3. Anadolu Ajansı, A.g.e., (sh. 17).

4. Anadolu Ajansı, A.g.e., (sh. 18).

5. Anadolu Ajansı, A.g.e, (sh. 19).

6. Anadolu Ajansı, A.g.e., (sh. 19).

7. Anadolu Ajansı, A.g.e., (sh. 20).

8. Seha, L. MERAY - Osman OLCAY. Osmanlı İmparatorluğunun Çöküş Belgeleri, AÜSBF Yayınları, Nu: 409. A.Ü. Basımevi, Ankara 1977. (sh. 7).

9. Seha L. MERAY - Osman OLCAY, A.g.e., (sh. 35).

10. Anadolu Ajansı, A.g.e., (sh. 20).

11. TBMM. Zabit Ceridesi (Resmi Gazete) 19. VIII. 1920, (sh. 229).

12. Anadolu Ajansı, A.g.e, (sh. 21).

13. Anadolu Ajansı, A.g.e, (sh. 32).

14. M. Kemal ATATÜRK. Nutuk. Türk Devrim Tarihi Enstitüsü. MEB Basımevi. Cilt. 2, Ankara 1987, (sh. 624).

LOZAN BARIŞ SÖZLEŞMESİ

24 TEMMUZ 1923

TAM METİN - 143 MADDE

(Günümüz Türkçesi ile)

LOZAN BARIŞ SÖZLEŞMESİ

BÖLÜM I

SİYASAL HÜKÜMLER

1-45. MADDELER

KESİM I - ARAZİYE İLİŞKİN HÜKÜMLER
KESİM II - UYRUKLUK
KESİM III - AZINLIKLARIN KORUNMASI

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASININ GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE ÇEVRİLMİŞ TAM METNİ

BÖLÜM I

Siyasal hükümler

Madde 1 - İşbu antlaşmanın yürürlüğe girmesi tarihinden başlayarak bir yandan Britanya imparatorluğu, Fransa, İtalya, İspanya, Yunanistan, Romanya, Sırp-Hırvat-Sloven devleti ve diğer yandan Türkiye ve de tarafların uyrukları arasında barış durumu yeterli biçimde yeniden kurulacaktır.

Taraflar arasında resmi ilişkiler başlayacak ve tarafların toprakları içinde diplomat ve konsolosluk memurlarının meydana gelecek özel anlaşmaya zarar vermeden, Devletler hukuku ilkeleri ile belirlenmiş olan işlemler uygulanacaktır.

Kesim I

1. Araziye İlişkin Hükümler

Madde 2 - Karadenizden Adalar (Ege) denizine kadar Türkiye'nin sınırı aşağıdaki biçimde saptanmıştır :

Önce - Bulgaristan ile :

Rezvaya çıkışından Türkiye'ye, Bulgaristan'da ve Yunanistan'a ait üç sınırın Meriç üzerinde buluştuğu noktaya kadar Bulgaristan'ın bugün çizilmiş şekildeki güney sınırı

İkinci olarak - Yunanistan ile :

Oradan Arda ve Meriç nehirlerinin birleştiği noktaya kadar :

Meriç yatağı :

Oradan Arda'nın çıktığı yere doğru bu nehir üzerinde ve Çörek köyün hemen yanında olmak üzere arazi üzerinde belirlenecek bir noktaya kadar

Arda yatağı:

Oradan güney doğu yönünde Bosna köyünün bir kilometre denize dökülen yönünde Meriç üzerinde bulunan bir noktaya kadar

Bosna köyünü Türkiye'de bırakan belirgin derecede bir çizgi. Çörek köyü, beşinci maddede söylenen komisyon tarafından halkın çoğunluğu bakımından Türk veya Rum olarak tanınacağına göre, Türkiye'ye veya Yunanistan'a verilecektir. 11 Ekim 1922 tarihinden sonra bu köye göçen halklar bu konuda hesaba alınmayacaktır.

Madde 3- Karadenizden İran'a kadar Türkiye'nin sınırı aşağıdaki gibi saptanmıştır.

Önce Suriye ile:

20 Ekim 1921 tarihinde yapılan Fransa - Türkiye anlaşmasının 8 inci maddesinde açıklanan ve belirlenen sınır

Sonra - Irak ile :

Türkiye ile Irak arasındaki sınır dokuz ay içinde Türkiye ile Büyük Britanya arasında barış yoluyla belirlenecektir.

Saptanan süre içinde iki hükümet arasında anlaşma olmadığı takdirde, anlaşmazlık milletler cemiyetine sunulacaktır.

Sınır hattına ilişkin alınacak karar beklenerek Türkiye ve Britanya hükümetleri, kesin durumu bu karara bağlı olan toprağın bugünkü halinde herhangi bir değişiklik yapılmasma neden olacak nitelikte hiçbir askeri hareket v.s de bulunmamaya karşılıklı olarak söz verirler (taahhüt ederler)

Madde 4 - İşbu antlaşmada sözü edilen sınır, ekli 1 /1.000.000 Ölçeğindeki haritalar üzerinde çizilmiştir. Antlaşma belgesi ile harita arasında anlaşmazlık durumunda, antlaşma belgesi (metni) geçerli olacaktır.

Madde 5 - İkinci maddenin ikinci fıkrasında yazılı sınırı, arazi üzerinde çizmek için bir (topografya komisyonu) görevlendirilecektir. Bu komisyon her devlet için birer üye (murahhas) olmak üzere, Yunanistan ve Türkiye üyelerinden ve sözü edilen üyelerce bir üçüncü devlet uyruğundan seçilmiş bir başkandan oluşacaktır.

Sözkonusu komisyon idari sınırları ve yerel ekonomik çıkarları olabildiğince gözönünde tutarak, işbu antlaşmadaki anlatımları yakından izlemek için her durumda çaba harcayacaktır.

Komisyonun kararları oy çokluğu ile alınacak ve sözkonusu kararların taraflar için uygulanması zorunlu olacaktır. Komisyonun harcamaları taraflarca eşit olarak üstlenilecektir.

Madde 6 - Bir nehir veya ırmağın kıyıları ile belirlenmeyip de yatakları ile belirlenen sınıra gelince: işbu antlaşma tariflerinde kullanılan (Cours-Mecra ve Chenal-kanal) sözcükleri bir taraftan gidiş

gelişe uygun olan nehirlerde başlıca gidiş geliş kanalının ortak hattı anlamını taşır.

Bununla beraber, sınır çizgisinin olası değişikliğinde sözü edilen çizginin bu suretle belirlenen yatak veya kanalı mı izleyeceğini ya da sözkonusu yatak veya kanalın işbu antlaşma yürürlüğe konduğu sıradaki durumuna göre mi kesin biçimde belirleneceğini açıklamak sınır tesbit komisyonuna ait olacaktır.

İşbu antlaşmada aksine bir hüküm bulunmadıkça deniz sınırı, kıyıdan üç milden az uzaklıkta bulunan ada ve adacıkları içerir.

Madde 7 - İlgili devletler, tahdit (topografya) komisyonuna, çalışması için, gereken her türlü belgeyi, özellikle mevcut veya eski sınırlamaya ilişkin tutanakların onaylanmış örneklerini, büyük ölçekleri bütün haritaları, ölçüme ilişkin bilgileri, düzenlenip yayınlanmamış ölçüm haritalarını ve sınır oluşturan nehirlerin yatak değiştirmesi hakkındaki bilgileri vermeyi taahhüt ederler. Türk memurlarının yanında bulunan haritalar, ölçüme ilişkin bilgiler ve de yayınlanmamış haritalar işbu antlaşmanın yürürlüğe konmasından itibaren en kısa süre içinde komisyon başkanına İstanbul'da (başkentte) teslim edilecektir.

Bundan başka ilgili devletler, sınır tesbit komisyonuna tüm belgelerin, özellikle plan ve kadastroların ve tapu defterlerinin teslimini ve adı geçen komisyonun isteği üzerine mülk ve araziye ve ekonomik gelişmelere ilişkin tüm bilgilerin ve diğer gerekli anlatımların verilmesi konusunda yerel memurlara direktif vereceklerini taahhüt ederler.

Madde 8- İlgili devletler sınır tesbit komisyonuna görevinin yapılması için gerekli ulaşım, konut, işçi ve gereçlere (direkler, sınır işaretleri) ilişkin yardımı gerek doğaldan ve gerek yerel memurlar elile yerine getirmeyi taahhüt ederler.

Özellikle Türkiye hükümeti, gerektiğinde görevin yapılmasında sınır saptama komisyonuna yardım etmeye yetkili teknik eleman vermeyi taahhüt eder.

Madde 9 - İlgili devletler, komisyonca konulmuş olan nirengi noktalarını, işaretleri ve direkleri veya sınır nişanlarını iyi bir biçimde korumayı taahhüt ederler.

Madde 10 - Sınır nişanları birbirinden gözle görülebilecek uzaklıklara konulacaktır. Bunlara numara konulacak, bulundukları yerler ve numaraları bir haritada işaretlenecektir.

Madde 11 - Sınır saptamaya ilişkin kesin tutanaklar ve ekleri haritalarla belgeler üç asıl örnek olarak düzenlenecektir. Bunlardan ikisi birbirine sınır devletlerin hükümetlerine verilecek ve üçüncü örneği de işbu antlaşmaya imza koyan devletlere, birer onaylı örneğini verecek olan Fransa Cumhuriyeti hükümetine ulaştırılacaktır.

Madde 12- İmroz ve Bozcaadaları ile Tavşan adalarından başka Doğu akdeniz adaları ve özellikle Limni, Semendirek, Midilli, Sakız, Sisam ve Nikarya adaları üzerinde Yunan egemenliğine ilişkin 17-30 Mayıs 1913 tarihli Londra antlaşmasının beşinci ve 1-14 Kasım 1913 tarihli Atina antlaşmasının onbeşinci maddeleri hükümlerine uyarak 13 Şubat 1914 tarihli Londra konferansında alınıp 13 Şubat 1914 tarihinde Yunan hükümetine duyurulan karar, işbu antlaşmanın İtalyan egemenliğine verilen ve 15. inci maddede belirtilen adalara ilişkin hükümler saklı kalarak doğrulanmıştır. Asya kıyısından üç milden az uzaklıktaki adalar, işbu antlaşmada aksine açıklık bulunmadıkça, Türkiye egemenliğinde bulunacaktır.

Önce - Bu adalarda hiçbir deniz üssü hiçbir korugan (istihkam) kurulmayacak ve inşa edilmeyecektir.

İkincisi - Yunan askeri uçaklarının ve başka hava araçlarının Anadolu kıyı toprakları üzerinde uçması önlenecektir.

Karşılık olarak, Türkiye hükümeti de askeri uçaklarının ve diğer hava araçlarının sözü edilen adalar üzerinde uçmasını önleyecektir.

Üçüncüsü - Sözü edilen adalarda Yunan askeri kuvveti, silah altına alınıp yerinde eğitilebilecek olan kur'a sahiplerinin adedine ve bütün Yunan toprağında var olan jandarma ve polis sayısı ile orantılı olacak jandarma ve polis sayısını geçmeyecektir.

Madde 14 - Türkiye egemenliği altında kalan İmroz ve Bozca adaları, yerel idare ile kişilerin ve malların korunması konusunda müslüman olmayan yerel unsurlardan oluşan özel bir idari teşkilata sahip olacaktır. Bu adalarda güvenlik yukarda belirtilen yerel yönetim eli ile bu adalar halkı içinden atanan ve yerel yönetimin emrinde bulunan bir güvenlik örgütü ile sağlanacaktır.

Rum ve Türk halkının değiş tokuşuna ilişkin Yunanistan ile Türkiye arasında yapılmış veya yapılacak antlaşma hükümleri İmroz ve Bozca adaları halkına uygulanmayacaktır.

Madde 15 - Türkiye aşağıda sayılan adalar üzerindeki tüm haklarından ve dayanaklarından İtalya'dan yana vazgeçer :

Şu anda İtalya'nın işgali altında bulunan İstampal'in (Astropalla) Rodos (Rhodos), Kalki (Khalki), skarpanta, Kazas (Kasso), Piskopis (Tilos), Sombeki (Symi) ve İstanköy (Kos) adaları ile bunların bağlantısı olan adacıklar ve Meyis (Castellerija) adası

Madde 16- Türkiye, işbu antlaşmada açıklanan sınırlar dışında bulunan tüm arazi üzerinde ve bu araziye bağlı ve de işbu antlaşma ile üzerlerinde kendi egemenlik hakkı tanınmış olan adalardan başka adalar üzerinde ki bu arazi ve adaların kaderi ilgililer tarafından saptanmış ve saptanacaktır, her ne içerikte olursa olsun sahip olduğu tüm hukuk ve dayanaklarından vazgeçtiğini söyler (beyan eder).

İşbu maddenin hükümleri komşuluk ilişkisi ile Türkiye ile sı-

nırdaş olan ülkeler arasında kararlaşmış veya kararlaşacak olan özel hükümleri bozmaz.

Madde 17 - Türkiye'nin Mısır ve Sudan üzerindeki tüm hukuk ve dayanaklarından vazgeçtiğine ilişkin hüküm 5 Kasım 1914 tarihinden geçerlidir.

Madde 18 - Mısır vergisi ile sağlanan Osmanlı borçlarına, yani 1855, 1891 ve 1894 borçlarına ilişkin tüm yükümlülüklerden Türkiye arındırılmıştır. İşbu üç borçlanma düzenlenmesi için Mısır tarafından yapılan ödeme yıllık, bugün itibari ile Mısır genel borçlarının bir bölümünü oluşturduğundan, Osmanlı düyunu umumiyesine (Osmanlı borçları) bağlı diğer tüm borçlardan Mısır aklanmıştır.

Madde 19- Mısır devletinin tanınmasından doğan sorunlar, ilgili devletler arasında saptanacak koşullar içinde, daha sonra kararlaştırılacak hükümlerle çözümlenecek ve Türkiye'den ayrılan toprağa ilişkili olan işbu antlaşma hükümleri Mısır devletine uygulanmayacaktır.

Madde 20 - Türkiye, Britanya hükümeti tarafından Kıbrıs'ın 5 Kasım 1914'te ilan olunan katılma işlemini (ilhak) tanıdığını açıklar (beyan eder).

Madde 21- 5 Kasım 1914 tarihinde Kıbrıs adasında yerleşmiş olan Türk uyruğu, Kıbrıs'ın belirlediği koşullar çerçevesinde İngiltere uyruğunu kazanmış olup bu yüzden Türk uyruğunu kaybedeceklerdir.

Bununla beraber, işbu antlaşmanın yürürlüğe konmasından başlayarak iki yıllık bir süre içinde Türk uyruğunu seçebileceklerdir. Bu durumda seçenek haklarını kullandıkları tarihi izleyen on iki ay içinde Kıbrıs adasını terk etmek zorunda olacaklardır.

İşbu antlaşmanın yürürlüğe konduğu tarihte Kıbrıs adasında

oturup da yerel yasanın belirttiği koşullar içinde, yapılan başvuru üzerine sözü edilen tarihte, İngiltere uyruğunu kazanmış veya kazanmak üzere bulunan Türk uyruklular da bundan ötürü Türk uyruğunu kaybedeceklerdir.

Şurası kararlaştırılmıştır ki, Kıbrıs hükümeti Türkiye hükümetinin izni olmaksızın Türk uyruğundan başka bir uyruğa geçmiş kişilere İngiltere uyruğunu edinmekten vazgeçme yetkisine sahip olacaktır.

Madde 22 - Türkiye 27. inci maddenin genel hükümlerine zarar vermemek koşulu ile 18 Kasım 1912 tarihli Lozan antlaşması ve ona ekli senetler uyarınca her ne nitelikte olursa olsun, Trablusgarp (Libya) üzerinde sahip olduğu tüm hukuk ve ayrıcalıkların kesin olarak kaldırılmasını beyan eder.

2. Özel Hükümler

Madde 23 - Yüksek antlaşmacı taraflar, boğazların usulüne ilişkin bugünkü tarihle yapılmış özel sözleşmede belirtildiği gibi, Çanakkale boğazında deniz ve hava yolu ile gerek barış ve gerek savaş zamanlarında serbest geçiş ve deniz trafiği ilkesini onay ve beyan konusunda birleşmişlerdir. Adı geçen sözleşme, buradaki yüksek bağıtlı taraflar gözünde, işbu antlaşma belgesinde yer aldığı takdirde sahip olduğu hüküm ve kuvvetin aynına sahip olacaktır.

Madde 24- İşbu antlaşmanın ikinci maddesinde belirtilen sınırın, usulüne ilişkin ve bugünkü tarihle yapılmış işbu antlaşmada yer aldığı taktirde sahip olacağı hüküm ve kuvvetin aynına sahip olacaktır.

Madde 25- Türkiye, kendisi ile yanyana savaşmış olan devletlerle diğer bağıtlı devletler arasında yapılmış barış antlaşmaları ve

ek sözleşmelerin tümüyle yürürlükteliğini tanımayı ve eski Almanya İmparatorluğu, Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan toprağına ilişkin alınmış ya da alınacak olan kararları kabul etmeyi ve böylece saptanan sınır içindeki yeni devletleri tanımayı taahhüt eder.

Madde 26- Türkiye şimdiden Almanya'nın, Avusturya'nın, Yunanistan'ın, Macaristan'ın, Lehistan'ın, Romanya'nın, Sırp-Hırvat-Sloven devleti ile Çekoslovakya devletinin sınırları işbu sınır 25.inci maddede işaret olunan antlaşmalar veya tamamlayıcı tüm sözleşmelerle saptanmış ve saptanacak olduğu biçimde onayladığını kabul eder.

Madde 27- Türkiye hükümeti veya Türkiye memurları tarafından, Türkiye arazisi dışında işbu antlaşmaya imza koyan diğer devletlerin egemenliği altında veya korumasında bulunan arazi uyruğu ile Türkiye'den ayrılan arazi uyruğu üzerinde siyasal, yasal veya yönetsel konularda, herhangi bir nedene dayalı olursa olsun, hiçbir yetki veya adli hak kullanılmayacaktır.

Şurası kararlaştırılmıştır ki, müslüman memurların dinsel görevlerine zarar verilmiş değildir.

Madde 28- Taraflar, Türkiyede kapitülasyonların tüm bakış noktalarından tamamen kaldırılmasını herbiri kendisine ilgisi yönünden kabul ettiklerini beyan ederler.

Madde 29- Fransız uyruğu Faslılar ve Tunuslular Türkiye'de öteki Fransız uyruğunun bağlı olduğu usulün her konuda aynına tabi olacaklardır.

Trablusgarp ve Bingazi halkı, Türkiye'de diğer İtalyan uyrukluların tabi olduğu usulün her konuda aynına tabi olacaklardır.

Bu maddenin hükümleri aslen Tunuslu, Trablusgarp ve Faslı olup, Türkiye'de yerleşmiş bulunanların uyrukları konusunda bir hükmü içermez.

Karşılıklı olarak Türk uyruklar, birinci ve ikinci fıkralardaki hükümlerden halkının yararlandığı memleketlerde, bu memleketlerin tabi oldukları Fransa veya İtalya'daki usulün aynısından yararlanacaklardır.

Birinci fıkradaki hükümlerden halkı yararlanan veya o ülkelere gönderilen eşyanın Türkiye'de tabi olacağı usul ile karşılıklı olarak Türkiye'den çıkan veya Türkiye'ye gönderilen eşyanın adı geçen memleketlerde tabi olacağı usul, Fransa hükümeti ile Türkiye hükümeti arasında antlaşma ile belirlenecektir.

Kesim II

Uyrukluk

Madde 30- İşbu antlaşma hükümleri gereğince Türkiye'den bölünen topraklarda yerleşmiş Türk uyruklular hukuksal olarak ve yerel yasaların koyduğu koşullar içinde, bu toprakların geçtiği devletin uyruğu olacaklardır.

Madde 31- 18 yaşını geçmiş olup da 30.uncu madde gereğince Türkiye uyruğunu yitiren ve hukuken yeni bir uyrukluk edinen kişiler işbu antlaşmanın yürürlüğe konduğu tarihden itibaren iki yıl içinde Türk uyrukluğunu seçmek yetkisine sahip olacaklardır.

Madde 32- İşbu antlaşma gereğince Türkiye'den ayrılan bir kısım topraklara yerleşmiş ve o topraklardaki çoğunluğu oluşturan halktan soy yönünden ayrı olan 18 yaşını geçmiş kişiler işbu antlaşmanın yürürlüğe konmasından başlayarak iki yıllık süre içinde halkının çoğunluğu kendi soyundan olan devletlerden birinin uyruğunu, o devletin izni koşulu ile seçebileceklerdir.

Madde 33- 31 ve 32 inci maddelerin hükümlerine göre seçme haklarını kullanan kişiler, bunu izleyen 12 ay içinde oturma yerleri-

ni, seçme haklarını kullandıkları devletin toprağına taşımak zorundadırlar.

Bu kişiler seçme haklarını kullanmadan önce oturdukları diğer devletin toprağında sahip oldukları taşınmaz malları elde tutmada özgür olacaklardır.

İşbu kişiler her tür taşınırlarını yanlarında götürebileceklerdir. Bundan ötürü, kendilerinden ne çıkarma ne de sokma için hiçbir harç veya vergi alınmayacaktır.

Madde 34- İşbu antlaşma hükümleri gereğince Türkiye'den ayrılan bir yerin asıl halkından olup, 18. yaşını geçmiş olan ve andlaşmanın yürürlüğe girdiği günde yabancı memleketlerde yerleşmiş olan Türk uyruklular, Türkiye'den ayrılan ülkelerde egemen olan hükümetler ile kendilerinin yerleşmiş bulundukları ülkelerin hükümetleri arasında yapılmasına gerek görülebilecek antlaşmalar saklı tutulmak üzere, asıl halkından bulundukları toprakta yürürlükte olan uyruğu seçmekte özgürdürler. Şu koşulla ki, soyları bakımından bu topraklarda egemen olan hükümet de buna izin versin. Bu seçme hakkı bu antlaşmanın yürürlüğe konması tarihinden başlayarak iki yıl süre içinde kullanılmalıdır.

Madde 35- Bağıtlı (Akid) devletler, işbu antlaşmada veya Almanya, Avusturya, Bulgaristan veya Macaristan'la imzalanmış barış antlaşmalarında ya da Türkiye'den başka bağıtlı devletler ile veya onlardan biri ile Rusya arasında veya kendi aralarında yapılmış bir antlaşmada açıklanan ve ilgililere kendileri için edinilmesi olanağı bulunan, herhangi bir başka uyruğu edinme izni veren seçme hakkının kullanılmasında hiçbir şekilde itiraz etmeyeceklerine söz verirler.

Madde 36- İşbu kesim hükümlerinin uygulanmasına ilişkin

olan tüm konularda evli kadınlar eşlerinin ve 18. yaşından küçük çocuklar da ana babalarının bağlı oldukları koşullara uyacaklardır.

Kesim III

Azınlıkların Korunması

Madde 37- Türkiye, 38'den 44'e kadar olan maddelerde açıklanan hükümlerin temel yasalar olarak tanınmasını ve hiçbir yasa, hiçbir tüzük ve hiçbir resmi işlemin bu hükümlere zıt ve karşı olmamasını ve hiçbir yasa, hiçbir tüzük ve hiçbir resmi işlemin sözü edilen hükümlerden üstün olmamasını yükümlenir.

Madde 38- Türkiye hükümeti doğum, milliyet, dil, soy veya din ayırmaksızın Türkiye halkının tümünün yaşam ve özgürlüklerini tam olarak korumayı yükümlenir.

Türkiye'nin bütün halkı, kanun düzenine ve genel ahlâk ile bağdaşmayan her din, mezhep veya inancın gerek genel gerek özel biçimde özgürce kullanılması hakkına sahip olacaktır. Müslüman olmayan azınlıklar, tüm Türk uyruklulara uygulanan ve Türk hükümetince milli savunma veya kamu düzeninin korunması için ülkenin her yanında ya da bir kısmında alınan önlemler saklı kalmak koşulu ile, özgür seyahat ve yer değiştirme hakkından yararlanacaktır.

Madde 39- Müslüman olmayan azınlıklara mensup Türk uyrukluların, müslümanlarla özdeş, medeni ve siyasi haklardan yararlanacaklardır.

Bütün Türk halkı din farkı gözetilmeksizin yasalar önünde eşit olacaklardır.

Din, inanç veya mezhep farkı hiçbir Türk vatandaşının yurttaşlık ve siyasi haklardan yararlanmasına ve özellikle kamu hizmetlerinde çalışmasına, memurluğa ve yukarı dereceye ulaşmasına (terfi)

ya da türlü meslekleri ve teknik işleri yapmasına bir engel oluşturmayacaktır.

Herhangi bir Türk uyruklu kişinin gerek özel veya ticari ilişkiler, gerek din, basın ya da her tür yayın alanında ve gerek sosyal toplantılarda herhangi bir dilin özgürce kullanılmasına karşı hiçbir kısıtlama getirilmeyecektir.

Resmi dilin varlığı ile Türkçeden başka dil ile konuşan Türk uyruklulara mahkemeler önünde kendi dillerini sözlü biçimde kullanabilecekleri hususunda kolaylık gösterilecektir.

Madde 40- Müslüman olmayan azınlıklara mensup olan Türk vatandaşları diğer Türk uyruklulara uygulanan benzeri davranış ve güvenceden yararlanacaklar ve özellikle harcamaları kendileri üstlenmek üzere, her çeşit dinsel, sosyal ve de her tür okul ve diğer eğitim, öğretim kurumları tesis, yönetme ve denetleme ve buralarda kendi dillerini özgürce kullanma ve dinsel çalışmalarını serbestçe yapma konularında eşit hakka sahip olacaklardır.

Madde 41- Genel eğitim ve öğretim konusunda, Türkiye hükümeti müslüman olmayan halkın önemli bir oran içinde oturdukları il ve ilçelerde bu Türk vatandaşlarının çocuklarının ilkokullarda kendi dilleri ile eğitim görmeleri için gereken kolaylığı gösterecektir. Bu hüküm Türk hükümetinin söz konusu okullarda Türk dilinin öğrenilmesini zorunlu kılmasına engel olmayacaktır.

Müslüman olmayan azınlıklara mensup Türk uyrukluların önemli oranda var oldukları kent ve ilçelerde devlet bütçesi, belediye veya diğer bütçelerce eğitim, din ve hayır amacı ile genel gelirlerden ayrılacak paralardan adı geçen azınlıklar eşit bir biçimde yararlanacaktır.

Söz konusu paralar ilgili kuruluşun yetkili temsilcilerine ödenecektir.

Madde 42- Türkiye hükümeti, müslüman olmayan azınlıkların aile hukuku veya kişisel hakları konusunda, bu sorunların adı geçen azınlıkların gelenek ve göreneklerine göre çözümlenmesine yardımcı olacak her tür yasayı çıkarmaya (olur) verir.

İşbu yasalar Türk hükümeti ile ilgili azınlıklardan herbirinin eşit sayıda temsilcilerinden oluşan komisyonlarca düzenlenecektir. Anlaşmazlık durumunda, Türk hükümeti ile milletler cemiyeti birlikte Avrupa hukukçuları arasından seçilecek bir üst hakem atayacaktır.

Türkiye hükümeti adı geçen azınlıklara ait kiliselere, havralara, mezarlıklara ve öteki dinsel kuruluşlara her tür koruma önlemi almayı yükümlenir. Bu azınlıkların bugün Türkiye'de varolan vakıflarına, dinsel ve hayırsal her türlü kolaylık gösterilecek ve Türkiye hükümeti yeni dinsel ve hayırsal kuruluşların çalışması için benzeri diğer özel kuruluşlara sağlanmış olan kolaylıkların hiçbirini esirgemeyecektir.

Madde 43- Müslüman olmayan azınlıklara mensup Türk uyruklular, inançlanna zıt veya ibadetlerini bazan herhangi bir işlemin yapılmasına zorlanmayacakları gibi, hafta tatili günlerinde mahkemelere getirilmekten veya herhangi bir yasal işlem yapmaktan kaçındıklarından ötürü, hakları kaybolmayacaktır.

Bununla beraber, bu hüküm sözü edilen Türk uyrukluları kamu düzeninin korunması yönünden öteki herhaıŋgi bir Türk uyrukluya yüklenen sorumluluktan bağışık kalmayacaktır.

Madde 44- Türkiye işbu faslın yukarki maddelerinin Türkiye'nin müslüman olmayan azınlıklarına ilişkin olduğu derecede sözkonusu maddeler hükümlerinin uluslararası çıkarları içeren yükümlülük oluşturmasını ve milletler cemiyetinin güvencesi altına alınmasını kabul eder. İşbu hükümler milletler cemiyetinin çoğunluğunun

onayı olmaksızın değiştirilemeyecektir. Britanya İmparatorluğu, Fransa, İtalya ve Japonya, Milletler Cemiyeti'nin çoğunluğu tarafından işbu maddeler hakkında usulü çerçevesinde kabul edilecek olan her türlü değişikliği geri çevirmeyi bu antlaşma ile yükümlenirler.

Türkiye, milletler cemiyeti üyelerinden her birinden yükümlülüklerden herhangi birine karşı yapılan saldırıyı veya tehdidi meclisin dikkatine sunmaya yetkili olacağını ve meclisin gerektiğinde uygun ve etkili sayılacak bir davranış göstereceğini ve de direktif verebileceğini kabul eder.

Bundan başka Türkiye, işbu maddelere ilişkin hukuksal veya eylemsel sorunlarda Türkiye hükümeti ile bağıtlı öteki devletlerden herhangi biri ya da milletler cemiyeti üyelerinden diğer bir devlet arasında görüş ayrılığı ortaya çıktığında işbu anlaşmazlığın, milletler cemiyeti antlaşmasmın 14.üncü maddesi gereğince uluslararası nitelikte bir anlaşmazlık gibi sayılmasını kabul eder.

Türkiye hükümeti bu türden olan herhangi bir anlaşmazlığın diğer taraf istediği taktirde, uluslararası daimi Adalet Divanına götürülmesini kabul eder. Mahkemenin kararı temyiz edilmeyip, milletler cemiyeti antlaşmasının 13.cü maddesi gereğince verilmiş bir kararın gücüne ve tıpkısına sahip olacaktır.

Madde 45- İşbu fasıldaki hükümleri ile Türkiye'nin müslüman olmayan azınlıklarına tanınan hukuk, Yunanistan tarafından da kendi ülkesinde bulunan müslüman azınlıklar için de tanınmıştır.

LOZAN BARIŞ SÖZLEŞMESİ

BÖLÜM II

MALİ HÜKÜMLER

46-63. MADDELER

KESİM I - OSMANLI DEVLETİ BORÇLARI
KESİM II - ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

BÖLÜM II
Mali Hükümler

Kesim 1
Osmanlı Devleti Borçları (Düyunu Umumiye)

Madde 46- İşbu fasla bağlı cetvelde yazılı Osmanlı genel borçları bu fasıldaki koşullar çerçevesinde Türkiye ile 1912-1913 Balkan savaşları sonucunda kendilerine Osmanlı İmparatorluğundan toprak verilmiş olan devletler ve işbu antlaşmanın 12 ve 15.nci maddelerinde adı geçen adaların ve bu maddenin son fıkrasında belirtilen toprakların kendilerine verildiği devletler ve en son işbu antlaşma gereğince Osmanlı İmparatorluğundan ayrılıp Asya toprağı üzerinde yeni kurulan devletler arasında bölüşülecektir. Bundan başka yukarıda açıklanan devletlerin tamamı 53.üncü maddede gösterilen tarihlerden başlayarak işbu fasılda yer alan koşullar çerçevesinde Osmanlı genel borçlarının faizli toplamına ilişkin yıllık yükümlülüklere de katılacaklardır.

53 .üncü maddede saptanan tarihlerden başlayarak Türkiye diğer devletlerin kendilerine yüklenen katılım payından hiçbir şekilde sorumlu tutulamayacaklardır.

1 Ağustos 1914 tarihinde Osmanlı egemenliği altında olup, Türkiye'nin işbu antlaşmanın 2.inci maddesinde belirtilen sınır dışında bulunan Trakya toprağı, Osmanlı borçlarının bölüşülmesi konusunda sözü geçen antlaşma gereğince Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış gibi sayılacaktır.

Madde 47- Osmanlı borçları meclisi, işbu kesime ekli cetvelin (a) bölümünde yazılı borçlara ilişkin olan ve ilgili devletlerden her-birine düşen yıllık taksitlerin tutarını işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak üç ay içinde 50 ve 51 inci maddelerde düzenlenmiş ilkelere göre belirleyecek ve söz konusu tutarı o devletlere duyuracaktır.

İlgli devletler Osmanlı borçlan meclisinin bu konudaki yetkili kişileri gönderme hakkına sahip olacaklardır.

Borçlar meclisi, Bulgaristan ile 27 Kasım 1919'da yapılmış barış antlaşmasının 134.üncü maddesinde yer alan görevleri yerine getirecektir.

İşbu maddede yazılı ilkelerin uygulanmasına ilişkin olarak ilgili taraflar arasında çıkabilecek tüm antlaşmazlıklar, birinci fıkrada açıklanmış duyurunun yapılmasından sonra ve bir ay içinde milletler cemiyetinin göstereceği bir hakeme götürülecek, ücret milletler meclisince belirlenip, diğer tahkim harcamaları ile birlikte ilgili taraflara yüklenecektir.

Hakemin kararları kesin olacaktır. Hakeme başvuru, yıllık taksitlerin ödenmesini ertelemeyecektir.

Madde 48- İşbu kesime ekli (a) bölümünde gösterilen Osmanlı

borçlarının, aralarında taksim edileceği devletlerden Türkiye'nin dışındakiler 47.inci maddede sözü edilen yıllık taksitlerden her birinin kendisine düşen paylara ilişkin madde gereğince onlara yapılacak duyuru tarihinden başlayarak üç ay içinde borçlar meclisine paylarının ödenmesini sağlamak için yeterli miktarda karşılık (ipotek) göstereceklerdir. Yukarıda yazılı süre içinde söz konusu karşılıkların uygun olup olmadığı hakkında anlaşmazlık çıkarsa işbu antlaşmaya imza koyan herhangi bir devlet tarafından milletler cemiyetine başvurabileceklerdir.

Milletler cemiyeti, karşılık olarak gösterilen gelirlerin tahsilini, Türkiye dışında, aralarında borçları bölüşecek devletlerin maliye örgütüne görev olarak verebilecektir. Milletler cemiyetinin kararları kesin olacaktır.

Madde 49- İlgili devletlerden her birine düşen yıllık ödenti miktarının 47.inci madde hükümlerine uyarak kesin biçimde saptanmasına girişildiği tarihten başlayarak bir ay içinde işbu kesime ekli cetvelin (a) kısmında belirlenen Osmanlı borçlarının nominal anaparasının bölüştürülmesi yöntemini saptamak üzere Paris'te bir komisyon toplanacaktır. İşbu bölüştürme, yıllık taksitlerin dağılması için kabul edilen oranlara göre ve borçlanma sözleşmeleri ile işbu fasılın hükümleri gözönünde tutularak yapılacaktır.

Birinci fıkrada anılan komisyon Türk hükümetinin bir temsilcisi ile Osmanlı borçları meclisinin bir temsilcisinden ve birleştirilmiş borçlar ile Rumeli demiryolu senetleri (Lots Turcs) dışındaki borçlarla ilgili devletlerden herbirinin atayacağı temsilcilerden oluşacaktır. Anlaşmaya varılamayan bütün konular 47.inci maddenin 4.cü fıkrasında belirtilen hakeme iletilecektir.

Türkiye kendi payı için borç senetleri çıkarmaya karar verdiği takdirde, Türk hükümeti temsilcisi ile borçlar meclisi ve birleşti-

rilmiş borçlar ile Rumeli demiryolu tahvilleri dışındaki, borç temsilcisinden oluşacak bir komite eli ile öncelikle Türkiye'ye ilişkin olmak üzere, borçların anaparası taksim edilecektir. Yeniden çıkarılacak senetler komisyona teslim edilecek ve komisyon Türkiye'nin aklanmasını ve öte yandan Osmanlı borçlarından kendilerine birer pay verilen diğer devletlere karşı pay sahiplerinin haklarını gösteren koşullar çerçevesinde sözkonusu senetlerin sahiplerine verilmesini sağlayacaktır. Osmanlı borçlarından her devletin payını temsil sureti ile çıkarılacak senetlerden bağıtlı taraf ülkeler toprağında her türlü damga resmi veya işbu senet çıkarılmasından doğacak diğer resimler alınmayacaktır.

İlgili devletlerden her birine düşen yıllık taksitlerin ödenmesi, nominal anaparanın bölüşülmesine ilişkin işbu maddede yazılı bulunan hükümler nedeni ile geciktirilemeyecektir.

Madde 50- 47inci maddedeki belirtilen yıllık taksitlerin ve 49.uncu maddede konu edilen Osmanlı borçlarının nominal anaparasının taksimi aşağıda gösterildiği biçimde yerine getirilecektir.

Birincisi - 17 Ekim 1912 tarihinden önceki istikrazlar ile onlara ilişkin yüklemler, 1912-1913 Balkan savaşları sonucundaki durumda Osmanlı İmparatorluğu ile sözü edilen savaş sonucunda Osmanlı devletinden kendilerine toprak verilen Balkan hükümetleri ve işbu antlaşmanın 12 ve 15.inci maddelerinde sözedilen adaların verildiği devletler arasında bölüşülecek ve sözkonuşu savaşlara son veren antlaşmaların veya daha sonra yapılan antlaşmaların uygulamaya girmesinden sonra meydana gelen toprak değişimleri göz önünde tutulacaktır.

İkincisi - Bu ilk taksimden sonra, Osmanlı Devletinin kendinde kalan borç artığı ile onlara ilişkin yıllık ödemeler artığına Osmanlı Devleti tarafından 17 Ekim 1912 tarihi ile 1 Kasım 1914 tarihi ara-

sında yapılan istikrazlar ve bunlara bağlı yıllık taksitler eklenmek sureti ile ortaya çıkacak toplam, Türkiye ve Asyada yeni kurulup işbu antlaşma gereğince Osmanlı Devletinden ayrılan devletler ve de sözkonusu antlaşmanın 46.ıncı maddesinin son fıkrasındaki arazinin kendisine verilmiş olan devlet arasında taksim olunacaktır.

Anaparanın bölüşülmesi, işbu antlaşmalar yürürlüğe girmesi tarihinde her istikrazın anaparasının ulaştığı miktar üzerinden yerme getirilecektir.

Madde 51- 50.inci maddede açıklanan bölüşüm sonucu, Osmanlı borçlarının yıllık taksitlerinden yükümlü her bir devlete düşen pay aşağıdaki gibi saptanacaktır :

Birincisi - 50.inci maddenin l.inci fıkrasında belirtilen taksim için öncelikle 12 ve 15.inci maddelerde söylenen adalar ile Balkan savaşları sonucunda Osmanlı devletinden ayrılan arazinin toplamına düşecek pay miktarının hesaplaması yapılacaktır. İşbu payların tutarı, 50.inci maddenin l.inci fıkrasına göre bölüşülecek yıllık taksitler toplamına oranla tutarı, sözkonusu adalar ve kopan ülkelerin genel gelirleri ortalamasının 1907 yılında konulan ek gümrük vergisi gelirleri ile birlikte, 1910-1911 ve 1911-1912 bütçe yılları sırasında Osmanlı Devletinin genel gelirler ortalaması ile eş oranda olacaktır.

Böylece belirlenecek tutar, katılan devletler arasında daha sonra taksim edilecek ve bu surette adı geçen devletlerden herbirine düşecek payın aralarında taksim edilecek genel tutara oranla tutarı, bu devletlere bağlanan toprakların gelirleri ortalamasının, Balkan savaşı sonucunda Osmanlıdan kopan toprakların ve 12 ve 15.inci maddelerde belirtilen adaların 1910-1911 ve 1911-1912 bütçe yıllarında genel gelirleri ortalaması ile eş oranda olacaktır. İşbu fıkrada söylenen gelirlerin hesaplanmasında gümrük gelirleri göz önünde tutulmayacaktır.

İkincisi - 46.ıncı maddenin son fıkrasında belirtilen topraklar dahil olarak, işbu antlaşma gereğince Osmanlı Devletinden ayrılan topraklara gelince; ilgili olan her devlete düşen hissenin 50.inci maddenin 2.inci fıkrasına göre bölüşülecek yıllık taksitler toplamına oranla tutar, 1910-1911 ve 1911-1912 mali yılları sırasında 1907 senesinde çıkarılan gümrük ek vergisi gelirlerimde içererek Osmanlı Devletinin ortalama genel gelirlerinin 1.inci fıkrada belirtilen arazi ve adalar payı çıkarıldıktan sonra saptanacak tutarın oranı ile eş olacaktır.

Madde 52- İşbu fasla ekli cetvelin (b) fıkrasında yazılı avanslar Türkiye ile 46.ıncı maddede belirtilen devletler arasında aşağıdaki koşullar çerçevesinde bölüşülecektir:

Birincisi - Cetvelde açıklanmış olup, 17 Ekim 1918 tarihinde var olan avanslar konusunda, işbu antlaşmanın uygulamaya konduğu tarihte ödenmeyen anaparası varsa, işbu anapara ve de 53 .üncü maddenin birinci fıkrasında yazılı tarihlerden beri biriken faizleri ile sözü edilen tarihlerden beri yapılan ödemeler 50.inci maddenin birinci ve 51.inci maddenin de birinci fıkrasında belirtilen hükümlere dayanarak bölüştürülecektir.

İkincisi - İşbu ilk taksim sonucunda Osmanlı Devletine düşen paralar ve çizelgede açıklanmış olup adı geçen devletçe 17 Ekim 1912 tarihi ile 1 Kasım 1914 tarihi arasında bağıtlanmış avanslar ve işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihde ödenmeyen anapara var ise işbu para ve de 1 Mart 1920 tarihine kadar birikmiş faizler ile belirtilen tarihten beri yapılan ödemeler 50.inci ve 51 .inci maddelerin ikinci fıkralarında yazılı hükümlere göre bölüşülecektir.

Osmanlı borçları meclisi sözkonusu avanslardan ilgili devletlerden herbirine düşen pay tutarını işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihden başlayarak üç ay içinde saptayıp bu miktarı adı geçen

devletlere bildirecektir.

Türkiye dışındaki devletlere yüklenen paralar, bu devletler tarafından Osmanlı borçları meclisine ödenecek ve bu meclisçe de ya alacaklılara ya da Türkiye'nin anılan devletler hesabına gerek faiz, gerek anapara akçesi olarak ödemiş bulunduğu paralar tutarını karşılayıncaya kadar, Türk hükümeti hesabına gelir kaydedilecektir.

Yukarki fıkrada yapılması istenen ödemeler işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak yıllık eşit beş taksitte yapılacaktır. Osmanlı Devleti alacaklılarına yapılacak ödemenin bir bölümünü avans sözleşmelerinde kararlaştırılmış faizleri de içerecek ve Türk hükümetine ilişkin olan bölümü faizsiz olacaktır.

Madde 53 - Balkan savaşları sonucunda Osmanlı devletinden ayrılmış ülkelerin borçlu olup, işbu kesime ekli cetvelin (A) kısmında gösterilen Osmanlı borç istikrazlarının yıllık taksitleri, sözü edilen toprakların o devletlere verilmesini açıklayan andlaşmaların uygulanmaya konması tarihinden başlayarak ödenmesi gerekecektir. 12 inci maddede sayılan adalara gelince, bunların yıllık taksitlerinin 1/14 Kasım 1913 tarihinden itibaren ve 15.inci maddede belirtilen adaların yıllık taksitlerinin ise 17 Ekim 1912 tarihinden başlayarak ödenmesi gerekecektir.

İşbu antlaşma gereğince Osmanlı Devletinden kopan Asya'daki topraklar üzerinde yeni kurulan devletlerin ve 46.ıncı maddenin son fıkrasında yazılı toprağın kendisine verilen devletin borçlu olduğu yıllık taksitler 1 Mart 1920 tarihinden başlayarak ödenmesi gerekecektir.

Madde 54 - İşbu kesime ekli cetvelin (A) bölümünde sayılan 1911, 1912 ve 1913 hazine tahvilleri, sözleşmelerde belirtilen ödeme tarihlerinden başlayıp 10 yıllık süre içinde, kararlaştırılmış faizleri ile birlikte ödenecektir.

Madde 55 - Türkiye de içinde olduğu halde, 46.ıncı maddede gösterilen devletler, işbu kesime ekli cetvelin (A) bölümünde açıklandığı gibi, Osmanlı borçlarından kendilerine düşen, 53.üncü maddedeki tarihlerden başlayarak ödenmesi gerektiği halde ödenmemiş olan yıllık taksitlerini Osmanlı borçları yönetim kuruluna ödeyeceklerdir. Bu ödeme işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesinden itibaren yıllık eşit 20 taksitte ve faizsiz olarak ödenecektir.

Türkiye'den başka devletlerce Osmanlı borçları meclisine verilen yıllık taksitler, sözü edilen yönetim tarafından o devletler hesabına Türkiye'den ödenmiş olan paraların tutarına ulaşıncaya kadar, Türkiye'nin borçlu bulunduğu toplanmış taksitlerden mahsup edilecektir.

Madde 56 - Bundan böyle, Osmanlı borçları meclisi yönetiminde Alman, Avusturya ve Macar senet sahiplerinin temsilcileri bulunmayacaktır.

Madde 57 - Osmanlı borçları istikraz ve avanslarına ve karşılığı mısır vergisi ile sağlanmış olan 1855. 1891 ve 1894 Osmanlı istikrazlarına ait faiz kuponlarının sunulması zamanları ile sözü edilen istikrazlardan kur'ası belirmiş olan senetlerin tahsili için sunma süreleri; bağıtlı taraflar toprağında 29 Ekim 1914 tarihinden başlayarak işbu antlaşmanın yürürlüğe konmasından sonra üç ayın bitimine kadar ertelenmiş sayılacaktır.

BİRİNCİ KESİME BAĞLI EK : I

(1 Kasım 1914 tarihinden önceki Osmanlı borçları çizelgesi)

(A) Bölümü

İstikraz 1	Sözleşme Tarihi 2	Faiz 3	Ödeme dönemi	Çıkaran banka 5
Birleştirilmiş Borçlar	1-14/9/1903-8-21/6/1906	4	.....	
İkramiyeli Türk tahvilleri	5/1/1870	....	.....	
Osmaniye.....	18-30/4/1890	4	1931	Osmanlı Bankası
Tömbeki	26/4/-8/5/1893	4	1954	Osmanlı Bankası
40.000.000 franklık Doğu şimendiferleri	1-13/3/1894	4	1957	(Enternasyonal Banka Döyçe Bank ve grubu ve iki Fransız bankası ile birlikte)
%5 1896	29/2-2/3/896		1946	Osmanlı Bankası
Gümrük 1902	17-29/5/1886-28/9-11/10 1902	4	1958	Osmanlı Bankası
%4 1903 sayılı bahri	3/10/1888-21/2-6/3/1903	4	1958	Döyçe Bank
Bağdat 1 inci tertip	20/2-5/3/1903	4	2001	Döyçe Bank
%4 1904	4-17/9/1903	4	1960	Osmanlı Bankası
%4 1901 - 1905	21/11-4/12/1901-6/11/1903-25/4-8/5/1905	4	1961	Osmanlı Bankası
Askersel donatım	4-17/4/1905	4	1961	Döyçe Bank
Bağdat 2 inci tertip	20-5-2/6/1908	4	2006	Döyçe Bank
Bağdat 3 üncü tertip	20-5-2/6/1908	4	2010	Döyçe Bank
%4 1908	6-19/9/1908	4	1965	Osmanlı Bankası
%4 1909	30/9-13/10/1909	4	1950	Osmanlı Bankası
Soma - Tire - Bandırma	20/11-3/12/1910	4	1992	Osmanlı Bankası
Hıdeyde-San'a	24/2-9/8/19 M	4	2006	Fransız. Kankası
Gümrük 1911	27/10-9/11/1910	4	1952	Döyçe Dank ve grubu
Konya ovası sulaması	5-18/11/1913		1932	
Dok, tersane ve gemi yapımı	19/11-2/12/1913	5.5	1943	
%5 1914	13-26/4/1914	5	1962	Osmanlı Bankası
Tütün tekeli avansı	4/8/1913			

%5 1911 hazine tahvilleri (Savaş gemileri alınması)	13/7/1911	5	1916*	Türkiye Milli Bankası
Osmanlı Bankası 1912 Hazine tahvilleri	8-21/11/1912	6	1915*	Osmanlı Bankası
1913 hazine tahvilatı Doğrudan doğruya çıkarılan tahviller dahil	13/1-1/2/1913	5	1918*	Periye ve Ortakları

* 54 üncü maddeye bak.

(B) Kısmı

AVANSLAR	SÖZLEŞMENİN TARİHİ	FAİZ	İTİBARİ Ana para Türk Lirası
Bağdat Ortaklığı	3/16 Haziran 1908	7	300.000
Fenerler Yönetimi	5/18 Ağustos 1904	8	55.000
Fenerler Yönetimi	5/18 Temmuz 1907	7	300.000
Köstence Kablo Ortaklığı	27/9 Teşrinievvel 1904	4	17.335
Tünel Ortaklığı	.....	.	3.000
Eytam Sandığı	Muhtelif tarihlerde	.	153.147
Döyçe Bank	18/26 Ağustos 1912	5	33.000
Fenerler Yönetimi	3/16 Nisan 1913	7	500.000
Anadolu demiryolu ortaklığı	23/5 Mart 1914	6	200.000

Kesim II

Çeşitli Hükümler

Madde 58- Bir yandan Türkiye, öte yandan (Yunanistan hariç) diğer bağıtlı devletler Türkiye ile adı geçen devletlerin ve de (Tüzel kişilikler içinde olarak) uyruklarının, 1 Ağustos 1914 tarihi ile şimdiki antlaşmanın yürürlüğü girdiği tarih arasındaki zaman içinde gerek savaş eylemlerinden, gerek istimval, zaptetme, kullanma veya zoralım önlemlerinden doğan kayıplar ve zararlardan ötürü her türlü parasal isteklerde bulunmaktan karşılıklı olarak vazgeçerler.

Bununla beraber, yukardaki hüküm, işbu antlaşmanın 3.üncü bölümünde yazılı hükümlere (ekonomik hükümler) aykırı olmayacaktır.

Almanya ile yapılmış 28 Haziran 1919 tarihli barış antlaşmasının 259. uncu maddesinin l.inci fıkrası ve Avusturya ile yapılmış 10 Elül 1919 tarihli banş antlaşmasının 210.uncu maddesinin l.inci fıkrası uyarınca Almanya ve Avusturya tarafından devredilmiş olan altın paralar üzerindeki her çeşit haklarından Türkiye (Yunanistan dışında) öteki bağıtlı devletlerden yana vazgeçer.

Birinci tertip Türk tahvillerine ilişkin, gerek 20 Haziran 1331 (3 Temmuz 1915) tarihli sözleşme ile, gerek adı geçen tahvillerin arka yüzünde yazılı metne göre Osmanlı borçları meclisine yüklenmiş olan tüm ödeme yükümlülüğü ortadan kaldırılmıştır.

Buna benzer, Türkiye; Osmanlı hükümetince İngiltere'ye ısmarlanıp Britanya tarafından 1914 tarihinde elkonulmuş olan savaş gemileri için ödenmiş paraların geri verilmesini ne Britanya hükümetinden ve ne de onun uyruklarından istememeyi kabul ile bundan ötürü her türlü istemlerinden vazgeçer.

Madde 59- Yunanistan savaş yasalarına karşıt olarak, Anado-

lunun Yunan ordu ve yönetiminin eylemlerinden doğan yıkımların onarılması zorunluluğunu tanır.

Öte yandan Türkiye, Yunanistanın savaşın sürmesinden ve bunun sonuçlarından doğan mali durumunu nazara alarak onarım ko-nusunda Yunan hükümetine karşı her türlü istekten kesin olarak vazgeçer.

Madde 60- Gerek Balkan savaşları sonucunda ve gerek işbu antlaşma ile kendilerine Osmanlı İmparatorluğundan toprak verilmiş veya verilecek olan devletler Osmanlı imparatorluğunun işbu araziler üzerinde bulunan tüm mal ve mülklerini bedelsiz (parasız) edineceklerdir.

Şurası kesindir ki, 26 Ağustos 1324 (8 Eylül 1908) ve 20 Nisan 1325 (2 Mayıs 1909) tarihli iradelerin (saray kararları), hazinei hassadan (saray mal ve mülkleri) devlete geçirilmesini emrettiği mal ve mülkler ve de 30 Ekim 1918 de hazinei hassa tarafından kamu hizmetleri yararına yönetilmekte bulunmuş olan mal ve mülkler anılan devletlerin işbu mal ve mülke ilişkin konularda Osmanlı İmparatorluğu yerine geçecekleri ve sözkonusu varlıklar üzerine kurulmuş olan vakıfların yasal olarak tanınması gerekeceği yönünden bu vakıflar yukarki fıkrada gösterilen mal ve mülklerin arasına girecektir.

Gerek Balkan savaşları sonucunda ve gerek daha sonra Yunanistan'a geçmiş olan eski Osmanlı toprağı üzerinde bulunup hazinei hassa'dan devlete geçmiş olan mal ve mülklere ilişkin Türk hükümeti ile Yunan hükümeti arasında ortaya çıkan anlaşmazlık, yapılacak bir hakem anlaşması ile ve 1-14 Kasım 193 tarihli Atina antlaşmasına ekli 2 numaralı özel protokol gereğince Lâhey'de bir hakem mahkemesine gönderilecektir.

Bu maddenin hükümleri, hazinei hassa adına kayıtlı olup veya onun tarafından yönetilip işbu maddenin 2 ve 3.üncü fıkralarında sözkonusu edilmeyen mal ve mülklerin hukuksal niteliğini değiştirmeyecektir.

Madde 61- İşbu antlaşma gereğince Türkiye'den başka bir devletin uyruğu içine giren ve mülki ve askeri emekli, açık, yetim ve dul aylıklarından yararlananlar, aylıklarından ötürü Türk hükümetine karşı hiçbir istek ileri süremeyeceklerdir.

Madde 62- Almanya ile yapılmış 28 Haziran 1919 tarihli Versay barış antlaşmasının 261.inci maddesi ve 10 Eylül 1919'da Avusturya ile ve 27 Kasım 1919'da Bulgaristanla ve 4 Haziran 1920'de Macaristan'la yapılmış barış antlaşmalarının benzer maddeleri gereğince Almanya, Avusturya, Bulgaristan ve Macaristan'ın Türkiye'den alacaklı bulundukları bütün alacakların diğer devletlere devrini Türkiye kabul eder.

Öteki bağıtlı devletler bu konudan ötürü Türkiye'ye düşen borçlardan Türkiye'yi aklamayı onaylar. Türkiye'nin Almanya, Avusturya, Bulgaristan ve Macaristan'dan alacağı olan paralar da diğer bağıtlı devletler lehine devrolunmuştur.

Madde 63- Savaştan sonra Almanya'dan Türkiye'ye satılacak malların paralarına karşı Alman hükümetinin Türk kağıt paralarını belirli bir kambiyo fiyatı ile kabul edeceğine ilişkin savaş döneminde üstlendiği yükümlülüklerden Almanya'yı akladığını Türkiye diğer bağıtlı devletlerle birlikte açıklar.

LOZAN BARIŞ SÖZLEŞMESİ

BÖLÜM III

EKONOMİK HÜKÜMLER

64-99. MADDELER

KESİM I - MALLAR, HAKLAR VE ÇIKARLAR
KESİM II - SÖZLEŞMELER VE ZAMANAŞIMI
KESİM III - BORÇLAR
KESİM IV - SINAİ, EDEBİ VE GÜZEL SANATLAR MÜLKİYETİ
KESİM V - KARMA HAKEM MAHKEMESİ
KESİM VI - ANTLAŞMALAR

BÖLÜM III

Ekonomik Hükümler

Madde 64 - Bu bölümde "Düveli Müttefika" deyiminden çıkan anlam, Türkiye dışındaki bağıtlı devletlerdir. "Müttefikin tebaası" deyimi, Türkiye dışındaki bağıtlı devletler uyruğundan bulunan ya da adı geçen devletlerden birinin koruması altındaki bir devleti ya da arazi uyruğundan olan gerçek kişileri, şirket, dernek ve kuruluşlara kapsar.

Bu bölümün (Müttefikin tebaası)'na ilişkin hükümleri bağıtlı devletler uyruğuna sahip olmadıkları halde, gerçekte bu devletler tarafından koruma altında bulunmalarından ötürü, Osmanlı resmi dairelerince müttefik uyruğu gibi görülmüş ve bu yüzden zarara uğramış olan kişiler hakkında da uygulanacaktır.

Kesim I

Mallar, haklar ve çıkarlar

Madde 65- 29 Ekim 1914 tarihinde bağıtlı devletler uyruğu olan kişilere ait olup, işbu antlaşmanın yürürlüğe konduğu tarihte Türkiye'ye kalacak topraklar üzerinde var olan ve sahipleri belirlenen malları haklar ve çıkarlar bulundukları durumda, hak ve sahiplerine hemen geri verilecektir.

Buna karşılık, Türk uyruğuna ait olup, 29 Ekim 1914 tarihinde bağıtlı devletlerin egemenliği veya koruması altında bulunan ya da Balkan savaşlarından sonra Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılarak bugün adı geçen devletlerin egemenliği altında bulunan topraklar üzerinde şu anda var olan ve kimliği belirlenen mallar, haklar ve çıkarlar bulundukları durumu ile hak sahiplerine hemen geri verilecektir ve de bu antlaşma ile Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılmış topraklar üzerinde bulunup Türk uyruğuna ait olan ve bağıtlı devletler memurlarınca tasfiye edilmiş ya da gelişigüzel diğer ayrıcalıklı önlemlere göre işlem yapılmış bulunan mallar, haklar ve çıkarlar hakkında da aynı şey yapılacaktır.

İşbu antlaşma ile Osmanlı İmparatorluğundan kopan bir toprakta yerleşmiş olup, Osmanlı hükümetince olağanüstü savaş önlemleri uygulandıktan soma, sözkonusu toprakta egemenlik sürdüren bağıtlı devletin halen elinde bulunan kimliği belli tüm mallar, haklar ve çıkarlar yasal sahiplerine bulundukları durumu ile geri verilecektir. Anılan toprak üzerinde egemen olan bağıtlı devlet tarafından tasfiye edilmiş olan taşınmaz mallara da aynı geri edilmiş işlemi uygulanacaktır. Kişiler arasında bunlardan başka bütün sahiplik iddialarına yetkili yerel mahkemeler bakacaktır.

Sahiplik ileri sürülen malların belirlenmesine ilişkin tüm anlaş-

mazlıklar bu bölümün 5.inci kısmında yazılı karma hakem mahkemesine sunulacaktır.

Madde 66- 65.inci maddenin l.inci ve 2.inci fikraları hükümlerinin yerine getirilmesi ve uygulanması için bağıtlı taraflar hak sahiplerini en çabuk bir biçimde ve kendilerinin rızası olmaksızın yüklenmiş olabilecek her çeşit yararlanma ve yükümlenme haklarından arınmış olarak mal, hak ve çıkarlarını kullanacak hale getireceklerdir. Sözü edilen mal, hak ve çıkarları bu geri verme işlemini yapacak olan hükümetten daha önce doğrudan doğruya veya dolaylı kazanmış olup da geri vermeden ötürü zarara uğramış bulunacak üçüncü kişilerin zararlarının ödenmesi dahi o hükümetin görevi olacaktır. İşbu zararı giderme işleminden çıkabilecek anlaşmazlıkların çözümlenmesi genel mahkemelerin yetkisi içinde bulunacaktır. Diğer tüm durumlarda zarar ödemesi için ilgili şahıslara karşı dava açmak, zarara uğramış olan üçüncü kişilere ait bir görevdir.

Bu maksatla düşman mal, hak ve çıkarlarına ilişkin olarak yüksek bağıtlı devletlerce girişilen bütün tasarruf işlemleri ve de öteki başlıca savaş önlemleri, arındırması henüz bitmemişse, hemen kaldırılacak ve durdurulacaktır. Sahiplerinin istekleri sözü edilen mallar, haklar ve çıkarlar kimliği belirlenir belirlenmez, geri verilmek üzere, yerine getirilecektir.

65.inci madde ile geri verilmesi kararlaştırılmış olan mal, hak ve çıkarlar işbu antlaşmanın imzalandığı tarihde yüksek bağıtlı taraf hükümetlerinden birinin memuru tarafından tasfiye edilmiş bulunursa, o hükümet arındırma bedelini sahiplerine ödemek sureti ile mal, hak ve çıkarları aynen geri vermek zorunluğunda olmayacaktır. Eğer sahibinin başvurusu üzerine beşinci fasılda belirtilen karma hakem mahkemesi tasfiyenin gerçek bedelini bulduracak koşullar altında yerine getirilmemiş olduğuna karar verirse, bu mahkeme taraflar

arasında bir anlaşmaya varılması durumunda haklı bulduğu ölçüde tasfiye bedelini artırabilecektir. Mal sahibi ile yapılan anlaşmanın ya da sözü edilen karma hakem mahkemesi kararından itibaren iki ay içinde ödeme yapılmadığı taktirde mal, hak ve çıkarlar geri verilecektir.

Madde 67- Bir yandan Yunanistan, Romanya, Sırp-Hırvat-Sloven devletleri, diğer yandan Türkiye kendi orduları ve resmi daireleri tarafından Türkiye toprağında veya Yunanistan, Romanya, ve Sırp-Hırvat-Sloven devletleri arazisinde yeralan her çeşit taşınır malın ülkeleri içinde aranması ve geri verilmesi hususunda, gerek dosya ve ilgili belgelerin teslimi yoluyla kolaylık gösterilmesini karşılıklı olarak yükümlenirler.

İşbu arama ve geri verme durumu, Alman, Avusturya-Macaristan ya da Bulgar orduları ve resmi dairelerince Yunan, Romanya veya Sırp-Hırvat-Sloven devletleri toprağında olup da Türkiye'ye ya da onun uyruklarına geçmiş olan yukarda sözü edilen taşınır mallar hakkında aynı işlem yapılır.

İşbu arama ve geri vermeye ilişkin dilekçeler antlaşmanın yürürlüğe konmasından itibaren altı ay içinde verilecektir.

Madde 68- Türkiye'nin Yunan ordusu tarafından işgal edilmiş olan yörelerinde bir yanda Yunanistan memurları ve daireleri, öteyandan Türk uyruklular arasında imzalanmış sözleşmelerden doğan borçlar, sözü edilen sözleşmelerde yazısı koşullar çerçevesinde Yunan hükümetince ödenecektir.

Madde 69- 1 Ağustos 1914'te yararlandıkları usule göre bağıtlı devletler uyruğuna ve mallarına uygulanan hiçbir vergi resim veya ek vergi 1922-1923 akçalı yılları için, anılan uyruklulardan veya mallarından tahsil edilmeyecektir.

1922-1923 bütçe yılından önceki yıllar hesaplarına ilişkin olmak üzere, 15 Mayıs 1923 tarihinden sonra vergi alınmışsa işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesi ile birlikte karşılığı kadar para hak sahiplerine geri ödenecektir.

Madde 70- 65, 66 ve 69.uncu maddelere dayalı istemler, işbu antlaşmanın yürürlüğe konduğu tarihden başlayarak 6 aylık süre içinde yetkili memurlar önünde ve uzlaşma olmazsa yine bu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihden başlayarak on iki ay içinde karma hakem mahkemesinde dava açılacaktır.

Madde 71- Britanya İmparatorluğu, Fransa, İtalya, Romanya ve Sırp-Hırvat-Sloven devletleri veya bunların uyrukları kendi mal, hak ve çıkarları hakkında 29 Ekim 1914 tarihinden önce Osmanlı Hükümeti önünde istemde bulunmuş ya da dava açmış olduklarından, işbu kısmın hükümleri, anılan istem veya davaları bir biçimde bozamayacaktır. Britanya, Fransa, İtalya, Romanya ve Sırp-Hırvat-Sloven hükümetleri yanında Osmanlı hükümeti veya uyrukları tarafından ileri sürülmüş veya açılmış istem ve davalar hakkında da benzer işlemler yapılacaktır. Bu istemler veya davalar Türk Hükümeti ile işbu maddede gösterilen hükümetler önünde, kapütülasyonların kaldırılması gözönünde tutularak aynı koşullar altında izlenecektir.

Madde 72- Mevcut antlaşma ile Türkiye'ye kalan topraklar içinde Almanyaya, Avusturyaya, Macaristan'a ve Bulgaristan'a veya onların uyruklarına ait olup da işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten sonra bağıtlı hükümetlerce haciz veya işgal edilmiş bulunan mal, hak ve çıkarlar, anılan uyrukları arasında kararlaştırılacak antlaşmaların yapılmasına kadar bağıtlı devletlerin elinde kalacaktır. Eğer sözkonusu mallar, haklar ve çıkarlar tasfiye edilmiş ise bu tasfiye işlemleri onaylanmıştır.

İşbu antlaşma ile Türkiye'den ayrılmış olan topraklar içinde egemen olan hükümetler, bu antlaşmanın yürürlüğü girmesinden itibaren bir yıl içinde anılan topraklarda bulunan Almanya'ya, Avusturya'ya, Macaristan'a ve Bulgaristan'a ya da uyruklarına ait mallar, haklar ve çıkarları arındırabileceklerdir.

Şimdiye kadar yapılmış olup henüz yerine getirilmemiş olan arındırmaların (tasfiye) ürünleri, eğer bu mallar Alman, Avusturya, Macar ve Bulgar devletlerine ait ise, ilgili devlet ile imzalanmış olan barış antlaşması ile kurulmuş onarım komisyonuna verilecektir. Eğer arındırılan mallar, özel mülkiyetten ise bedeli doğrudan doğruya sahiplerine ödenecektir.

Bu maddenin hükümleri Osmanlı anonim şirketlerine uygulanmaz.

İşbu madde ile saptanan önlemlerden ötürü Türkiye hiçbir biçimde sorumlu olmayacaktır.

Kesim II

Sözleşmeler ve Zamanaşımı

Madde 73- 82.inci maddede tanımlandığı üzere, sonradan birbirine düşman olmuş taraflar arasında ve anılan maddede gösterilen tarihten önce yapılmış olup, aşağıdaki türden olan sözleşmeler, içerdikleri hükümlere ve işbu antlaşmanın hükümlerine uymak koşulu ile yürürlükte kalırlar:

a - Taşınmaz malların satışına ilişkin sözleşmeler 82.inci madde gereğince tarafların düşman oldukları tarihten önce teslim işlemi fiilen yapılmış ise,

b - Kişiler arasında yapılmış kira sözleşmeleri ile kira bedeli ve kira vaadi sözleşmeleri,

c - Kişiler arasında yapılmış maden, orman veya tarım yapılacak toprak işletmesine ilişkin sözleşmeler,

d - Taşınmazların ve taşınırların güvence olarak gösterilmesine ilişkin sözleşmeler,

e - Bağlı oldukları yasaya göre kollektif ortaklıklarına uygulanacak, ortaklık sonucu sözleşmeleri,

f - Gerçek kişiler ve ortaklıklar ile devlet, iller, belediye ve öteki idareler arasında yapılan sözleşmeler,

g - Aile'ye ilişkin sözleşmeler,

h - Bağışlara ve teberruya ilişkin sözleşmeler

İşbu madde sözleşmelere imzalandıkları sırada kendiliklerinden taşıdıktan değerden başka bir değer verilmesi için ileri sürülemez. İşbu madde imtiyaz sözleşmelerine uygulanmayacaktır.

Madde 74- Sigorta sözleşmelerine işbu faslın ekinde yer alan hükümler uygulanır.

Madde 75- 73 ve 74.üncü maddelerde sayılan sözleşmelerden ye ayrıcalık (imtiyaz) sözleşmelerinden başka daha sonra biri diğerine düşman olan kişiler arasında yapılan sözleşmeler, tarafların düşman oldukları tarihte ortadan kalkmış olacaktır.

Bununla birlikte, sözleşme yapanlardan herbiri, işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesinden itibaren 3 ay içinde gerekirse öte taraf sözleşmenin yapıldığı tarihdeki koşullar ile onun yürürlükte bırakılması istenildiği tarihdeki koşullar arasındaki farkı karşılayacak tazminatı ödemek üzere, sözleşmenin yerine getirilmesini isteyebilecektir.

Madde 76- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girmesinden önce 73-75.inci maddelerde yazılmış sözleşmelerin bağıtlı devlet uyruğundan olan bağıtlılar arasında ve özellikle bu sözleşmelerin kaldırılma-

sı, devam ettirilmesi ya da değiştirilmesi ile ilgili olarak ödenecek paranın cinsine veya kambiyo değerine ilişkin antlaşmalar da bunun kapsamı içinde olacak bütün işlemlerin geçerliliği onaylanmıştır.

Madde 77- 30 Ekim 1918 den sonra bağıtlı devletler uyruğu ile Türkiye uyruğu arasında imzalanmış sözleşmeler geçerli olup, bunlar genel hukuk hükümlerine bağlı olacaktır.

30 Ekim 1918 tarihinden sonra 16 Mart 1920 tarihine kadar İstanbul hükümeti ile usulünce yapılmış sözleşmeler de geçerli olup, genel hukuk hükümlerine bağlıdır.

16 Mart 1920'den sonra İstanbul hükümeti ile usulüne göre yapılmış ve anılan hükümetin egemenliği altındaki topraklara ilişkin olan tüm sözleşmeler ve anlaşmalar, işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak üç aylık süre içinde, ilgililerin başvurulan üzerine, T.B.M.M'nin onayına sunulacaktır. Bu sözleşmeler gereğince yapılmış ödemeler, bu ödemeleri yapan tarafın hesabına usulüne uygun olarak kayıt edilecektir. Onaylanmadığı takdirde ilgili tarafın, gerekirse, doğrudan doğruya ve fiilen uğradığı zararı karşılayacak ölçüde bir zararı karşılama hakkı olacak ve bu hak barışçıl bir anlaşma olmadığı durumda, karma hakem mahkemesi tarafından çözümlenecektir.

Bu maddenin hükümleri ne imtiyaz sözleşmelerine, ne de imtiyazın başkasına geçmesine (devir) ve vazgeçilmesine (ferağ) uygulanmaz.

Madde 78- Sonradan düşman olmuş taraflar arasında, imtiyaz sözleşmelerinden başka yapılmış sözleşmelere ilişkin çıkmış ya da aşağıda gösterilen 6 aylık sürenin bitmesinden önce çıkabilecek tüm anlaşmazlıklar, karma hakem mahkemesi tarafından çözümlenecektir. Bununla birlikte tarafsız devletlerin yasalarının uygulanmasından ötürü anılan devletler ulusal mahkemelerinin yetkisi içine giren

anlaşmazlıklar bunun dışındadır. İşbu son durumda sözü edilen anlaşmazlıklar, karma hakem mahkemesince değil, ulusal mahkemeler tarafından çözümlenecektir. Bu madde gereğince karma hakem mahkemesinin yetkisi içinde olan anlaşmazlıklara ilişkin şikayetlerin, anılan mahkemeye, kuruluş tarihinden itibaren 6 ay içinde sunulması gerekir.

Bu sürenin bitiminde karma hakem mahkemesine sunulmayan anlaşmazlıklar genel hükümler çerçevesinde yetkili mahkemelerce çözümlenecektir.

Bu maddenin hükümleri ne savaş sırasında aynı ülkede oturmuş ve kişilikleri ile mallarını özgürce kullanmış tüm taraflar arasında imzalanmış sözleşmelere, ne de tarafların hasım oldukları tarihten önce yetkili bir mahkemece bir karara bağlanmış anlaşmazlıklara uygulanamaz.

Madde 79- Yüksek bağıtlı taraflar topraklan üstünde düşmanlar arasındaki ilişkilerde zaman aşımına, yasal sürenin geçmesinden ötürü doğan dava açılamaması veya hakkın düşmesine ilişkin her türlü süreler, ister savaşın başından önce, ister ondan önce işlemeye başlasa da, 29 Ekim 1914 den yürürlükteki antlaşmanın yürürlüğe konmasından başlayarak üç ayın bitimine kadar durdurulmuş sayılacaktır.

İşbu hüküm, özellikle faiz ve pay senetli kuponlarının verilmesi sürelerine ve kur'a çekilişi sonucu saptanan ya da başka bir surette ödenmesi zorunlu olan payların sunuş sürelerine uygulanır. Romanya'yı ilgilendiren konularda yukarda yazılı süreler 27 Ağustos 1916 tarihinden başlayarak durdurulmuş olacaklardır.

Madde 80- Düşmanlar arasındaki ilişkilerde savaştan önce düzenlenmiş olan hiçbir ticari senet, sadece kabul ve ödeme için

gereken süre içinde sunulmadığından veya savaş sırasında ne keşidecilere ne ciro edenlere kabul edilmemek veya ödememekten ötürü duyuru yapılmadığı için, ne protestonun ve ne de herhangi bir işlemin yapılmaması nedeni ile geçersiz sayılmayacaktır.

Eğer bir ticari senedin kabul ve ödenmesi konusunda sunulması zorunluluğu veya kabul edilmemesi keşideci ve ciroculara (Ciranto) haber verme zorunluğu ya da o senedin protesto zorunluğu için gereken süre, savaş sırasında sona ermiş ve senedi sunmak veya protesto etmek veya kabul etmemek veya ödenmesini bildirmek (ihbar) ile yükümlü olan taraf, bunu savaş zamanında yerine getirmemiş ise, senedi sunma, kabul etmeme veya ödememeyi bildirme veya protestoda bulunması için kendisine işbu antlaşmanın yürürlüğe girmesi gününden başlayarak 3 ay süre verileceklir.

Madde 81- Ödenmesi zorunlu olmuş borçlara karşılık olarak, savaştan önce sağlanan taşınır ve taşınmaz ipotekler veya güvenceleri paraya çevirmek için savaş döneminde yapılmış olan satışlar; alacaklıya bildirilmek sureti ile gerekli formaliteler tümüyle yapılmamış olsa bile, alacaklının her türlü zarar ve kaybına ilişkin hesapların sonuçlandırılması için alacaklıyı karma hakem mahkemesince davet edilme hakkı saklı kalmak koşulu ile geçerli olacaktır.

Mahkeme taraflar arasındaki hesapları arındırmak (tasfiye), ipotek veya güvence olarak verilen malın koşullarını incelemek ve eğer alacaklı kötü niyetli davranmış ya da ipoteği satmaktan kaçınmak için veya bu satışın adilce yapılmasını sağlama yolunda elindeki her türlü olanağa başvurmamışsa borçlunun satış nedeni ile uğradığı zararı gidermek gereğini alacaklıya yükleme yetkisine sahiptir.

Bu hüküm ancak hasımlar arasında uygulanacak ve yukarda yazılı işlemler 1 Mayıs 1923 tarihinden sonra yapılmış olanlarını kapsamayacaktır.

Madde 82- Bu faslın anlamına göre; bir sözleşmenin taraflarını oluşturan kişiler, aralarında ticaretin mümkün olmadığı veya anılan kişilerden birinin bağlı olduğu yasalar, emirler veya düzenlemeler ile ticaret yasaklandığı ya da yasal olmayan bir nitelik kazandığı tarihten başlayarak düşman sayılacaklardır.

Sözleşme yapanlardan birisi için düşman ülkesi olduğu halde, savaş sırasında orada oturarak kişi ve malları hakkında özgürce işlemlerde bulunabilmiş olduğu bağıtlı taraflardan birinin toprağı içinde (şirketler dahil) düşman kişiler veya onlann memurları arasında imzalanmış sözleşmeler 73-75 ve 79, 80 inci maddelerdeki hükümlerin dışında kalarak genel hükümlere tabi tutululacaktır.

Madde 83- İşbu faslın hükümleri Japonya ile Türkiye arasında uygulanmayacak ve anılan hükümlerde sözkonusu olan maddelere konu edilen sorunlar iki ülkenin yerel yasalarına göre çözümlenecektir.

Kesim III

Borçlar

Madde 84 - Savaştan önce yapılmış sözleşmeler gereğince, savaştan önce veya savaş sırasında ödenmesi zorunlu olan ve savaş nedeni ile ödenmeyen borçların sözleşmelerde yer alan koşullar çerçevesinde ve üzerinde anlaşılan para ile o paranın çıktığı ülkede geçerli değer üzerinden ödenmesi gerekeceğini tanıma konusunda bağıtlılar anlaşmışlardır.

Madde 85- Osmanlı borçları işbu fasılın ve işbu bölümün (ekonomik hükümler) öteki kesimlerinin dışında bırakılmıştır.

Kesim IV

Sınai, edebi ve güzel sanatlar mülkiyeti

Madde 86- İşbu antlaşma hükümleri saklı kalma koşulu ile sınai, edebi veya güzel sanatlara ilişkin mülkiyet hakları; bağıtlı devletlerden herbirinin yasalarına göre 1 Ağustos 1914'te sahip bulundukları durum üzerine, bağıtlı devletler toprağında, işbu antlaşmaların yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak, bu haklardan savaşın başladığı anda yararlanmış kişilerin ya da onların hak sahiplerinin lehine yeniden tanınacak veya geri verilecektir ve de savaş çıkmamış olsaydı, bir sınai mülkiyetin ya da edebiyata ve güzel sanatlara ilişkin bir yapıt yayınının korunması için yasa çerçevesinde yapılmış bir başvuru üzerine savaşın sürdüğü dönem sırasında elde edilebilecek olan haklar da işbu antlaşmanın yürürlüğe konması tarihinden itibaren işbu haklara sahip bulunan kişiler yararına onaylanacaktır.

Yukarıda belirtilen hükümler gereğince, geri verilecek haklara zarar vermemek koşulu ile savaş sırasında bağıtlı devletlerden birinin yasama, yürütme veya idari bir dairesince alınmış olan özel önlemlere uyularak, Osmanlı uyruğuna ilişkin sınai, edebi ve güzel sanatlar konularında yapılan tüm işlemler (ruhsat verilmesi de bunun içinde) yürürlükte kalacak ve hükümleri tümü ile geçerli olacaktır. Bu hüküm, herhangi bir bağıtlı devlet uyruğunun hukuku konusunda Türk makamları tarafından yapılmış benzeri işlemler için de geçerlidir.

Madde 87- 1 Ağustos 1914 tarihinden önce kazanılmış olan veya savaş çıkmamış olsa idi, savaştan önce ya da savaşın sürdüğü sırada yapılmış bir istem ile o tarihten beri edinilmesi mümkün olan sınai mülkiyet hukukunu elde etme veya koruma ya da bu konuda itiraz edebilmeleri için öteki her bir bağıtlı devlet arazisinde Türk uyruğuna ve Türkiye'de o devletlerin uyruğuna, ek vergi ve hiçbir

tür ceza verilmeksizin her başvurusunu işleme koymak, her vergiyi ödemek ve genel olarak her devletin yasa ve düzenlemelerinin öngördüğü işlemleri yerine getirmek üzere, işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en az bir yıl süre verilmiştir.

Bazı formalite ve işlemlerin yapılmaması ve tamamlanmamasından ötürü düşmüş olan sınai mülkiyet haklan, ihtira (buluş) belgeleri ile resimlere ilişkin konularda bunların yürürlükte sayılmadığı günlerde işleten veya kullanan üçüncü kişilerin haklarını korumak için her devletin gereken önlemleri alabileceği koşulu ile bu haklar tekrar geçerlilik kazanacaktır.

Madde 88- Bir yandan Türkiye uyruğu ile Türkiye'de oturan ya da Türkiye'de sanatlarını yapmakta bulunan kişiler; öte yandan bağıtlı devletler uyruğu ile bu devletlerin toprağında oturan veya sanatlarını yapan kişiler ve de bu kişilerin savaş sırasında kimi hakları devrettiği üçüncü kişilerce savaşın başladığı tarih ile bu andlaş-manın yürürlük tarihi arasında geçen süre içinde, diğer tarafın toprağında çıkmış olup, savaş sırasında ve herhangi bir günde varolan ya da 86.ıncı maddeye dayanarak yeniden yaşama geçirilmesi gereken sınai mülkiyet, edebiyat ve güzel sanatlara ilişkin hakları bozulmuş sayılabilen eylemlerden ötürü dava açılabilecektir.

Madde 89 - Sınai mülkiyet haklarından yararlanma veya edebiyata ve güzel sanatlara ilişkin yapıtları çoğaltma konusunda, bir yandan bağıtlı devletler uyrukları veya onların topraklarında oturan ya da sanatlarını yapmakta olan kişiler ile, öte yandan Osmanlı uyruğu arasında savaştan önce yapılmış ruhsat sözleşmeleri, Türkiye ile bağıtlı devlet arasında çıkmış savaş tarihinden itibaren geçersiz sayılacaklardır.

Madde 90 - İşbu antlaşma gereğince Türkiye'den ayrılan toprakların halkı gerek bu ayrılışa ve gerek bunun sonucu olarak ortaya

çıkan uyruk değişikliğine karşın, Osmanlı yasalarına göre bu değişim sırasında sahip oldukları sınai, edebi ve güzel sanatlara ilişkin mülkiyet haklanndan Türkiyede tam ve kapsamlı bir biçimde yararlanmalarını sürdüreceklerdir.

Bu antlaşma ile Türkiyeden ayrılan bir ülkede bu ayrılma sırasında yürürlükte bulunan veya 85.inci madde gereğince yeniden işlerlik kazanacak veya geri verilecek olan sınai, edebi ve güzel sanatlar mülkiyetine ilişkin haklar Osmanlı yasalarının öngördüğü süre devamınca yürürlükte kalacaktır.

Madde 91 - Osmanlı İmparatorluğu hükümetinin başkentte ya da taşrada 30 Ekim 1918 tarihinden beri vermiş olduğu buluş belgeleri (ihtira beratları) veya fabrika markaları hakkında yaptığı tescil işlemleri ve de işbu beratlarla markaların devir ve teslimine ilişkin her türlü kayıt veya tescil işlemleri, ilgililerin bu antlaşmanın yürürlüğe konması tarihinden başlayarak üç ay içinde verecekleri dilekçe üzerine Türk hükümetine bildirilecek ve bu hükümet gereğini yapacaktır. Bu tescil işleminin hükmü, daha önceki tescil tarihinden itibaren geçerli olacaktır.

Kesim V

Karma hakem mahkemesi

Madde 92- Bir yandan bağıtlı devletlerden herbiri, öte yandan Türkiye arasında varolan antlaşmanın yürürlüğe girmesi tarihinden başlayarak, üç ay içinde birer karma hakem mahkemesi kurulacaktır.

Bu mahkemelerden herbiri, ikisi ilgili hükümetler tarafından atanmak üzere, üç üyeden oluşacaktır. Bu hükümetler birden çok üyeyi atama yetkisine sahip olacaklar ve mahkemede üye olarak bu-

lunacak kişiyi gerektiğinde bunlar arasından seçeceklerdir. Başkan; ilgili iki hükümet arasında uzlaşmayla saptanacaktır.

Varolan antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak iki ay içinde bu uzlaşma sağlanamazsa, başkan ilgili hükümetlerden birisinin istemi üzerine, Lahey uluslararası mahkemesinin başkanı tarafından savaş sırasında tarafsız kalan devletler uyruğu içinden kişileri atayacaktır.

Eğer bu iki ay içinde ilgili hükümetlerden birisi kendisini mahkemede temsil edecek üyeyi seçmeyecek olursa, diğer hükümetin isteği üzerine anılan üyenin atamasını milletler cemiyeti yapacaktır.

Mahkeme üyelerinden birisinin ölüm ya da görevden ayrılması veya görevini yapamayacak bir durumda olması nedeni ile yerine atama için kararlaşmış usule göre işlem yapılacaktır. İki aylık süre; ölüm, istifa ve görevini yapamamak hallerinin kanıtlandığı günden itibaren geçerlidir.

Madde 93- Karma hakem mahkemeleri İstanbul'da kurulacaktır. Eğer konuların nitelik ve niceliği gerektirirse ilgili hükümetler her mahkemede bir veya birkaç ek şube açma yetkisine sahip olacaktır. İşbu şubelerden herbirinin kuruluşu için ihtiyaca göre herhangi bir yer saptanabilecektir.

Bu şubelerin herbiri, bir ikinci başkan ile 92.inci maddenin 2-5 fıkralarında yazılı olduğu üzere atanmış iki üyeden oluşacaktır.

Madde 94- 92 ve 93.üncü maddeler gereğince kurulan karma hakem mahkemeleri işbu antlaşma uyarınca kendi yetkileri içinde bulunan anlaşmazlıklar hakkında karar vereceklerdir.

Üye çoğunluğunun vereceği karar mahkemenin kararı olacaktır.

Bağıtlı devletler, karma hakem mahkemelerinin kararlarını ke-

sin saydıklarını ve kendi uyrukları hakkında bu kararlara uymaya zorunlu kılacaklarını ve kararlar kendilerine duyurulur duyurulmaz hiçbir yerine getirme (infaz) kararına gerek kalmaksızın ülkelerinin her yerinde uygulayacaklarını kabul etmişlerdir.

Bundan başka bağıtlı taraflar özellikle duyurunun (tebliğ) gönderilmesine ve kanıtların toplanmasına ilişkin konularda kendi mahkeme ve memurlarının karma hakem mahkemelerine, ellerindeki her türlü belge ile yardım yapmayı yükümlenmişlerdir.

Madde *95*- Hakem mahkemelerinin ilkesi; adalet, hukuk ve iyi niyet kuralları olacaktır.

Her mahkeme; kullanılacak dili belirleyip sorunlara tümü ile egemen olmak için gereken çevirileri yaptıracak ve kendi önünde izlenecek yöntemi, mahkeme kurallarını ve sürelerini düzenleyecektir. Bu kuralların düzenlenmesinde aşağıdaki hususlara uyulacaktır :

1. Yargılama usulü; bir rapora yanıt, yanıta yanıt biçiminde yürütülecektir. Eğer taraflardan biri düşüncesini sözlü olarak bildirmek isterse, öteki tarafa da bu hakkın tanınması koşulu ile buna izin verilecektir.

2. Mahkeme; soruşturma yapılmasını, belge verilmesini, bilirkişiye başvurulmasını, yerinde keşif yapılmasını ve hertürlü bilgi istenip kişileri sorgulamasını, tanıkların dinlenmesini, taraflardan veya temsilcilerinden her türlü sözlü ve yazılı bilgiyi almasını ve arama isteminde bulunmasını içeren tüm yetkilere sahiptir.

3. Mevcut antlaşmada, aksine hükümler dışında, mahkemenin kuruluş tarihinden başlayarak 6 aylık sürenin dolmasından sonra, sözkonusu mahkemenin bir kararı ile verilmiş, uzaklık veya zorlayıcı nedenlerle kural dışı olarak haklı görülmüş, her tür istem ve savlara özel bir izin olmadıkça kabul edilmeyecektir.

4. Bir yıl içinde toplam 8 haftayı geçemeyecek olan tatil dönemleri dışında, her hafta işlerin çabuklaştırılması için gerekli sayıda duruşma yapmak mahkemenin görevidir.

Madde 96- İlgili hükümetler her mahkeme için birleşerek bir genel sekreter atayacaklardır.

Madde 97- Her hükümet atadığı mahkeme üyesi ile memur ve kâtiplerin aylıklarını ve ödeneklerini karşılayacaktır.

Madde 98- İşbu fasıl; Japonya ve Türkiye arasında meydana gelmiş olup, bu antlaşma gereğince hakem mahkemesinin görevleri arasında bulunan işlere uygulanmayacaktır. Bu konular iki devlet arasında uzlaşma sureti ile çözümlenecektir.

Kesim VI

Antlaşmalar

Madde 99- İşbu antlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra içerdiği hükümler bozulmaksızın aşağıda sayılan ekonomik ve teknik nitelikte ve çok taraflı antlaşmalar, sözleşmeler, anlaşmalar Türkiye ile diğer bağıtlı devletlerden bunlara taraf olanlar arasında yeniden yürürlüğe gireceklerdir:

1. Denizaltı kablolarının korunmasına ilişkin, 14 Mart 1884, 1 Aralık 1886 ve 23 Mart 1887 tarihli sözleşmelerle- 7 Temmuz 1877 tarihli bütünleyici protokol

2. Gümrük tarifelerinin yayınlanmasına ve bu tarifelerin yayınlanması için (uluslararası birlik) kurulmasına ilişkin 5 Temmuz 1890 tarihli sözleşme

3. Paris'te uluslararası genel sağlık idaresi kurulmasına ilişkin 9 Aralık 1907 tarihli sözleşme

4. Roma'da uluslararası bir tarım enstitüsü kurulmasına ilişkin 7 Haziran 1908 tarihli sözleşme

5. ESKO nehri üzeride geçiş resminin satın alınmasına ilişkin 16 Temmuz 1863 tarihli sözleşme

6. İşbu sözleşmenin 19.uncu maddesindeki özel hükümler saklı kalmak koşulu ile Süveyş kanalının özgürce kullanılmasını sağlayacak bir yöntemin saptanmasına ilişkin, 29 Ekim 1888 tarihli sözleşme

7. 30 Kasım 1920 tarihinde Madrit'te imzalanan sözleşme ve anlaşmaların da içinde bulunduğu genel posta birliği sözleşme ve anlaşması

8. 10/22 Temmuz 1875 tarihinde Senpetersburg'da imzalanan uluslararası telgraf sözleşmeleri ve 11 Haziran 1908'de Lizbon uluslararası telgraf konferansında kararlaştırılan tüzükler ve tarifeler

Madde 100- Türkiye aşağıda sayılan sözleşme veya anlaşmalara katılmayı ya da onları onaylamayı yükümlenirler:

1. Otomobillerin çeşitli milletlerin ülkesinde dolaşmasına ilişkin 11 Ekim 1909 tarihli sözleşme

2. Gümrüğe bağlı vagonların kurşunla kapatılmasına ilişkin 15 Mayıs 1886 tarihli anlaşma ve 18 Mayıs 1907 tarihli anlaşma

3. Denizlerde çarpışma, yardım ve kurtarmaya ilişkin yasaların birleştirilmesine dair 23 Eylül 1910 tarihli sözleşme

4. Hastane gemilerinin limanlarda resim ve vergiden bağışık tutulmasına ilişkin 21 Aralık 1904 tarihli sözleşme

5. Kadın ticaretinin önlenmesine ilişkin 18 Mayıs 1904, 4 Mayıs 1910 ve 30 Eylül 1921 tarihli sözleşmeler

6. Cinsel konulara ilişkin yayınların önlenmesi için 4 Mayıs 1910 tarihli sağlık sözleşmesi

7. 54, 88 ve 90.ıncı maddelerdeki hükümler saklı kalma koşulu ile 17 Ocak 1912 tarihli sağlık sözleşmesi

8. Filoksara hastalığına karşı alınacak önlemlere ilişkin 3 Ekim 1881 ve 15 Nisan 1889 tarihli sözleşmeler

9. Afyon ekimi konusunda 23 Ocak 1912 tarihinde Lâhey'de imzalanan sözleşme ile 1914 tarihli ek protokol

10. 5 Temmuz 1912 tarihli uluslar arası telsiz telgraf sözleşmesi

11. Afrika'da alkollü maddelerde uyulacak usule ilişkin Sen-Jermain-Amley'de imzalanan 10 Eylül 1919 tarihli sözleşme

12. 26 Şubat 1885 tarihli Berlin senedi ile 2 Temmuz 1890 tarihli Brüksel bildirisi ve bu genel senedin yeniden ele alınması hususunda Sen-Jermain-Amley'de imzalanan 10 Eylül 1919 tarihli sözleşme

13. 1 Mayıs 1920 tarihli protokol hükümlerinin uygulanmasıyla Türkiye coğrafi durumu açısından gerekli değişikliklerin gerçekleştiğini anlarsa, hava yolu ile gezi düzenlenmesine ilişkin 13 Ekim 1919 tarihli sözleşme

14. Kibrit üretiminde beyaz fosfor kullanılmasının önlenmesine ilişkin 26 Eylül 1906 da Bern'de imzalanan sözleşme

Türkiye, tüm bunlardan başka telli, telsiz telgrafa ilişkin uluslararası yeni sözleşmelerin düzenlenmesine katılmayı kabul eder.

LOZAN BARIŞ SÖZLEŞMESİ

BÖLÜM IV

ULAŞIM YOLLARI VE SAĞLIK KONULARI

100-118. MADDELER

KESİM I - ULAŞIM YOLLARI
KESİM II - SAĞLIK İŞLERİ

BÖLÜM IV
Ulaşım Yolları ve Sağlık Konuları

Kesim I
Ulaşım yolları

Madde 101- Türkiye; transitin serbest olmasına ilişkin Barselona konferansınca 14 Nisan 1921 tarihinde kabul edilen sözleşme ve tüzük ile yararları uluslararası ve dolaşıma uygun olan su yollarına uygulanacak usule ilişkin, anılan konferansta 19 Nisan 1921 tarihinde kabul edilen sözleşmeyi, tüzüğü ve ek protokolü onayladığını belirtir.

Böylece, Türkiye işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren adı geçen sözleşme, tüzük ve protokolü kabul ettiğini açıklar

Madde 102- Türkiye, deniz kıyısından yoksun devletlerin gemi bayrağına sahip olma haklarının tanınmasını içeren 20 Nisan 1921 tarihli Barselona bildirgesini kabul ettiğini duyurur.

Madde 103- Türkiye, 20 Nisan 1921 tarihli Barselona konferansının uluslararası prosedüre bağlı limanlara ilişkin olan öğüt (vesâya) kararlarına katılır. Türkiye bu limanları daha sonra bildirecektir.

Madde 104- Türkiye 20 Nisan 1921 tarihli uluslararası demiryollarına ilişkin öğütleri (tavsiye) kabul eder. Bu öğütler işbu antlaşmanın yürürlüğe konduğu tarihten itibaren Türk hükümetince karşılıklı olarak uygulanacaktır.

Madde 105- Türkiye, işbu antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihi izleyen 14 Ekim 1890, 20 Eylül 1893, 16 Temmuz 1895, 16 Haziran 1898 ve 19 Eylül 1906 tarihlerinde Bern'de imzalanan demiryolları ile eşya (mal) taşınmasına ilişkin sözleşmeleri ve düzenlemeleri kabul eder ve onaylar.

Madde 106- Yeni sınırın geçeceği yerler sebebi ile aynı ülkenin iki parçasını birbirine bağlayan bir demiryolu öteki ülkeyi kestiği ya da bir ülkeden başlayan bir kol diğer bir memlekette son bulduğu taktirde iki toprak arasındaki ulaşıma ilişkin konularda işletme koşulları, özel kararlar saklı kalarak, ilgili demiryolu yönetimleri arasında yapılacak bir anlaşma ile düzenlenecektir. Bu yönetimler uyuşamazlarsa, koşullar tahkim yolu ile saptanacaktır.

Türkiye ile sınırdaş olan devletler arasındaki yeni sınır istasyonlarının yapılması ve bunlar arasındaki hatların işletilmesi aynı koşullar çerçevesinde yapılacak anlaşmalarla düzenlenecektir.

Madde 107- Geldiği ya da gittiği ülke Türkiye veya Yunanistan olup, Yunan-Bulgar sınırı ile Kuleliburgaz yakınındaki Yunan-Türkiye sınırı arasında yer alan doğu demiryollarının üç noktasından transit sureti ile yararlanan yolculara ve ticari mallara bu transitten ötürü hiçbir resim, harç uygulanmayacak ve de yolcular ve mallar pasaport veya gümrük yoklamasına tâbi olmayacaklardır.

İşbu maddenin uygulanması milletler cemiyetince seçilecek bir komiser tarafından sağlanacaktır.

Yunan ve Türk hükümetleri bu komiserin yanına yukarda söylenen hükümlerin uygulanmasına ilişkin konuları komisere sunmakla yükümlü ve görevini yapabilmesinde kolaylık sağlayacak bir temsilci atamak hakkına sahip olacaklardır. Bu temsilciler ihtiyaç duydukları memurların sayısı ve nitelikleri hakkında komiserle anlaşacaklardır.

Sözkonusu hükümlerin uygulanmasına ilişkin olup, çözümlenemeyen her sorunu Milletler meclisinin kararına sunmak adı geçen komiserin yetkisi içindedir. Yunanistan ve Türkiye hükümetleri oy çokluğu ile karar alan işbu meclisten çıkacak olan her karara uymayı yükümlenirler.

Komiserin aylığı ve yapacağı göreve ilişkin harcamalar Yunanistan ve Türkiye hükümetlerince eşit olarak karşılanacaktır.

Türkiye; Edirne'yi Kuleliburgaz ile İstanbul arasındaki hatta bağlayan bir demiryolu döşediği taktirde, işbu maddenin Kuleliburgaz ve Bosnaköy yakınında bulunan Yunanisitan-Türkiye sınır noktaları arasındaki transite ilişkin hükümleri karşılıklı olarak geçersiz sayılacaktır.

İlgili hükümetlerden herbiri mevcut antlaşmanın yürürlüğe girmesinden başlayarak 5 yıllık bir sürenin bitiminde işbu maddenin ikinciden beşinciye kadarki fıkralarında açıklanan kontrolü sürdürmeye gerek olup olmadığına ilişkin bir karar aldırmak için milletler meclisine başvurmak hakkına sahip olacaktır. Bununla birlikte şurası kararlaştırılmıştır ki, Yunan-Bulgar sınırı ile Bosnaköy arasında bulunan doğu demiryollarının iki bölümü üzerindeki transite ilişkin I.inci fıkranın hükmü yürürlükte kalacaktır.

Madde 108- Gerek Osmanlı hükümetine ve gerek özel şirketlere ait olup, işbu antlaşma gereğince Osmanlı İmparatorluğundan ayrılan topraklardaki limanlar ile demiryollarının devrine ilişkin özel hükümler saklı kalmak ve de bağıtlı devletler arasında ayrıcalık (imtiyaz) sahiplerine ve memurların emeklilik işlerine ilişkin olarak önceden saptanmış ya da saptanacak olan hükümler saklı kalarak demiryollarının devri aşağıdaki koşullar içinde yapılacaktır :

1. Bütün demiryollarının yapımı ve tesislerin tümü ile ve olabildiğince sağlam olarak bırakılacaktır.

2. Kendisine özgü yürüyen araçları olan bir şebeke, boş bir arazide bulunduğu takdirde sözü geçen araçlar 30 Ekim 1918 tarihli son sayım defterine göre takımları ile birlikte bırakılacaktır.

3. İşbu anlaşma uyarınca, yönetimi bölünecek olan hatların yürüyen araçlarının bölüşülmesi, birtakım parçaları kendilerine verilen yönetimler arasında barışçıl biçimde çözümlenecektir. Bu uyuşma, 30 Ekim 1918 tarihli son sayım defterine göre, anılan hatlar üzerinde yazılmış olan gereçlerin önemini, servis hatları da içinde olmak üzere, hatların uzunluğunu, taşımanın nitelik ve önemini gözönünde bulunduracaktır. Uyuşmazlık durumunda, anlaşma tahkim yolu ile çözümlenecektir. Gereğinde, hakem kararı her şubede bırakılması lâzım gelen lokomotifleri, yolcu ve eşya vagonlarını gösterecek, bunların teslim alınma koşullarını belirtme ve mevcut atelyelere taşınan gereçlerin sınırlı bir süre içinde iyi biçimde korunmasını sağlamak için gerekli görülecek düzenlemeleri ortaya koyacaktır.

4. Gereçlere ve eşyalara, yürüyen araçların bağlı tutulduğu koşullar gibi işlem yapılacaktır.

Madde 109- Tersine hüküm bulunmadıkça, yeni bir sınırın çizilmesi yüzünden bir devletin sulama cetveli (kanal açma, taşkın, sulama, drenaj ya da buna benzer konular) bazen bir devletin

toprağında yapılacak çalışmaların bağlı bulunduğu veya bu devletin toprağında savaştan önceki usuller gereğince diğer bir devletin toprağından çıkan sular ya da sudan elde edilen enerji kullanıyorsa, ilgili devletler arasında herbirinin kullanılmış çıkarları ve haklarını koruyacak nitelikte bir anlaşma yapılması gerekir.

Madde 110- Romanya ve Türkiye, Köstence-İstanbul kablosunun işletme koşullarını hakça saptamak amacı ile uyuşacaklardır. Anlaşma sağlanamadığı takdirde, sorun hakem yoluyla çözümlenecektir.

Madde 111- Türkiye kendi uyrukları adına topraklarında kara ile bağlantılı olmayan kabloların tümü veya parçaları üzerindeki, ne tür olursa olsun, tüm hukuk, dayanak ve imtiyazlarından vazgeçer.

Eğer yukardaki fıkra gereğince devredilmiş kablolar veya bir kısmı özel mülkiyet ise, sahiplerinin zarar ve kayıplarının ödenmesi, mülkiyeti devralan hükümete ait olacaktır. Ödeme tutarında anlaşma olmazsa konu hakem yolu ile çözümlenecektir.

Madde 112- Türkiye kendi toprağında kara ile bağlantısı olan iletişim hatları üzerinde (kablolar) daha önce sahip olduğu mülkiyet hakkını koruyacaktır.

Sözü edilen kabloların Türkiyeye ait olmayan alanda kara ile bağlanmasına ilişkin haklarının kullanılması ve işletme koşulları ilgili devletlerce uyuşmak sureti ile düzenlenecektir. Anlaşmazlık durumunda, konu hakem tarafından çözümlenecektir.

Madde 113 - Bağıtlı devletler, kendileri ile ilgili olarak, Türkiye'de bulunan yabancı postahanelerin kaldırılması konusunu kabul ederler.

Kesim II

Sağlık işleri

Madde 114- İstanbul sağlık işleri yüksek kurulu kaldırılmıştır. Türkiye kıyıları ve sınırlarına ilişkin sağlık örgütü konusu Türk hükümetine ait bir görevdir.

Madde 115- Oranları ve koşulları adil olarak düzenlenecek sağlık tarifesi, Türk ve yabancı bayrakların ayırt edilmeden bütün gemilere ve Türk uyruklulara uygulanan eşit koşullarla yabancı devlet uyruklarına da uygulanacaktır.

Madde 116- Türkiye; açıkta kalmış sağlık personelinin, eski İstanbul yüksek sağlık kurulunun paralarından verilmek üzere tazminat haklarına ve bu sağlık yüksek kurulunun eski ve yeni memurlarının ve onların yerine gelen hak sahiplerinin diğer tüm kazanılmış haklanna sahip çıkmayı taahhüt eder. İşbu hakların İstanbul yüksek sağlık kurulunun yedek parasının ayrılması biçimine, eski sağlık idaresinin kesin tasfiyesine ilişkin tüm işlemler ile ve de buna benzer veya bağlı öteki sorunlar özel biçimde oluşturulmuş bir komisyon tarafından çözümlenecek ve bu komisyon Almanya, Avusturya ve Macaristan dışında İstanbul yüksek sağlık kuruluna katılmış olan devletlerden herbirinin bir temsilcisinden oluşacaktır. Gerek yukarda belirtilen tasfiyeye ve gerek bu tasfiyeden sonra kalan paraların harcanmasına ilişkin bir konudan ötürü işbu komisyonda temsil edilen devletlerden herbiri son kararı verecek olan milletler cemiyetine başvurma hakkına sahip olacaktır.

Madde 117- Türkiye ile Mekke haccına ve Kudüs ziyaretine ve Hicaz demiryoluna bakmakla ilgili olan devletler, uluslar arası sağlık kuralları gereğince özel önlemler alacaklardır. Yürütmede tam birlik sağlanmasında, bu devletlerle Türkiye hac ve ziyaret sağlık iş-

lerinin birleştirilmesi ve düzenlenmesi için bir komisyon kuracaklar ve bu komisyonda Türk sağlık yönetimi ile Mısır deniz ve karantina sağlık meclisi temsil edilecektir.

Adı geçen komisyon, hangi devletin arazisinde toplanacaksa, önce o devletten "Olur" alacaktır.

Madde 118- Hac ve ziyaret sağlık işleri komisyonunun çalışmalarına ilişkin, gerek milletler meclisi sağlık idaresine ve de hac ve ziyaret ile ilgili her ülkenin hükümetine raporlar verilecektir. Komisyon kendisine milletler cemiyetinden, uluslararası sağlık idaresinden veya ilgili hükümetler tarafından gelecek tüm sorular hakkında oyunu belirtecektir (beyan edecektir).

LOZAN BARIŞ SÖZLEŞMESİ

BÖLÜM V

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

119-143. MADDELER

I - SAVAŞ ESİRLERİ
II. MEZARLIKLAR

BÖLÜM V
Çeşitli hükümler

I. Savaş esirleri

Madde 119- Yüksek bağıtlı devletler, ellerindeki savaş tutsakları ile sivil tutukluları hemen ülkelerine geri vermeyi yükümlenirler.

Yunanistan ve Türkiye'nin karşılıklı olarak ellerinde bulunan savaş tutsaklarının ve sivil tutukluların değişimleri işbu hükümetler arasında 30 Ocak 1923 tarihinde Lozan'da imzalanmış olan özel anlaşmanın konusunu oluşturur.

Madde 120- Disipline uymayan eylemlerden ötürü cezalandırılan savaş tutsak ve tutuklularının cezalarının tamamlanmasına ya da haklarındaki yasal işlemlerin son bulmasına bakılmaksızın geri verileceklerdir.

Madde 121- Bağıtlı devletler, kayıpların araştırılması veya geri gitmeme isteminde bulunan savaş esirleri ve sivil tutukluların kimliklerinin saptanması için karşılıklı olarak kendi toprakları üzerinde her türlü kolaylığı göstermeyi yükümlenirler.

Madde 122- Yüksek bağıtlı taraflar, işbu antlaşma yürürlüğe girer girmez, savaş tutsaklarına ve sivil tutuklulara ait olduğu veya ait olmuş bulunduğu halde alıkonulmuş olan tüm eşya, para, hisse senetleri ve belgelerin geri verilmesini yükümlenirler.

Madde 123- Taraflar, orduları tarafından tutsak edilmiş esirler için harcanan paraların ödenmesinden karşılıklı olarak vazgeçerler.

II. Mezarlıklar

Madde 124- 126.ıncı maddede yazılı özel hükümleri zedelememeksizin yüksek bağıtlı taraflar, içlerinden her birinin 29 Ekim 1914'ten beri savaş alanından yaralı olarak veya kaza ya da hastalık sonucunda ölmüş kara ve deniz askerleri ile aynı tarihten beri tutsak iken ölen savaş tutsakları ve sivil tutukluların kendi egemenliği altında bulunan arazi üzerindeki mezarlıklarına, mezarlarına, toplu gömü yerlerine ve dikilen anıtlarına saygı gösterip koruyacaklardır.

Yüksek bağıtlı taraflar, içlerinden herbirinin sözkonusu mezarlıklarını, mezarlarını, toplu gömü yerlerini belirlemek, kayıtlarını tutmak, yönetmek ve bulundukları alanlara anıtlar dikmek hususunda kendi topraklarında oluşturulacak komisyonlara kolaylık göstereceklerdir.

Madde 125- Taraflar:

Birincisi - Tutsaklıkla ölen savaş tutsakları ve sivil tutukluların kimliklerinin belirlenmesi için ayrıntıların eklenmesi ile birlikte bütün bir çizelgesini,

İkincisi - Kimlikleri belirlenmeksizin gömülen ölülerin mezarlarının sayısı ve yerleri hakkında her türlü bilgiyi karşılıklı olarak birbirlerine vermekle yükümlüdürler.

Madde 126- Romanya'da 27 Ağustos 1916'dan beri ölen Türk

kara ve deniz askerlerinin ve savaş esirlerinin mezarları, toplu gömü yerleri ve dikilen anıtların onarım ve bakımı ile sivil tutuklulara ilişkin 124 ve 125.inci maddelerden doğan diğer herhangi bir yükümlülük için Romanya ile Türkiye arasında özel bir anlaşma yapılacaktır.

Madde 127- 124 ve 125.inci maddelerin genel nitelikteki hükümlerini tamamlamak için bir yandan Britanya İmparatorluğu, Fransa ve İtalya hükümetleri, öte yandan Türkiye ve Yunanistan hükümetleri 128 den 136.ıncı maddelere kadar olan maddelerdeki özel hükümleri kararlaştırmışlardır.

Madde 128- Türk hükümeti; Britanya İmparatorluğuna, Fransa ve İtalya'ya karşı kendi toprağında bunların savaş alanında veya yaralanarak ya da kaza ve hastalık sonucunda ölen kara ve deniz askerleri ile tutsak iken ölen savaş tutsaklarına ve sivil tutuklulara ait mezar ve mezarlıklar ve toplu gömü yerleri ve adlarına dikilen anıtları içinde barındıran arsaları ve kendilerine sonsuza dek ayırmayı (tahsis) yükümlenir ve de 130 uncu maddede adı geçen komisyonlar tarafından birleştirilen mezarlıkların, toplu gömülme yerlerinin veya anıtların yapılması için aşağıda lüzum görülecek olan araziyi de kendilerine ayıracaktır.

Bundan başka işbu mezar ve mezarlıklara, toplu gömülme yerlerine ve anıtlara serbestçe girilmesine ve gerekli ise cadde ve yol açılmasına izin vermeyi yükümlenir.

Madde 129- Türkiye tarafından verilecek arazi içinde, özellikle Britanya imparatorluğu için 3 numaralı haritada gösterilmiş olan Anzak denilen yöre "Arıburnu" arazisi de bulunacaktır.

Britanya İmparatorluğunun yukarıda açıklanan araziden faydalanması aşağıdaki koşullara bağlıdır:

1. Anılan arazi işbu antlaşma ile belirtilen amaçtan başka bir

biçimde kullanılmayacak, yani hiçbir askeri veya ticari maksatla ve ya yukarıda açıklanan amaca aykırı bir kullanım sözkonusu olmayacaktır.

2. Türk hükümeti, mezarlıklarda içinde olarak, adı geçen araziyi denetlemek hakkına her zaman sahiptir.

3. Mezarlıkların korunmasında görevlendirilecek sivil bekçilerin sayısı her mezarlık için bir bekçiyi geçmeyecektir. Mezarlık dışındaki arazi için ayrıca bekçi görevlendirilmeyecektir.

4. Bu arazide mezarlıkların gerek iç gerek dışında sadece bekçilere yapılacak konutlardan başka yapıt yapılmayacaktır.

5. Adı geçen arsanın deniz kıyısında, insan ve mal çıkarına ve yükleme amacına yönelik hiçbir rıhtım, mendirek veya iskele kurulmayacaktır.

6. Tümü ile gereken işlemler, sadece boğazların iç kıyısında yapılabilecek ve arsalara ege denizi kıyısından girmeye ancak sözkonusu işlemlerin yapılmasından sonra izin verilecektir. Türkiye olabildiğince yalın olması gereken bu işlemlerin, bu maddenin öteki hükümlerini zedelememek koşulu ile, Türkiye'ye giden diğer yabancılar hakkında uygulanan işlemlerden daha çok ve zor olmamasını ve her tür yararsız gecikmeye yer vermeyecek koşullar altında yerine getirilmesini kabul eder.

7. Bu toprakları ziyaret etmek isteyen kişiler silahlı olmayacaklar ve Türkiye bu kesin yasağın uygulanmasını gözetme hakkına sahip olacaktır.

8. 150 kişiden çok ziyaretçi topluluğunun, gitmeden en az bir hafta önce, Türkiye'ye bilgi vermesi zorunludur.

Madde 130- Mezarlara ve mezarlıklara ve toplu gömü yerlerine ve anıtlara ilişkin sorunları yerinde çözümlemeye görevli olarak; Britanya, Fransa ve İtalya hükümetlerinden herbiri, Türkiye

ve Yunan hükümetlerinin de birer temsilci vererek birer komisyon oluşturacaklardır.

İşbu komisyon özellikle :

1. Ölülerin gömüldüğü veya gömülmüş olabileceği bölgeleri keşif ve belirleme ve mevcut mezarları, mezarlıkları, toplu gömü yerlerini ve anıtları saptamak,

2. Mezarların, gerekirse yeniden biraraya toplanmasına ne gibi koşullarla girişilebileceğini belirlemek, Türk toprağında Yunan temsilci ile anlaşarak yeniden bir araya toplanacak toplu mezarlıkların ve yapılacak gömü mahzenleri ile anıtların yerlerini saptamak ve arsa ölçümünü en aza indirerek bu alanın sınırını çizmek,

3. Kendi uyrukları için yapılmış veya yapılacak mezarların, mezarlıkların, toplu gömü yerlerinin ve anıtların kesin plânlarını bağlı oldukları hükümetler adına Türkiye ve Yunan hükümetlerine bildirmek görevi ile yükümlü olacaktır.

Madde 131- Kendilerine arsa verilen hükümetler, bu arsayı yukarda söylenenden başka amaçla kullanmamayı ve kullanmaya izin vermemeyi yükümlenirler. Anılan arazi deniz kıyısında ise, bu arazi kendisine verilen hükümetçe herhangi bir askeri, ticari bir amaç için kullanılamayacaktır. Üzerinde mezarlar, mezarlıklar kurulmasından vazgeçilecek olan arazi yine Türkiye'ye ya da Yunanistan'a kalacaktır.

Madde 132- 128 den 130'a kadarki maddelerde belirtilen arazinin Britanya, Fransa ve İtalya hükümetlerine sonsuza dek ve tümü ile yararlanmaları için, tahsise ilişkin yasal ve yönetsel önlemler, 130.uncu maddenin 3.üncü fıkrasında açıklanan bildirimi izleyecek olan 6 ay içinde Türkiye ve Yunanistan tarafından alınacaktır.

Türk ve Yunan hükümetlerine ait arazi üzerinde kamulaştırma-

ya gerek görülürse, bedelini kendileri yüklenme koşulu ile kamulaştırma yapılabilecektir.

Madde 133- Britanya, Fransa ve İtalya hükümetleri uyruklarının mezar ve mezarlıklarının, toplu gömü yerlerinin ve anıtlarının kuruluş, düzen ve yönetimini uygun gördükleri herhangi bir yürütme organına vermekte özgürdür. İşbu organ askeri bir nitelik taşımayacaktır. Mezarlıkların toplulaştırılması, mezarlık ve toplu gömü yerlerinin kurulması için, ölülerin mezarlardan çıkarılması ve başka yere taşınması ve kendilerine toprak verilen hükümetler tarafından ülkelerine geri gönderilmesi, ölülerin mezarlardan çıkarılıp taşınması işlerini yürütmek yetkisi yalnız bu organa ait olacaktır.

Madde 134- Britanya, Fransa ve İtalya, Türkiye'deki mezarların, mezarlıkların ve toplu gömülme yerlerinin ve anıtların korunmasını kendi uyrukları arasından atanan korucularla sağlama hakkına sahip olacaklardır. Türk makamları tarafından tanınacak olan bu kişiler mezar, mezarlık ve toplu gömü yerlerinin ve anıtların korunması için bu makamlardan yardım göreceklerdir. Korucuların askeri kimliği olmayacak, ancak savunma amacı ile bir tabanca veya otomatik tabanca taşıyabileceklerdir.

Madde 135- 128.inci maddeden 138.inci maddeye kadarki hükümlerde sözü edilen arsalar Türkiye ve Yunanistan tarafından kiraya, resim veya vergiye tabi tutulmayacaktır. Britanya Fransa ve İtalya hükümetleri ile mezarları, mezarlıkları, toplu gömülme yerlerini ve anıtları ziyaret etmek isteyenler için bu alanlara girmek serbest olacaktır. Türk ve Yunan hükümetleri sözkonusu yerlere giden yolların bakımını süresiz olarak üstleneceklerdir.

Türk ve Yunan hükümetleri, yukarda anılan mezar, mezarlık ve toplu gömülme yerlerinin ve anıtların bakımında görevlendirilen kişilerin ihtiyaçları ve toprakların sulanması için yeterli suyu sağ-

layabilmeleri için Britanya, Fransa ve İtalya hükümetlerine her tür kolaylığı göstermekle yükümlüdürler

Madde 136- Britanya, Fransa ve İtalya hükümetleri, Türkiye'den kopan topraklarda bulunanlarla kendi topraklarında yatan Türk kara ve deniz askerleri için mezarlar, mezarlıklar, toplu gömü yerleri ve anıtlar yapılması için 128-135'e kadarki maddeler hükümlerinden yararlanma hakkını Türkiye'ye tanımakla yükümlüdürler.

Genel Hükümler

Madde 137- Yüksek bağıtlı taraflar arasında, aksine verilmiş kararlar dışında, 30 Ekim 1918 tarihinden başlayarak işbu andlaşmanın yürürlüğe girmesi tarihine kadar İstanbul'u işgal eden devletlerin uyruklarının, yabancıların ve Türk uyruğunun hak, mal ve çıkarlarına ve bunların herbirinin Türk memurları ile olan ilişkilerine dair anılan devletlerin resmi görevlilerince ya da onlarla birlikte alınan kararlar veya verilen buyruklar geçerli sayılacak ve bundan ötürü adı geçen devletlere veya memurlara karşı hiçbir işlem ileri sürülemeyecektir.

Yukarda belirtilen kararlar ve buyruklar nedeni ile uğranılmış zarardan ileri gelen tüm istekler karma hakem mahkemesine götürülecektir.

Madde 138- Genel affa ilişkin bugünkü tarihli bildirgenin 4 ve 6.ıncı bentlerindeki hükümleri bozmamak koşulu ile, adli konularda 30 Ekim 1918 tarihinden başlayarak, işbu antlaşmanın uygulamaya konduğu tarihe kadar İstanbul'u işgal eden devletlerin yargıçları, mahkemeleri veya görevlileri tarafından ve de 8 Aralık 1921'de kurulan karma adli kurulunca (encümen) Türkiye'de çıkan kararlar ve emirler, uygulamaya ilişkin önlemlerle birlikte, geçerli sayılacaktır.

Şu kadar ki, bir askeri mahkeme ya da bir polis mahkemesi tarafından hukuksal işlere ait çıkan bir yargısal karardan ötürü bir ki-

şinin uğradığı zararın karşılanması yolunda başka bir kişi tarafından bir istek ileri sürüldüğünde, işbu istek karma hakem mahkemesinin incelemesine sunulacak ve bu mahkeme gerekirse bir tazminat ödenmesine veya geri verme işlemine karar verebilecektir.

Madde 139- Mülki (sivil), adli (adliye) veya mali (parasal) yönetimlere veya vakıflara ilişkin olup, Osmanlı İmparatorluğundan ayrılan bir toprağın sahibi olan devleti özellikle ilgilendiren ve Türkiye'de bulunan arşiv, defterler, plânlar, senetler ve öteki her tür belgeler karşılıklı olarak birbirlerine verilecektir.

Yukarıda sayılan arşiv, defter, plân ve senetleri ve diğer belgeleri elinde bulunduran hükümet, kendisini de bunlarla ilgili ve ilişkili görüyorsa, öteki hükümetin isteği üzerine tüm bu belgelerin kopyalarım veya onaylanmış örneklerini verecek ve asıllarını kendisinde alıkoyabilecektir.

Gerek Türkiye'den gerek kopan topraklardan götürülmüş olan arşiv, defter, plân, senet ve diğer belgelerin asılları özellikle alındıkları araziye ilişkin bulundukları taktirde karşılıklı olarak geri verilecektir.

İşbu işlemlerden doğan harcamalar istemde bulunan hükümetçe yapılacaktır.

Yukarda belirtilen hükümler, eski Osmanlı imparatorluğuna ait olup, 1912 yılından sonra Yunanistan'a geçen ilçelerdeki mülk ve toprağa veya vakıflara ilişkin defterlere de aynı koşullar altında uygulanır.

Madde 140- Türkiye ile öteki bağıtlı devletler arasında savaş sırasında ve 30 Ekim 1918'den önce karşılıklı olarak ele geçirilen deniz ganimetleri (kazanılan mal v.s.) birbirine karşı hiçbir istek ve iddiaya konu olmayacaktır. İstanbul'u işgal eden devletler tarafından sözü edilen tarihten sonra ateşkesin bozulması nedeni ile ele

geçirilen mallar konusunda da aynı hükümler geçerlidir.

Şuna karar verilmiştir ki, İstanbul'u işgal eden devletlerin hükümetleri ya da Türk hükümeti tarafından 29 Ekim 1914'ten 1 Ocak 1923'e kadar kendi limanlarında veya ele geçirdikleri limanlarda kullanılmış olan her türlü deniz araçları, küçük tonajlı gemiler, yatlar ve mavnalar hakkında adı geçen devletlerce ve uyruklannca ya da Türkiye'den ve uyruğundan hiçbir istek ileri sürülemeyecektir.

Bununla beraber, işbu hüküm genel affa ilişkin bugünkü tarihli bildirinin 6.ıncı bendi hükümlerini bozmadığı gibi, 29 Ekim 1914 tarihinden önceki hukuka dayalı olarak kişiler tarafından diğer kişilere karşı ileri sürülebilecek dilek ve iddiaları da bozmayacaktır.

Yunan kuvvetleri tarafından 30 Ekim 1918 tarihinden sonra ele geçirilen Türk bandıralı gemiler Türkiye'ye geri verilecektir.

Madde 141- İşbu antlaşmanın 5.inci maddesinin ve 28 Haziran 1919 tarihli Versay barış antlaşmasının 15.inci ve 250.inci ve 440. ıncı maddelerinin ve de 8.inci bölümünün 3.üncü ek'inin tümü ile uygulanması sonucu, bağıtlı hükümetlerin rızası olmaksızın savaş sırasında Almanya ve uyruğu tarafından Osmanlı hükümetine ve uyruklarına geçmiş olan Alman gemilerinin tümüne ilişkin olarak Alman hükümetine veya uyruğuna karşı doğmuş olacak yükümlülüklerden, bağıtlı devletlerin izni gerekmeden Türkiye aklanmıştır.

Türkiye ile, onun yanında savaşmış olan öteki devletlerin ilişkilerinde de gerekirse aynı hüküm geçerli olacaktır.

Madde 142- Yunanistan ile Türkiye arasında Rum ve Türk halkının değişimine (mübadele) ilişkin 30 Ocak 1923 tarihinde yapılan özel sözleşme, adı geçen iki devlet arasında, işbu antlaşmada yazılı olduğu takdirde işbu antlaşmanın güç ve değerine sahip olacaktır.

Madde 143- İşbu antlaşma olabildiğince kısa bir süre içinde onaylanacaktır. Belgeler Paris'te saklanacaktır.

Japon hükümeti onay işleminin yapıldığını Patisteki siyasal temsilcisi eli ile Fransa Cumhuriyeti hükümetine bildirmekle yetinecek ve bu durumda antlaşmayı olabildiğince çabuk verecektir.

İmzacı devletlerden herbiri bu antlaşmayı kendi tarafından imza edilmiş ve Lozan konferansının (son senet) inde açıklanmış olan diğer senetlerle birlikte - eğer bunlar onay gerektiriyorsa - tek belge ile onaylayacaktır.

Bir yandan Türkiye diğer yandan Britanya İmparatorluğu, Fransa, İtalya, Japonya veya aralarından üçü, onay belgelerini verir vermez ilk sunuş tutanağı düzenlenecektir. Bu tutanak tarihinden itibaren antlaşma, onu onaylayan bağıtlılar arasında yürürlüğe girecektir. Diğer devletler için, onay belgelerinin sunuş tarihinde, izleyerek yürürlüğe girecektir.

Şu kadar ki, Yunanistan ve Türkiye'ye ilişkin olmak üzere, 1.inci maddenin ve 2.inci maddenin 2. nolu fıkrası ile 5.inciden 11.inci dahil olmak üzere işbu maddeye kadarki maddelerin hükümleri, Yunan Türk hükümetlerinin kendi onay belgelerini sunmalarının ardından işbu tarihte yukarda söylenen tutanak düzenlenmemiş olsa bile, yürürlüğe girecektir.

Fransa hükümeti onay belgelerinin sunuluşuna ilişkin tutanakların onaylı bir örneğini bütün imzacı devletlere verecektir.

Yukarıdaki hükümlere inanarak yetkili delegeler işbu antlaşmayı imzalamışlardır.

24 Temmuz 1923 tarihinde Lozan'da yalnız bir örnek olarak düzenlenmiş olup, bu örnek Fransa hükümeti arşivine konulacak ve bu hükümet bağıtlı devletlerden herbirine onaylı bir örneğini sunacaktır.

FARK YAYINLARI

Yayın Listesi

Araştırma &İnceleme

1. Türkiye'nin Etnik Yapısı (32. Baskı)	-Ali Tayyar ÖNDER
2. Kaosa Doğru İran (2. Baskı)	-Prof.Dr. Osman Metin ÖZTÜRK
3. Ordu ve Politika (2. Baskı)	-Prof.Dr. Osman Metin ÖZTÜRK
4. Küresel Güç Politikaları Türkiye ve İslam (3. Baskı)	-Prof.Dr. Nadim MACİT
5. Dış Türkler (Türk Dünyası'nın Parlayan 5 Yıldızı)	-Fuat UÇAR
6. 12'ye 5 Kala Türkiye	-Hüseyin MÜMTAZ
7. Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde İç İsyanlar	-İbrahim Sadi ÖZTÜRK
8. Sevr Antlaşması (Tam Metin)	-İbrahim Sadi ÖZTÜRK
9. I. TBMM'nin Gizli Oturumlarında Atatürk'ün Konuşmaları	-İbrahim Sadi ÖZTÜRK

Ulusal Türkiye Dizisi

1. Kemalizm (6. Baskı)	-Prof. Dr. Anıl ÇEÇEN
2. Türk Devletleri (3. Baskı)	-Prof. Dr. Anıl ÇEÇEN
3. Türkiye ve Avrasya	-Prof. Dr. Anıl ÇEÇEN
4. Türkiye'nin B Planı (2. Baskı)	-Prof. Dr. Anıl ÇEÇEN
5. T.C. Ulus Devleti	-Prof. Dr. Anıl ÇEÇEN

Genç Gelişim

* Gençler İçin Hayat Stratejileri	-Jay McGraw - **YAKINDA**

Hobi

* 7'den 70'e Sudoku Okulu (2. Baskı)	-Canan ONURAL

Müzik

* Gitarda Modal Açılımlar ve Akor Yapıları	-M. Safa YEPREM

FARK YAYINLARI
-Fark Yayınları Sandal Ltd.'nin bir markasıdır.-
Yüksel Cad. 34/A Kızılay-ANKARA
Tel : 0312 435 39 40 • Faks: 0312 435 43 96
e-posta: fark@farkyayinlari.com • web:www.farkyayinlari.com

SEVR ANTLAŞMASI

İBRAHİM SADİ ÖZTÜRK

"İstanbul'da ki yöneticiler; Sevr Antlaşması'nın onaylanmasını istemekle, ulusumuzun bağımsızlığının ortadan kalkacağının bilincinde değildirler."

Mustafa Kemal Atatürk

(1.TBMM'nin Gizli Oturum Tutanakları)

"Sevr, 600 Yıllık Osmanlı Devleti'nin tasfiye edilme projesidir. Türkiye Cumhuriyeti ise Sevr Antlaşması'nın yırtılarak çöpe atılmasını sağlayan ulusal kurtuluş savaşının bir sonucudur."

Prof. Dr. Anıl ÇEÇEN

"Sevr, yüce bir ulusun tarih sayfalarından silinmek istenmesinin adıdır. Ulusal tarihimizin en acı ve ibret veren belgesidir."

Sinan AYGÜN

(ATO Başkanı)

"Bir devletin yok edilmesi üzerine kurulan Sevr antlaşması; emperyalist çözümün politik dilini, duruş ve tutumunu anlamanın en çarpıcı misalidir... Bu antlaşmada Türkiye bir taraf değil, ganimetti."

Prof. Dr. Nadim MACİT

"Aydınların görevi Türk Milleti'ni aydınlatmaktır. Sevr Antlaşması'nın felsefesini, Lozan Barış Antlaşması'nın felsefesini bilmeyen bir aydın, Türk Milleti'nin aydını olamaz. Türk Milletini aydınlatamaz. Bu hususla asla unutulmamalıdır."

Turgut ÖZBAY

Araştırmacı - Yazar

9 789756 424193

FaRk yayınları
Yüksel Caddesi 34/A Kızılay/ANKARA
Tel: 312 435 39 40 • Faks: 312 435 43 96
www.farkyayinlari.com • email: fark@farkyayinlari.com